

I. ELS INVENTARIS *POSTMORTEM*

Va ser a principis del segle XIII quan a Catalunya es començaren a formalitzar els llibres notariais. El més antic dels coneguts fins ara, es conserva a l'Arxiu de la Seu de Manresa. Fins aleshores, les actes autoritzades pels notaris eren escrites en pergamins, els quals es lliuraven a les parts interessades.

L'inventari *postmortem* és un instrument públic en el qual es fa relació detallada i completa dels béns d'una persona difunta, amb la finalitat de comprovar el número, classe i estat dels seus béns.

Els inventaris estaven obligats a fer-los l'hereu nomenat per testament o "ab intesto", els usufructuaris, el curador o tutor del menor o incapacitat i els pares, respecte dels béns dels fills, dels quals siguin administradors.

L'objecte o finalitat de fer-lo, el que s'anomenava benefici d'inventari, era la d'evitar qualsevol frau mentre s'estava fent, i també que els hereus no fossin requerits pels possibles creditors per satisfer els deutes del difunt, ja que fins que no estigués acabat, els hereus no estaven obligats a satisfer-los.

Segons fórmula emprada freqüentment, l'inici de l'inventari, així com la finalitat de fer-lo, era aquest:

"Sia a tots notori com axí per evitar tota maula de dol com y també per a apartar tota suspita de frau, sia lo benefici del inventari, posat per lo Dret y per lo Emperador Justiniano, aconsellant que los qui administran y governan cosas alienas tant prest com pujan estigan obligats en pendrer inventari pera evitar las penas y danys y las mullers gosar del benefici de la Constitució de Catalunya baix especificat ...

Volent també gosar dels privilegis concedits als que prenen inventari y usar del consell del Emperador Justiniano y satisfer a la dita Constitució de Catalunya y evitar todas las penas legals y de dita

Constitució ha posades contra aquells que no prenen inventari, precehint aquest senyal de la Creu dels bens de la heretat de .. he procurat fer y pendrer inventari”.

A Catalunya l'hereu estava obligat a fer-lo, perquè si no perdia els drets. A l'Aragó, en canvi, tots els hereus gaudien del “benefici d'inventari”, encara que no s'hagués formalitzat. A Navarra, l'obligació de fer-lo requeria en el cònjuge que sobrevivia al difunt.

L'estudi dels inventaris *postmortem* s'ha intensificat últimament a causa que és una nova font d'investigació que ofereix múltiples possibilitats per a la recerca en diversos camps: estatus socio-econòmic, nivell cultural, religiositat, aficions, indumentària, eines, mobiliari, etc.

En aquest treball, presentem un estudi de 14 inventaris *postmortem*, corresponents als béns de 14 metges catalans dels segles XIV a XVII.

Encara que la intenció inicial era treballar sobre una mostra geogràfica suficientment ampla perquè fos representativa de les diferents comarques catalanes, hem de dir que no ha estat possible, ja que la quantitat de material trobat no podria encabir-se en les pàgines assignades a la present obra. A més, la documentació no és la mateixa en les diverses comarques. De fet, la falta d'aquesta en moltes d'elles, fa que els resultats no es puguin comparar en tots els àmbits de la nostra geografia.

Per altra part, i pel mateix motiu de l'extensió, ens hem vist obligats a retallar encara més, de manera que ens hem limitat a estudiar amb més profunditat solament una part dels seus béns, la que probablement és més indicativa del seu estat cultural, com són els llibres que tenien, tant de caràcter mèdic com d'altres matèries.

De tota manera, la utilització d'aquesta font d'investigació presenta, inevitablement, alguns problemes que dificulten i limiten les conclusions que se'n poden extreure. Un d'ells està en el fet que en les citacions dels llibres, no sempre s'especificava el seu títol i autor d'una forma correcta o completa; i per altra part, moltes vegades no es feia constar l'autor, sinó simplement el títol de l'obra. Aquests fets principalment, ens han obligat a una tasca complementària de recerca en altres fonts, ja de segona mà, molt entretinguda i lenta.

II. ELS BÉNS D'AQUESTS METGES

Estudiem els béns dels metges de Manresa, Bungarii Franquidine (1396) i Bernat de Figuerola (1411), de la metgessa de Vic, Margarida Tornarona (1401), del metge d'Igualada, Ramon Coll (1401), del metge de Tortosa, Andree de Beneyto (1445), i dels següents metges de Barcelona: Ramon de Perpinyà (1478), Miquel de Montleó (1514), Claudi Mas (1567), Aciocli Compte (1584), Pere Joan Fonoll (1585), Pere Josep Mascaró (1590), Hieronim Mediona (1603), Lluís Joan Vileta (1634) i Geroni Roig (1637).

*

BUNGARII FRANQUIDINE

Bungarii Franquidine o Berenguer ça Franqua, metge i cirurgia que exercia a Manresa, on foren inventariats els seus béns per la seva vídua Francesca l'any 1396 (1). Tenia la casa, composta per celler, entrada, escala, una cambra sobre el carrer i porxo, al carrer d'Urgell.

Probablement posseïa un animal de treball, ja que foren inventariats una *boneta* de cuir, un jou, dos boços i dues sàrries. També un *carner de cuyre*, o bossa per portar el menjar. De fet devia visitar també diverses contrades properes a Manresa, com el terme del *castell de Castellet de Counar*, el lloc de la *Molella del terme de Castelleulí*, etc. Ja que li devien diners diverses persones d'aquests indrets i altres.

És probable que el metge tindria la necessitat d'anar armat per defensar-se dels atacs d'enemics o bandolers, sobre tot si tenim en compte les visites per indrets fora vila, motiu pel qual a la casa hi havia dos espases, una d'elles en penyora.

No disposava de llibreria, ni d'habitació estudi com en altres casos. Solament ens consta que tenia un *llibre de paper de medicines* a la cambra sobre el carrer, que seria l'habitació dormitori. Aquest és un indicador, probablement, del baix nivell del professional.

Demostrativa de la seva pràctica quirúrgica és l'existència, entre els béns inventariats, d'uns *calguerons guarnits de plata*, o recipients, possiblement per guardar instrumental quirúrgic, i d'uns *ferres de la sua metgia*, és a dir, instruments tallants d'ús per a la professió de metge cirurgia.

La roba d'home que consta a la casa són dos capirons, un de burell i l'altre de farret; un capot morat, dos gonelles blanques, tres gonelles blaves, una cota de burell, una cota vermella amb pell, una gramalla blava, un *manto* blau, una gramalla mesclada, un parell de calces blanques i unes sabates.

No tenia altres propietats sinó la casa i el seu contingut, per altra part sense cap luxe. Solament dos tasses de plata. Tampoc obres d'art ni motius religiosos. El mobiliari senzill, sense res a destacar.

*

MARGARIDA TORNARONA

L'Honrat R. d'Argilagues, que tenia en poder els béns de la metgessa Margarida Tornarona, va fer dos memorials d'aquests béns els dies 18 i 19 de juny de 1401 (2).

Margarida Tornarona, oriünda de *la Manera* (bisbat d'Elna), l'any 1401 vivia en una casa llogada a Prats, per 4 florins anuals. Tenia dos fills, Bartholomeu i Anthoni, els quals es van quedar amb alguns dels béns que consten en aquests memorials.

És possible que tingués també un fill més petit, atès que a la casa hi havia *l mantonet frondit alcolat*, és a dir, un embolcall, i *un mantonet frondit pelras de truat (cruat)*. No hi ha cap dada sobre el marit, encara que és possible que aquest hagués tingut relació amb la professió militar, ja que entre els béns hi havia un *leuder negra*, és a dir, una peça de vestit que portaven els homes d'armes.

Probablement morí l'any 1407, ja que a la ciutat de Vic hi ha l'inventari dels seus béns d'aquesta data (Cardoner).

Entre les coses que tenia, ella mateixa al començament del memorial assenyala explícitament els llibres, demostrant la importància que els hi donava. En un cofre de la casa n'hi havia 14, sense cap altre detall identificador. Per altra part, en consten 10 més: 4 de medicina (2 en romanç i 2 en llatí), 2 d'astronomia i 4 sense especificar-se la matèria. De cap d'ells sabem l'autor.

Un dels llibres de medicina, escrit en romanç, tractava de *diverses medecines*, és a dir, seria un llibre de matèria mèdica o terapèutica. L'altre, també en romanç, parlava de *nafres i medecines*, i per tant correspondria al tractament de les lesions o ferides externes. Dels escrits de medicina en llatí,

un era també de *medecines*, és a dir, de terapèutica, i l'altre tractava de *medicina* o malalties. També utilitzaria coneixements d'astronomia aplicats a la medicina, atès que tenia, com hem dit, dos llibres d'aquella matèria, un escrit en llatí de *stronomia*, i l'altre, en romanç, titulat *dels signes e dels planetes*.

Té interès, des del punt de vista de l'exercici, el fet que a la casa hi havia també una petita farmaciola formada per unes capsas especials per a tenir-hi *medecines*, que ella mateixa utilitzaria per fer les cures. Així consta que tenia *III massapans ab avaries de medicina, I altra massapa ab avaries de medecines en bolcades en pedassets i I altra maçapa on ha I pot de terra blanch quix ple de medicina blancha*.

La vestimenta de la metgessa eren dos mantells de bruneta (llana fosca), un d'ells pelras; tres faixes de drap amb agulles de llautó, una faixa llistada, una faixa llistada amb un *poch de simolses* (la simolsa era una llenca que formava el cap de la peça de drap de llana i que solia ser de llana més gruixuda i de color diferent del de la peça), una cota *fopa* (la fopa era una túnica llarga i folgada que es portava damunt les faldilles), una cota *fesa* de blau esquincada (cota oberta amb un tall llarguer), un caperó vermell (cobricap alt i acabat en punta, que a vegades s'estenia per sobre les espatlles), dos capells (un de feltre), un vel de seda, una capa vermella nova llistada de cotó blanc, i un drap vermell per unes calces.

La metgessa, quan ordenà fer el memorial dels béns, va retornar als manllevadors dos préstecs que li havien fet : 6 escuts d'or de França (a raó de 18 sous cadascun) i 7 sous (per un *sester de seyla*) a Brunansse, muller de Besalú Ça Manso; i 1 escut a la muller d'en Foz. També pagà 30 sous a P. Tores de Vallfornes per raó dels més de 8 mesos que li devia del lloguer de la casa a Prats.

*

RAMON COLL

Na Sibília, vídua del metge Ramon Coll d'Igualada, signà l'inventari dels béns que tenia el seu marit el 25 de juny de 1401, època en què moriria aquest (3).

El matrimoni tenia una filla que es va casar amb el draper d'Igualada Guillem Miró, el qual rebé del seu sogre, per dret d'aixovar, 200 lliures el 15 d'octubre de 1391. El metge i la seva família vivien en una casa de la seva propietat al carrer de l'Argent d'Igualada, que confrontava amb la del

notari Antoni Farrer i la d'Arnau de Roges, i amb el carrer Nou. Estava composta de botiga o estudi (on hi havia els llibres), pastador, entrada, celler, menjador o sala, rebost, cuina, cambra vora el carrer i cambra damunt el terrat.

Des del punt de vista religiós, probablement, era una família cristiana, com ho demostra l'existència de dos rosaris d'ambre, uns grans i els altres petits.

Disposava d'animals domèstics, tal com dos parells d'oques, un gall, quatre parells de gallines, i també d'una mula de pèl negre o *bayg* (vermell clar), amb els instruments necessaris per al seu ús agrícola: unes *beaques*, dues sàrries, dos fres de mula i un bast. La mula i els seus guarniments estarien justificats, en aquest cas, si tenim en compte que tenia moltes terres de conreu i horts als termes d'Igualada, d'Odena i de Muntbuy. Aquestes propietats les havia comprat els anys 1375, 1378, 1380, 1385, i 1388.

En una carta rebuda el 23 de juny de 1390, el batlle general del Rei a Catalunya i el batlle d'Igualada li reduïren el delme que havia de pagar sobre un tros de terra de la partida de *les caroses*, una vinya al costat de la vinya de l'església i un hort. La qualitat de propietari i d'home de negocis també queda demostrada per la compra d'un alberg amb sortida al carrer Nou l'any 1363, i d'un altre també al mateix carrer el 1378. Per altra part havia comprat molts censals en diversos anys de la segona meitat del segle XIV.

En aquest cas, els béns materials pràctics, de negoci, com les cases, les finques i els censals, superen en escreix als béns de caràcter més refinat, tal com joies, mobles, obres d'art, etc. Solament ens consten onze culleres de plata, dos vasos d'argent, un de daurat, i una copa d'argent.

A la casa hi havia armes i vestimenta de guerrer, tal com una espasa coberta de negre amb el pom pla daurat amb lletres, un arc de rotllo, una ballesta d'estrep amb el seu tronc, una llança, un coltell saragossà, un pavès negre. L'armadura es composava d'unes cuirasses cobertes de cuir vermell, d'uns braçals i uns avant braços de *launes* coberts de vermell, unes colzeres de ferro i una capellina de ferro amb colradura groga. Tot això ens demostra la probable qualitat militar del metge.

La seva indumentària civil, en la qual destaquen les gramalles i le cotes, era un capell de sol, un capiró de ferret de verni folrat, un capiró blanc, una cota d'home de ferret de verni (tela fina) folrada de blanc, una cota vermella

d'home, una cota blava d'home, una cota vermella de *mellines* folrada d'esquenes de conills, una gramalla negra, una gramalla de mesclat paonat de verni amb folradura de cadins (drap de llana) blancs, una gramalla de ferret de verni folrada de tafetà vermell, un gramalló morat, un mantell vermell de *mellines* de grana amb folradura de *vays* (pell semblant a la d'esquirol), dos parells de calces blanques, tres jupons blancs, tres camises, tres bragues d'home, una corretja de cuir blanc d'home, i unes sabates.

Des del punt de vista mèdic a la casa hi havia la *botiga*, *apellada lestudi*, termes que ens indiquen, sens dubte, que seria l'obrador o habitació on exercia l'ofici de metge. No hi havia cap utilatge mèdic. Solament un capell de sol, l'espasa, l'arc de rotllo, unes *beaques*, una taula de fusta o *studi*, i un senyal per marcar les pàgines dels llibres.

En aquest senzill obrador hi tenia 18 llibres: tretze de medicina, dos d'astronomia, un llibre de dictats de lletres de paper, un text de Decretals, i un llibre de paper nomenat *Giralt de sol*, amb cobertes de pergami. Els de medicina eren tres llibres d'Avicena: el conegut *cacil i de virbus cordis* (Arnau de Vilanova el traduï de l'àrab al llatí), el primer Canon, en un llibre, i el tercer, el quart i el cinquè Canons, en un altre llibre.

Després un llibre de Rasis, sense títol, l'Art d'Hipòcrates, un llibre de Galèn, sense títol, un de Bernat de Gordon, també sense títol, un nomenat *la Rogerina*, amb les gloses de Joan de Sent Amant, dos llibres, creiem, de Tederic de Luca, cirurgia italià del segle XIII, un llibret compost per diversos tractats de medicina, i un altre llibre de medicina, ambdós sense títol. Finalment, una farmacopea, "De simplici medicina", del metge salernità Mattheus Platearius el Jove, conegut per *Circa instans*.

Els d'astrologia eren un tractat de *Spera* (Sphera) amb un quadrant, i un llibre d'astrologia amb diversos tractats d'aquesta matèria.

*

BERNAT DE FIGUEROLA

La seva vídua, Margarida, dugué a terme l'encant dels béns del metge a Manresa, lloc on exercia la medicina. Ho feu en varies partides. L'any 1411, els dies 8 i 14 de juny, 2 i 13 de juliol, 10 i 13 d'octubre, 20 de novembre i 24 de desembre. El 1412, els dies 12 de maig, 3 de novembre i 2 de desembre. El 1413, el 13 de gener i, finalment, acabà l'encant el 24 de gener de 1414 (4).

Podem considerar que, entre els béns venuts, hi figuren amb certa freqüència objectes d'ús agrícola, com una *pedrea*, o porgador per separar les pedres del blat, dos forques de triar palla, una *barriscada* de lli, és a dir, un munt de lli sense comprovar la quantitat en relació amb el preu, una *traiga*, o anella de fusta o de ferro on s'enganxa l'arada o el carro, una *aradra*, una *rebasta*, o peça de cuir que subjecta la sella o bast per darrere, passant per sota de la cua de la bèstia, un *coltell dasporgar*, etc.

Tenia també un rocí de pèl negre que es va vendre per 67 lliures, amb la seva sella (12 lliures), i un pitral de cuire (9 diners). Probablement utilitzaria l'animal com a mitjà de transport per al seu exercici mèdic.

Com altres metges del seu temps, gairebé amb tota seguretat tingué relació, durant una o altra època de la seva vida, amb tasques de caràcter militar o guerrer. Tenia dos ballestes, un *basalart* o *ascangell*, un *glavi*, dos llances, dos *mandrets*, un *broquer*, un *brocayet de ferro*, una *llançota*, una maça d'armes, una espasa, una *cervellera* (capell de ferro que cobria el crani) i dos pavesos o escuts.

Un detall de les seves afeccions ha estat la troballa, entre els béns encantats, d'una *astora*, ocell molt ferotge que antigament s'utilitzava per caçar i que es va vendre per 1 lliura i 4 sous.

També tindria interès per la música i pel joc d'escacs, si pensem en els dos llaüts i el taulell d'escacs que tenia.

La indumentària civil del metge eren una capellina de frare, un capell de sol antic i de poc valor, unes calces vermelles amb *soletes* (petics o espadenyes), uns punyets blaus de mellines, un capiró de drap fosc doble, un altre capiró doble, una gramalla blava folrada, una cota negra de verni folrada de pell d'esquirols, una cota de drap *mustinaler* (procedent de la població estrangera de Mostivallers) burell folrada de vays roigs.

Els béns professionals encantats eren un tinter de plom i vuit llibres: quatre de medicina, una farmacopea i un tractat de dietètica en un mateix volum, i un de cirurgia. Després dos llibres d'altres matèries. Els de medicina eren el *De ingenio sanitatis* de Galèn, dos llibres de Bernat de Gordon sense constar el títol, un dels quals es va vendre per 6 lliures, 17 sous i 6 diners, un llibre que contenia, per una part, la farmacopea de Mattheus Platearius, coneguda com *Circa Instans* o *De simplici medicina*, i per altra part les

Dietes particulars d'Isac Israeli o Isac Judeus. Després, un llibre de medicina titulat *la art de medicina sens los comentis*, i un altre on hi havia *algunes allegacions de cirurgia*. Els d'altres matèries eren, *Los cantichs de Amich* i un altre titulat *Alboqui* que es va vendre a un home de fora per 77 lliures.

*

ANDREE DE BENEYTO

Andree de Beneyto va ser un metge jueu de Venècia que exercí i morí a Tortosa. Els béns de la seva vídua, Maria, foren inventariats els dies 27 d'agost i 9 de setembre de 1445, any en que moriria aquesta (5).

Probablement havien tingut fills, ja que consten diversos objectes d'infant, com un cobertor de bressol de *fustany blanch vergat*, un *cobribreç* de drap de diversos colors, una *vanoveta* per a bressol d'infant, dues faixes de lli llarg per a criatures, etc.

La casa on vivien a Tortosa i on va morir la vídua, que va costar 50 lliures barceloneses l'any 1439, estava situada al carrer de Sant Jaume. Per un costat limitava amb el carreró que anava a la via del castell o del Call, i per l'altre costat amb l'alberg de Francisco Manuel. Per darrera afrontava amb la casa d'Alis, i per davant amb el citat carrer de Sant Jaume.

En conjunt podem dir que els béns inventariats demostren una manera de vida bastant refinada amb mobles d'estil venecià i indumentària distingida. Per exemple, entre altres peces de roba de la dona, consta un mantell *fet a modo venecià tot senor de vert olivet*.

No hi ha, com era freqüent en altres metges de l'època, cap vestigi que ens demostrí activitats relacionades amb l'agricultura. Tampoc consta la tinença d'animal de treball per fer les visites a llocs llunyans. Tampoc objectes militars, a excepció de dos *ganivets venecians ab dolses de os negre*, guarnits tots dos d'argent blanc.

L'habitació dormitori, situada en una cambra que donava al carrer, estava composta per un llit de sis posts i petges de pi, amb cobertor vermell i sotana blava, i dos bancals d'estamena verda amb imatges, elements vegetals i flors de diversos colors. Davant el llit, una cortina blava d'ala de corb. També dos petits oratoris i quatre *almorraxes* de vidre, és a dir, cànirs

amb molts brocs i adorns de diferents colors que servien per tenir-hi aigua d'olor. Com a element complementari, una esfera de ferro, és a dir una bola del món. Tenien en penyora una vànova amb obratges d'escata amb coberta de lli i sotana d'estopa.

Entre el mobiliari destaquen sobre tot, a part de les caixes i arquibancs d'alber per guardar roba i altres coses, *uns armaris venecians molt bells tots bresquats forrats tots de part dins de fil spes de aram dins lo qual havia X ampolletes xiques de xarop*. Per tant, un armari amb molts forats petits a manera de bresca, és a dir, amb moltes cel·les hexagonals com les del rusc de les abelles per dipositar la mel.

Hi havia també a la casa alguns objectes de valor, com un plat gran d'argent, de dos marcs i cinc unçes de pes, *per prendre aiguamans, ab senyal enbotit de rosa en lo mig de part de dins, tota daurada, ab esmalt en mig de flors verdes i blaves, i les vores de part dins daurades*. També tenien una confitera o tassa plana d'argent, de vuit unçes menys un quart de pes, daurada per dins, amb adorns embotits, i enmig un esmalt amb una imatge. Consta igualment *un pexell d'argent blanc, de divuit unçes i mitja de pes, ab sa ansa i broch de un cap de drac daurat ab una pinya blava i blancha sobre lo cobertor ab flors de argent entorn de la pinya*. Finalment, tres *anaps*, o vasos d'argent blanc que pesaren dotze unçes.

La indumentària del metge consistia en una cota d'estamena blanca *pera hom*, folrada de tela vermella, una cota *de hom* de vellut blau *olda*, folrada de *vays blanchs*, amb mànegues de frare, una cota *de hom* de seda vermella, amb molts obratges, amb mànegues amples, folrada de *vays blanchs oldans*, una cota *de hom* sense mànegues, de drap blau folrat de tela vermella de poc valor, un capell de sol de *vebres* (pell de castor), dos caperons de grana *olda senors*, i altre caperó de drap vermell folrat de *cerdat blau*.

En relació a la medicina, tret d'un *caxonet petit en que ha un poch de balsem*, és a dir de medicament compost de substàncies aromàtiques, per guarir nafres i ferides, solament consten els llibres que tenia el metge, un total de 26, escrits tots ells en hebraic, 12 de medicina i 14 d'altres matèries. Els de medicina eren Els Aforismes d'Hipòcrates amb gloses de Galèn, el Tegni, probablement de Galè, dos llibres d'Avicena, l'Antidotari i un altre que no consta el títol, un llibre d'Avenzoar, que podria ser el conegut Al-Taisir, llibre de clínica on s'expliquen també els medicaments i la dieta, el llibre més important de Rasis, és a dir, l'Almançor, un llibre anomenat Sumes de Medicina, que podria correspondre al conegut Pantegni d'Ali

Abbas, uns quaderns de Mazor, que podrien referir-se al Macer floridus d'Ot de Meung, del segle IX, on es recollien les idees sobre les propietats curatives de les herbes, un llibre de Johanici, probablement La Isagoge, que Ben Samuel Ibn Tibbon va traduir al segle XIII de l'àrab a l'hebreu.

Dels tres restants no consta l'autor. Eren un llibre nomenat *Tractats de medicina*, un altre inscrit com *Tractat de medicina* i, el tercer, amb el títol *De Doctrines de filòsofs amb alguns regiments de medicina*. Els llibres d'altres matèries eren un de Metafísica i altres tractats de filosofia, un llibre d'Arguments de lògica, un llibre de metafísica, dos llibres de mestre Leo, un de gloses sobre llibres de filosofia, i l'altre de gloses sobre lògica, un tractat de filosofia, uns quaderns o tractat de lògica, un altre tractat de lògica, un llibre de gloses de la Bíblia, un llibre petit anomenat *Torat Abay*, un llibre anomenat *Mispatim*, uns sistems de *Tergum*, un tractat de la *Spera*, és a dir, de l'Esfera Mundi i, finalment, un llibre sense títol.

En resum, els béns inventariats d'aquest metge jueu procedent de Venècia, ens indiquen que seria una persona il·lustrada, amb formació mèdica i filosòfica suficient si tenim en comte l'època, a través de fonts d'autors antics, com Hipòcrates i Galèn, i àrabs, com Avicena, Rasis, Joannitius i Avenzoar. El llibre de la Bíblia, ens demostra les seves creences religioses.

Els objectes de la casa, ens deixen veure que era un personatge de gust refinat, gens vulgar, amb afeccions d'home culte. No seria excessivament ric, si tenim en compte l'absència d'altres béns materials, com terres, cases, censals, etc. Les riqueses eren més de caire espiritual.

*

RAMON PERPINYÀ

Metge de Barcelona que passà els últims dies de la seva vida a l'Hospital de la Santa Creu, lloc on va morir el juliol de 1478 i on hi va deixar, a la *guardaroba* del centre, una part de les seves pertinences. L'altra part restà a la casa on va viure i va exercir la seva professió (9).

La casa, situada en un carrer que travessava de l'Argenteria a la davallada de Sant Just, estava composta pel menjador, la cuina, una cambra que estava al cap de l'escala, l'escriptori, la cambra major, una cambra del segon sostre, el porxo, una altra cambra, una altra cambra i l'entrada. Aquest és l'ordre que se seguí en la descripció dels béns.

Sembla que quan va morir no tenia família, encara que consta, entre els béns inventariats, l'existència d'un capell d'infant de seda *cuyta esquinçat*, que s'endugué a l'Hospital junt amb d'altres coses.

Curiosament, al porxo de la casa, hi havia una cadira de barber, la qual cosa pot indicar o bé que procedia de família de barbers o que ell mateix hagués exercit, en una o altra època de la seva vida, aquesta professió.

Destaca molt, com en altres metges de l'època, la quantitat de béns de caràcter militar o guerrer, indumentària i armes blanques, que posseïa. Dues *manopes* d'armes blanques, una *servellera* gran *colada i vernisada*, altra *servallera colada* gran folrada, dos *brassalets* d'armes rovellats, un *fasset* vermell, unes *cuyrasses* cobertes de cuir negre, una llança *vigatana* de llautó, una *visarma*, una *coltellina* amb el seu *foure* negre i corretja de cuir, una daga, una espasa de dues mans amb la seva beina, una espasa d'una mà amb pom de *gradedi* i amb la seva *crohera* i beina, un *broquer* gran *sotil* i un arc de ferro amb un *carcax larch* ab *algunas fletxes*.

Hi ha detalls que ens indiquen les seves idees religioses. El menjador estava decorat amb un *drap de pinzell*, es a dir, una tela pintada, que era molt gran, de prop de tres canes (metres), en la qual estaven figurats *los Reys del linatge de la Verge Maria*, i en un cap de la qual hi havia els quinze *garhons que untuen la Verge Maria*, i a l'altre cap Joaquim i Santa Anna. Com element complementari del quadre hi havia un *tovello* de tela negra amb alguns *brots* (rams vegetals) pintats. En el mateix menjador tenia un altre drap de pinzell més petit, d'una cana i mitja, on estaven representats els dotze Apòstols.

A la cambra del cap de l'escala hi havia un llit i unes cortines de tela negra, formades per quatre peces i sobrecel decorat amb *pellicanos que stan en lo niu* ab alguns *plomalls*, amb el bastiment de fusta. És sabut que aquests ocells de plomatge blanc eren molt venerats, ja des de l'antiguitat, pel fet de creure que ells mateixos s'obrien el pit a cops de bec per donar l'aliment als seus fills. Per això han estat considerats com a símbol de Jesucrist redemptor.

A la mateixa cambra es trobà un oratori de fusta que es tancava, amb un peu daurat, i on estava figurat el Crucifix. També hi havia un Doctrinal i un Gènesi molt antic i en mal estat. A la cambra major, on hi havia un llit i altres objectes, també tenia un oratori en el qual estava figurat *lo crucifix e*

nostre deus deus lo crucifix. En una altra cambra més secundària, on s'hi guardaven altres objectes, hi havia també *un gorniment de fust abte per tenir oratori*.

Tots aquests béns citats ens indiquen, gairebé amb tota seguretat, les inclinacions religioses cristianes del metge.

Quant a la seva indumentària hem constatat quatre parells de sabates d'home esquinçades, un parell de *borzeguís dolents e ataconats*, dos *borzeguins de moltó negres sens sabates*, una corretja de cuir negre amb cap i sivella i quatre *platons d'argent daurat*, dos caps petits i prims de corretja d'argent daurat, una *cota negra d'home esquinçada*, una *cota sense mànegues negra esquinçada*, una *samarra o cota de pell blanca sotil*, una *clotxa* (túnica) *de molsda dolenta*, una camisa d'home molt esquinçada, una camisa d'home dolenta i esquinçada, *un gipó de cotonina* amb collar i mànegues blaves, *un gipó de cotonina blanque ab miges manegues* de drap negre i collar de drap negre dolent, dues mànegues de *gipó de saya* (tela fina) dolentes esquinçades, vuit bragues de llana, una roba de drap de *bristo llarga oldana*, un *gorgeri* de malla, un guant de malla dolent, un *gonell* sense mànegues de *axemellot blau* molt esquinçat folrat de drap, un *gonell* de drap negre folrat dolent, i un capell de palma dolent.

No tenia propietats ni altres béns que els descrits. Solament, des del punt de vista mèdic, cal dir que a la casa hi havia una pipa de vidre que li havia prestat un argenter, probablement per beure els malalts, i que s'endugué a l'hospital prop de cent perles molt menudes i algunes pedres de jacints petits i dolents per fer medecines.

Des del punt de vista de l'exercici de la professió, probablement feia els desplaçaments amb mula, ja que s'endugué a l'hospital una mula de *pel de rata molt vella ab sa sella e fre*.

L'exercici a casa el deuria fer a l'habitació anomenada *lo escriptori*, lloc on també hi tenia la llibreria. Constava d'un taulell molt dolent, amb un cobertor, obra de Sicília, curt i dolent, un *tallemplomes*, és a dir, un ganivet petit que servia per fer el tall a les plomes d'escriure, un canelobre dolent de dues candeles i un altre d'una, una *lanterna de lana de ferro*, un *scan* o banc de fusta per seure, podrit i dolent, i tres posts per tenir els llibres.

Com a complements d'aquesta habitació de treball tenia un mirall amb una lluna de vidre, alguns objectes d'ús militar com la *coltellina*, les dues

manopas d'armes blanques i la daga; unes balances aptes per pesar fruita, dos parells de balances desguarnides per pesar moneda, un pes de coure d'una lliura, un altre de ferro de mitja lliura i un altre de dos unces. La resta de coses, de menys interès. Solament direm que hi havia una olleta plena de mel de gairebé cinc lliures de pes.

Els llibres, en nombre de 24, més un petit conjunt de llibres sense indicar-ne quants ni de quina matèria, eren els que formaven la biblioteca. Tretze eren de medicina, deu d'altres temes, i dels altres no consta res. Els de medicina eren un llibre escrit en romanç d'Avenzoar, amb cobertes verdes de fusta i dos gafets, que començava *In nomine Dei*, un llibre de Mesué, amb cobertes lleonades, dos gafets i cinc boles, escrit en *corondelles* (columnes), que començava *per nostre dei*, un llibre de medicina de Ramon Llull, de forma major, escrit en paper, que començava *Jesus en nom de Deu sia*, un llibre d'Arnau de Vilanova, escrit en paper, en *corendelles*, coberta de post vermella, amb dos gafets, que començava *Planies Ypocras* (probablement és l'Antidotari), la Cirurgia de mestre Roger, escrit en pergamí en *corendelles*, amb cobertes de post verdes, que començava, en vermell, *la cirurgia*, i en negre *Medicina*, dos llibres de Nicolaus Rasotg, un molt dolent i podrit i l'altre amb cobertes de fusta negres, escrit en pergamí en *corondelles*. Els dos començaven *Ego Nicholaus Rasotg*. El Tresor dels pobres de Petrus Hispanus, amb cobertes de fusta negres, escrit en paper en *corondelles*, que començava, en vermell, *Tresor dels pobres*, i en negre, *Qui nom de Deu*. Després, sense constància de l'autor, hi havia un llibre anomenat *Conservacio de Sanitat*, amb cobertes de post negres, que començava, en vermell, *apres la taula, aquest es lo libre*, i en negre, *deus qui*.

Finalment, dos volums més, un de cirurgia, amb cobertes d'engrut, que començava, en vermell, *Incipit liber primus*, i l'altre de medicina, amb cobertes d'engrut i pell verda, que començava *In medicina*. Els llibres d'altres matèries, a part dels comentats Doctrinal i Gènesi, que estaven en altres habitacions, els que hi havia a l'escriptori eren uns Evangelis escrits en paper i en romanç, amb post i cobertes lleonades i dos gafets, que començava *Cristi, com Sent Mateu scriu*. Després, la Gramàtica de Pastrana, amb post i cobertes vermelles i un gafet. Tercer, un llibre anomenat *Animam judicit?*. Després un d'anomenat *Acamotis?*. Un altre, que es titulava *Cirquinstancies*. Cinquè, un llibre que començava així: *si vols saber la natura del sol*. Sisè, un llibre titulat *Lo segon de la notaria*. Finalment, *unas horas petitas de nostre deus, sotils*.

MIQUEL DE MONTLEÓ

Els béns del metge de Barcelona, mestre Miquel de Montleó, autor de tres manuscrits de medicina, van ser inventariats per la seva muller, Candia de Santa Creu, l'any 1514 un cop mort el marit (6).

El matrimoni amb els dos fills, Peret i Elisabet, i la serventa, vivien a Barcelona a la casa inventariada, que estava formada per l'entrada, el celler, la cambra, la recambra, la sala, la cuina, la cambra de dalt de mitja escala, la cambra del terrat, el terrat, i l'estudi.

Posseïa una casa amb botiga a Barcelona, a la parròquia de Sant Miquel, prop del forn d'en Manresa, que va comprar el dos d'octubre de 1498 al mercader Jaume Desquer, àlies de Puig Genestes. No sabem si aquest alberg correspon a l'anterior.

La seva muller, Candia, de casa benestant, havia heretat del seu pare i del seu germà Pere. El metge, també d'origen benestant, tenia diverses propietats a Falset. Una casa amb tres portals, dos obrint al carrer de la Cortera i l'altre al carrer Demunt. Una *fusina*, o lloc destinat a la fundició de metalls, on es fonia el plom, ja enderrocada. Un tros de terra campa a les Roquetes, un hort prop de la vila, un tros de vinya al camí ral que anava de Falset a Tarragona, un tros de terra als Fontanals, i una peça de terra bosquina nomenada els rolls, a tres lligües de la vila. Tenia també la meitat de l'escrivania pública de Falset, per la qual pagava, a cens, al Duc de Cardona i comte de Prades, 25 sous anyals. També pagava la questia al citat senyor feudal. Sembla que també tenia diners a la taula de la ciutat de Barcelona.

Com no era infreqüent en l'època, malgrat el fet de viure a la ciutat, al terrat de la casa tenien un capó, un gall i una gallina.

En aquest cas, el metge, no disposava d'elements de defensa personal o d'ús guerrer o d'atac; bé sigui perquè no els necessitava o perquè no gaudia de cap títol de caràcter militar. Solament hem constatat que a la casa hi havia tres llances en el seu llancer, una espasa molt *descornida*, i una cuirassa de coberta de cuir groc amb tatxa blanca.

Volem destacar l'existència a la sala d'una cadira de barber gran i antiga, com si el metge tingués antecedents d'aquest ofici o bé ell mateix, en una o altra època l'hagués practicat.

Si bé hi ha detalls que ens apunten les creences cristianes de la família, aquests no són massa nombrosos. A la sala, que probablement feia de menjador, hi havia un Sant Cristòfol de pinzell amb guardapols de fusta front la paret. A la cambra de dalt de mitja escala hem vist un oratori amb un crucifix tot desfet. També ens consta una vànova obrada amb uns evangelistes als caps. Seguint amb les creences i devocions, a la recambra destacava un llit encaixat de fusta *dalbar* groc i *bossellat* per fora, i un cortinatge de sis peces comprès el cel, amb senyals del metge, i amb àngels i *arboreda* amb el seu guarniment. Pagava un benefici de Sant Felip i de Sant Jaume, construït a l'església de Santa Maria del Mar, a cens de 5 *morabatins*, a raó de 9 sous anuals pagadors a la festa de Pasqua de Resurrecció.

A la casa hi havia diversos objectes d'argent marcats amb la marca de Barcelona, indicadors de la posició social benestant. Destaquem dos canelobres, dos plats llisos, dues escudelles amb orelles d'argent, un plat gran, un menjador d'ous, quatre culleres, un segell per cloure lletres, una tassa daurada llisa amb el seu cobertor i estoig de cuir, una tassa *gallonada*, una xapa plana amb el sol, un salvatge i un cervol daurat, i dos anells d'or, un amb una turquesa i l'altre amb un *safir*.

La indumentària del metge constava d'unes calces *trepades*, unes altres calces de *quadisos* negres, és a dir, de drap de llana teixit a imitació dels teixits anglesos, un *manto de xamellot* negre, *enrivatat* de vellut negre, una *loba* o *manto de contray*, *rivatat* de vellut negre, un *manto* de drap de *mescla* usat, unes mànegues amples amb una guia petita de vellut, un *sallo* de drap de *contray* bo, un *sallo de xamellot* amb mànegues, folrat de pell de diversos colors usat, un *sallo frisat*, és a dir, amb petits aglomerats esfèrics de fibres, folrat de pell negra *sotil*, un *sallo de drap de contray* amb mànegues ben usat, un *sallo de xamellot* negre guarnit de *cetí* negre, un *sombrero* dolent, un capell de *tafatà*, dos *bonets* dobles ben usats, un barret doble de mitja gorra bo, un *sombrero* dolent, un *gipó de cetí* amb el cos groc i les mànegues i collar de domàs negre, un *gipó de setí burell* dolent amb mànegues de vellut negre, un *quapus de mescla* guarnit de vellut negre ja usat, unes *folrades* de mànegues de cabrit amb les mostres de *potoys*, una *vallandra* o roba de pluja grossera, una *cota* de drap de casa de tres canes o quasi de llargària, uns *borzeguins de vaca* per la pluja, un parell de *borseguins* de cuir negre, un parell de *plantofes*, tres camises de drap de compra, una ben usada i les altres *soils*, dos *conserts* de drap de compra usats, una *gramalla* amb el seu *capiró* de dol usada, un *papafigo* de drap de

mescla, un tros de drap quadrat passamanat a les vores, el qual servia per pentinador, una *samarra*, i una corretja amb el *parge* negre i vert de seda amb cap i sivella i *platons* d'argent.

A l'entrada de la casa hi havia una mula roja de set anys, amb sella i guarnició de cuir, fre i un parell d'esperons, cosa que demostra la seva utilització pels desplaçaments del metge en el seu exercici.

El treball a casa el feia a l'habitació anomenada *lo estudi*, on hi havia dos taules, una petita de fusta *dalber* amb els seus capitells i frontisses, i l'altra més gran de la mateixa forma i característiques. Un faristol petit, un tinter de plom, una llanterna per il·luminar a la nit i un conjunt (dos lliures) de ciris pintats. Com a complement, tan sols una cuirassa coberta de cuir groc amb tatxa blanca. En aquest ambient, en realitat bastant auster, es trobava la llibreria, on hi hem comptat un total de 94 llibres: 61 de medicina i la resta d'altres matèries.

Entre els de medicina, hi havia tres manuscrits escrits per ell mateix: un llibre amb cobertes de pergamí titulat *resollucions de diferenciis febrium*, un llibre de quart amb coberta de pergamí titulat *lo tegni*, i un altre llibre amb cobertes de post cobert de cuir, sense títol. Els dos primers semblen comentaris de Galèn.

Entre els altres autors destaquen Gentile da Foligno, Galèn, Nicholaus i Avicena, entre altres. Cinc obres de l'italià Gentile da Foligno (1285-1348), una sobre la pesta de 1348, titulada *De morbo*, i les altres quatre sobre comentaris de textos d'Avicena. Cinc obres de Galèn: *el Tegni*, *de differentiis febrium et a morbo*, *els experiments*, *de simplia medicina*, i *de passione unius cumque particule corporis*. Quatre llibres de Nicholaus (1110-1150), que comprenien els set llibres de *Conservatione sanitatis*. Tres llibres d'Avicena: *De animalibus*, *lo ters canon*, i *lectura primi canonis*. Entre les obres mèdiques en les quals no consta l'autor mereixen ser citades *la suptilitat dels metges*, *amicus medicos*, *prima pars sancti doctoris*, i *secreta maliers*.

Aquest últim potser es refereix a "De secretis mulierum" d'Albert Gran. De les altres matèries destacaven obres d'Albert Gran, d'Aristòtil, de Ciceró, de Verson i d'Scot, entre altres. Quatre llibres d'Albert Gran: *De celo et mundo*, *De animalibus*, *La metafisica*, i *super libros mathauros*. Quatre llibres d'Aristòtil: *Los problemmas*, *De animalibus*, *La philosophia natural*, i *super libros fisicos de celo et mundo*. Dos llibres de Ciceró: *Les Epistoles* i

un altre del qual no consta el títol. Dos llibres de Verson, filòsof escolàstic mort el 1485: *Les sumas de parispa*, i *Conclusionis*. Els altres autors eren Sant Tomàs, Joan Cananeus, Scot, Abtissa, Vicens Gagetani, Pomponius Mella, Sèneca, etc. Entre els sense títol podem citar *Les indulgencies y esglesies de Roma*, un *Tractat de spera*, que podria referir-se al tractat de "Sphera Mundi" de Sacro Bosco, etc.

*

CLAUDI MAS

Els béns del doctor en medicina i arts Claudi Mas, de Barcelona, van ser inventariats per la seva dona els dies 14 i 19 de març de 1567, un cop mort el metge (7).

Vivia i treballava a la seva casa del carrer d'en Gimnàs, la qual estava composta per l'entrada, l'estudi baix, la cambra amb finestra al carrer d'en Gimnàs, la cambra del primer sostre amb finestra en un badiu, la cambra del segon sostre amb finestra a l'esmentat carrer, el pastador, la cambra del sostre més alt, el rebost, el celler, i un celler petit situat a la part exterior de l'estudi.

A la part baixa de la casa es trobaven els llocs de treball de la família, que eren l'estudi amb la biblioteca per a l'exercici mèdic, i el celler petit o botiga on la muller duia a terme l'exercici de l'or. En aquest celler hi havia un armari d'alber amb 22 calaixos i 7 portes per guardar or i argent, un taulell per a l'exercici de l'or i uns canelobres d'argent. Per altra part, a l'entrada de la casa, al costat del pou, es trobava una enclusa per batre or i argent amb el seu piló de fusta. També a la cambra del primer sostre hi tenien una caixa d'alber on es guardava or i argent que servia *per lo exercici de or que dita senyora fa*. En la cambra del sostre més alt es guardava *tot un forniment de tirador de or*, és a dir, els aparells per fabricar fils d'aquest metall.

No hem vist fins ara aquest doble exercici en una família mèdica, encara que Secall, en el cas dels metges jueus de Valls, diu que no era infreqüent que es dediquessin a altres tasques, sobre tot a mercaderies per tal de complementar els seus sous (Secall i Güell). En el cas analitzat aquí, i com a dada d'interès, no era el metge el que feia l'activitat complementària, sinó la seva muller. De fet, la biblioteca d'aquest metge, com veurem després molt gran si tenim en compte l'època, requeriria un bon sou per tal de poder-la adquirir.

Els motius que adornaven la casa ens indiquen les creences religioses de la família. En la cambra del primer sostre amb finestra al carrer d'en Gimnàs tenien un retaule en el qual estava pintada la imatge de Nostra Dona, i en la cambra del segon sostre hi havia una imatge de Nostre Senyor en la qual estava esculpida la Trinitat, una tela de la Magdalena i una altra tela que representava l'oració que feu Nostre Senyor a l'hort.

El metge, encara que no en quantitat, tenia algunes armes blanques i de foc, probablement per la seva defensa personal. Hem constatat sis llances *manescas* amb els seus ferros, quatre *rodelles*, dues alabardes, una ballesta *matrassera* i una ballesta *rollanera*, un arcabús de munició amb el seu *flasco* i *flasquillo* i un rotlle de corda de metxa.

La indumentària del metge ens ofereix en aquest cas un detall interessant que ens demostra que en aquella època els metges de Barcelona utilitzarien roba distintiva de la seva professió. En un cofre de la cambra que treia finestra a un badiu s'hi guardava, entre altres robes, *dues robes llargues de doctor de contray les quals eren del dit deffunt ab una gira de vellut negre*. La resta de la roba que tenia eren divuit camises d'home, tres pantalons blancs guarnits amb mostres de ret, un *sayo* de vellut negre, un *sayo de sargeta olda*, un *sayo de satí* negre, un *sayo de cadis* folrat de tela, un mantell d'estam, un mantell de *burata*, un capot de *contray* negre amb una gira de vellut negre, una capa de *contray*, dues *gramalles de drap de casa* primes, dues *gramalles* de ginesta grans, unes calces negres usades, unes calces negres bones, unes robes de *raxa* de França amb unes gires de *tafata*, una roba d'estam dolenta negra, una roba de *contray* morada, una roba de *drap de angles*, una roba de *xemellot fals*, una gorra de *raxa*, una gorra de *drap*, i un sombrero de *tafata*.

Probablement, i com era habitual en els metges de l'època, utilitzaria un animal de transport per anar a visitar els malalts que vivien en zones allunyades. En aquest sentit hem observat que a la casa constava documentat el preu d'una mula de pèl gris, que eren 60 lliures. També hi havia dues sàrries d'espert que es guardaven al celler.

El treball mèdic a casa el feia a l'estudi, situat als baixos, al costat de la botiga on la muller feia l'exercici de l'or. Aquest estudi estava format per una arquimesa de noguer amb una via de *tersia* a l'entorn amb el seu pany i clau buida, una taula de noguer de tisora amb una coberta de *guadamacil* sobre, i unes taules pintades amb diverses descripcions del món i d'altres

temes. Enmig d'aquest ambient auster hi havia la llibreria, amb un total d'uns 682 volums, dels quals uns 345 eren de medicina i els altres d'altres matèries. Entre els llibres de medicina destaquen 36 llibres de Galèn, de temes variats, un d'ells escrit en francès, i una òpera omnia en 7 volums. D'Hipòcrates, autor que segueix en número d'obres a l'anterior, n'hi havia 13 volums, un d'ells, una *opera*, també en francès.

Els segueixen en quantitat Jacobus Sylvius, amb 9 obres, una d'elles curiosament una gramàtica si no hi hagué un error original en fer l'inventari, i Joan Baptista Montanus també amb 9 obres, una d'elles sobre comentaris dels Aforismes d'Hipòcrates i una altra de comentaris de *liber ad Almansorem* de Rhazes. Segueixen 7 obres del conegut comentador d'Hipòcrates i autor del famós Index de Galèn, Antoni Musa o Brassavola, quatre d'elles de terapèutica, com *Electuaris*, *Syrupis*, *Pellulis* i *De simplicibus*. Després consten una llarga sèrie d'autors entre els quals destaquen Fernel (5 obres), Montuus (5), Avicena (4), Budeus (4), Agrícola (3), Amatus Lusitanus (3), Angerius Ferrerius (3), Argenterius (3), Dioscòrides (3), Donatus ab Altomari (3), Andrés Laguna (3), Christofori a Vega (3), François de Valleriola (3), Oribasius (3), etc.

La biblioteca, com hem dit, la formaven també llibres d'altres matèries, entre els quals destacaven 21 obres de Ciceró, entre elles una *Opera omnia* en 4 volums, una vintena d'obres d'Aristòtil, 11 d'Erasmus, 9 de Terenci, 8 de Rami, 6 de Jacobus Strabeum, 5 de Cesaris, 5 de Plutarc, 4 d'Horaci, 4 de Marcili, 3 de Virgili, 3 de Titelmani (una d'elles amb 10 llibres sobre ètica aristotèlica), 3 de Sadoletus, 3 de Susembroti, etc.

*

ACIOCLI COMPTE

Els béns de mestre Aciocli Compte, doctor en medicina de Barcelona, van ser inventariats els dies 9 de maig i 1 de juny de 1584 (11).

La casa on vivia, de la qual desconeixem el carrer on estava situada, es componia d'entrada, estable, celler, estudi, sala, cuina, cambra de la sala, cambra que donava al carrer, i cambra *furtada*. Creiem que no viuria en família, ja que no hem trobat cap vestigi que ens ho indiqui. L'habitació dormitori estava en una cambra de la sala, on hi tenia el llit amb pilars de noguer i *pavalló*, una llanterna de llauna, etc. i on hi havia també, curiosament, una post de pastar civada i farina, un graner de canya amb deu

u onze *quarteres* de civada, i un cofre gran de tenir farina on n'hi havia una mitja *quartera*. També hi havia un llit a la cambra que donava al carrer i dos a la cambra *furtada*.

Com era habitual en aquella època, el doctor disposava de l'animal de transport pels desplaçaments professionals. A l'estable de la casa hi tenia una mula negra, ja vella, amb fre i guarnicions, i en una caixa de la sala guardava dos *gualdrapes* dolents i una altra de *contray* nova.

La indumentària estava composta per un *arruelo*, un *arruelo* de *raxa* negra bo, un *arruelo* de *contray* negre, *casaca y calsots de color de burell en sa color ja usat*, una casaca de *raxa* vella servida, una casaca de *stamenya*, una casaca de *raxa* amb mànegues, unes mitges calces de *estamenya* usades, dos parells de mitges calces de seda negra ja usades, un parell de mitges calces de *philosello*, unes calces de *camusa* amb mitges de *estamenya* negra, unes calces amb tapes de *raxa* i *afforro* de vellut negre sense mitges, unes calces de *raxa* amb *afforro* de vellut negre i mitges d'estam dolents, un parell de calces de llana blanca ja dolents, uns calçots de tela ja usats, uns calçots de *xamellot* negre dolents, uns calçots i mitges i *paveses* de tela molt dolents, una *naleta* o mànega amb flors i cordons de *filadís* verd, un *gipó* de *xamallot* negre dolent, quatre camises de *ruans* totes noves sense *cabesas* ni *punyets*, quatre camises bones de *ruans* amb les seves *cabesas* de *orlanda*, una capa de *stamenya* ja usada, un *sombrero* de color *burell*, un *sombrero* de feltre negre, un *sinto* de vellut negre usat, una banda de *tafatà* negre, i uns *pavesos* de llana ja usats.

Tenia alguns elements de defensa personal, encara que no tants com altres professionals de l'època. Hem vist dos *rodellas*, una *partesana* i uns *talabarts* de cuir dolents.

L'entrada de la casa, amb el seu pou, estava decorada amb un retaule de tela guarnit de fusta. Després, en la cambra que donava al carrer, hi havia alguns motius religiosos, com un retaule de tela que representava la Salutació de Nostra Senyora, una imatge de Nostra Senyora guarnida de fusta, un paper amb la imatge de Sant Bernat guarnit de fusta, una creueta de *balena*, i uns *saltiris* de fusta grossos. Tot això ens demostra les creences religioses del metge.

Des del punt de vista econòmic, no podem afirmar que fos un metge ric, ja que no hem vist que tingués béns materials extraordinaris, com cases,

finques, objectes de plata, etc. Solament podem afirmar que quan va morir li restaven 130 lliures a la taula de la ciutat, com s'indica en un llibre titulat *llibre de memòries* que hi havia a la casa.

No hem pogut esbrinar si a la casa hi havia, com en altres casos, l'habitació destinada a la tasca professional del metge, ja que a l'estudi solament hi tenia un banc de sala i tres peces de roba de llit, sense cap altra cosa relacionada amb la medicina, com llibres, etc. Els llibres es van descriure sense dir res més, és a dir, sense indicar en quina part de la casa estaven ni com es guardaven. El cert és que n'hi havia uns 102 de medicina i uns 57 d'altres matèries. Entre els de medicina destacaven molt les obres de Galèn, ja que hi havia 28 llibres d'aquest autor. Li seguien en número, 5 llibres de Musa, 4 de Oddus de Oddis, 4 d'Amatus Lusitanus, 3 de Jauberti, 3 de Jacobus Sylvius, etc. En 11 llibres de medicina no constava l'autor. Entre els d'altres matèries destacaven 4 llibres d'Aristòtil. També hi havia 20 llibres en els quals no constava l'autor.

*

PERE JOAN FONOLL

Els béns de Pere Joan Fonoll, doctor en arts i medicina de Barcelona, van ser inventariats els dies 4 i 5 d'octubre de 1585, recent mort el metge. (10)

No consta que estigués casat. Vivia al carrer d'en Fonollar amb la seva majordona, la qual dormia a la cuina en un llit dolent. La casa on habitava era de llogater, i estava formada per l'entrada, l'estable, un petit rebost a mitja escala, la sala, la cuina amb finestra que donava en un carreró, la cambra amb finestra que donava al carrer d'en Fonollar, el porxo, una altra cambra, i una cambra amb una porta que donava al porxo.

La indumentària del metge, guardada a l'habitació dormitori en una caixa d'alber de *tall de monja*, consistia en un gipó d'orlanda vell amb vint-i-set botons de *alchimia tots lissos*, un gipó de *xamallot* i mànegues de *setí*, molt dolent, un *arruelo de cadis ras* i vell, un *arruelo de contray vint y doze larch*, prou bo, una capa en *capilla llarga de raxa*, unes calces amb els borts de vellut i *trepes de raxa* i mitges d'estam molt bones, unes calces *botines velles*, una casaca de *xamallot*, amb mànegues de *taffatà negre migenseres*, una casaca de seda *pelfada*, vella i dolenta, una casaca de seda dolenta, un *sinto* de vellut, dos gorres de *rissa*, una d'elles nova, un *sombrero* de feltre dolent, folrat de *tafatà*, una *montera de rissa* vella, una capa *ayguadera* de drap de color, vella, un *jaco de malla jaserina*, molt bo, sense mànegues, i un guant de malla.

No consta cap motiu de caràcter religiós a la casa. Tampoc objectes de plata. Solament destaca, a la cambra del metge, un llit amb *pavalló* sostingut per un pom daurat, i una caixa molt bona de tall de monja de noguer, obrada amb *tercia*.

Tenia un bon conjunt d'armes que utilitzaria com a defensa. Les de foc eren un *pedrenyal* de tres pams i mig de canó, amb pany i clau, flascó i *pitral*, tot molt bo, un altre *pedrenyal* de tres pams i mig de canó, prou bo, que estava en penyora, i un altre *pedrenyal*, més curt, de dos pams i mig de canó, amb pany i clau, sens flascó, amb *pitral*, molt bo. Les armes blanques eren una *alfanja* curta, una espasa llarga, una espasa de *mida*, i una *rodella*. Tenia també una *cervellera*.

Des del punt de vista econòmic no era ric. La casa on vivia era de llogater i tampoc hi ha mostres que ens demostrin béns materials extraordinaris. Solament hem vist una carta de *violari* de pensió de 8 lliures barceloneses anuals a cobrar l'11 de juliol, i alguns deutes que potser eren de clients, com un albarà de 12 lliures d'una família de Sant Feliu de Codines, un altre de 18 lliures del flequer de Barcelona Arnau Llane, que cobraria el dia de tots sants, i un deute de 2 lliures i 4 sous de Joan Pere Castanyer, *parayre* i músic del carrer d'en Fonollar. Un client de Monmay li devia 50 lliures, etc.

Tot això ens demostra que vivia exclusivament de la seva professió mèdica, amb clients de Barcelona i de pobles no massa llunyans. Per altra part, no disposem de cap dada que ens permeti albirar les seves inclinacions fora de les purament professionals, a excepció de la música, si ho jutgem per una guitarra de nou cordes bona que posseïa.

Com era habitual, i per fer els desplaçaments per anar visitar malalts, a l'estable disposava d'una mula de pèl negre de quatre anys d'edat i de set pams d'alçària, amb sella, fre i *pitral*. També hi havia, en aquest cas penjat a la paret de la cambra on dormia el metge, un coixí de cuir de cavalcar. Completava tot això una *gualdrapa* de mula de *contray* vella, és a dir, una peça de tela per protegir i adornar la part posterior de l'esquena de l'animal, que també guardava a l'habitació.

En aquest cas no queda clar si el metge tenia una habitació o estudi especialment habilitada per rebre els malalts, ja que els llibres els guardava a la cambra dormitori, en dos *arquimeses a manera de parestatges de fusta de alber*, i sobre una taula de fusta de pi llarga. La biblioteca estava

composta per les obres de Galèn en set volums, molt bones i noves, de full gran, totes les obres d'Aristòtil en un volum de full gran, bo i nou, les obres de Plini en un volum de full gran, bo i nou, *Un simplicia sens religar comentari sobre los quatre de celo de full*, que és probable que sigui una obra d'Aristòtil, la coneguda *De celo et mundo*, i les *Quaestiones super libros Ethicorum* de Joannis Bardan, també en un llibre de full. Després, sense constar l'autor, tenia 32 llibres de medicina i arts de full, uns de molt bons i nous i els altres vells, 6 llibres també de medicina i arts de quart, gairebé tots nous, 57 llibres de full octau de diverses facultats, 22 llibres de full setzè, de diverses facultats, i també 8 manuscrits.

En resum, tenia una biblioteca considerable, composta per 128 llibres d'impremta i 8 manuscrits. Com a mínim més d'una tercera part eren llibres de medicina, encara que malauradament no consta l'autor. No cal dir que destaca molt l'obra impresa, com és normal per l'època ja avançada del segle XVI.

*

PERE JOSEP MASCARÓ

El doctor en medicina Pere Josep Mascaró va morir en temps de pesta a la ciutat de Barcelona, lloc on exercia la seva professió. Els seus béns van ser inventariats els dies 8, 14, 16 i 17 de gener, 5 de febrer i 18 de març de 1590 pel seu cosí germà el prevere Andreu Miquel (12).

Durant el temps que va estar malalt va ser atès per l'hortolà Thomàs Viader i la mare d'aquest, als quals encomanà tots els seus béns perquè en cas de morir els lliuressin al seu cosí germà, venerable Andreu Miquel, prevere, el qual es trobava fora de Barcelona a causa de l'epidèmia de pesta, amb la finalitat que els custodiés per la seva filla Elena, de la qual en seria curador.

La casa de la seva propietat i on hi vivia estava al carrer de l'Hospital. Es componia d'un estudi a l'entrada, estable, sala, cambra del carrer que treia porta a la sala, cambra que treia finestra a l'hort, cambra propera a l'anterior amb dos portals, un dels quals comunicava amb un passadís i l'altre amb la cambra anterior, i cambra on el metge morí i on hi tenia els llibres.

La posició benestant del metge queda demostrada pels objectes de plata i joies, la serventa que tenia, etc. Aquesta minyona anava vestida amb faldilles blanques guarnides amb un rivet *trepai*, i disposava d'una caixeta amb *quincalleries* pel seu ús.

No hi ha dubte de les seves creences religioses, ja que a la casa hi havia diversos objectes de caràcter pietós, com una figura de Jesús amb una roba de *tafatà* groc amb una coroneta de llautó, una post amb una figura del *monti calvari*, un retaule amb la figura de Nostra Senyora amb el seu fill al braç amb un tros de *tafatà* groc, un retaule amb la figura de Nostra Senyora i tanques amb dos portes, i uns Agnus de plata amb l'Anyell Pasqual per una part i pel l'altra la Verònica. Aquest ambient religiós es feia extensiu també a la minyona, ja que hi havia dos teles, una amb la figura de Nostra Senyora i l'altra amb la figura de Crist, les quals restaven específicament per servei de la minyona.

En aquest cas el metge, a diferència de molts altres del seu temps, no tenia armes de defensa.

La seva indumentària estava formada per un mantell de seda *escaxada* negre molt usat, un mantell negre de *burata* crespada prou bo, un *arruelo* negre de *contray* vint-i-quatrè de Barcelona amb *gira de risa* negra tot nou, una casaca de vint-i-quatrè de Barcelona negra folrada de vellut vell negre *mostreyat* nova, una casaca de *gorgorà* negra guarnida de passamà molt dolent folrada de *bayeta* negra, una capeta rodona pintada en la qual hi ha unes *quentas de benius* amb grans d'alquímia dintre, un cos de *gipó de tafatà* negre sense mànegues picat molt dolent, unes mànegues de *setí* negre guarnides de *trensilla* afegides a la part de dalt d'*estamenya* negra dolentes amb quatre botons d'*alquímia* a cada mànega, unes mànegues de *tafatà* negre dolentes guarnides del mateix amb quatre botons de *crystal* a cada mànega amb un gra d'*alquímia* al cap, altres mànegues de *setí* negre molt dolentes folrades de tela negra amb quatre botons d'*alquímia* a cada mànega, una roba de *lavarantar* verda ja molt usada i dolenta, una roba de *lavarantar de xamallot* amb aigües vermelles guarnida de vellut *carmesí* molt dolent i la cota prou raonable, una corretja vella amb el cap de sivella de plata, dues camises d'home usades i un parell de botes de *vaqueta* dolentes per anar per camí.

Els desplaçaments professionals per la ciutat i rodalies els feia amb una mula vella de pèl negre, la qual una vegada mort el metge va ser encantada pels llocs acostumats de la ciutat, per ordre del seu cosí germà, el prevere Andreu Miquel. La va comprar el doctor en medicina Pexo per 25 lliures.

A l'estudi, on probablement visitava els malalts, situat a l'entrada de la casa, hi tenia els complements del citat animal, com un coixí per anar a cavall i un

selló ab espallera y streb ja dolent. També hi havia una maleta de cuir dolenta, dues taules rodones també dolentes, i quatre botetes petites d'una càrrega usades.

Els llibres no els tenia a l'estudi, sinó a la cambra on va morir. En comparació amb altres metges de l'època de Barcelona, la biblioteca no era gaire extensa. Hi havia uns 33 llibres de medicina, 9 dels quals sense constar l'autor, i uns 17 llibres d'altres matèries, 13 dels quals també sense constar l'autor. Entre els de medicina destaquen 5 llibres de Galèn i 2 de Ferneliu. Els altres autors, amb una obra de cadascun d'ells, eren Alexandre de Tralles, Arnau de Vilanova, Bachanelli, Dinus de Garbo, Dioscòrides, Gaynerii, Geremia, Gordon, Tornamira, Montanus, Tamaritus, Valescus de Taranta, Vallesius i Vigo. Entre els llibres d'altres matèries consten quatre autors, amb una obra de cadascun d'ells: Joannis Argilostili Visunsi, Aristòtil, Charomiari i Theodori Gaze.

*

HIERÒNIM MEDIONA

El doctor en arts i medicina Hieronim Mediona va néixer a Figueres i morí el 1603 a Barcelona. Estudià a Montpeller (1556) i va ser catedràtic de medicina i degà del Col·legi de Doctors de Barcelona i Protometge de Catalunya. El 1600 era degà de l'Estudi General de Medicina de Barcelona (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans).

Va fer testament el 10 d'agost de 1603 amb el notari Lodovicus Jorba de Barcelona, deixant com a hereva universal a la seva filla Maria, casada amb Laurentii Jover (8). La filla va iniciar l'encant dels béns el dia 24 d'octubre d'aquell any, el qual el continuà en diferents dates i el va acabar el 28 de maig de 1604.

Hem de destacar en primer lloc que era un home ric, sobre tot si tenim en compte la quantitat d'objectes de plata que tenia i la llibreria composta per més de 700 llibres. A més, la quantitat i la qualitat de la roba de vestir era notable.

No sabem el carrer on vivia, ja que no disposem de l'inventari dels béns on en general consta aquesta dada. Inclourem els béns que hem pogut saber gràcies al citat encant, i per altra part també per l'anotació dels llibres que apareixen en un complet memorial.

La indumentària estava composta per un *arruelo de contray* de Barcelona amb la seva guia de *ris* (7 lliures i 10 sous), un *arruelo de raxa* (6 lliures), un *capotillo destamenya leonada* (1 lliura i 16 sous), una *casacha de contrall* bo (2 lliures), una *cassaca* vella de ploma (4 lliures i 10 sous), una *cassaca de drapeiat* plena de ploma d'oca bona i nova (8 lliures), una *casaca* d'oca usada (7 lliures i 10 sous), una *casaca de xamallot fi i una mànega de tafatà ja usada* (1 lliura i 12 sous), una roba de *llavantar de xamallot fi bona ab sa alamara* de seda negra (6 lliures), una roba de *llavantar de raxa* guarnida de vellut (5 lliures i 10 sous), uns guants bons i nous amb un cordó per portar-los penjats (6 sous), uns guants (4 sous), dos parells de mitges de llana (14 sous), unes mitges de seda amb uns *cuxals de xamallot* (3 lliures i 10 sous), un *sombrero dolent* (3 sous), un *sombrero de tafatà* amb el seu cordó dolent (7 rals), un *sombrero de tafatà* (12 sous), un cordó de *sombrero* (8 sous), una *muntera* (6 sous), dues monteres *la una ab plomas* (11 sous), un *porta capa* de cuir (15 sous), un *porta manteu de tafatà dolent* (12 sous), una *capilla de gavan* (12 sous), tres *cuxals* de calces i unes mànegues de *tafatà* tot dolent (11 sous), unes *calsas botinas de raxa* (16 sous), dos parells de calçots (14 sous i 6 diners), dos parells de calçots (16 sous), unes *calsas butadas* i un parell de mitges *destam* (2 lliures i 14 sous), dos parells de calçots (8 sous), dos parells de calçots de *llens* (16 sous), un parell de mitges dolent (5 sous), unes mitges de *llens* per anar de camí (7 sous), unes mitges de *llens* (6 sous), unes mitges de llana blanca (6 sous), un parell de mitges *destam* (1 lliura), un *gipó de tafatà* (4 lliures), un *gipó de talilla* (2 sous), un *gipó de talilla* (12 sous i 6 diners), un *gipó* (12 sous), una *ropilla de llanilla* i uns calçots llisos amb unes mitges de seda (6 sous), unes *plantifes* (7 sous), dos *sintons* de vellut (6 sous), una *sinta* de seda (2 sous), una banda de *tafetà* (9 sous), unes mànegues de *satí* totes dolentes (1 sous), un troçot de *domàs* dolent blanc (4 sous), un rodó de *llanilla* (7 lliures), i una camisa de dormir (10 sous).

També, com era habitual en altres metges de l'època, disposava d'animal de transport professional, ja que hem vist diversos objectes relacionats amb ell, com un coixí amb els seus estreps d'anar a cavall (25 sous), una *gualdrapa* (14 sous), i un coixinet i estreps (1 lliura i 4 sous).

Tenia ben pocs elements de defensa personal. Solament una daga guarnida de plata (2 lliures i 6 sous), una espasa (12 sous), una ballesta de ferro (10 sous), i una *caraferrada* (14 sous).

No podem opinar sobre les afeccions religioses, ja que no disposem de dades. No hem vist cap motiu que ens indiqui com era aquesta part de la personalitat del metge en qüestió.

En aquest encant apareixen com a compradors els noms de diversos doctors que ressenyem ara: Vilarig, Pinyol, Hieronim Rotg, Cabels, Cuberta, i Barangari. El doctor Cabels es va quedar *un quadro que es un mapa mundi* per 12 sous. També se citen dos cirurgians, Joan Pons i Jaume Masot, i l'apotecari Raphael Rius.

Curiosament, el canonge de la Seu de Lleida, Barthomeu Gavàs, a l'encant del dia 21 de novembre de 1603, es va quedar amb dos *candaleros* i unes estisores de plata per 26 lliures i 14 sous.

Com objectes d'interès mèdic hi havia una xeringa de fusta (24 sous) i una xeringa d'estany (1 lliura i quatre sous), les dos amb les seves capses, un *alembi* (12 sous), i un *alembi* de plom (10 sous).

Però l'aspecte més important de la vida d'aquest metge era la biblioteca, potser la millor que hem tingut ocasió d'estudiar. Sens dubte aquest fet ens confirma la seva condició de catedràtic de medicina a Barcelona, ciutat on el tràfic de llibres devia ser molt important durant la segona meitat del segle XVI, que és en la qual va viure el doctor Mediona. Però no solament és la quantitat de volums (743) la que singularitza aquesta llibreria, sinó precisament la seva ordenació meticulosa per matèries. Estaven classificats en tres cossos diferents: medicina (507), filosofia (97), i humanitats i devocions (139). Després es subclassificaven atenent a les mides de les pàgines: de full, de quart, d'octau i de dotzè. Entre els llibres de medicina de full (162) destacaven 9 volums de Galèn, 5 dels quals eren de l'última edició i 4 de l'obra antiga, 7 volums d'Avicena, 5 dels quals corresponien a comentaris de Joan de Fulgines o *Fulgnis*, metge de la reina Elionor de Sicília (Cardoner), 4 volums de Vallés, 3 de Valleriola, 3 de Mercurial, etc. Entre els llibres de medicina de quart (111) destacaven 6 volums de Mercurialis, 6 Fallopii, 5 d'Erastus (Erastus contra Paracelsum), 4 de Montannus, 3 d'Oddo d'Oddis, 3 de Mercatus, etc. Entre els d'octau de medicina (180) destacaven 5 llibres de Vallés, 4 de Galèn, 3 de Christophori a Vega, 3 d'Hollerius, 3 de Mesué, 3 d'Oribasius, 3 de Mercatus, etc. Dels de medicina de dotzè (54) cal destacar 11 llibres de Galèn i 6 opuscles de Tolosani.

Llibres de filosofia de full (42): 4 volums d'Aristòtil, 3 de Sant Tomàs, 2 d'Aegidius, 2 d'Aquilinus de Clementis, 2 de Bevaferienus, 2 de

Vicomercatus, etc. Llibres de filosofia de quart (26): l'Opera de Toleti en 8 volums, 3 volums de Carpentarius, 2 de Roca Gerundensis, etc. Llibres de filosofia d'octau (29): 6 volums de Titelmani, 4 d'Aristòtil, 4 de Trapasuti, etc. Llibres d'humanitat i de devocions (11): 4 volums de Tingii, 2 de Calepini, etc. Llibres d'humanitat i de devocions de quart (21): 2 volums de Lucani, 2 de Terenci, etc. Llibres d'humanitat i de devocions d'octau (107): L'Opera de Virgili en 11 volums, 3 volums de Frai Luis de Granada, etc.

*

LLUÍS JOAN VILETA

Metge de Barcelona, els béns del qual van ser inventariats per la seva vídua, Elisabet Johana, a partir del 12 d'abril de 1634 (14). Tenia una filla que es deia Agnès. El seu fill, el doctor Dimàs Vileta, i el doctor Lluís Mora, els dos de Barcelona, van informar als consellers d'aquesta ciutat sobre la pesta de 1650 a Girona (Camps Surroca, M. i Camps Clemente, M.).

El 1602 oposità a la càtedra de Medicina i Aforismes d'Hipòcrates de Barcelona. Dos anys després consta com a membre del Col·legi de Doctors en Medicina. Els anys 1612 i 1622 va ser conseller de l'Ajuntament (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans).

Era un metge ric. Habitava al carrer de Santa Anna, on hi tenia tres cases, dos d'elles juntes i l'altra al costat del pati de l'església. També era propietari d'una casa al carrer de Jaume Cicart i d'una peça de terra a la pujada de Montjuïc. La casa on vivia estava composta d'entrada amb el corresponent pou, estudi, sala, cuina, cambra gran, i recambra.

A diferència d'altres metges de l'època no disposava d'animal de transport ni d'objectes de caràcter militar o de defensa personal.

Ens indiquen les seves creences cristianes les pintures que decoraven la recambra de la casa: un quadre de Sant Francesc, un quadre a l'oli de Nostra Senyora amb un sant, un quadret de Sant Francesc, un quadret amb la figura de Crist i uns Agnós d'or.

Entre la roba del metge destaca *un capirot i borla merginat de doctor*, deu camises de tela guarnides, uns calçots de vellut molt dolents, i un gavan de drap dolent. Una capa, balons i casaca de color terrós. Una camisola de grana. Tres calçotets de tela i uns de llana. Unes calces abultades amb les faixes de vellut velles. Una capeta de xamellot d'aygues negra folrada d'una

teleta de seda de colors. Una casaca negra de seda vella. Dos gorres de vellut i una de risa. Una gramalla de grana desfeta, i un gesseran d'or.

Tenia instrumental quirúrgic en dues capses, amb dos ganivets, unes estisores i una llanceta en cadascuna.

El que destaca més és la seva biblioteca, composta per 398 llibres: 291 de medicina (266 amb autor i 25 anònims), 101 d'altres matèries (86 amb autor i 15 anònims), i 6 d'autors de matèries sense identificar.

Ell mateix va ser autor del llibre *Commentaria en la Phisica de Aristotil del Dr. Luis Joan Vileta*. També consten a la seva biblioteca dos obres de Joan Vileta, sense el primer nom Lluís: *Commentaria Joannis Vileta ad logicam*, i *In logicam et ethicam Aristotelis Joannes Vileta*.

Entre els autors de medicina destaca sobre tot Galè (21 llibres), i després Montanus (10), Lacunna (7), Hipòcrates (5), i Amato Lusitano (5). Amb 4 llibres de cadascun consten els autors següents: Jauberti, Averrois, Musa, Segarra, Silvius, Vallesius, Cristophorus a Vega, i Vido Vidio. Amb 3 llibres de cadascun: Argenterius, Avicena, Cardanus, Fallopio, Ferneli, Foresto, Hollerius, Mathiolus, Mesué, Oribasius, Rudius, Trincavelli, Ugo Senensis, Valleriola i Vesalius. La resta d'autors mèdics de la biblioteca ja tenen menys pes en les predileccions del doctor Vileta.

Deixant a part la figura de Galè, cal destacar la seva inclinació per les obres del metge italià de Verona Giovanni Battista Monti, autor molt llegit i tingut en compte a Catalunya durant la segona meitat del segle XVI.

Cal destacar, entre les obres en les quals no consta l'autor, tres concòrdies: catalana, valenciana i saragossana. També dos índex de les obres de Galèn i "la practica de boticarios" de fra Antoni Castell, editada en castellà a Barcelona l'any 1592.

Entre els autors d'altres matèries sobresurt Aristòtil (19 llibres), i deprés Plutarchi (5), Divi Thomae (3), Porphirius (3), Albert Gran (2), etc.

*

GERONI ROIG

Els béns del doctor en medicina de Barcelona Geroni Roig, van ser inventariats per la seva vídua Magdalena Planes els dies 8, 9, 15 i 16 de juliol, i 3, 4, 5 i 6 d'agost de 1637. (13).

Vivia en una casa que treia finestra al carrer d'en Gimnàs per una de les seves cambres, amb entrada, sala del cap de l'escala, sala, etc. Hi havia una habitació anomenada *la cambra xica* on hi tenia totes les eines de treball per escriure. Després hi havia l'estudi, on hi tenia la biblioteca.

Era fill del doctor en medicina Jaume Antich Roig. Aquest, probablement, havia exercit a la vila de Calaf o dels Prats de Rei, ja que, per una part, tenim notícia del seu testament, fet el 14 d'agost de 1590 amb el notari Joan Baró dels Prats de Rei, i per altra part ens consten les adquisicions de diverses propietats a Calaf: tres horts comprats els dies 10 de juny de 1582, 14 d'abril de 1587, i 12 de gener de 1573. També adquirí un farraginal a Tàrraga el 12 de gener de 1587.

Era un metge molt ric, ja que consten 18 escriptures de censals, peces de terra, cases, precaris, etc., un memorial de 10 censals, i tres censals més, a part de nombrosos objectes de plata i or i obres d'art. En una de les dependències de la casa hi havia la taula dels criats. Tenia també molts rellotges: un rellotge i despertador, un rellotge gran amb hores i quarts de llautó, un rellotge quadrat més petit amb hores i despertador, un rellotge de paret d'hores i campana, un rellotge de *mostra* de llautó, un rellotge de *mostra* amb la caixa de plata, un rellotge de campana, un altre rellotge de *mostra*, un rellotge de paret, i un rellotge d'arena guarnit de llautó. El 10 de desembre de 1631 va comprar unes cases situades al carrer d'en Simon Oller, conegudes després com la carnisseria d'en Sorts. Entre els nombrosos objectes de plata que tenia volem destacar un gerro decorat amb les armes del duc de Cardona.

Pel seu interès citem les principals obres d'art que tenia, la majoria de caràcter religiós. Una capelleta d'estany daurat de N. Sra. de *Lloredo*, una pau de llautó d'un Ecce Homo, un quadret d'eben amb una guarnició de plata amb Nostre Senyor, N. Sra. i les Maries, uns Agnus d'or llisos antics, uns Agnus embolicats amb una teleta d'or verda, una N. Sra. del Pilar d'or, una creu d'or esmaltada de blanc i negre amb maragdes, un quadret d'or esmaltat de blanc i negre amb una N. Sra. de fusta, un quadre gran de làmina guarnit d'eben amb N. Sra., *lo ninyo* Jesús i Sta. Teresa, un quadre de làmina guarnit d'eben amb l'assotament de Crist, un quadre d'eben de làmina amb Sant Sebastià, un quadre d'eben de làmina amb N. Sra. del *Populo*, un quadret petit guarnit d'eben amb *lo ninyo* Jesús de làmina, dos quadrets junts guarnits d'eben amb N. Sra. i la Mare Theresa de làmina, un quadre amb moltes relíquies, dos quadrets junts amb làmines de plata amb la resurrecció i samaritana.

També un *ninyo* de Jesús gran amb una roba de domàs blau guarnit d'or *que esta sobre lo armari*, dotze quadres al temple dels emperadors romans, un quadre molt vell en el qual hi ha pintats *los balatins*, un quadret de Sant Francesc usat, un quadre de la Pietat usat, un quadre gran del devallament de la Creu, un quadre de N. Sra. de la Concepció amb la seva guarnició, un quadre de *porta creu* mitjancer amb la seva guarnició daurada, un quadre de N. Sra. i Sant Joseph sense guarnició, un quadre de Sant Hieronym, un quadre del desposori de Nostre Senyor amb Sta. Catharina, un quadre de Sant Isidro amb guarnició, un quadre de N. Sra. de Montserrat amb la seva guarnició, un quadre gran de la Concepció amb la seva guarnició, dos quadres de *cassa*, un quadre petit *del pare David*, un quadre gran de Sant Esteve amb la seva guarnició.

Igualment un quadret de Nostre Senyor quan feia oració a l'hort, un quadre de Sant Bruno, un quadret petit amb *lo ninyo* Jesús i Sant Joan abraçats, dos quadres de *cassa* sense guarnició, un quadret amb *lo Jesus* ab la passió, un quadre gran de Sta. Magdalena amb la seva guarnició, un quadre d'un *portacreu* amb la seva guarnició, un quadret vell de Sta. Magdalena amb el Jesús, un quadre gran de la *sena* amb la seva guarnició, un quadre gran del Ecce Homo amb la seva guarnició, un quadre gran sense guarnició de *Bersabe*, un quadre gran de la Magdalena amb Nostre Senyor i Sta. Marta, un quadre del *Pare Periz*, un quadre del *Porta Creu* amb guarnició, un quadre en el qual hi ha pintada *una dama ab monyo*, un quadre petit de la mare *Xarquias*, un quadre de N. Sra. molt vell, nou quadres de profetes al temple molt usats, un quadre petit amb dos figures molt usat, i un quadre del *abri el hojo* usat.

De la roba destaquem vint camises d'home, tres *armilles* usades, sis calçotets, sis parells de *calsillas* d'agulla blanques usades, una capa d'estamunya *parda* nova, una capa de *xamallot pardo*, un *vaquero de cordellat* verd vell, un hàbit de *domàs pardo* nou, un *manto de fur*, una capa de *raxa parda* vella, una capa i sotana d'estamunya *parda* vella, uns *balons de tivella parda* usats, uns *balons de tafeta pardo* vells, uns *balons pardos* vells, un *gipó de domasquillo pardo* molt vell, un *gavant* de drap de color vell, etc. Portava també un anell amb un jacint gran. Volem remarcar que també posseïa un *capirot* de doctorat i una *gorra de conceller ab sa caps*a, elements prou indicadors de la condició de doctor i, segurament, de conseller, de Geroni Roig. Era membre del Col·legi de Doctors en Medicina de Barcelona (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans).

Probablement, encara que solament ho hem vist d'una forma indirecta i poc expressiva, utilitzaria, com altres metges de l'època, cavalcadura per dur a terme la seva tasca professional als domicilis dels malalts, ja que en el guarda-roba de la casa hi havia una *galdrapa de vayeta vella*, i també posseïa un *bainot i tinter pera hanar de camí*.

Com hem dit, una de les habitacions de la casa creiem que estava destinada al treball, sobre tot de caràcter intel·lectual, i probablement per visitar els malalts, ja que contenia dos escriptoris, una taula gran per escriure amb el seu calaix i un faristol llarg de fusta, un cofret molt petit forrat de ferro amb quatre plomes d'estany a dins, una capseta per tenir *hostia* per cloure cartes, tres caps de tinters en les quals hi havia dos tinters d'estany, un faristol petit de fusta, una caixeta d'ulleres, tres caps amb les seves ulleres usades, una ullera usada, una caixa amb ulleres (en una altra dependència hi havia també dues ulleres guarnides de plata), el citat rellotge d'arena guarnit de llautó, etc.

A l'habitació anomenada Estudi hi havia cinc prestatges que contenien 782 llibres de diverses dimensions i matèries. Entre ells hem trobat 30 manuscrits, 4 dels quals els va escriure el mateix Geroni Roig, el *De natura humana* d'Hipòcrates, el *De temperamentis* de Galèn, el *De naturalibus facultatibus* de Galèn, i un altre del que no consta el títol. Dels altres manuscrits, dos eren sobre *Ars parva* de Galèn, i tres sobre obra del catedràtic renaixentista de València Vicent Garcia Salat, *Comentaria in historiam humanam*, *Anatomia*, i *De historia totius corporis humani*.

Després setze manuscrits sense títol ni autor. Els altres eren un comentari del llibre de Galèn *De differentiis morborum*, un sobre el *Lilium medicinae* de Bernard de Gordon, un altre titulat *De tumoribus et indicationibus* (que pot ser era una còpia de l'obra de Montagnana o bé de l'obra de Saporta), un altre titulat *Compendium artium medicae*, i l'últim anomenat *De ulseribus* (probable còpia del llibre d'Eustachio Rudius, o bé d'aquest tractat del Corpus Hipocràtic).

Els autors dels quals tenia més obra eren Galèn (30 llibres), Avicenna (9), Mercado (9), Hipòcrates (7), Daniel Sennertus (7), Valeriola (6), Francisco Vallés (6), Mercurial (5), Montani (5), Argenterius (4), Benedicti Victorii (4), etc.

III. ELS AUTORS I ELS LLIBRES QUE MÉS ES LLEGIEN

Ordenem els autors seguint l'ordre decreixent de freqüència de la seva presència dins les catorze biblioteques analitzades en aquest treball, i classifiquem les seves obres en grans grups que elaborem essencialment a base de les troballes directes proporcionades pels arxius estudiats, amb l'ajuda complementària dels criteris dels autors que han tractat aquest tema des d'un punt de vista mèdic i bibliogràfic, com Luis Garcia Ballester en el cas de Galèn entre els espanyols. Un cop determinats els grups, els ordenem per percentatges. Per exemple, si un grup l'hem detectat en vuit de les catorze biblioteques estudiades, el percentatge serà del 57,14%. Dins de cada grup transcrivim en lletra cursiva les obres que hem descobert en les biblioteques, indicant entre parèntesi l'any en que van ser inventariades.

A) LA PREPONDERÀNCIA DE GALÈN

Galèn ha estat l'autor, amb considerable diferència, més tingut en compte pels metges catalans estudiats. Amb excepció d'una biblioteca de l'any 1396, en que no hem vist obres inventariades atribuïdes directament (sense constància de comentaristes) a Galèn, en tots els altres anys els seus llibres han estat presents en les llibreries analitzades (92,85%).

Per altra part, i abans de continuar, volem dir que com a llibres individuals o de matèries concretes amb més presència a les biblioteques analitzades cal destacar el *De sanitate tuenda* (42,85%), i el *De simplicium medicamentorum facultatibus* (42,85%), ambdós del grup dels de terapèutica, el de *Usu partium* (35,71%), del grup dels d'anatomia, el *De alimentorum facultatibus* (28,57%), també de terapèutica, etc. Per tant, la terapèutica i l'anatomia encapçalen les matèries de més interès de l'obra de Galèn.

Opera omnia u obres completes antigues i modernes (57,14%). Han estat les següents: *Un volum de galien cubert de groch* (1401), *Galení omnia opera in 7 volumina in folio pergami* (1567), *Les obres de Galeno de basilea del any 1542 dividides en set thomos dels que hi ha indice lligades ab sinch volums y lligades ab cartó y cuyro* (1584), *Les hobres de Galeno ab set tomos molt bones y noves de full gran* (1585), *Libre ab cobertas de pregami anomenat omnium Galeni pergameni operum sectiotio prime*

(1590), *Opera Galeni ultime editionis* – 5 to. (llibre de full) (1603), *Opera Galeni Antiqua* – 4 to. (llibre de full) (1603), .4. tomos que son todas las obras de Galeno (1634), *Sinch tomos de Galeno* (1637), *In Galeni opera* (1637), *Galeri opera* (1637), *Sis tomos de Galeno* (1637), i *Galeno dos tomos* (1637).

Escrits sobre l'art o tècnica de la medicina (50%). Els separem tal com els trobem inscrits, és a dir, en llibres d'art (techne), llibres de tècnica (techne), i llibres d'art petit (microtechne):

A) Llibres d'art: *Galeri exortacio ad bonas artes in 16° pergami* (1567), *Galeri exortacio ad bonas artes in 8° pergami* (1567), *Galenus de constitutionis ars medica* (1584), *Galenus de constitutione artis medice* – 1 to. (llibre de dotze full) (1603), *Ars medica Galeni* (1634), *Galenus de constitutione artis medicae* (1634), *Galeri Ars medica* (1637), i *Galenus de arte medica* (1637).

B) Llibres de tècnica: *Un altre ab cubertes de post anomenat tegni galieni* (1514), *Technius galeni* (1634), i *Tegni de medicina scrit de letra ebrahica* (llibre anònim inventariat l'any 1445).

C) Llibres d'art petit: *Ars Parva Galeni* – 1 to. (llibre de dotze full) (1603), *Galenus de arte parva medica* (1634), *Galenus ars parva scrit de ma* (1637), i *Varia opera parvae artis Galeni* (1637).

Escrits de terapèutica (50%). Els analitzem separant els aliments, els medicaments, el mètode terapèutic, la conservació de la salut, i altres.

A) Escrits sobre els aliments: L'obra *De alimentorum facultatibus*, l'hem trobat en quatre llibreries (28,57%), els anys 1567 (dos llibres), 1584, 1603 i 1634. Un altre escrit ha estat *Galenus de bono et malo scivo* (1603), que creiem pot correspondre a l'obra terapèutica "Sobre els bons i mals humors dels aliments".

B) Escrits sobre els medicaments: La font principal d'estudi dels medicaments utilitzats per Galèn son els llibres VI a IX de la seva obra "Sobre els temperaments i facultats dels medicaments simples" (Garcia Ballester). Hem vist aquesta obra en sis biblioteques (42,85%), inscrita com *Galenus de simplicium medicamentorum facultatibus* (1567, 1584, 1634, 1637), *Omnium Galeni Pergameni operum deximplicium medicamentorum facultatibus* (1590), i *Galinus de simplici medicina* (1514). Altres llibres de medicaments, han estat

Galenus de compositione medicamentorum secundum genera (1637, 1584), aparegut en dos biblioteques (14,28%), i el clàssic “Sobre la composició dels medicaments segons els llocs (del cos)”, present en tres biblioteques (21,42%) amb títols semblants: *Galenus de compositione secundum locos* (1567), *Galenus de compositione pharmacorum localium* (1584), i *Galenus pergamenus de compositione pharmacorum localium* (1634).

C) Escrits sobre el mètode terapèutic: La clàssica obra “Sobre el mètode terapèutic”, s’ha trobat en tres biblioteques (21,42%), inscrit simplement com a *Galenus methodus* (tres llibres l’any 1567, un d’ells en francès), o com a *Methodus medendi Galeni* (1584, 1603).

D) Escrits sobre la conservació de la salut: L’obra “Sobre la conservació de la salut”, ha estat una important troballa en sis de les llibreries estudiades (42,85%), amb anotacions diferents: *Galenus de sanitate tuenda cum scoliis* (1567), *Galenus de sanitate tuenda* (1584, 1603, 1634, 1637), o simplement *Conservació de sanitat* (llibre anònim inventariat el 1478).

E) Altres escrits de terapèutica: Hem trobat en una biblioteca (7,14%) la coneguda obra que Galen va dedicar al seu amic Glaucón, “Sobre la terapèutica, a Glaucón”. La inscripció d’aquesta obra ha estat: *Gal. de arte curativa ad Glaucón* (1603). Dues obres més de terapèutica trobades a la mateixa llibreria de l’any 1637, han estat *Therapeutica de Galeno*, i *Galenus de ratione curandi*. En una altra llibreria hem vist el llibre *Galenus de morbis curandis in 16° pergami* (1567), també de contingut terapèutic. Finalment, hem trobat l’obra *Galenus quos quibus et quando purgare oporteat* (1634).

Escrits sobre obra d’Hipòcrates (50%). L’obra “Aphorismi”, que és un comentari als Aforismes d’Hipòcrates, l’hem observat en dos biblioteques (14,28%), ressenyada com *Un llibre de paper escrit en abrahic ab cubertes de paper blanques apellat Inforismes de Ypocras ab gloses de Galien* (1445), i *Annotationes super comentari Galeni in aphorismos* (llibre anònim inventariat l’any 1634). El llibre “De natura hominis”, que és un comentari a aquest escrit hipocràtic, de contingut anatomofisiològic, l’hem trobat en dos biblioteques (14,28%), ressenyat com *Galenus in librum Hippocratis de natura humana* (1634), i *Galenus de natura* (1584). Un tercer llibre, el conegut “Sobre els elements segons Hipòcrates”, que tracta de fisiologia, ha aparegut en una biblioteca (7,14%), inscrit com a *Galenus de elementis* (1603). Una altra obra, el “De victus ratione in morbis acutis”, comentari a

escrits hipocràtics sobre la dieta en les malalties agudes, l'hem observat en dos biblioteques (14,28%), inscrit com *Galenus de victus ratione* (1584), i *Compendium de vitis ratione* (llibre anònim inventariat l'any 1590). Un altre escrit, en aquest cas de contingut anatomofisiològic, el "Sobre els aliments", comentari d'aquesta obra d'Hipòcrates, ha aparegut en una biblioteca (7,14%), inscrit com a *Galenus de alimentis* (1637). Després, el comentari a l'escrit hipocràtic "De humoribus", de caràcter patològic general, s'ha trobat en dos biblioteques (14,28%), anotat com *Gal. de humoribus* (1603), i com *Galenus opera quedam in libri Hipocratis de humoribus* (1584). La coneguda obra d'Hipòcrates "De diebus criticis", de caràcter patològic general, consta en dos biblioteques (14,28%), inscrita com *Galenus de diebus decretoriis in 4º pergami cum comento* (1567), i com *Galenus de diebus decretoriis* (1603). Per acabar, el comentari a l'escrit hipocràtic de caràcter patològic general, "Sobre les crisis", ha estat present en una biblioteca (7,14%), inscrit com a *Galenus de crisis* (1584).

Escrips d'anatomia (35,71%). El *De usu partium*, l'obra més important d'anatomia, ha estat present en cinc de les catorze biblioteques estudiades (35,7%), corresponents als anys 1567 (dos llibres), 1584, 1590, 1603 i 1634. El títol de l'obra ha variat lleugerament segons els casos: *Galenus de usu partium corporis humani* (1590,1603), *Galenus de usu partium cum alii operibus* (1567), o simplement *Galenus de usu partium* (1567, 1584, 1634).

El *Galenus de ossibus*, l'hem constatat en dos biblioteques (14,28%), un llibre l'any 1584 i dos el 1634.

Altres tractats de contingut anatòmic han estat els següents: *Galenus de anatomica consultatione* (1634), i *Galenus opuscula de musculorum dissectione in 8º pergami* (1567), aquest últim prou conegut.

Escrips de patologia (35,71%). El llibre "Sobre els llocs afectats", que és l'escrit més important sobre el diagnòstic galènic, i on en els tres últims llibres s'exposen 53 casos clínics (Luis Garcia Ballester), l'hem trobat inscrit com *Galenus de locis affectis* (1567, 1584, 1637). Un altre llibre de patologia ha estat *Galenus de plenitudine in 8º cuyro* (1567), que correspon probablement al conegut "Sobre la plethora". L'obra "Sobre les diferències de les febres", l'hem vist anotat com *Galenus de differentiis febrium* (1584, 1637). El tractat "Sobre la doctrina dels polsos", l'hem trobat inscrit com *Galenus de pulsibus* (1584). Un altre ha estat *Galenus de morborum difa.* (1603). Un altre escrit, el conegut "Sobre les èpoques de les malalties", l'hem vist inscrit com *Galenus de temporibus morborum* (1603). També hem trobat ressenyat el llibre *Galenus de febris* (1634).

Llibres d'obra vària i opuscles (35,71%). Comprenen escrits de Galèn sobre diferents matèries incloses en un mateix llibre, i també alguns opuscles. Han estat els següents:

A) Llibres miscel·lània: *Libre cubert de pots anomenat lo Galien de differentiis febrium et a morbo* (1514), *Galenus de differentiis febrium de temperamentis et de locis effectis in unum volumen cum comento in folio pergami* (1567), *Galenus varia opera cum comento in folio pergami* (1567), *Galenus de causis symptomorum et morborum in 4º pergami* (1567), *Altres volum de scrípts de medecina sobre natura humana de temperamentis y de naturalibus facultatibus y del onze del methodo* (1584), *Gal. de difa. morborum de crisisibus et locis affectis - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603), *Gal. de dif. morborum et symphomatum - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603), i *Galenus super aforismos et artem medicinalem* (1637).

B) Opuscles: *Galenus varia opuscula in unum volumen contracta in folio cuyro in cuius principio est differentiis febrium* (1567), i *Galenus opuscula in 16º pergami* (1567).

Escrits sobre la constitució individual (28,57%). Galèn va tenir molt en compte la influència dels diferents tipus constitucionals dels individus sobre les diverses malalties. Hem trobat les obres següents: *Galenus de temperamentis* (1584), *Liber de inaequali intemperie Galeni* (1634), *Claudii Galeni de temperamentis dos tomos* (1637), i *Galenus de Inequali Intemperie* (1603).

Obra sobre escrits d'Hipòcrates i Plató (14,28%). Hem trobat la coneguda obra "Sobre les doctrines d'Hipòcrates i Plató", ressenyada com *Galenus de Hippocratis et Platonis planas in 16º pergami* (1567), i com *Galenus de domatibus Hipocratis de Platonis* (1584). Aquest llibre es classifica dins dels escrits fisiològics de Galèn, on explica els conceptes de "facultat" o "dynamis", entre altres aspectes (Luis Garcia Ballester).

Escrits de fisiologia (14,28%). Han estat els següents: *Galenus de sanguinis missione in 8º pergami cum comento* (1567), i *Galenus de naturalibus facultatibus* (1634). Aquest últim, l'autor el va escriure durant la seva segona estància a Roma. (Luis Garcia Ballester).

Llibres que contenen obra de diferents autors (7,14%). Solament n'hem trobat un, dins el qual hi ha l'obra ja citada abans entre els escrits de terapèutica, sobre les indicacions de la purga: *Galenus quos quibus et*

quando purgare oporteat liber de nominibus arborum fruticum herbarum piscium et avium et jacobus delechampus de peste in 16º pergami (1567). Jacobus Dalechamp va ser un metge i botànic francès, autor de l'obra "Historia generalis plantarum" (Folch Jou).

Altres llibres de Galèn. Hem constatat els següents: *Un volum de Galiens 2º lo libre de ingenio sanitatis* (1441). Una butlla del Papa Climent V, de data 8 de setembre de 1309, en que fixava les obres que s'havien d'utilitzar per a l'ensenyament de la medicina a Montpeller, incloïa el "De ingenio sanitatis" de Galèn (Cardoner). *Un altre libre de stampa ab cubertes de post anomenat los speriments de Galien* (1514), i *Un altre libre cubert de post forma maior de stampa anomenat Galien de passione uniuscuiusque particule corporis* (1514). En aquests dos últims s'indica clarament la seva condició d'obres d'impremta, diferenciant-los dels manuscrits. Finalment, *Galení flosculi seu propositiones in 4º pergami* (1567), i *Galenus super observationes maedicalibus de pulmoribus* (1637).

B) LA PERVIVÈNCIA D'AVICENNA

Avicenna (980-1073), conegut com el "princeps medicorum" per la seva importància dins el món de la medicina, encara que bastant per darrera de Galèn, ha estat un autor important de les biblioteques catalanes, ja que hem vist obra directa seva en un 57,14% de les llibreries estudiades.

Per altra part hi ha un seguit d'autors comentaristes de l'obra d'Avicenna com Constantini Lucae, Gabrielis de Tàrrega, Gentil, Gratiolus, Herculanus, Ledesma, Lucas, Oddus de Oddis i Ugo Senensis, entre els estudiats per nosaltres.

Com es sabut, Avicenna va introduir en la cultura del món àrab, a Galèn i Aristòtil, dos dels més grans autors de l'antiguitat en els camps de la medicina i de la filosofia, respectivament.

La seva obra principal va ser el "Cànon" de la medicina, és a dir, les normes, regles o lleis de la ciència mèdica. Aquest gran escrit, que conté més de mil folis en llengua àrab, està format per cinc llibres molt ben estructurats en diferents parts o "Fen", i aquestes, a la vegada, dividides i subdividides en sumes i capítols respectivament, de manera que molts d'aquests fragments o seccions van ser separats i convertits en matèries independents destinades a l'ensenyament mèdic a les universitats europees de la baixa edat mitjana, ja traduïdes al llatí (Schipperges). En els Estatuts

de 1340 de l'Escola de Medicina de Montpeller, s'incloïen com assignatures obligatòries el primer Cànon i els dos primers "Fens" del quart Cànon (Cardoner). De fet, la versió llatina del Cànon es va convertir en el tractat sistemàtic fonamental del galenisme arabitzat que s'ensenyava a les facultats de medicina a la baixa edat mitjana (López Piñero), i que continuà en el Renaixement, com per exemple a Valladolid, on la tradició aràbiga va ser important, com ho demostra el fet que la seva càtedra principal era la de "Prima d'Avicenna". També a Salamanca, en els Estatuts de 1538 i 1561, s'obligava la lectura del Canon en la seva càtedra de Prima. Així mateix a Lluís Collado, en la seva càtedra de "pràctica particular" creada a València el 1547, se li va ordenar utilitzar els textos d'Avicenna (Granjel). Aquesta supervivència d'Avicenna dins el món de l'ensenyament mèdic medieval i renaixentista, ens explica el fet de la presència d'obres seves a les biblioteques particulars dels nostres metges, com hem pogut constatar en aquest estudi.

Diferents versions del Cànon. Com dèiem abans, el Cànon estava compost per cinc llibres, on s'estudiaven els coneixements mèdics dividits en diferents matèries. Com veurem seguidament, ens en trobat amb llibres que tractaven tan sols d'una matèria, amb altres que en comprenien més d'una, i fins i tot amb llibres on no es concretava l'extensió dels seus continguts.

En una biblioteca de l'any 1401 hi havia *I libre o volum dela vicentna cubert de vermell enque es lo terç lo quart e lo quint*. Creiem que es tracta d'un llibre que contenia reunits el tercer, quart i cinquè Cànon. En el tercer llibre es descrivien totes les malalties ordenades topogràficament, des del cap fins els peus, i també una part d'anatomia dels òrgans complexos. El quart contenia les malalties generals (febres, obesitat, etc.), és a dir, les que no estan localitzades en un òrgan o part determinada del cos. El llibre cinquè estava dedicat als medicaments compostos, com la triaca, liniments, píndoles i altres formes farmacèutiques (Guerra). En una altra biblioteca del mateix any, hi havia un altre *volum de Vicetna de pergami enque es lo primer libre cubert de blanch*. Aquest llibre primer estava format per quatre tractats, un de fisiologia i anatomia, un altre d'etiologia i símptomes de les malalties, un de causes de les malalties, higiene i salut, i l'últim de terapèutica general (dietes i mètodes generals de tractament). (Guerra).

L'any 1514 hem vist dos llibres, un d'impremta inscrit com *libre forma maior cubert de post de stampa nomenat lo ters canon de vicenna*, i l'altre anotat com *libre de forma maior de post de ploma anomenat lectura primi canonis avicenna*.

En la biblioteca de l'any 1584, i sense cap més concreció, hem trobat un *Liber Canonis Avicenna*, i en la del 1634 hi constava un *Avicenne canones*.

Antidotari d'Avicenna. En la biblioteca de l'any 1445 hi havia un llibre escrit en llengua hebraica de contingut terapèutic, inscrit com *I libre scrit en abrahich tot de paper apellat Entidotari de Evicenna ab cubertes blanques de paper*. No sabem si pot correspondre al llibre segon del Cànon en versió hebraica, tractat de matèria mèdica on després d'una primera part que tracta de les qualitats generals dels medicaments, hi ha una llista en ordre alfabètic de 758 medicaments, on s'especifica acuradament la seva qualitat i grau (Guerra).

L'art universal de curar. Amb el títol *Avicena de universali ratione medendi*, hem trobat un llibre en la biblioteca de l'any 1637, que creiem que pot tractar-se d'un escrit de contingut terapèutic de l'autor. Podria referir-se al quart tractat del llibre primer de Cànon, ja que, com hem dit abans, el seu contingut és de terapèutica general (dietes i mètodes generals de curar).

Escrit sobre la força del cor. Ha estat interessant la troballa en una de les biblioteques de l'any 1401 d'un *libre apellat cacia i de virbus cordis de Vicetna de pergami menys de cubertes*. L'obra d'Avicenna "De viribus cordis" va ser traduïda de l'àrab al llatí per Arnau de Vilanova (Cardoner).

Escrit sobre els animals. En la biblioteca de l'any 1514 hi havia un llibre *ab cubertas de pergami anomenat avicenna de animalibus*. Creiem que pot tractar-se dels comentaris que havia fet Avicenna dels escrits d'Aristòtil sobre animals en la famosa obra de caràcter naturalista de l'autor grec "Història natural dels animals", escrit dins de la física aristotèlica.

Escrips de filosofia i de metafísica. Enmarcats dins de la tradició aristotèlica, hem trobat dos llibres d'Avicenna en la biblioteca de l'any 1567, un de metafísica inscrit simplement com *Avicenna methafisica in folio pergami*, i l'altre, en forma d'obra completa, titulat *Avicenna omnia opera in philosophia in folio pergami*.

Obres d'Avicenna. Hi ha uns quants llibres que simplement consten inscrits com obra d'Avicenna, sense cap indicació més: *Libre de Evicenna scrit de pergami en abraych ab post de fust* (1445), una obra completa anotada com *Avicenne omnia opera in 4º posts* (1567), una *Opera Avicenne* en dos volums (1603), dos *tomos de las obras de Avicenna* (1634), una obra inscrita com *Opus medicinae de Avicena* (1637), una altra amb *quatre tomos de Avisena* (1637), i una altra anotada com *Avicenas tres tomos* (1637).

Un compendi de l'obra d'Avicenna. Hem trobat en la llibreria de l'any 1567 un manual de l'autor titulat *Avicene compendium in folio pergami*, que, com el mateix títol ens indica, pot tractar-se d'un resum de la seva obra.

C) LA IMPORTÀNCIA DE GORDONI EN LA PRÀCTICA MÈDICA

Bernard de Gordon (1260-1320), com Avicenna, va ser un autor de primera línia dins el món mèdic baix medieval i renaixentista del nostre país. La seva obra ha estat present en un 57,14% de les biblioteques estudiades en aquest treball.

Va ser professor de medicina a la Universitat de Montpeller de 1283 a 1308, juntament amb Ramon Llull (1235-1316), Arnau de Vilanova (1235-1311), Valescus de Taranta, Joannes Jacobi, Jean de Tournemir i Pedro Hispano (Mc Vaugh, Cardoner, Gracia i Peset). Es va fer famós amb el seu llibre de medicina pertanyent al gènere literari dels "lilium", que com els "rosa" eren escrits mèdics escolàstics de caràcter molt pràctic, on s'exposaven les causes, signes, pronòstic i tractament de cada malaltia. En la seva obra principal, "*Lilium medicinae*" (1300-1305), va fer la primera descripció del braguer herniari i de les ulleres monoculars u "*oculus berillinus*", fetes de beril·le (mineral compost de silicat de beril·li i silicat d'alumini). El capítol més important de l'oftalmologia medieval era la cataracta, coneguda com "aigua a l'ull", nom amb que també és anomenada en el tractat de Gordon. En una traducció castellana d'aquesta obra, editada a Sevilla el 1495 (Riera), un dels capítols començava així: "Del agua o catarata que se faze en los ojos".

També va incloure, dins les malalties contagioses, l'epilèpsia, fent la primera descripció del "petit mal". Com està documentat, en processons i peregrinacions fetes en temps de pesta per cercar ajuda sobrenatural a Sant Roc i Sant Sebastià, es veien a vegades quadres d'histèria col·lectiva, nomenats d'epilèpsia contagiosa per Bernat de Gordon. Aquest text va influir en el llibre "*Rosa medicinae*" de John Gaddesden (c. 1285-1361) de Londres, important representant de la medicina anglonormanda, com Giliberti o Gilbertus Anglicus (1200-1260) (Guerra). Altres obres menys conegudes van ser textos sobre la flebotomia, el pols, l'orina, malalties febrils i regimen de sanitat. Va ser un clàssic de l'exploració en el seu temps, sobre tot de l'examen del pols i l'orina (Guerra, Corbella). La "De flebotomia" de Gordon ha estat ben estudiada juntament amb altres escrits que sobre la sang es van fer a la baixa edat mitjana (Gil-Sotres).

La intenció clarament didàctica i l'enfocament pràctic del "*Lilium medicinae*", ens explica l'acceptació i pervivència que tingué en la formació, i també com a llibre de consulta dels metges catalans dels segles XV, i sobre tot del XVI i bona part del XVII, com ho demostrarem en aquest treball. L'hem trobat en llibreries dels anys 1401, 1411, 1514, 1567, 1584, 1590, 1603 i 1637.

Un dels llibres del físic de Manresa Bernat de Figuerola, concretament *un llibre de pergami apellat Gordo*, va ser venut per la seva vídua Margarida a Ramon Ponç, el 20 de novembre de 1411, per la quantitat de 6 lliures, 17 sous i 6 diners.

En la biblioteca de l'any 1514 hi havia un llibre imprès anotat com *un libre de stampa de forma de quart anomenat platica de gordoni alies lilium medicine*. Es refereix a "*Practica seu Lilium Medicinae. De ingeniis curandorum morborum. De regimine acutarum aegritudinum. De prognosticis*" (Lugduni, 1491). Hi ha dos edicions del mateix llibre, fetes a Venècia el 1496 i el 1498, en les quals s'hi afegí "*De urinis. De pulsibus*" (58 Incunables de Medicina en la Universidad de Madrid).

En la biblioteca de l'any 1590, hi havia *un libre ab cubertas de pregami anomenat Gordoni opus lilium medicine inscriptum, acaba uccule affectus*. Com veiem, una clara referència, al final del text, a la part oftalmològica de l'obra.

Les obres trobades en les altres biblioteques estaven inscrites també com *Practica Gordonei*, o *Gordonis Practicha*, o *Practica de Gordoni*, o *Lilium medicinae*, o simplement *Gordo*, o *Bernardii Practica*. La més antiga, de l'any 1401, estava anotada com *I libre apellat gordo de paper cubert de vermell ab bolles*.

També en la biblioteca de l'any 1637 hi havia un *Lilium medicinae scrit de ma*.

D) LA CONTINUÏTAT D'HIPÒCRATES

Hem vist obra directa d'Hipòcrates, és a dir edicions de llibres del Corpus Hipocràtic on no hi consta cap comentarista, en el 50% de les biblioteques estudiades, havent estat més freqüent l'existència de llibres en les llibreries dels segles XVI i XVII.

Seguim el mateix criteri classificatori que en el cas de Galèn, de manera que en cadascun dels grups en què dividim les obres trobades hi fem constar el percentatge del grup en relació a les 14 biblioteques estudiades. Hi ha els següents grups:

Opera omnia u obres completes (35,71%). Amb diferents característiques quant al format i nombre de volums, les obres completes d'Hipòcrates han estat presents d'una manera important en les llibreries analitzades, de manera que ens hem trobat amb les següents anotacions notarials: *Hipocratis omnia opera in 8º cuyro* (1567), *Totas las obras de Hippocrates en un tomo* (1634), *Opera Hyppo. dos tomos* (1637), *Magna Hyppocratis Coaca* (1637), *Opera Hypocratis in octau* (1584), *Opera Hypocratis - 1 to. (llibre de full)* (1603), *Opera Hypocratis - 1 to. (llibre de full)* (1603), i *Hipocratis opera en frances in 4º pergami* (1567). Com veiem, una d'elles en llengua francesa. Per altra part, hem constatat també l'existència de comentaristes i editors del que semblen obres completes hipocràtiques, com *Lodovicus Septalius in Lib. Hyppo.* (1637), *Lodovicus Septalius in Hip.* (1603), en un llibre de full, *Argenterius in libros Hippocratis* (1634), *Opera Hyp. cum comento Mercurialis* (1603), en un llibre de full, *Pinus in Hip.* (1603), en un llibre de full, *Tadeus florentinus in Hyp.* (1603), en un llibre de full, i *Duretus super libros Hyppocratis* (1637). També, encara que potser no exactament com a comentari d'obra completa, hi ha hagut comentaristes d'obra genèrica o d'aspectes generals (no d'obres concretes) d'Hipòcrates, com *Compendium Hyppocratis per Mattheum* (1637), *Contradictiones et dubia in Libros Hippocratis Nicolai Rosarii* (1634), *Theodorus Vingerius in hippocrateos labores* (1634), i *Thesaurus magni Hippocratis Jacobi Ollerii* (1634).

Els Aforismes (28,57%). Els Aforismes és l'obra més coneguda del Corpus Hipocràtic, format per 412 proposicions breus dividides en 7 llibres o seccions i aquestes en capítols. Aquests escrits, de caràcter mèdic general, han estat considerats com la síntesi de l'experiència clínica hipocràtica (Guerra, Laín Entralgo, Alsina i Vintró). Van tenir molta importància en l'àmbit universitari de la baixa edat mitjana, essent matèria obligatòria en l'Escola de Medicina de Montpeller, com ens indiquen els seus Estatuts de 1340. (Cardoner). En aquest estudi hem trobat aquesta obra en diverses versions: *Libre de pergami de mà de ploma anomenat enphorismas de Yprochas* (1514), *Aphorismi hippocratis et paraphrasis in 9. librum ad alsorem in 16º pergami* (1567), *Hippocratis aphorismi cum aliis opperibus*

in 16° cuyro (1567), *Hippocratis aphorismi in 8° pergami* (1567), *Hippocratis aphorismi cum comento in 8° pergami* (1567), *Mhetodus in aphorismos hipocratis in 16° pergami* (1567), *Hypocratis aphorismi*, en un tom de dotze full (1603), i *Hypocratis Aphorisma* (1637). Per altra part, els comentaris dels Aforismes complets o parcials per altres autors, han estat molt importants. Així hem pogut constatar edicions comentades per Argenterius, Bustamantius, Cacheto, Capivaccus, Carcanus, Cardanus, Chrispi, Leonellus Faventinus, Leonardus Fuchsius, Holerius, Jacobi Escutellarii, Curcio Marinello, Merinus, Montanus, Antoni Musa Brassavolus, Oddi de Oddis, Oribasius, Paulus Egineta, Philoteus, Salvisclanus, Salutis Sclanius, Sermonete, Tadeus Florentinus, Turivesius, Ugo Senensis, Christophori a Vega, i Benedictus Victorius.

Epidèmies (21,42%). Els llibres sobre Epidèmies, com els d'Aforismes, són obres que em podríem dir de recull de diferents temes de la medicina, que no poden sistematitzar-se d'una forma unitària. Hi ha set llibres, i en ells es descriuen aspectes tan diferents com poden ser les venes, febres, artèries, epidèmia de parotiditis, tuberculosi pulmonar, etc. Cal destacar també l'exposició d'una sèrie de 42 històries clíniques redactades amb molta sinceritat, admetent els errors comesos amb la intenció d'ensenyar a evitar-los (Guerra). En aquesta recerca hem trobat un tractat complet en dos volums anotat com *Epidemiarum Hippocratis libri duo* (1634), i el llibre sisè inscrit com *Hippocratis Liber sextus epidemiorum comento in folio pergami* (1567). La fama d'Epidèmies VI es deguda a la descripció d'una epidèmia de tos que es va declarar a Perint durant l'hivern (Alsina, Vintró). En tercer lloc, en la llibreria de l'any 1637, hi havia les Epidèmies formant part de l'apèndix d'un llibre: *Elenchus in Epidemicas hypocratis*. Com a comentaristes hem vist el metge valencià Pere Jaume Esteve, amb un comentari al segon llibre de les Epidèmies (1567, 1584) i un altre als llibres de les Epidèmies (1603), i a Francisco Vallés amb un comentari als llibres de les Epidèmies (1634).

Aires, aigües i llocs (14,28%). Obra que relaciona les influències geogràfiques i climatològiques amb el manteniment de la salut i la producció de malalties. Estudia les característiques de les aigües, el clima, les estacions, les diferències antropològiques entre els europeus i els asiàtics, etc. És un escrit de caràcter patològic general, i el primer text sobre geografia mèdica, climatologia i antropologia (Laín Entralgo, Guerra). Com a obra directa u original d'Hipòcrates l'hem trobat en dos biblioteques, anotada com *Hippocratis de aeres et aquis in 8° pergami* (1567), i *Hypocratis de aere, aquis et locis* (1637). L'únic comentarista, a la biblioteca de l'any 1603, ha estat Alemanus, metge espanyol renaixentista.

El tractat de Somnis (14,28%). El tractat de *Somnis* correspon al Règim IV perquè és el quart tractat dels de Règim, la finalitat dels quals és l'estudi de la influència dels aliments i de l'exercici sobre la salut. En els *Somnis* s'explica la significació dels somnis, distingint els d'origen diví i els secundaris a trastorns somàtics, que són els que permetran una interpretació mèdica (Alsina, Vintró). Han estat presents en dos biblioteques, inscrits com *Hippocratis de Somnis cum comento in 4º pergami* (1567), i *Hypocrates de Somnis* (1603), llibre de quart en un volum. L'únic comentarista ha estat Joannis Argenterii.

El tractat de Flatibus (7,14%). El *De Flatibus* o de les ventositats és un escrit del Corpus Hipocràtic de caràcter patològic general (Lain Entralgo), del qual solament n'hi havia un en la biblioteca de l'any 1634 inscrit com *Hippocratis de flatibus*.

La dieta en les malalties agudes (7,14%). Com indica el mateix títol, aquest llibre tracta del règim alimentari que cal fer en les malalties agudes. És un tractat famós pels seus atacs contra la medicina de Cnidos. Per una part insisteix en la necessitat del deguni en la fase aguda de la malaltia, i per altra en el perill de trencar el costum alimentari de la persona. A l'apèndix hi ha indicacions sobre la sagnia, la conducta a seguir en els trastorns intestinals i la descripció de diverses preparacions medicinals (Guerra, Alsina i Vintró). Hi havia en la llibreria de l'any 1567 el llibre inscrit com *Hippocratis de victus ratione in morbis acutis in 8º pergami*. Com a comentaristes d'aquesta obra hem trobat a Vallesius (1634), Antoni Musa Brassavola (1567), i Manuel Brudus (1603).

Art d'Hipòcrates (7,14%). El tractat sobre l'Art és un escrit de caràcter general dividit en 13 capítols que parla de l'objecte i finalitat de la medicina, i distingeix entre les malalties internes i externes (Alsina, Vintró). Solament n'hem vist un en la llibreria de l'any 1401, inscrit com *I libe appellat art de Ipocras de pergami cubert de vert*.

El tractat de Prediccions (7,14%). Els tractats de "Prediccions" i de les "Prenocios coiques" són els precedents dels "Pronòstics", escrits tots ells que basen el seu contingut en el vaticini del desenllaç de la malaltia més que en el diagnòstic concret d'aquesta (Guerra). Hi ha dos tractats de prediccions, el "Prediccions I" i el Prediccions II". El primer, molt obscur i confús, té 170 capítols o sentències breus, que es repeteixen gairebé totes en un altre tractat hipocràtic, el de "Prenocios de Cos". El segon, "Prediccions

II", és un llibre amb 43 capítols que, a diferència del primer, és una obra mestra en la qual es critica als falsos metges i s'insisteix en els símptomes que l'autèntic metge ha de tenir en compte per dur a terme el pronòstic de les malalties cròniques. Entre altres estudia l'epilèpsia, les ferides del cap amb lesions cerebrals, malalties dels ulls i de les dones, etc. (Alsina, Vintó). En aquesta recerca solament hem vist un tractat a la llibreria de l'any 1567, anotat com *Hipocratis predictiones in 16° pergami*.

El llibre del Pronòstic (7,14%). Tradicionalment, la gran influència que ha tingut el metge sobre la gent ha estat deguda a la capacitat d'endevinar el futur de les persones, la durada de la seva vida, ja que, en general, un dels béns més preuats que tenim, a molta distància de gairebé tots els demés, és el prolongament de la nostra pròpia vida. Hipòcrates ho va deixar clar en el seu escrit sobre el "Pronòstic", punt de partida en la bibliografia d'aquest aspecte de la medicina. El pronòstic de les malalties va ser una preocupació constant de l'Escola d'Hipòcrates, com ho proven els quatre tractats consagrats al seu estudi: "Pronòstic", "Prediccions I i II", i "Prenoció de Cos". En els 25 capítols del "Pronòstic" s'indiquen detalladament i amb intenció didàctica, els signes que cal valorar de les malalties agudes per tal d'endevinar el seu futur. Aquesta obra estava en la llibreria de l'any 1634, anotada com *Liber prognosticorum Hippocratis*. Per altra part hem trobat quatre comentaristes del "Pronòstic" hipocràtic: Alonso López Pinciano (llibreria del 1637), Faventinus (1603), Christophori a Vega (1603) i Benedictus Victorius (1637).

Altres obres hipocràtiques. Hem trobat en diverses biblioteques les següents anotacions d'obres hipocràtiques: *Hipocratis prorreptici in 16° pergami* (1567), *Aliquot libri Hippocratis et Galeni* (1634) (Alguns llibres d'Hipòcrates i Galèn), *Hastronomia Hip. et quid pro quo* (1637), *De placidis Hippocratis et Platonis* (1634). Per altra part hem vist els següents comentaristes: *Hypocratis comuni medicorum de Esteve* (1637), *Jacobus Segarra de natura humana* (1634) (*Naturalesa de l'home* és un text hipocràtic on s'afirma l'existència dels quatre humors del cos humà: sang, pituita, bilis groga i bilis negra, i la seva predominància segons les estacions), *Fonseca in legem Hippocratis commentarius* (1634) (la *Llei* és un escrit d'Hipòcrates de caràcter general, com el *Jurament* i l'*Art* entre altres, on es defensa la noblesa de la medicina i la necessitat que el metge tingui amor al seu treball apart de talent), *Fenesius de diebus decretoriis* (1603) (*Dies critics* és un opuscle compost per onze capítols extret d'altres obres hipocràtiques), i *Augerius Ferrerius de diebus decretoriis*.

E) EL FUTUR DE L'OBRA D'ARNAU DE VILANOVA

Arnau de Vilanova va escriure molt i va ser també un gran bibliòfil, com ho demostra la seva biblioteca particular composta per uns 224 llibres, xifra altíssima si tenim en compte que a començaments del segle XIV devia ser molt poc freqüent disposar d'aquest tipus de béns. S'ha dit que en aquell temps era la biblioteca particular més copiosa de la Península, i que solament hi havia més llibres en algun monestir com Ripoll, o en catedrals com la de Vic i la de Barcelona. (Parellada, Paniagua).

La importància i influència que va tenir la figura d'Arnau de Vilanova a la Corona d'Aragó ens sembla que no ha estat corresposta com era d'esperar en les biblioteques analitzades en aquest treball, ja que hem trobat obra directa seva en un 50% de les llibreries, com en el cas d'Hipòcrates, quan en realitat creiem que el percentatge hauria hagut de ser més alt. Hem vist obra seva en les biblioteques dels anys 1478, 1514, 1567, 1584, 1590, 1603 i 1637, però no en disposaven les dels anys 1396, 1401, 1411, 1445, 1585 i 1634.

Tampoc hem trobat comentaristes de la seva obra, la qual cosa no ens sorprèn si tenim en compte que la majoria de comentaris d'obra anterior es refereixen gairebé sempre a autors més antics, àrabs, hebreus o llatins. Però ens consta que a la secció de medicina de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona hi ha un Arnau de Vilanova imprès el 1514 i uns comentaris a la seva obra del 1526 (Gudayol).

Dividim l'obra original hipocràtica en els següents grups, i indiquem els seus percentatges en relació amb les catorze biblioteques analitzades:

Obres completes (21,42%). Son conegudes varies edicions de les obres completes d'Arnau de Vilanova dutes a terme durant el segle XVI a Lió (1504, 1509, 1520, 1532), Venècia (1527) i Basilea (1585). En l'edició de Lió de 1509 hi ha impreses 60 obres, i en la Lió de 1532 n'hi ha 61 (Garcia Font, Parellada). Nosaltres les hem trobat en tres biblioteques anotades com *Libre ab cuberta de pergami anomenat totes les obres de Arnau* (1514), *Arnaldi de Vilanova omnia opera in folio* (1567), i *Opera Arnaldi de Vilanova* (1584).

Tractats de practica de la medicina (14,28%). Els tractats de medicina pràctica d'Arnau de Vilanova són el "Breviarium practice", l'obra més extensa de l'autor. Els dos primers llibres estudien les malalties locals

ordenades des del cap als peus. El tercer és de ginecologia i tracta també de les mossegades verinoses. El quart estudia les febres. Els altres tractats de pràctica mèdica són el "Practica summaria", escrit a petició del papa Climent, i l'inacabat "De parte operativa". (Parellada). En nostre estudi hi havia tres tractats anotats com *Arnaldi praticha in medicina in 8º pergami* (1567), *Practica medicinae de Vilanova* (1637), i *Arnaldi Vilanovani practica* (1637).

Tractat de conservació de la salut (7,14%). Arnau va escriure alguns tractats d'higiene o "regimen sanitatis" com s'anomenaven en el seu temps, un d'ells a petició del rei Jaume II, el "De consevacione sanitatis regis Aragonie", i l'altre adreçat al papa Climent V amb el títol de "Libellus regiminis de confortatione visus" (Batllori). Solament hem trobat un llibre d'aquesta classe en la biblioteca de l'any 1603, inscrit com *Vilanova de conservanda valetudine*, imprès en un volum de dotze full. També hi havia a la llibreria del 1590 un llibre anònim anotat com *libre ab cobertas de pregamí anomenat De conservanda bona valetudine*, però no sabem si és un original d'Arnau de Vilanova, motiu pel qual no l'incloem dins el percentatge.

Dels Xarops (7,14%). Amb la breu inscripció *Vilanovanus de Syrupis*, hi havia una obra escrita en un llibre d'octau a la biblioteca de l'any 1603, pertanyent al metge de Barcelona Hieronim Mediona. És probable que sigui una obra d'Arnau. En aquest cas podria correspondre a una part del seu "Antidotarium", editat a València el 1495, en concret al capítol dels xarops on parla de la seva clarificació, i de les seves virtuts, així com de dinou tipus diferents de xarop: rosat, morat, de nenúfar, agre, d'oliva, etc. (Parellada).

L'Antidotari (7,14%). Hem trobat en la biblioteca de l'any 1478 corresponen al metge de Barcelona Ramon de Perpinyà, mort el juliol de 1478 a l'Hospital de la Santa Creu, un llibre interessant que creiem que pot correspondre a "l'Antidotari" d'Arnau. En aquest cas el llibre, que no sabem si és un manuscrit o bé un llibre d'impremta, estava escrit en columnes (correndelles) i tenia les cobertes de fusta (post) vermelles subjectades amb dos peces de metall (gaffets). Pensem que es tracta de "l'Antidotari" d'Arnau pel detall que anotà el notari en indicar que l'obra comença amb les paraules *Planies Ypocras*. A la biblioteca del monestir de Montserrat hi ha un incunable de "l'Antidotari" d'Arnau, editat el 1495 a València, que comença amb les paraules "Lamentabatur ypocras" (Parellada). El llibre del doctor Perpinyà estava inscrit com *Libre de la prop dita forma (de full), cuberta de posts vermell ab dos gaffets scrit en paper ab correndelles apellat Arnau de Vilanova, comense, Planies Ypocras ...* (1478).

Altres obres. Ens hem trobat amb tres obres de les biblioteques dels anys 1514, 1590 i 1603, en les quals solament consta que eren d'Arnau de Vilanova, però on el notari no va especificar el seu títol respectiu. Són les següents: *Un altre libre ab cuberta de pots nomenat arnau de vilanova* (1514), *Altre libre ab cobertas de post anomenat obre de Arnau de Vilanova, y acaba, regente christinissimo et invictissimo Ludovico duodetissimo rege francos* (1590), i *Arnaldus de Vilanova - 2 to. llibre de full* (1603). Aquest últim, en dos volums, podria correspondre a una obra completa.

F) LA LLARGA INFLUÈNCIA DE MESUÉ EN EL CAMP DE LA TERAPÈUTICA

L'obra de Mesué el Jove (Mardin, 924 – El Cairo, 1015), tant important en el món de la farmàcia, ha gaudit també de considerable influència en el de la nostra medicina dels segles XV, XVI i XVII. Els seus llibres han ocupat un lloc destacat dins les biblioteques estudiades, ja que hem trobat obra original seva en set de les catorze analitzades (50%), sobresortint els escrits de caràcter terapèutic. De fet això no ens ha d'estranyar si tenim en compte que va ser l'autor més utilitzat pels escriptors de les Concòrdies renaixentistes catalanes, com veurem tot seguit.

Els apotecaris, abans de la impremta, se servien per confeccionar els medicaments d'antics manuscrits d'autors importants, anomenats antidotaris o receptaris. Entre aquests manuscrits cal destacar el receptari de Manresa de Bernardus de Pujol (1347), el receptari de micer Johan (1466), l'Antidotari d'Arnau de Vilanova, l'Antidotari de Nicolàs Salernità, el llibre de Messué, etc. Quan a meitat del segle XV els antics gremis d'apotecaris i especiers es van transformar en col·legis d'apotecaris, els antics antidotaris i receptaris es van oficialitzar i es van confeccionar les farmacopees o codis oficials de medicaments (d'ús obligatori), les primeres de les quals s'editaren en el segle XVI a Catalunya i Aragó. El seu títol començava sempre amb la paraula Concordia. A Barcelona s'en publicaren tres, els anys 1511, 1535 i 1587. En les tres l'autor més utilitzat per fer les fórmules va ser Mesué, sobre tot en les Concòrdies de 1535 i 1587, seguit per Nicolaum, Galèn, Arnau de Vilanova, Rasis, Avicenna, etc. (Martínez de Laguardia). També la "Pharmacopea Cathalana sive Antidotarium Barcinonense" escrita per Alós i editada a Barcelona el 1686, conté 108 fórmules de Mesué, a molta distància dels altres metges inclosos, com Nicolaus Myrepsus, Rasis, etc. (Parellada). En la "Theorica y practica de

boticarios" de fra Antoni Castell, editada en castellà a Barcelona l'any 1592, l'autor emet alguna opinió basant-se en un exemplar de la "Práctica" de Mesué que havia trobat, segurament, a la biblioteca del monestir de Montserrat d'on era frare. Fra Antoni Castell no va ser, però, el primer que va escriure obra farmacèutica en idioma castellà en lloc de llatí com era habitual, sinó que n'hi ha d'altres com "Eposiciones sobre las preparaciones de Mesué" d'Antonio de Aguilera (Alcalà, 1569), etc. (Sorní, Suñé).

En aquesta recerca hem tingut ocasió de comprovar que hi havia metges, sobre tot a partir de la biblioteca de l'any 1567, que disposaven de llibres de contingut farmacològic (antidotaris, farmacopees, concòrdies), sense constància de l'autor, quan en realitat sembla que serien obres més apropiades per a l'ús dels apotecaris. A la biblioteca de 1567 hi havia les següents: *Concordancie pharmacopilorum in folio pergami*, *Pharmacopolorum castigationes in 8º pergami*, *Dispensatorium de componendis et miscendis medicamentis in 16º pergami*, *Pharmacopeia medicamentorum omnium in 8º pergami*, *Formule remediorum in 16º pergami*, *Tabule simplicium medicamentorum in folio pergami*, *Antidotarium in 16º pergami*, *Dispensarium Medicine in 16º pergami*, *Enchiridion medicamentorum in 16º pergami*, *Iatromices medicamentorum tres volums in 8º pergami*, *Medicina medicamenta in folio pergami*, i *Medicinalia in 16º prgami*. A la de l'any 1603: *Antidotarium Romanum*, en un llibre de dotze, *Concordia araticorum*, en un llibre de full, *Concordia Barchinonensium aromaticorum*, en un llibre de full, *Lumen Apotchariorum*, en un llibre defull, *Pharmacopeia Burgundiae*, en un llibre de quart, *Antidotarium Bononiense*, en un llibre de quart, *Thesaurus Pharmaceuticus*, en un llibre d'octau, i *Dispensarium medicamentorum*, en un llibre de dotze full. En la llibreria de l'any 1634 constaven les següents: *Practica de boticairos*, sens dubte l'obra de fra Antoni Castell de la que n'hem parlat abas, *La Concordia Catalana*, *La Concordia Valenciana*, i *la Concordia Çaragossana*. I en la de l'any 1637 hi havia una *Concordia Pharmacopolarum bar.*, és a dir, de Barcelona.

Classifiquem les obres de Mesué en els grups següents, atenent com sempre a la freqüència de la seva presència en relació a les catorze llibreries analitzades:

Escrips de terapèutica (35,71%). Estaven en les biblioteques dels anys 1567, 1590, 1603, 1634 i 1637, èpoques que com hem vist estaven en ple ús les Concòrdies per part dels apotecaris. Els metges, amb els seus llibres de consulta, també seguien estudiant les directrius terapèutiques marcades per Mesué. Amb els noms d'antidotari i de cànon, els dos més coneguts i que

donaren fama a Mesué, ens hem trobat amb quatre llibres a les biblioteques dels anys 1590, 1603, 1634 i 1637, inscrits com segueix: *Altre libre ab cobertas de pregamí anomenat Canonis Comunsales debe mesura de consulesione medicinarum* (1590), *Antidotarium mesues* (1603), en un volum d'octau, *Fratres in antidotarim Mesue* (1634), i *Mesue de Canonibus Universalibus* (1637). Les normes que va donar Mesué per a la preparació i conservació dels medicaments es van fer clàssiques i obligatòries en tot el món amb el nom de "Canons de Mesué", que contenen tots els medicaments compostos elaborats pels àrabs i van perdurar durant segles (Folch Jou). Altres dos obres que hem vist en aquesta recerca, també de contingut terapèutic, i les dues a la biblioteca de l'any 1603, han estat inscrites com *Mesue de morbis internis curandis* (1603), en un volum d'octau, i *Mesius metho. deligendi medicamenta* (1603), en un llibre de full. Finalment, a la biblioteca de l'any 1567 hi havia un llibre inscrit com *Joannis mesue practica* (1567), que creiem pot correspondre a la "Practica medicinarum particularium", una de les tres parts que componien l'edició de Mesué duta a terme a Venècia l'any 1471 amb el títol "De medicinis universalibus et particularibus". Les altres dues parts que comprenia aquesta obra eren "De medicinis laxativis" i "Atidotarium sive Grabadin medicamentorum compositum" (Garcia Ballester).

De re medica (7,14%). Aquesta obra de Mesué solament l'hem vist a la biblioteca de l'any 1603, inscrita com *Mesues de re medica*, en un llibre d'octau.

Opera (7,14%). Sembla que es tracta d'una obra completa de Mesué. L'hem trobat anotada a la biblioteca de l'any 1603 com *Opera Mesue*, en un llibre de full.

Llibres sense constància del títol. N'hem trobat tres, a les llibreries dels anys 1478, 1584 i 1634: *Altre libre ab cubertes leonades e dos gaffets ab sinch bolles apellat Mesna, scrit ab corondells, comença, per nostre dei ...*(1478), llibre com veiem escrit en columnes i amb les cobertes molt ben guarnides, *Llibre de Mesue en full* (1584), i l'última obra inscrita simplement com *Mesues* (1634).

G) RASIS

El nom de Rasis prové de la seva ciutat natal, Rayy (Pèrsia), on va néixer al començament de la segona meitat del segle IX, i on hi va morir en els anys vint o trenta del segle X. Estudià a Bagdad amb el mestre Abu-l-Hasan

Ahmad bn Muhammad al-Tabari. En el seu exercici professional primer va ser director de l'hospital de Rayy i després se'n va anar a Bagdad on adquirí molta fama i visità l'alta societat del seu temps. Autor d'unes dues centes monografies (Schipperges). En aquesta recerca hem localitzat obra seva en set de les catorze biblioteques estudiades (50%) i que classifiquem com segueix:

El liber nonum (14,28%). En la llibreria de l'any 1584 hi havia un llibre que contenia l'explicació o interpretació del famós llibre novè del "Liber de medicina ad Almansorem", inscrit com *Paraphrasis in nonum Rasis* (1584), el que ens demostra la importància adquirida per aquesta part de l'obra. També en la biblioteca de l'any 1567 hi havia, continguts en un mateix volum, els Aforismes d'Hipòcrates i l'explicació del mateix llibre novè: *Aphorismi hippocratis et paraphrasis in .9. Librum ad alsorem in 16° pergami*.

El llibre de medicina a Almançor (7,14%). El "Kitab al Mansuri", llatinitzat "Liber de medicina ad Almansorem", és un manual que es va fer gràcies a l'amistat de Rasis amb Almansor, senyor d'Hurasan (territori on està la petita ciutat de Rayy). Està compost de deu parts, on tracta de tota la medicina teòrica i pràctica. Va ser traduït al llatí a Toledo per Gerard de Cremona després de 1170. Aquesta versió llatina, sobre tot degut al llibre novè, de terapèutica, es va constituir en matèria de text a les universitats de l'Edat Mitjana fins el Renaixement ja ben avançat. La part teòrica comprèn els coneixements de fisiologia, anatomia, patologia, matèria mèdica i tres llibres dedicats a la salut. En la part pràctica hi ha la cirurgia, toxicologia i unes nocions sobre les febres. A la Biblioteca Capitular de Girona hi ha un manuscrit d'aquesta obra del segle XIV en llatí, "Liber medicinalis ad Almansorem" (Figueras). En el present estudi hem localitzat l'obra en una biblioteca anotada com *Un libre de papper scrit en abrayc cubertes de paper dolentes ab cubertes de paper vermelles ab bolles appellat Almançor* (1445). Es tracta d'un manuscrit que, probablement, correspon a la traducció de l'àrab a l'hebreu que va fer al segle XIII, el 1264, el metge Shem Tob Ben Isaac, nascut a Tortosa i resident a Barcelona i després a Montpeller (Cardoner).

Opera parva (7,14%). A la biblioteca de l'any 1634 hi havia el llibre inscrit com *Opera parva Abuberti de Rasis* (1634). Hi ha una edició de "Opera parva" que es va fer a Lió el 1510 (Parellada).

Continens (7,14%). Obra enciclopèdica més important encara que el "Liber de medicina ad Almansorem", coneguda com "Al-Hawi fi-l-Tibb", i

llatinitzada "Continens". Mai va arribar a concloures. De fet l'incunable mèdic més voluminós que hi ha és el "Liber Elhavi seu totum continens .. traducti ex arabice in latinum per Mag. Ferragium" (Brescia, 1486) (Parellada). El llibre, important com hem vist, gaudeix també de la seva petita història. Carles I d'Anjou, rei de Sicília, l'any 1275 en demanà un manuscrit de l'obra al rei de Túnez. El va traduir un jueu que havia estudiat a Salern, conegut com Faragut, tasca que va acabar el 1283 com indica un antic manuscrit de Turí. El rei el feu examinar a Salern per un consell de metges i el va publicar en cinc volums de pergami molt ben il·lustrats. Aquesta obra es conserva avui com a "Codex latinus" 6912 a la col·lecció Colbertiniana de la Biblioteca Nacional de París. L'obra és un compendi de tota la medicina del seu temps amb la descripció topogràfica de les malalties des del cap fins els peus (a capite ad calcem) (Schipperges). En la nostra recerca hem localitzat aquesta obra, en dos volums, a la biblioteca de l'any 1567, inscrita com *Rasis continens en dos volums in folio pergami* (1567).

Altres obres. Sense poder identificar-les d'una forma concreta, hem localitzat les següents obres genèriques de l'autor: *I libre appellat rays cubert de blanch e es de pergami* (1401), *Opera Rasis – 2 to. (llibre de full)* (1603), i *Rasis Ademan* (1637).

H) MONTANUS

Johannes Battista Montanus Veronensis (Verona, 1495 – Padova, 1551), metge i poeta humanista professor a Pàdua durant vint anys. El seu pare, que va ser un condottiere, volia que estudiés lleis, però es va inclinar cap a la medicina, arribant a ser considerat un metge i filòsof important del seu temps. Està enterrat a Santa Maria della Scala de Verona en un altar familiar. Va ser un comentador i traductor dels autors clàssics. La seva obra, que ja consta detallada a la part del diccionari d'autors, està formada per llibres de "Consultes mèdiques", "Consilia", i comentaris d'obra d'autors antics. La presència d'obra seva a les biblioteques que hem estudiat en aquest treball és important si considerem que n'hem trobat en sis de les catorze analitzades (42,85%), com és natural en les pertanyents a l'última part del segle XVI i al segle XVII. Classifiquem els llibres de la següent forma:

Llibres de consultes mèdiques (28,57%). Són llibres sobre les curacions de les malalties, alguns en forma de centúria, com en el cas d'Amati Lucitani, és a dir, en grups de cent malalties. Coneixem una obra editada en octau a Basilea el 1557, de 819 pàgines i la taula, "Consultationes medicae

de variorum morborum curationibus ... primae centuriae ...", i una altra també en octau editada a Venècia el 1558-1559, en dos volums, amb el títol "Consultationum medicinalium centuria secunda tertia ...". En les biblioteques analitzades hem trobat els següents llibres anotats com segueix: *Montani consultationes in 16º pergami* (1567), *Montani centuria prima secunda tertia en tres volums in 8º pergami* (1567), que corresponen sens dubte a les citades edicions de Basilea i Venècia, *Montani consultationes medice* (1584), que correspon probablement a una edició en foli duta a terme el 1583, *Las Consultations de Montano* (1634), *Consultationes montani* (1634), *Montani consultationes* (1634), i *Joannes Baptiste montanei Consultationum medicarum* (1637), que és refereix probablement a una edició en foli, de 1023 pàgines, "Consultationum medicarum opus absolutissimum ..", duta a terme a Basilea el 1565.

Comentaris d'obra d'Hipòcrates (28,57%). Els comentaris als Aforismes han estat importants dins el conjunt de l'obra de l'autor descoberta en les biblioteques analitzades, inscrits com *Baptista montanus in primam et secundam partem aphorismorum hypocratis in 8º pergami* (1567), *Montannus in 1ª et 2ª aphoris.* (1603), escrit en un llibre d'octau, *Montanus in primam et secundam partem aphorismorum Hippocratis* (1634), i *Montanus in secundam par. Aphorismrum Hyp.* (1637). En el catàleg dels llibres impresos de la Biblioteca Nacional de Paris, hi ha dues obres de l'autor sobre els Aforismes, una editada a Venècia en un llibre d'octau de 159 folis l'any 1555, corresponent a "Expectatissimae in primam partem Aphorismorum Hippocratis lectiones", i l'altra editada a la mateixa ciutat també en un llibre d'octau de 83 folis l'any 1565, amb el títol de "In secundum librum Aphorismorum Hippocratis lectiones".

Comentaris d'obra de Galèn (21,42%). Hem trobat comentaris als coneguts llibres de Galèn sobre l'art petit, i sobre l'art curatiu dedicat al seu amic Glaucon. Estaven inscrits com segueix: *Baptista montanus in artem parvam* (1603), en un llibre de dotze full, *Montanus in artem parvam qui in 16º pergami* (1567), *Batista montanus in artem curativam gadglauconem in 8º pergami* (1567), *Montannus de Arte curativa ad Glave* (1603), en un llibre d'octau, i *Joannes Montanus de arte curandi* (1637). En la consulta al repertori dels llibres impresos de la Biblioteca Nacional de Paris hem vist aquestes dues obres de Montanus: "In artem parvam Galeni explanationes" (Lugduni, 1556), llibre de 976 pàgines en 16, i "In libros Galeni de Arte curandi ad Glauconem explanationes" (Lugduni, 1556), obra de 1344 pàgines en un llibre de 16.

De morbis (14,28%). És probable que l'anotació *De morbis*, tal com la trobem escrita en els inventaris estudiats, es refereixi a una part de l'obra "Consilia medica omnia ... in tres partes distributa prima est de morbis partium, secunda est de febribus, tertia continet chirurgica", editada en un volum en foli el 1559 a Noribergae. Hem trobat les següents anotacions: *Montanus de Morbis* (1603), en un volum de quart, *Montanni defensio in lib. de morbis* (1603), en un llibre de quart, *Montannus de Morbis* (1603), en un llibre de quart, i *Comitis Montani de morbis* (1637).

Consilia (14,28%). Solament coneixem, a través dels catàlegs consultats, un sol llibre de l'autor redactat en forma de consilia, i que ja hem citat abans, el "Consilia medica omnia" editat el 1559 a Noribergae. Creiem que les obres que hem localitzat a les biblioteques estudiades corresponen a versions d'aquesta obra i son les següents: *Montani concilia* (1603), escrit en un llibre de full, *Montanni concilia* (1603), en dos volums de full, i *Consilia Joannis Montani* (1634).

De la femta, de l'orina i afectes uterins (14,28%). Hem trobat dos obres anotades com *Montanus de fecibus et urinis et uterinis affectibus in 16 pergami* (1567), i *Montanus de excrementis* (1637). En la consulta dels llibres impressos de la Biblioteca Nacional de París hem vist l'edició d'aquesta obra a Padua l'any 1554 en un llibre d'octau titulat "Libri duo, alter de fecibus, alter de urinis". També ens consta l'obra "Opuscula. De characterismis febrium. Quaestio de febre sanguinis. De uterinis affectibus" (Venècia, 1554, in-8; Parisiis, 1557, in-16) (ELOY)

Locorum medicinae (14,28%). Hi ha l'obra "Explicatio locorum medicinae: sine quorum intelligentia eam nemo recte exercere potest", editada a París l'any 1572 (Catàleg de la B.R.A.M.), i el llibre "Explicatio eorum quae pertinentum ad qualitates simplicium medicamentorum, tum ad eorundem compositionem, a Vicentio Casali, ... exceptus ex decretis Joannis Baptistae Montani ...", editat l'any 1553 (Catalogue Général des livres imprimés de la Bibliothèque Nationale de Paris). Nosaltres hem localitzat en dos biblioteques les obres anotades com *Montani explicatio locorum medicine in 16° pergami* (1567), i *Explicatio locorum medicinae Baptiste montani* (1634). Semblen tots ells escrits de caràcter terapèutic inspirats en obra de Galèn.

Opuscles (14,28%). Hem trobat dos opuscles a les llibreries dels anys 1567 i 1634, anotats com *Baptista montani opuscula quendam in 8° cuyro* (1567), i *Opuscula Montani* (1634). Aquesta obra està recollida en el diccionari de

Mario Emilio Cosenza com "Opusculi medici", editada a Basilea en dos volums (Biographical and Bibliographical of the italian humanists).

De febribus (7,14%). Amb aquest títol hem trobat una obra a la llibreria de l'any 1603, anotada com *Montannus de febribus*, escrita en un llibre de quart. Potser correspon a una part del llibre que ja hem citat de "Consilia medica omnia ..." editat a Noribergae el 1559.

Comentaris del llibre novè de Rasis (7,14%). Hem vist anotat a l'inventari de l'any 1567 un comentari al llibre novè del "Liber de medicina ad Almansorem" de Rasis, que estava inscrit com *Baptista Montanus in 9. ad almansorem in 8º pergami* (1567). Pot correspondre a l'obra de Montanus coneguda com "In nonum Librum Rhazis ad Almansorem Regem Expositio", editat a Basilea el 1562 en octau. (Eloy).

Opera (7,14%). Hi havia una obra a la biblioteca de l'any 1634 anotada com *Opera Joannis Baptistae Montani* sense concretar res més.

Carmina (7,14%). Hi havia a la llibreria de 1634 un llibre anotat com *Carmina Joannnis Montani*, el que sembla una composició poètica de l'autor (carmen, inis: composició poètica).

Llibres sense constància del títol. N'hem trobat dos, anotats com *Libre ab cubertas de pregami anomenatt Joanis Baptisa Montani veronensis, y acaba zucari rosati vires* (1590), i *Baptistae Monani* (1634).

IV. DICCIONARI D'AUTORS I LLIBRES ANÒNIMS

L'estudi del material bibliogràfic trobat en les biblioteques dels catorze metges analitzats, ens ha permès dividir el contingut del treball en les següents parts:

Un capítol dedicat a l'ordenació alfabètica dels autors de medicina en el qual incloem, quan ens és possible, unes breus línies sobre el que creiem de més interès de la seva vida i obra. Després, transcrivim en lletra cursiva les seves obres trobades a les catorze biblioteques dels metges estudiats, indicant entre parèntesis l'any en què va ser inventariada la llibreria i el número de la nota que li correspon.

Una segona part en la qual ordenem, seguint els anys en què foren inventariats, els llibres de medicina anònims. Alguna vegada però, podem endevinar l'autor encara que no consti explícitament en el document original.

Després, en els dos capítols següents, fem el mateix amb els autors i llibres d'altres matèries, és a dir, de matèries extramèdiques.

Finalment, fem constar a part, els autors de matèries que no hem pogut identificar.

*

A) DICCIONARI D'AUTORS DE MEDICINA

Hem respectat, sempre que ens ha estat possible, el nom llatí que figura en el document original. Hem trobat els següents autors i obres:

ABENZUAR (ABHOMERON). Avenzoar (1092-1162), nascut a Sevilla i fill d'un metge de fama que va ser el seu mestre. Tingué una filla llevadora de renom. Molt amic d'Averroes. Autor de "Al-Taisir fi-almudawat wa al-tadbir" (Alteisir o Explicació dels medicaments i la dieta), compost per tres llibres de clínica. (Guerra). En les biblioteques analitzades hem trobat les següents obres: *Un libre de paper ab cubertes de paper blanques scrit en abrahic apellat Abenzuar* (1445) (5), *Altre libre de la dita (forma de full) ab cubertes verdes de fust ab dos gaffets scrit en pragami apellat Abenso scrit en romans, comensa, In nomine dei ...*(1478) (9), *Un altre libre de pergami anomenat avenzoar* (1514) (6), *Abhomeron de medica facultate in 8º pergami* (1567) (7), i *Abhumeron Abynzoar* (1637) (13).

ABOLIANI. No sabem si pot referir-se a Avicenna, pel fet d'anomenar-lo prínceps. Hem trobat les següents obres: *Un altre llibre de stampa ab cubertes de post anomenat princeps aboliani* (1514) (6), i *Aboliani Practica* (1637) (13).

ACLIVOLO, Bartholomeus. Hem trobat la següent obra: *Bartholomeus aclivolo de balneorum naturalium viribus, guillermus puteanus de medicamentorum facultatibus, Alfonsus ferrius desclopetoi vulneribus tot en un volum in 4º pergami* (1567) (7). Com veiem tres obres d'autors diferents incloses en el mateix llibre.

ACOSTA, Cristóbal de. Cristóbal de Acosta (+ Burgos, 1580), autor de "Tratado de las drogas y medicamentos de las Indias orientales" (1578). (Granjel). Hem trobat la següent obra: *Costa et Clusius de Historia Indica* (1637) (13).

ACPESTIUS. Hem trobat l'obra següent: *Acpestius de Morbis Curandis - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

ACTUARIUS. Joan Actuario, metge filòsof grec que practicà la medicina a Constantinobla al segle XIII. Se li atorgà el títol honorífic "d'Actuarius", que vol dir conseller de medicina (EUI). Hem trobat les obres següents: *Actuarii opera in 8º pergami* (1567)(7), *Actuarius de urinus in 8º pergami* (1567)(7), *Opera Actuarii* (1584) (11), *Actuarii Varia Opera - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Actuarii methodus medendi - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), *Actuarius de affectibus Spiritus animalis - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), *Actuarius de medicamentorum expressione* (1634) (14), i *Opera Actuarii* (1634) (14).

ACUOLI. Hem trobat l'obra següent: *Acuoli de causis antipatie - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

ADER. Guillermo Ader, metge i poeta de Tolosa de principis del segle XVII. Entre les obres de medicina va escriure "De aegrotis et morbis evangelicis" (1621), i "De pestis cognitione, provisione et remediis" (EUI). Hem trobat la següent obra: *Ader de aegro* (1637) (13).

ADRIANUS. Adrian van Roumen (Lovaina, 1561 – Maguncia, 1615), metge holandès professor a Lovaina, autor de “Ideae mathematicae pars prima seu methodus polygonorum ...” (Amberes, 1583), “In Archimedis circuli dimensionum expositio et analysis” (Würtzburg, 1597), “Mathesis polemica” (Francfort, 1605), i “Carontriangulorum Sphaericorum” (Maguncia, 1609) (EUI). Hem trobat la següent obra: *Adrianus in lib. de flatibus – 1 to. (llibre d’octau)* (1603) (8), probable comentari d’aquesta obra del Corpus Hipocràtic.

AETII. Aecio de Amida (520-560) va nèixer en aquest lloc de Mesopotàmia i va viure algun temps a Alexandria, on devia estudiar medicina. Va ser dignatari de Justinià a la cort de Bizanç. Autor d’una enciclopèdia mèdica, “Tetrabiblion”, en quatre volums de quatre llibres cadascun, on va recollir gran part de l’obra de Rufo i Leònidas sobre cirurgia, de Sorano i Philumeno sobre obstetrícia i ginecologia, i d’Oribasi sobre medicina. Els vuit primers llibres es van imprimir a Venècia l’any 1534. Va ser el primer que explicà les tècniques de la tonsilectomia (Guerra). Consta també la següent edició: “Contracte ex veteribus medicinis tetrabiblos .. id est sermones sedecim, per sanum Cornarium .. (Lió, 1560) (Mª Josepa Arnall i Juan). Hem trobat les obres següents: *Aetii opera* (1567) (7), *Adnotaciones aetii inter pretes in 4° pergami* (1567) (7), *Opera Aecii en full* (1584) (11), *Opera Aetii - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Las obras de Aetio* (1634) (14), i *Opera Aetii* (1637) (13).

AGRICOLA, Joannis. Ioannes Agricola Ammonius, autor de “Commentarii novi Claudii Galeni .. De Locis affectis ...” (Nuremberg, 137) (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les següents obres: *Agricola de ponderibus in 8° pergami* (1567) (7), *Agricola de locis affectis Galeni in 4° pergami* (1567) (7), *Rodolphus agricola de Inventione in 4° cuyro* (1567) (7), *Agricola de locis affectis – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Compendium medicamentorum agricole – 1 to. (llibre d’octau)* (1603) (8), i *Scholia Joannis agricola* (1634) (14). No sabem si Rodolphus es refereix al mateix autor.

AGUILAR, Franciscus. Metge valencià de finals del segle XVI, autor de l’obra “De febrium putridarum curatione liber” (1593) (EUI). Hem trobat les obres següents: *Aguilar contra Caixanes – 1 to. (llibre d’octau)* (1603) (8), i *Franciscus Aguilar contra Caxanes* (1634) (14).

ALBANO, Petrus de. Pietro d'Abano (Abano, 1257-1315), metge italià format a Padova. Residí a Constantinobla una temporada. Cap el 1300 va anar a París, i el 1307 retornà a Padova, on va ser professor de filosofia i medicina. Adquirí fama de fetiller i heretge, i per això 40 anys després de la seva mort fou exhumat i cremat, així com prohibits els seus llibres. L'obra principal va ser "Conciliator differentiarum philosophorum et praecipue medicorum" (Mantova, 1472). També va ser autor d'una edició llatina de Dioscòrides (1478) (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Petrus de albanos consiliator definitionem philosophorum* (1634) (14).

ALCASSARIS. Andrés Alcázar (Guadalajara, 1542 – 1590), catedràtic de cirurgia de Salamanca i autor de "Chirurgiae" (1575), en la qual descriu diversos tipus de trepanació (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Alcassaris chirurgia – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

ALEMANUS. Joan Alemany, metge i astròleg català de Vic, del segle XVI, autor de "Lunari o repertori del temps" (Barcelona, 1583), i de "El juicio astronómico" (Dolcet i Buxeres. EUI). Hem trobat l'obra següent: *Alemanus in Hip.de aere locis et aquis – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), com veiem un comentari d'aquesta obra del Corpus Hipocràtic.

ALEXANDRI BENEDICTI. Alessandro Benedetti (1460-1525) succeí al professor d'anatomia de la universitat de Pàdova, Gabrieli Zerbi o Gerbi, i va escriure una "Anatomia" (1493). En un altre llibre de clínica mèdica va descriure els càlculs biliars (Guerra). Hem trobat les següents obres: *Alexandri benedicti praticha in 4º pergami* (1567) (7), *Alexander Benedictus de morbis curationis – 1 to (llibre de full)* (1603) (8), i *Alexandri Benedicti de re medica* (1637) (13). Les tres obres que segueixen segurament són també d'aquest autor: *Practica Alexandri* (1634) (14), *Practica Alexandri* (1637) (13), i *Alex. yatro practica* (1637) (13).

ALEXANDRI TRALIANII. Alexandre de Tralles (525-605), metge bizantí que va néixer en aquesta ciutat de Lydia. Viatjà per la Gàlia i Espanya i exercí la medicina a Roma i Constantinobla. Edità l'obra dels seus predecessors grecs amb el títol de "Practica" (Lió, 1504) (Guerra). A l'Arxiu de la Corona d'Aragó es guarda un còdex seu procedent del

monestir de Ripoll, del segle XIII, format per fragments del quart llibre de la seva obra (Cardoner). Hem trobat les següents obres: *Alexander trahanus in foleo* (1567) (7), *Alexandri tralianii opera in 16° pergami* (1567) (7), *Alexander de febribus in 8° pergami* (1567) (7), *Altre libre ab cobertas de cartró cobert de cuyro vermell intitulat Alexandri Tuliani medici, acaba ut librum fines irustonius* (1590) (12), *Trallianus de Pestilentia - 1 to (llibre d'octau)* (1603) (8), *Alexander trallianus - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), *Alexander trallianus* (1634) (14), i *Alexandri de pestilentia* (1637) (13).

ALEXANDRINUS CAESAREUS, Julius. Comentarista i defensor de les teories galèniques. Hem trobat les obres següents: *Alexandrinus Annotationes - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Alexandrinus adversus Gal. calumniatores - 2 to. (llibre de quart)* (1603) (8), obra prou expressiva, i *De sanitatē tuenda Julius Alexandrinus Caesareus* (1634) (14), probable comentari d'aquesta obra de Galèn.

ALIABBAS (HALI ABATIS). Ali Abbas (925-982), Ali ibn al-Abbas al-Majusi, metge persa autor de "Liber totius medicine", imprès a Venècia l'any 1492, conegut també com "Kitab al-Malaki" o "Liber regius" o "Pantegni". Va ser el text preferit de l'escola salernitana (Guerra). En les biblioteques analitzades hi havia les obres següents: *Un altre ab cubertas de pergami anomenat aliabbas* (1514) (6), *Hali filius abbas in 4° pergami* (1567) (7), *Hali Abbas - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), i *Opera Hali Abatis* (1637) (13).

ALMANAS. Pot referir-se al metge i autor valencià Joan Almenar, professor de medicina a Itàlia, autor d'un tractat de "Morbo Gallic" (Venècia, 1502). (Riera, Arrizabalaga i Cifuentes). Hem trobat els llibres següents: *Un altre ab cubertas de pergami anomenat almanas* (1514) (6), i una obra d'impremta anotada com *Un altre libre de stampa ab cuberta de pergami de forma de quart anomenat almanac* (1514) (6).

ALPHANUS. Vegeu Nemesii.

ALPHARO. Hem trobat l'obra següent: *Chirurgia de Alpharo* (1637) (13)

ALPINUS, Prosperus. Prospero Alpini (1553-1616), professor a Pàdova, exercí també a El Cairo i escrigué una història de la medicina egípcia (1591) i un tractat sobre pronòstic clínic (1601). Va introduir el cafè a Europa el 1583. Autor també de "De praesagienda vita et morte aegrotantium libri septem ..." (Venècia, 1735). (Guerra. Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Prosperus Alpinus de praesagienda vita et morte - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), i *Prosperi Alpini de praesagienda vita et morte* (1637) (13).

ALTOMARI, Donati ab. Donatus Antonius ab Altomari, autor de l'obra "Omnia, quae hucusque in lucem prodierunt, opera nunc primum in unum collecta et ab eodem auctore diligentissime recognita et aucta; cum locis omnibus in margini additis .." (Lió, 1565) (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Donati ab altomari omnia opera in folio pergami* (1567) (7), *Donatus ab altomari de concoctione in 16º pergami* (1567) (7), *Donati ab altomari practicha in 8º pergami* (1567) (7), *Altomari Practica - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Opera Altomari - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Las obras de Altomar.* (1634) (14), i *Opera Altomarii* (1637) (13).

ALVARES

Antonio Alvarez, autor espanyol que estudià a Alcalà d'Henares i va ser metge del duc d'Osuna, amb qui marxà a Nàpols. Autor de "Epistolarum et consiliorum medicinalium prima pars". (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Alvares Epistole medice - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

AMATI LUCITANI

Joao Rodrigues de Castelo Branco (Castelo Branco, 1511 - Salónica, 1568), metge portuguès d'origen jueu, format a Salamanca. Va viatjar per Europa. Va morir a Itàlia. Comentarista de Dioscorides i autor de "Index Dioscoridis" (1536), i sobre tot de "Centúries mèdiques", llibre de cures mèdiques reunides en grups de cent fins un total de set (Corbella). Autor també de "In Dioscoridis .. Materia Medica .. enarrationes" (1553), en la qual corregí els errors d'altres traductors, el que li costà la rèplica de Mattioli, traductor també de l'autor grec (Guerra). Hem trobat les obres següents, amb predomini de les "Centúries", completes o incompletes, en edicions de diversos volums: *Amati lucitanii centurie due prima et secundam 16º pergami* (1567) (7), *Amati Lusitani in 8º pergami centuria*

quinta et sexta (1567) (7), *Amatus Lusitanus in diascoridem* (1567) (7), *Methodus Lusitanus in diascoridem in 8º pergami* (1567) (7), *Les set centuries de Amato Lucitano dividides en quatre tomos de setze* (1584) (11), *Centurii Amati Lusitani – 4 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), *Centuria Amati lusitani* (1634) (14), *Centuria amati lusitani* (1634) (14), *Centuria amati lusitani* (1634) (14), *Centuria 7ª amati lusitani* (1634) (14), *Amatus Lusitanus in diascorides* (1634) (14), *In diascoridis Anazarbii Amati Lusitani* (1637) (13), *Amati Lusitani* (1637) (13), i *Amati Centuriae dos tomos* (1637) (13).

AMIGUETUS, Antonius. Antoni Amiguet, metge i cirurgià natural de Tortosa, professor de l'Escola de Medicina de Barcelona, on hi tenia una càtedra lliure de cirurgia en la qual es llegia l'obra de Guy de Chauliac. Va fer imprimir, el 1501, una "Lectura sobre apostemes de Guy de Chauliac" (Cardoner). Autor també de "Algunas advertencias a las comadres para que sepan declarar ante los jueces" (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans). Hem trobat l'obra següent: *Anthonijs Amiguetus en pla in 4º pergami* (1567) (7).

ANDREA, Antonius. Hem trobat la següent obra: *Antonius Andrea in arte medica* (1634) (14).

ANGELUTIUS. Theodoro Angelutio (+ 1600), autor de "De natura et curatione malignae febris libri III ..." (Venècia, 1593) (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Angelutius in Artem Parvam – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), i *Angelutius Ars medica – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), les dues probables comentaris de Galèn.

ANGLICUS. Bartholomeus de Glanville o Bartholomeus Anglicus o Bartomeu l'Anglès (1190-1250), franciscà anglès, deixeble d'Albert Gran. Exercí a París i Magdeburg. Autor de "De proprietatibus rerum" (Basel, 1470), obra de 19 llibres de caràcter enciclopèdic, amb alguns de caràcter mèdic (Guerra, Cardoner). Hem trobat la següent obra: *Anglicus de rerum proprietate – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

ANTONII MARIE. Solament hem vist l'obra següent: *Antonii Marie Concilia – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

ANTONIUS LODOVICUS. Hem vist les obres següents: *Antonius Lodovicus de re medica – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Antonius Lodovicus de occultis per pricta – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *De occultis proprietatibus Antonius Ludovicus* (1634) (14), i *Antonius Ludovicus de oculis proprietatibus* (1637) (13).

APHRODISEUS. Podria referir-se a Alexandre d'Afrodisia, filòsof grec que dirigí l'Acadèmia d'Atenes de 198 a 211. Comentarista d'Aristòtil. Aquest autor consta també en el capítol d'autors d'altres matèries. Hem trobat la següent obra mèdica: *Aphrodiseus de febribus – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

AQUAPENDENTE. Girolamo Fabrici d'Aquapendente (1533-1619), deixeble de Falloppio a Pàdova i professor d'anatomia i cirurgia a Pàdova (1565), on succeí al seu mestre i deixà una important escola amb alumnes tant brillants com W. Harvey, etc. Seguí les doctrines galèniques. Autor de "300 Tabulae Anatomicae" (1600), que no arribaren a publicar-se i es conserven a la Biblioteca de Sant Marc de Venècia, "Totius animalis fabricae theatrum", del qual es publicaren varies monografies, "De formato foetu" (1604), "De formatione ovi et pulli" (1621), i "De venarum ostiolis" (1603). Autor també de dos textos importants de cirurgia: "Pentateuchos cheirurgicum" (1592), i "Opera chirurgica" (1617). (Guerra). És coneguda també l'obra "Crisol de la cirugia compuesto por Fabricio de Aqua Pendente ... escrito en latin; y traducido en castellano por don Pedro Gonzalez de Godoy" (Madrid, 1676) (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat la següent obra: *Chirurg. de Aquapendente* (1637) (13).

AQUILINUS. Achilini Alexandre (Bologna, 1463 – 1512), metge i filòsof italià. El 1505 ocupà la càtedra de filosofia de Pàdua. Va ser conegut com el segon Aristòtil. Gran anatomista (EUI). Hem trobat les obres següents: *Aquilinus de elementis et Alii Auctores – 1 to. (llibre de philosophia de full)* (1603) (8), i *Achilinus de elementis et in lib. phisi. – 1 to. (llibre de philosophia de full)* (1603) (8).

ARATZIA. Comentarista de Galèn. Hem trobat les obres següents: *Aratzia in librum galeni ad glauconem in quarto pergami* (1567) (7). Glaucon era un filòsof amic de Galè, al qual aquest va dedicar la seva obra "Sobre la

terapèutica, a Glaucón" (Garcia Ballester). *Aratzia in artem curativam galieni in 16º cuyro* (1567) (7), *Galenus de rationes curandi ad glauconem cum comentariis Acaquia* (1584) (11), *Ars medica Galeni ab comentarius de Acaquia* (1584) (11), i *Ars Parva Araxiu – 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8).

ARCHANGENUS. Podria referir-se a Archigenes de Apameia (54-117), metge siri que exercí a Roma durant l'imperi de Trajano (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Archangelus de humoribus* (1637) (13).

ARDOINIUS. Arduino, també conegut com Sanctes de Ardoynis, nascut a Pesaro, del ducat d'Urbino, estudià medicina a Venècia on escrigué el text "Opus de venenis" (1426) (Corbella). Hi ha una edició del "Liber de venenis" impresa a Venècia l'any 1492 (58 Incunables de Medicina en la Universidad de Madrid). Hem vist les obres següents: *Santis de venenis in folio pergami* (1567) (7), *Ardoinius de venenis – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), i *Sanctis Ardoyus de venenis* (1637) (13).

ARETEUS. Areteo de Capadocia, contemporani de Dioscòrides. Exercí la medicina a Roma. Autor del text grec "Sobre les causes, símptomes i tractament de les malalties agudes i cròniques". La seva obra fou impresa per primera vegada a Venècia l'any 1552. Hermann Boerhaave (1668-1738), interessat també per la història de la medicina, va editar "De causis et signis morborum ..." d'Areteus (1731). (Guerra). Hem vist l'obra següent: *Areteus de Vecisse et renum affectibus – 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8).

ARGENTERIUS, Joannes. Metge piemontés (Castelnuovo, 1513 – Turí, 1572), catedràtic a Pisa, Nàpols, Roma i Turí. Va combatre els ensenyaments de Galèn. Autor de "De consultationibus medicis liber" (Florença, 1551), "Comentarium tres in artem medicinalem Galeni" (Paris, 1553), "De erroribus veterum medicorum" (Florença, 1553), "De morbis, libri XIV" (Florença, 1556), "Opera nondum excusain duas partes distributa" (Venècia, 1592), etc. El 1610 es publicà l'edició completa de les seves obres (EUI). Hem trobat les obres següents: *Argenterii opera in folio* (1567) (7), *Argenterius de consultandi racione in 16º pergami* (1567) (7), *Argentarius de consultandi racione in 16º pergami* (1567) (7), *Argenterius de somno et vigilia in 8º pergami* (1567) (7), *Ars medica Joannes Argenteris* (1584) (11), *Argenterius in Artem Parvam – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8),

Argenterius de Morbis – 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Argenterius de Somno – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Argenterius in artem medicinalem* (1634) (14), *Argenterius in libros Hippocratis* (1634) (8), *Joannes argenterius de consultationibus medicis* (1634) (8), *Js. Argenterius* (1637) (13), *Argenterius in aphorismos* (1637) (13), *Joannis Argenterii de Somno* (1637) (13), i *Practica Argenterii* (1637) (13).

ARNAU DE VILANOVA. Arnau de Vilanova (1235-1311) estudià medicina a Montpeller i fou metge dels reis d'Aragó Pere III, Alfons III, i Jaume II, i del papa Bonifaci VIII. Professor a Montpeller. Autor d'una extensa obra entre escrits religiosos i mèdics. Les seves obres completes s'imprimiren a Lió el 1504, incloent el "Regimen sanitatis", "Breviarium practicae", "Speculum medicinae", etc. Fou un fidel seguidor del galenisme. Atacà sistemàticament Averrois (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans, Guerra). Autor també, entre moltes altres obres, de "Libro de medicina, llamado tesoro de pobres" (Pamplona, 1715), de Pedro Hispano (Arnall). Hem trobat les obres següents: *Altre libre de la prop dita forma (de full), cuberta de posts vermell ab dos gaffets scrit en paper ab correndelles apellat Arnau de Vilanova, comense, Planies Ypocras ...*(1478) (9), que és refereix gairebé segur a l'Antidotari, *Un altre libre ab cuberta de pots nomenat arnau de vilanova* (1514) (6), *Un altre libre ab cuberta de pergami anomenat totes les obres de arnau* (1514) (6), *Arnaldi de vilanova omnia opera in folio* (1567) (7), *Arnaldi praticha in medicina in 8º pergami* (1567) (7), *Opera Arnaldi de Vilanova* (1584) (11), *Altre libre ab cobertas de post anomenat obre de Arnau de Vilanova, y acaba regente christinissimo et invictissimo Ludovico duodetissimo rege francos* (1590) (12), *Arnaldus de Vilanova – 2 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Vilanovanus de Syrupis – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Vilanova de Conservanda Valetudine – 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), *Practica medicinae de Vilanova* (1637) (13), i *Arnaldi Vilanovani practica* (1637) (13).

ASCANSUS. Hem trobat l'obra següent: *Ascansus de indicationibus curatricis – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

ASIUS. Hem trobat la següent obra: *Asius de Peste* (1637) (13).

ATENEUS. Metge grec que exercí a Roma. Fundador de l'escola dels neumàtics, pel fet d'haver atribuït importància a l'esperit (pneum). Autor d'una obra molt extensa de medicina. Galèn cità el llibre XXIV. A la

Biblioteca de París hi ha un llibre sobre les orines, del segle XVI, adjudicat a un metge anomenat Ateneo, però no sembla que sigui aquest (EUI). Hem trobat la següent obra: *Ateneus - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

AUGENIUS, Horatius. Horatii Augenio a Monte Sancto, autor de "De febris, febrium signis, symptomatibus et prognostico libri septem ab ipso auctore ab anno 1568 usque ad 1572 singuli conscripti; nunc vero post eius obitum ab Hilario Augenio authoris filio in lucem emissi ..." (Venècia, 1607) (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Horatius Augenius per sang. mis. - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *De ratione curandi auctore Horatio Augenio* (1637) (13), *Oratii augenii de hominis partu* (1637) (13), i *Horatii Augenii opera sis tomos* (1637) (13).

AUGERIUS. Hem trobat les obres següents: *Augerius de morbo Gallico* (1567) (7), i *Methodus medendi augerii* (1634) (14).

AUGERIUS FERRERIUS. Hem trobat les obres següents: *Augerius ferrerius de diebus decretoriis in 16° pergami* (1567) (7), *Augerius ferrerius methodus in 16° pergami* (1567) (7), *Augerius de ferreris in 16° pergami* (1567) (7), i *Augerius ferrerius de diebus decretoriis* (1634) (14). Com veiem, la primera i l'última obra, són comentaris al conegut llibre del Corpus Hipocràtic "Dels dies crítics", escrit de caràcter patològic general, la qual cosa ens indica que Augerius Ferrerius era un comentador d'obra del metge grec.

AURELIANUS, Caelius . Celio Aureliano (350-400), nascut a Sicca Veneria, a la província africana de Numidia. Autor de les "Medicinales responsiones", text d'introducció a la medicina que va ser molt popular a l'edat mitjana. També va escriure els "Passionum libri", que són transcripcions dels textos grecs de Sorano (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Aurelianus? De historia animalium in 8° pergami* (1567) (7), *Celius aurelianus in folio pergami* (1567) (7), *Aureliani methodus - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Aurelianus de morborum curatione* (1634) (14), i *Caelius Aurelianus de morbis* (1637) (13).

AUREOLI. Hem trobat l'obra següent: *Aureoli chirurgia - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

AUSTRIUS, Sebastianus. Sebastià Ostericher (1500-1550), conegut com Sebastianus Austrius, es destacà en pediatria amb el seu "De infantium sive puerorum morborum" (1540). (Guerra). Hem vist les obres següents: *Sebastianus austrius de puerorum morbis in 16° pergami* (1567) (7), *Austrius de Morbis puerorum - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), i *De infantium morbis auctore Sebastiano Austrio* (1637) (13).

AVERROIS (AVERRUIS). Averroes (Còrdova, 1126-1198), cèlebre metge de família de juristes. Estudià medicina a Sevilla. Autor d'importants estudis filosòfics sobre Aristòtil, motiu pel qual se'l coneix com "el comentador". El seu llibre mèdic principal va ser el "Kitab al-Kullyyat al-Tibb", o "Liber universalis de medicina", o "Colliget" (Venècia, 1482). El seu contingut és de generalitats mèdiques. No estudia individualment les malalties. En canvi, Avenzoar (1092-1162), les va estudiar d'aquesta forma a la seva obra al-Taisir, i per això no és infreqüent trobar els dos llibres impresos en un sol volum (Guerra). Es diu que la confusió entre medicina i filosofia no era rara entre els metges àrabs i, especialment en Averroes, la seva activitat com a filòsof superà la seva condició de metge (Cardoner). Hem trobat les obres següents: *Un altre llibre ab cubertas de pergami anomenat consilia a verruis* (1514) (6), *Averrois Colliget* (1567) (7), *Averrois in logicam aristotelis in folio pergami* (1567) (7), *Averrois collectanea in quarto pergami* (1567) (7), *Commentaria a verruis in opera omnia Aristoteles* (1634) (14), *Opera a Verruis in sanitate tuenda et in morbis curandis* (1634) (14), *Prologus a Verruis* (1634) (14), i *A verruis in logicam aristotelis* (1634) (14).

AVICENNA. Avicena (980-1073), Abu Ali Al-Hisayn ibn-Abdallah Ibn Sina, va nèixer a Afbshana, Uzbek. Va morir a Hamadan (Persia). El seu text filosòfic més important va ser el "Kitab al-Shifa" o "Cura de la ignorància". Rebé el nom de "príncep dels metges" gràcies al seu llibre "Kitab al-Qanum fi-al-Tib", o "Llibre del Canon de la medicina", traduït al llatí per Gerard de Cremona com a "Liber Canonis Avicenne" (Milà, 1473). Hi ha diverses traduccions d'obra seva: al segle XIII el "Canon", de l'àrab a l'hebreu, per Salomon Ibn Ayyub (Besiers, 1262), al segle XIII "de viribus cordis", de l'àrab al llatí, per Arnau de Vilanova, al segle XIV "Cantica", de l'àrab al llatí, per Ermengol Blasi (Cardoner). Hi ha l'edició "Canon medicinae quo universa medendi scientia" (Venècia, 1595) (Arnall). La versió llatina del "Canon" va ser el tractat més important de l'anomenat galenisme arabitzat que s'ensenyava a les universitats de la baixa edat mitjana (López Piñero). Hem trobat les obres següents: *I llibre o volum dela*

vicetna cubert de vermell enque es lo terçer lo quart e lo quint (1401) (3), *I altre volum de Vicetna de pergami enque es lo primer libre cubert de blanch* (1401) (3), *I libre apellat caci i de virbus cordis de Vicetna de pergami menys de cubertes* (1401) (3), *I libre scrit en abrahich tot de paper apellat Entidotari de Evicenna ab cubertes blanques de paper* (1445) (5), *Altre libre de Evicenna scrit de pergami en abraychab post de fust* (1445) (5), *Un altre ab cubertas de pergami anomenat avicenna de animalibus* (1514) (6), *Un altre libre forma maior cubert de post de stampa nomenat lo ters canos de vicenna* (1514) (6), *Altre libre de forma maior de pots de ploma anomenat lectura primi canonis avicenna* (1514) (6), *Avicenna metaphisica in folio pergami* (1567) (7), *Avincene compedium in folio pergami* (1567) (7), *Avicenna omnia opera in philosophia in folio pergami* (1567) (7), *Avicenne omnia opera in 4º posts* (1567) (7), *Liber Canonis Avicenna* (1584) (11), *Opera Avicenne – 2 to. (llibre de full)* (1603) (8), *.2. tomos de las obras de Avicenna* (1634) (14), *Avicenne canones* (1634) (14), *Opus medicinae de Avicenna* (1637) (13), *Quatre tomos de Avisena* (1637) (13), *Avicenas tres tomos* (1637) (13), i *Avicenna de universali ratione medendi* (1637) (13).

AVILA. Hem trobat l'obra següent: *Libro del regimiento de la salud auctor Avila* (1637) (13). Hi ha el Dr. De Avila, cirurgià, que exercí a la Cort de Felip II a Madrid al final de la primera meitat del segle XVI, i no sabem si podria correspondre al citat aquí (Jiménez Muñoz).

AYMERICUS. Berenguer Aymerich, el mateix que Guillem Corretger de Mallorca, ha estat considerat com a traductor del llatí al català del tractat de cirurgia de, l'italià del segle XIII, Tederic de Luca (Cardoner). Hem trobat l'obra següent: *Un altre libre ab cubertas de pergami anomenat aymericus* (1514) (6).

BACCHIUS, Andreas. Baccio Andrea, metge filosof i professor de botànica, nat a Sant Elpidio (marca d'Ancona) vers el 1524 i mort a Roma el 24 d'octubre de 1600. Autor de moltes obres, entre les quals destaquen "De thermis, lacubus, fluminibus, balneis totius orbis libri VII" (Venècia, 1578 i 1588), "Tabula simplicium medicamentorum", "De venenis et antidotis prolegomena" (Roma, 1586), etc. (Corbella. EUI). Hem vist l'obra següent: *Andreas Bacchius de termis – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

BACHANELLI. Joan Bachanelli, metge italià del segle XVI, nat a Reggio. Va escriure "Aforismes dels antics metges grecs i àrabs" (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Altre libre ab cobertas de pregamí anomenat ... Bachanelli regentis* (1590) (12).

BALBUS, Hieronimus. Humanista i bisbe (Venècia, 1450 – Venècia, 1535). El seu mal caràcter l'obligà a canviar de lloc de catedràtic (París, Praga, Viena). Es va retirar a Hungria, on el van ordenar bisbe. Va escriure sobre molts temes, essent l'obra més important la "De coronatione principium" (EUI). Hem trobat les obres següents: *Hieronimus Balbus de curacione et de syrupis in 8º pergami* (1567) (7), i *Hieronimus Balbus Episcopus in 4º pergami* (1567) (7).

BALDRETHI, Valerii. Hem trobat l'obra següent: *Valerii baldretii de putredine* (1637) (13).

BARICELLUS . Hem trobat l'obra següent: *Baricellus de sudore* (1637) (13).

BAROCCII, Alfonsi. Metge italià nat el 1534 i mort a Ferrara el 1606, professor de medicina pràctica i filosofia a Ferrara. Autor de "Lectionem de febribus liber I qui est de febris generatim" (1606), i "In primam Hypocratis Aphorismorum in sectionem dilucidissimae lectiones" (Ferrara, 1593) (EUI). Hem trobat les obres següents: *Alfonsi Baroccii de febribus* (1637) (13), i *Alfonsi Baroccii in primam Hyp. Apho.* (1637) (13).

BATALLUS, Leonardus. Hem trobat l'obra següent: *Leonardus batallus de medici et egroti munere in 16º pergami* (1567) (7).

BAUDERONIS. Bauderon Bricio (1540-1623), metge francès que exercí a Macon. Autor de moltes obres, entre elles "Pharmacopeae gallico in latinum versa a Philemone", etc. (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Praxis medicinalis Bauderonis* (1637) (13).

BAVANELIUS. Hem trobat l'obra següent: *Bavanelius de Consensu medicorum in 16º pergami* (1567) (7).

BAYRII, Petri. Metge italià d'il·lustre família (Torí, 1468 – 1558), autor de “De pestilentia ejusque curatione” (Torí, 1507), “De medendis humani corporis malis” (Basilea, 1560), i “Secreta medicinalia” (Venècia, 1585) (EUI). Hem trobat les següents obres: *Petri bayrii tu in mecum in 8º pergami* (1567) (7), i *Bainii methodus medendi – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

BELLONIUS. Hem trobat la següent obra: *Bellonius de medicato funere et servando. cadae. – 2 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

BENIVENIUS, Anthonius. Antoni Benivieni (1443-1502), de Florència, cirurgia molt hàbil, va escriure “De abditis nonnullis ac mirandis morborum et sanationum causis” (1507), on va exposar 20 autòpsies clíniques (Guerra. EUI). Hem localitzat l'obra següent: *Anthonius benivenius de abditis morborum causis et Scribonius Largus simil in 8º pergami* (1567) (7). Scribonius Largus va ser metge de l'emperador Claudi, i autor de “De compositiones medicamentorum” (París, 1528), que sembla recollida de l'obra de Nicandro (Guerra).

BERNARDUS

Podria referir-se a Bernard Provincialis, del segle XII, de l'Escola de Salern, probablement nascut a Arles (Provença), i autor de “Tabule Salerni de Virtutibus et Operationibus Remediorum simplicium”, que són uns comentaris de les “Tabulae Salernitanae” del mestre salernità, del segle XI, Alfano, que contenen una descripció dels medicaments per ordre alfabètic, coneguda per “Alfita” (el nom d'Alfita correspon al primer medicament descrit, compost de farina de blat, aigua i hidromel). (Pla i Dalmau). Hem trobat l'obra següent: *Bernardus de cennius de compositione medicamentorum in 8º pergami* (1567) (7).

BERNERIUS. Hem trobat l'obra següent: *Bernerius de concortione materiae et potrisimum biliose in 16º per gami* (1567) (7).

BERTALDUS. No sabem si pot referir-se a Bertario (815-884), abat de Monte Cassino, autor de “De innumeris morbis”, i “De innumeris remediorum utilitatibus”, textos mèdics per a ús monàstic (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Bertaldus de medicamentis* (1634) (14).

BERTRUCI. Niccolo Bertruccio (1285-1347), cirurgia de l'escola de Bolònia i successor de Mondino de Luzzi. Autor de "Compendium" (Lió, 1509), obra que conté un regimen de sanitat, una descripció de les malalties del cap als peus, i de les febres i verins (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Bertruci practicha in 8º gran pergami* (1567) (7), i *Practica Bertrussi* (1634) (14).

BETERA, Feliciano. Hem localitzat l'obra següent: *De cunctis humani corporis effectibus auctore Feliciano Betera* (1637) (13).

BIRII, Nicolai. Hem localitzat l'obra següent: *Nicolai Birii Ars medica – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

BONAMICUS, Fr. Hem trobat l'obra següent: *Fr. Bonamicus de Alimentis* (1637) (13).

BOTALLUS. Leonardo Botallo (1519-1587), cirurgia italià partidari de les sagnies. Estudià a Pavia i Pàdova, i més tard a París fou metge de Carles IX i Enric III. Autor de "De catarrho comentario" (1564), on menciona el forat oval o de Botal i el conducte arteriós, i "De curandis vulneribus sclopetorum" (1560) (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Botallus de Curandi racione per per sang. mis – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), i *Botallus de medici et egroti munere – 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8) (aegrotus, a, um: malalt).

BOTONIUS. Albert Bottoni (Pàdua, 1528 – 1596), metge i catedràtic, primer de lògica i després de medicina a Pàdua. Autor de "De vita conservanda" (Pàdua, 1582), "De morbis mulieribus liber" (Pàdua, 1585), "Consilia medica" (1605), etc. (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Botonius de Morbis mulierum – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

BRACHERIUS. Comentarista de Galèn. Hem localitzat l'obra següent: *Bracherius in artem parvam Galeni in 16º* (1567) (7).

BRASAVOLI. Antoni Musa Brassavola (1500-1555), anomenat Musa per François I, comentarista d'Hipòcrates i, sobre tot, autor d'un índex de l'obra de Galèn, que encara s'utilitza avui (Guerra). Autor de "Examen omnium simplicium medicamentorum, quorum in officinis usus est .." (Lió, 1537), i "Index refertissimus in omnes Galeni libros" (Venècia, 1625). (Arnall). Hem localitzat les obres següents: *Examen Simplicium medicamentorum Brasavoli* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), i *Brasavoli omnium loch. eti.* – 1 to. (llibre de dotze full) (1603) (8).

BRAVI, Joannes. Juan Bravo de Piedrahíta, vinculat a la Universitat de Salamanca, autor d'obres impreses entre 1571 i 1588, entre les que detaquen comentaris a llibres d'Hipòcrates, com la traducció del llibre del "Pronòstic" (1578), i comentaris de Galèn, com "De differentis febrium commentaria" (1583). Autor també d'un estudi monogràfic sobre la ràbia (1571). (Granjel). Hem localitzat les obres següents: *Bravus in prognostica* (1634) (14), *Bravus de purgatione* (1634) (14), *Joannes Bravi de differentiis febrium* (1637) (13), i *Bravus de ratione curandi* (1637) (13).

BRESIUS O BRISANNI. Ersilio Bressiani (+ Cremona, 1378), cirurgia italià inventor de diversos aparells (un metroscop i un aparell per sondar), citat per Arisius i altres historiadors. (EUI). Hem localitzat les obres següents: *Bresius de universitate in 4º pergami* (1567) (7), i *Brissanni nova Medecina* – 1 to. (llibre de quart) (1603) (8).

BRISOTUS. Pierre Brissot (1478-1522), professor de la facultat de París, autor de "Apologetica disceptatio ..." (1525), on defensava la sagnia derivativa, és a dir, duta a terme el més prop possible del lloc malalt del cos, tal com opinaven els grecs clàssics. Això li costà l'expulsió de París. Va morir a Portugal. (Guerra). Hem localitzat les obres següents: *Brisotus de sang. mis.* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), *Brisotidus de pleuritide* (1634) (14), *Brisotus de sanguinis missione* (1634) (14), i *Petrus Brissotus* (1637) (13).

BRUDUS. Manuel Brudus, portugués, mort a finals del segle XVI. S'establí a Venècia, on hi publicà dues obres escrites en llatí (EUI). Hem localitzat l'obra següent: *Brudus de racione Victus* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), probable comentari d'aquesta obra del Corpus Hipocràtic.

BRUGUERII, Onophrii. Natural de Barcelona, el 1559 era catedràtic del Col·legi de Medicina d'aquesta ciutat, autor de "Novae ac infestae destillationis, quae civitate barcinonensi ac finitimis circiter hyemale solstitium anni a Christo nato 1562 accidit, brevis narratio" (Barcelona, 1563), on descriu un "catarro" epidèmic a Barcelona, l'any 1562, negant-li el caràcter contagiós. (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans. Granjel). Hem localitzat les següents obres: *Bruguera de destillatione - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Opus Onophrii Bruguerii* (1634) (14), i *Honophrii bruguera* (1637) (13), aquestes dues últimes sense constància del títol..

BRUYERINUS. Jean Baptiste Bruyerin, autor de "De re cibaria libri XXII. Omnium ciborum genera, omnium gentium moribus et usu complectentes: Ioanne Bruyerino Campegio Lugdum. Auctore omnibus studiosis et patribus-familias apprime utiles" (Francofurtum, 1600). (Arnall). Hem localitzat la següent obra: *Bruyerinus de re Cibaria* (1637) (13).

BUCII, Dominici. Autor de "Quaesito quatuor medicinalia justa Hippocratis et Galeni sententiam examinata" (Torí, 1551). El seu fill, Agustí Bucci, va escriure, entre altres obres, "Il reggimento preservativo de la peste" (1564). (EUI). Hem localitzat les obres següents: *Dominici bucii medicinalia in 16º pergami* (1567) (7), i *Quaesita medicinalia Dominici Bucii* (1634) (14).

BUCHERUS. Hem localitzat l'obra següent: *Bucherus de febribus* (1637) (13).

BUDEUS, Guillelmus. Budeus (París, 1467 - 1540), de família noble, estudià dret i després ciències naturals, filosofia, història i medicina. Autor de moltes obres, entre les quals destaquen "Annotitones in XXIV libros", "Pandectarum" (París, 1508), "Libri V de asse et partibus ejus" (1514), "Epistolae", etc. (EUI). Hem localitzat les obres següents: *Budeus in pandectas in folio cuyro* (1567) (7), *Budei compendium de osse in 8º pergami* (1567) (7), *Budeus de transitu in 4º cuyro* (1567) (7), *Budei epistole in fo. pergami* (1567) (7), *Budeus Parisiensis de transitu Hellenismi ad Christianissimum* (1634) (14), i *Commentaria linguae graece guillermi budei* (1634) (14).

BUSTAMANTIUS. Benedicto Bustamante Paz (+1555), va estudiar a Salamanca, i fou catedràtic de lògica a Bolonya els anys 1537 a 1539. Retornà a Espanya per exercir a Guadalupe, on va morir. Autor de "Methodus in septem aphorismorum libris ab Hippocrate observata" (1550). (Granjel). Hem localitzat l'obra següent: *Bustamantius in .7. lib. aphorismorum – 1 to. (llibre de dotze full) (1603) (8).*

CACHETO. Cristobal Cachet (Neuchateau, 1572 – Nancy, 1624), metge francès partidari de la medicina grega i dels principis hipocràtics. Autor de "Controversiae theorica practicae in primam Aphorismorum Hippocratis sectionem" (Tous, 1612). (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Aphorismorum de Cacheto (1637) (13).*

CAGNATI, Marsilius. Marsilius Cagnati, metge humanista italià. Edità un "Corpus Hipocràtic" l'any 1591. (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Marsilius Cagnati variarum observationum (1637) (13).*

CAIDATII. Hem trobat les obres següents: *Caidati methodus – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), i Cai. Methodus Curandi – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8).*

CALANIUS, Prosperus. Comentarista de Galèn. Hem localitzat dos obres: *Prosperus Calanius de Inequali Intemp. 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), i Paraphrasis in librum galeni prosperi Calanei (1634) (14).* Hi ha una edició renaixentista de l'obra de Galèn "De temperamentis, de inaequali intemperie, liber unus .." (París, 1523). (Arnall). Galus, com Calanius, també va ser comentarista de la "De inequali intemperie" de Galèn (vegis Galus).

CALEPINUS. Ambrogio Calepino (1440-1510), autor d'un "Dictionarium" amb deu llengües (latí, hebreu, grec, gal·lic, italià, germànic, hispànic, polonès, hongarès i anglès), que fou publicat a Lió l'any 1586 (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Calepinus in folio robert steve pergami (1567) (7), Calepinus in 4º pergami (1567) (7), Un Calepi (1634) (14), i Ambrosius Calepinus decem linguarum (1637) (13).*

CALMETII. Hem localitzat l'obra següent: *Calmetii enchiridion chirurgium* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8).

CALVO. Juan Calvo, cirurgià renaixentista espanyol que rebé ensenyaments de Luis Collado, autor de “Primera y segunda parte de la Cirugia universal y particular del cuerpo humano: que trata de las cosas naturales, no naturales y preternaturales .. y del antidotario en el cual se trata de la facultad y de todos los medicamentos ... según Galeno en el libro cuarto y quinto .. compuesta por el doctor Juan Calvo ... Añadidos tres tratados, uno de anatomia; y otro de morbo galico, del mismo autor; con otro de fracturas y dislocaciones por ... Andres de Tamayo ..” (Madrid, 1674, i València, 1690). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B. Arnall). Autor també de “Libro de medicina y cirugia que trata de las llagas en general ... y del morbo gallico ...” (Barcelona, 1592). (Mateu Ibars). Va traduir també la Cirurgia de Guido de Chauliac, que va publicar l'any 1596. (Granjel). Hem localitzat l'obra següent: *Chirurgia de Calvo dos tomos* (1637) (13).

CAMANNES, Petrus. Pere Camanyes, metge català nat a Vilafranca de Conflent (Rosselló) al segle XVI. Estudià medicina i filosofia a Perpinyà i es doctorà a València. Autor de “In libros duos artis curativae Galeni ad Glauconem comentaria” (València, 1625). (EUI). Hem localitzat la següent obra: *Petrus camannes de arte curativa* (1637) (13), que correspon al citat comentari del llibre de Galèn dedicat al seu amic Glaucon.

CAMPEIUS, Simphorianus. Symphoriano Campegio (1472-1539), o Champier, metge francès de Lió, comentarista de Galèn a començament del segle XVI. Conciliador de les doctrines mèdiques d'Hipòcrates, Galèn, Cels i Avicena. Autor del primer estudi biogràfic sobre història de la medicina, amb “De claris medicinae scriptoribus” (1508), i del diccionari mèdic “Vocabularum medicinalium” (1508). Miquel Servet (1511-1553), mentre residia a Lió, publicà “In Leonardum Fuschium apologia” (1536), on mantenia la creença en la virtut curativa de certes plantes i defensava a S. Champier, al mateix temps que aquest l'animà i aconsellà que anés a París, on ingressà a la facultat de medicina i fou alumne de Fernel. Autor de “Speculum Galeni ...” (Lió, 1517), “Expositio per utilis in primam fen quarti Canonis Avicenne de Ioannis Herculani” (Lió, 1518), on intervingué amb observacions. També autor de “Arnaldi de Villa Nova Nova Opera”

(Lió, 1520). (Guerra. Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Una altra obra: "Ianus logicae et phisicae Simphoriani Champerii" (Lió, 1498). (Castrillo). Hem localitzat les obres següents: *Simphorianus Campeius in 8º pergami* (1567) (7), *Practica Simphoriani Campesii - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Campegias de re cibaria - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Campeius de Secretis natura - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), *Analogia medicinarum Indarum et gallicarum Simphoriani* (1634) (14), i *Practica Champerii de morborum generibus* (1637) (13).

CAMPOLONGUS. Emilio Campolongo (1550-1604), autor de "De arthritide liber unus; De variolis alter" (Venècia, 1586). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat l'obra següent: *Campolongo de Arthritide et Variolis - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

CAPELLE. Martianus Capella (365-440), retòric de Cartago, autor de "De nuptiis Philologiae et Mercuri et De septem artibus liberalibus" (Vicenza, 1499). Els llibres III al V constitueixen el Trivium i els VI al IX el Quadrivium. La medicina però, no estava inclosa en aquests llibres. No fou fins el segle VII quan Isidor de Sevilla, en les Etimologies, la va incorporar a les arts lliberals. Malgrat això, a la pràctica no s'ensenyava sistemàticament a les escoles monàstiques. Va ser al segle IX quan la medicina entrà al Quadrivium com a part de la Phisica. (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Capelle de septem artibus liberalibus in 8º cuyro* (1567) (7).

CAPIVACCUS. Geronim Capivaccio o Capo di Vacca (Pàdua, 1529 - Pisa, 1589), metge i filòsof italià, professor a Pàdua durant 37 anys. Després fou nomenat metge del Duc de Pàdua. Es distingí en el tractament de malalties venèries. Autor de "Opera omnia quinque seccionibus comprehensa" (Francfurt, 1603). (EUI). Hem trobat les obres següents: *Capivaccus de morbis curandis - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Capivaccus in Primam Aphoris. - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Las obras de Capivaccii* (1634) (14), i *Capivaci opera* (1637) (13).

CARANTE. Hem trobat l'obra següent: *Carante de natura Auri* (1637) (13).

CARAVINI. Pot referir-se a Gregori Caravita, metge italià nat a Bolonya. A principis del segle XVI s'establí a Roma. Ideà un oli antidot per tota mena de verins. (EUI). Hem trobat l'obra següent: *De sanguinis essentia Caravini* (1634) (14).

CARCANUS. Giambattista Carcano (1536-1606), deixeble de Falopio. Autor de "Anatomici libri duo" (1574), on descriu molt bé el forat oval, i d'un llibre sobre ferides del crani (1584). També ha deixat un informe sobre l'autòpsia del cardenal Borromeo (1584). (Guerra). Hem localitzat les obres següents: *Carcanus de Vulneribus cap - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), i *Carcanus in aphorismos Hippocratis* (1634) (14).

CARDANUS. Girolamo o Hyeronimus Cardano (Milà, 1501 - Roma, 1576), professor de matemàtiques a Milà i després de medicina a Pavia i Bolònia. Autor de "Arithmetica" (1539), "Ars magna" (1545), "De subtilitate rerum" (1550), "De rerum varietate" (1557), i de "Metoposcopia" (1568). Amb l'obra "De malo recentiorum medicorum medendi uso" (1536), va ser el primer descriptor del tifus exantemàtic. Va escriure també "Opera omnia" (1663). Les questions filosòfiques de Cardano, impregnades de neoplatonisme, tingueren influència en alguns metges espanyols, com en la "Antoniana Margarita" (1554) de Gómez Pereira, metge de Felip II, on discutia la immortalitat de l'ànima i la teoria del coneixement humà, a partir del raonament "coneix que coneixo quelcom, tot el que coneix és, doncs jo soc". Gairebé un segle després, Descartes adoptaria aquest pensament. (Guerra). Autor també de "Contradictentium medicorum libri duo..." (París, 1565). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Cardanus in aphorismos hipocratis in fo. Pergami* (1567) (7), *Cardani contradictiones in 4º pergami* (1567) (7), *Cardanus de Sanitate tuenda - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Cardani contradictiones - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Cardanus in Hip. De Alimentis - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Cardani liber de libris propriis* (1634) (14), *Methodus medendi Cardani* (1634) (14), *Contradictiones medicorum Cardani* (1634) (14), i *Cardanus tomos sinch* (1637) (13). Com veiem va ser un comentarista d'Hipòcrates.

CARMONA. Juan de Carmona, metge renaixentista espanyol, autor de "Tractatus de peste ac febribus cum punctculis vulgo tavadillo ..." (Sevilla, 1582), i de "Tractatus de Astrologia" (1582). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B. Granjel). Hem trobat l'obra següent: *Carmona de Peste - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

CARPENTARI. Hem trobat l'obra següent: *Carpentari phisica in 8º pergami* (1567) (7).

CARRERO. Vegeu Garcia Carrero

CARSERIUS. Julius Casserius, autor de "De vocis organis historia anatomica .. tractatibus duobus explicataac variis iconibus .. illustrata" (Ferrariae, 1601). (Arnall). Hem trobat l'obra següent: *Cartelius de epilepsia* (1634) (14), i *Carserius de Epilepsia* (1637) (13).

CARVINUS. Hem trobat l'obra següent: *Carvinus de sanguine in 8º pergami* (1567) (7).

CASERTAE, Francisci Antonii. Hem localitzat lesobres següents: *Caserta de febris* (1634) (14), *Francisci Antonii Casertae de natura symptomatis motus* (1637) (13), *Altre de natura et usu aquarum potabilium* (1637) (13), *Antonii Casertae Questionum medecinalium* (1637) (13), i *Francisci Antonii Caseta pars prima* (1637) (13).

CASTEI, Joannes. Religiós benedictí francès del segle XV. Va morir a l'abadia de Saint-Maur-des-Fosses el 1476. (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Joannes Castei de potu* (1637) (13).

CASTRO, Redericus a. Metge portuguès d'origen jueu nat a Lisboa el 1546 i mort a Hamburg el 1627. Estudià a Salamanca i exercí a Evora, Lisboa i, posteriorment, a Hamburg. Autor de "De universa muliebrum morborum medicina" (Colonia, 1599). (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Redericus a Castro de Universa mulierum morborum* (1637) (13).

CAVENA. Hem trobat l'obra següent: *Cavena de morbis curandis* (1637) (13).

CAXANES. Bernat Queixanes (Barcelona, 1560), autor de "Adversus valentinus, et quosdam alios nostri temporis medicos: De rationi mittendi sanguinem in febribus putridis" (Barcelona, 1592), en contra dels metges valencians, que tenien el costum de sagnar massa sovint. (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans. Josefina Mateu Ibars. Danon Bretos). El metge valencià Gerónimo Polo, va editar les seves opinions contràries dos anys després, el 1594. (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans. Granjel). Hem localitzat les obres següents: *Caixanes adversus Valentinus - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), i *Caxanes adversus valentinus* (1637) (13).

CELSUS, Aurelius Cornelius. Aulo Cornelio Celso (25 a.C. - 40), del segle I, contemporani de Columella, Plini i Quintilià. Autor "De les Arts", text enciclopèdic de retòrica, agricultura, i art militar, actualment perduts. Solament s'ha conservat "De medicina octo libri". Encara que es creu que no va ser metge, se li deu la traducció al llatí de les obres gregues. En el llibre IV descrigué els quatre signes clàssics de la inflamació: calor, tumor, rubor i dolor. La seva obra romangué desconeguda fins que fou descoberta pel papa Nicolau V (1397-1455), però va ser el text de medicina que primer es va imprimir (Firenze, 1478). (Guerra). Consta també la següent edició comentari de l'autor: "De re medica libri octo. Q. Sereni medicinale Poema. Rhemnii Poema de Pond. Et mensuris. Cum adnotationibus et correctionibus R. Constantini" (Lió, 1566). (Arnall). Hem trobat les obres següents: *Un altre llibre ab cubertas de pergami anomenat cornelius celsus* (1514) (6), *Cornelius celsus in folio pergami* (1567) (7), *Cornelius Celsus* (1584) (11), *Cornelius Celsus de Re medica - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Celsus de re medica - 1 to (llibre d'octau)* (1603) (8), *Aurelio Cornelio de re medica* (1634) (14), i *Aurelius Cor. Celsi de re medica* (1637) (13).

CEPLEIGNIUS, Theobaldus. Hem trobat l'obra següent: *Theobadus Cepleignius de usu Pharmaceutice* (1634) (14).

CESALPINUS. Andrea Cesalpino (Arezzo, 1519-1603), catedràtic de medicina a Pisa, després arquiata de Clemente VIII i professor de la Sapienza a Roma, autor de "Questionum parepateticarum" (1571), i "De plantis" (1583). (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Cesalpinus de morb. ventri* (1637) (13), i *Celespinus dos tomos* (1637) (13).

CHRISPI, Petri. Petrus Crispus, comentarista d'Hipòcrates. Autor de "In Hippocratis Aphorismorum lib. I commentaria" (Roma, 1575). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Chrysipus in Hippocratis aphorismos* (1634) (14), *Petrus Chrysipus in hippocratis aphorismorum librum unum* (1634) (14), i *Petri Chrispi in Hypo. Aphorismorum* (1637) (13).

CLUSII. Charles de l'Escluse o Clusius (Arras, 1526- Leiden, 1609), gran coneixedor de la botànica, donà un important impuls al coneixement de la matèria mèdica renaixentista. Estudià a Gent i Lovaina, i per consell de Rondelet cursà medicina a Montpeller. Director del jardí botànic de Wien i professor a Frankfurt i Leiden. Autor de "l'Antidotarium" (1561) sobre la composició i preparació dels medicaments, i de "Rariorum aliquot stirpium per Hispanias" (1576), resultat de les seves herboritzacions espanyoles. També va escriure "Exoticarum libri decem" (1605). (Guerra). Viatjà per Espanya i traduí escrits de Monardes, Garcia d'Orta i Cristóbal de Acosta. (Granjel). Hem trobat les obres següents: *Clusii antidotarium - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), *Carolus Clusius atrebatius rariorum aliqued stirpium* (1634) (14), *Costa et Clusius de Historia Indica* (1637) (13). Costa es refereix a Cristóbal de Acosta, que com hem dit abans va ser traduït per Clusius. Acosta, membre d'una família jueva, de retorn d'un viatge pel continent asiàtic s'establí a Burgos, on hi morí l'any 1580. Autor de "Tratado de las drogas y medicinas de las Indias orientales" (1578). (Granjel). Finalment, *Methodus medicamenta componenda auctore Clucio* (1637) (13).

COITALIUS. No sabem si es pot referir al metge alemany Coitier (1534-1590), que estudià a Pisa, Bolònia, Roma i Montpeller. (EUI). L'anterior pot correspondre a Volcher Coiter (Gröningen, 1534-1576), anatòmic alemany que estudià a Itàlia amb Falopio, Eustaquio, Aldrovandi i Aranzio, graduant-se de metge a Bolònia el 1562. Autor de "Tabulae" (1564), i "De ossibus ..." (1566). (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Coitalius de febre epidemici - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), i *Coitarius de febre purpurea* (1634) (14).

COLOPHONIUS. Colophon, onis: ciutat de Lídia (Àsia Menor). He trobat l'obra següent: *Colophonius de Venenis - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

COLUMBUS. Realdo Colombo (1510-1559), de Cremona, fou alumne de Vesali a Padova i el succeí a la càtedra el 1543. Passà a Pisa i després a Roma. Autor "De re anatomica" (1559). Juan de Valverde (Amusco, 1520-1588), un dels millors anatòmics espanyols del Renaixement, va ser ajudant de Colombo a Roma (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Columbus de anatomica - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), i *Bealdus Columbus de re anatomica* (1634) (14).

COLLADI. Luis Collado (1517-1578), succeí a Pedro Jimeno (1515-1551) a la càtedra d'anatomia de València, i publicà uns comentaris al Canon d'Avicenna de J. Ledesma (1547), i una glosa al "Liber de ossibus" (1555) de Galèn. (Guerra). Deixeble de Vesalius, va basar l'ensenyament en la pràctica d'autòpsies i va fugir del simple ensenyament teòric tradicional (López Piñero). Hem trobat les obres següents: *Colladi ysagoge in 8º pergami* (1567) (7), *Colladus de opibus* (1584) (11), *Colladus de indicationibus* (1584) (11), *Colladus in lib. de osibus - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Colladii Isagoges - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), i *Pracica de collado* (1634) (14).

COLLE, Joannes. Ioannis Colle, autor de "Medicina practica, sive Methodus cognoscendorum et curandorum omnium affectuum malignorum et pestilentium .." (Pesaro, 1617). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem localitzat l'obra següent: *Joannes Colle de affectibus malignis* (1637) (13).

CONFALONERIUS. Joan Baptista Confalonerio, metge italià del segle XVI, natural de Verona. Autor de "De vini natura ejusque alendi ac medendi facultate" (Basilea, 1505). (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Confalonerius de vini natura - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

CONGONEGII. Hem trobat l'obra següent: *Congonegii Practica - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

CONSTANTINI LUCAE. Comentarista d'autors clàssics. Hem trobat les obres següents: *Constantini Lucae in apho. Hyp.* (1637) (13), i *Constantinus in Avicenna de flamotimia* (1637) (14).

CONSTANTÍ L'AFRICA. L'Escola de Salern va començar a tenir importància amb la incorporació de Constantí l'Àfrica (1020-1087), metge nascut a Cartago, el qual va portar a Salern diversos manuscrits àrabs de medicina. Es va fer cristià i, recomanat per l'arquebisbe Alphanus, ingressà a la comunitat benedictina de Monte Cassino, prop de Salern, on es dedicà a traduir obres de l'àrab al llatí. Destaca la seva traducció del Kitab al-Malaki, o Pantegni, d'Alí Abbas, entre altres (Guerra). Al monestir de Ripoll es conservava la traducció dels Aforismes d'Hipòcrates comentats per Galèn, còdex actualment guardat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. (Cardoner). Hem trobat l'obra següent: *Africanus in duo volumine* (1567) (7).

CONTARENNIUS. Hem localitzat les obres següents: *Contarennius de Elementis* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), i *De elementis Contarennius* (1634) (14).

CONTECILLIS. Hem trobat les obres següents: *Contecillis de febribus* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), i *Contecillis de difa. feb.* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8).

COPHONUS. Autor de l'escola salernitana, que contribuï a l'obra col·lectiva "Tractatus de aegritudinum curatione" (1159), juntament amb Afflacijs, Platearius, Petronius, Bartholomeus i Trotula. Aquest llibre va ser d'ús diari en la medicina, a partir del segle XII, degut a la sistematització de les malalties per ordre anatòmic, de cap a peus. Per altra part, la medicina salernitana va afegir a les descripcions anatòmiques clàssiques, incloses al Pantegni d'Alí-Abbas, traduït per Constantí l'Àfrica, la dissecció animal, amb l'obra "Anatomia porci o Anatomia Cophonis" (1110), impresa a Lió l'any 1531. Un altre llibre de Copho es "De arte medendi" (Hagenau, 1532). (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Cophonus de arte medendi in 8º pergami* (1567) (7).

CORDUS. Valerius Cordus (Erfurt, 1515-1544), fill del botànic Euricius Cordus, que havia organitzat els jardins botànics d'Erfurt (1525) i després de Marburg. Va ser un comentador de Dioscòrides, que explicà a la universitat de Wittemberg. Autor de "Dispensarium pharmacorum" (1535), obra considerada com el primer petitori farmacèutic, on establí les normes per a la preparació de receptes. Aquest llibre va ser reproduït en diversos països fins el 1666. Les seves obres inclouen també "Annotationes .. in

Dioscorides" (1549), i "De artificiosis extractionibus" (1561). (Guerra). Hem trobat les obres següents: *B Cordus in folio post nove* (1567) (7), *Valerius Cordus indiascoriden in 16º pergami* (1567) (7), *Cordi botanologicon in 8º pergami* (1567) (7), *Dispensatorium Valerii cordi* (1584) (11), *Pharmacorum conficiendorum ratio Vallerii Cordi* (1634) (14), i *Dispensario de Valerio Cordo en Italio* (1634) (14).

CORNARIUS, Janus. Johann Hagenbut, nomenat Janus Cornarius (1500 – 1558), metge humanista, autor de "Hippocratis Opera Omnia" (158), edició renaixentista de l'obra completa d'Hipòcrates. (Guerra). Hem trobat la següent obra: *Joannes et Janus cornarius de peste in 8º pergami* (1567) (7).

CRATONIS. Cratón, metge de l'antiguitat. (Blánquez). Ioannis Cratonis apareix en l'obra de Giovanni Battista Monti "Consultationum medicarum: opus absolutissimum ... studio atque opera Ioannis Cratonis" (Basilea., 1565). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Cratonis methodus – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), i *Methodus Cratonis* (1634) (14).

CROLI, Osvaldi. Oswald Croll (1560-1609) va introduir productes químics a la matèria mèdica, inspirat en la idea de Paracels sobre l'especificitat de les drogues, i en contra de l'ús dels simples galènics segons la doctrina humoral. (Guerra). L'aparició del calomelà o clorur mercuriós a la primera London Pharmacopeia (1618), procedeix d'una descripció de la "Basilica Chymica" de Croll (1609). (Lain Entralgo). Hem trobat l'obra següent: *Osvaldi Crolli de Chymica* (1637) (13).

CRUCCIO, Nisario. Hem localitzat l'obra següent: *Arte medica Nisario Cruccio* (1637) (13).

CURTIUS, Matheus. Matheus Curtius (Corte o Corti), anatómic italià contemporani de Vesali, mort el 1544, autor de "In Mundini Anatomen explicatio" (Pavia, 1550). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Vesali, en la seva obra "Epistola docens venam" (1539), s'inclinà a favor de la sagnia en el mateix lloc del dolor pleurític, en contra de la doctrina contralateral dels àrabs, com a resultat de les discussions que tingué amb M.

Corti a Bolonya. (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Matheus curtius in anatomen in 16º pergami* (1567) (7), *Matheus curtius cum aliis operibus in 8º pergami* (1567) (7), i *Vidius, Mercatus et Curtius de febris dos tomos* (1637) (13).

CURVINUS. Guillem Corvi (Caneto, 1250 – París, 1326), autor de “De febribus tractatus optimus”, i “De concilio observando tempore pestilencie acetiam de cura pestis” (Venècia, 1507). (EUI). Hem trobat l’obra següent: *Curvinus de Sanguine – 1 to. (llibre d’octau)* (1603) (8).

DAÇA. Dionisio Daza Chacón (Valladolid, 1513-1596), cirurgia de Carles V, al qual tractà una ferida accidental del crani amb Vesali. Autor de “Práctica y Teórica de la Cirugía” (1584-1595), en la introducció de la qual exposà, també, les virtuts del cirurgia. (Guerra. Corbella). Hem trobat les obres següents: *Dionisii practicha in 8º pergami* (1567) (7), *Daça en Chirurgia – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), i *Chirurgia de Daça tomos dos* (1637) (13).

DATE, Alphonsi. Hem trobat l’obra següent: *De causis et inditiis urinarum Alphonsi date* (1634) (14).

DIAS. Francisco Díaz (Rioseras, 1525-1590), format a Alcalà, i cirurgia de Felip II, fou autor de “Compendio de Chirurgia” (1575), amb finalitat docent per als cirurgians romancistes, i sobre tot del “Tratado de todas las enfermedades de los riñones, vexiga, y carnodidades de la verga y urina” (1588), considerada la millor contribució urològica del Renaixement espanyol. (Guerra, Granjel). Hem trobat l’obra següent: *Dias de enceres. Derinnones Veixiga i carnod. – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

DINUS. Dinus de Garbo o Dinus Florentinus, autor de “De ponderibus et mensuris. De emplastris et unguentis” (Venècia, 1496, 1499). (58 Incunables de Medicina en la Universidad de Madrid, 1971). Tant ell com el seu fill Tommaso, van ser mestres de l’Escola de Medicina de Bolònia (Gracia Guillen y Peset). Hem trobat l’obra següent: *Altre libre ab cobertas de pregami anomenat Dinus inquirvagia cum tractatu ejusdem de ponderibus et mensuribus, y acaba librarum quinque pondus debet denidiare* (1590) (12).

DIOSCORIDES. Pedàneo Dioscòrides, nascut a Anazarbo de Sicília, metge de les legions romanes durant l'imperi de Nerón, fundador de la matèria farmacèutica gràcies al seu tractat "Peri yles iatrikes", llatinitzat com "De materia medica", el qual va ser copiat en diverses èpoques i traduït del grec al llatí, a l'àrab, i a d'altres llengües. (Guerra). Una de les edicions espanyoles del Renaixement va ser "De medicinali materia libri quinque" (Complotum Carpetaniae, 1518). (Arnall). Hem trobat les obres següents: *Dioscorides petit in 16º pergami* (1567) (7), *Dioscorides in 8º cuyro* (1567) (7), *Dioscorides en setze* (1584) (11), *Dioscorides liber en setze* (1584) (11), *Altre libre ab coberta de pregami anomenat Pedancii deoschoridis anazarbeii de medicinela meteri, y acaba y placere senserit* (1590) (12), *Pedatius in dioscorides* (1634) (14), *Pedanus dioscorides de medica materia* (1634) (14), *Dioscorides* (1637) (13), i *Index vocum de dioscorides* (1637) (13).

DODONEII. Rambert Dodoens (Malinas, 1548 – Leyden, 1585), conegut també pel seu nom llatí Dodoneu, estudià medicina a Lovaina. Va ser metge de l'Emperador Maximilià. Autor de moltes obres, entre les quals destaquen "Medicinalium observationum exemplaria eum scholiis" (Colonia, 1581), "Consilia medica" (Frankfurt, 1598), "Praxis medica" (Amsterdam, 1616), etc. (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Dodoneii observationes medicinalis – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

DONSELINIUS. Hem trobat l'obra següent: *Donselinus de Compesenda Ira – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

DUPORBUS. Hem trobat l'obra següent: *Duporbus de Signis morborum – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

DURETUS. Comentarista d'Hipòcrates. Louis Duret (Bagueville, 1527-París, 1586), autor de "Hippocratis ... Praenationes: opus admirabile in tres libros distributum ..." (Ginebra, 1665), i de "Interpretationes et enarrationes in magni Hippocratis Coacas Praenationes .." (1585). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B. EUI). Hem localitzat les obres següents: *Duratus de locis affectis – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Ludovicus Duretus* (1634) (14), i *Duretus super libros Hyppocratis* (1637) (13).

DUSUS, Aemilius. Hem trobat l'obra següent: *Aemilius Dusus de tuenda valetudine* (1634) (14).

EDOARDIS. Hem trobat l'obra següent: *Edoardis de differentiis animalium in folio pergami* (1567) (7).

EGIDIUS. A l'arxiu del Capítol de la Catedral de Girona hi ha un còdex de medicina del segle XIV, de l'autor Egidi de Pisa. (Cardoner). També Aegidius Columna va ser autor de "De Regimine Principium" (Venècia, 1498). (castrillo). Hem trobat les obres següents: *Egidius de urinis in 8º pergami* (1567) (7), i *Egidii carmina de urinarum iudiciis* (1634) (14).

ENRIQUES. Enrique Jorge de Enriques, metge renaixentista portuguès, format a Salamanca, on va ser professor i també a Coimbra. Autor d'un tractat de dietètica (1594), i d'un llibre d'ètica mèdica titulat "Retrato del perfecto médico" (1595). (guerra. granjel). Hem trobat l'obra següent: *De Regimine sibi atq. potus de Enriques* (1637) (13).

ERASTUS. Pseudònim del metge suís Tomas Lieber (Baden, 1523 – Basilea, 1584). Autor de moltes obres, entre les quals destaquen "De disenteria theses" (Heidelberg, 1570), "De causa morborum continente" (Basilea, 1572), "Theses de contagio" (Heidelberg, 1574), "Disputationum de medicina nova Philippi Paracelsi" (Basilea, 1572-1575), "De theriaca" (1606), "Disp. de putredine" (Basilea, 1580), etc. Va lluitar contra la màgia de Paracels. (EUI). Hem trobat les obres següents: *Erastus de Putedrine – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), i *Erastus contra Paracelsum – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

EROTIANUS. Metge grec contemporani de Neró, autor d'un glosari de l'obra d'Hipòcrates, que publicà Enric Estienne en el "Dictionarium medicum" (1564). (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Erotianus cum adnotationibus Eustachii – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

EUCHSII. Hem trobat l'obra següent: *Euchsii Compendium Medicine – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

EUSTACHIUS, Bartholomeus. Bartolomeu Eustachi (San Severino, 1510 - 1574), estudià a la Sapienza de Roma, on va ser prossector d'anatomia des de 1549. Autor de "Opuscula anatomica" (1563), on es manifestà contrari a Vesali i a favor de Galèn. És important el seu estudi del ronyó, on descriu per primera vegada l'escorça renal i les glàndules suprarenals. Se'l coneix sobre tot per les seves aportacions a l'estructura de l'oïda. (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Bartholomeus eustachius de renibus in 4º pergami* (1567) (7), i *Eustachius de Renibus - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

EVONIMIUS. Evonomo Filatro és el pseudònim de Conrad Gesner (1516-1565), metge nascut a Zurich, on va ser professor d'història natural i autor de "Historia plantarum" (1541), on resumia els escrits de Dioscòrides. Sota el pseudònim d'Eunymius publicà el "Thesaurus" (1552), on va descriure les tècniques de destil·lació i extracció dels principis actius de les drogues. Gesner també va editar les obres pòstumes de Valerius Cordus. (Guerra). Hi ha una traducció del llatí a l'italià del "Thesaurus", duta a terme per Pietro Lauro: "Tesoro di Evonomo Filatro: de rimedi secreti: libro fisico et medicinale et in parte chimico et economico cerca'l preparare i rimedi et saporì diversi" (Venècia, 1588). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Evonimius de remediis secretis in 16º pergami* (1567) (7), i *Thesaurus Evonymi de remediis* (1637) (13).

FABRA. Lluís Fabra, metge de la segona meitat del segle XVI, natural de Peralada (Alt Empordà) i resident a Girona, llicenciat el 1575. Autor de "Discurs sobre la pesta explicant la essència della, causas, senyals, pronòstic i curació" (Perpinyà, 1859). (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans). Hem localitzat l'obra següent: *Fabra de Peste - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

FABRO. Pot referir-se a Wilhelm Fabry (1560-1634), cirurgia germànic conegut com G. Fabricius Hildanus pel fet d'haver nascut a Hilden. La seva millor obra va ser "Observationum et curationum chirurgicarum" (Basel, 1606). (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Chirurgia de fabro* (1637) (13), i *Pharma e curati de fabro* (1637) (13).

FALOPPI. Gabrielle Falloppio (1523-1562), de Mòdena, va ser catedràtic d'anatomia a Pàdova, i autor de "Observationes anatomicae" (1561). (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Faloppi observationes anatomice in 8º pergami* (1567) (7), *Falopius de tumoribus preternaturam in 4º*

pergami (1567) (7), *Gabriellis Falopii opuscula* (1584) (11), *Fallopil* (1584) (11), *Opera fallopil* – 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Fallopil Varia Opera* – 6 to. (llibres de quart) (1603) (8), *Fallopil anathomes* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), *Secreti di fallopil* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), *De simplicibus medicamentis purgantibus Gabriel fallopil* (1634) (14), *Anatomia fallopil* (1634) (14), *Anatomia fallopil* (1634) (14), *Fallopil opera tomus primus* (1637) (13), i *Fallopil opera tomus secundus* (1637) (13).

FAVENTIUS. Leonello Vettori o Leonellus Faventinus (+1520), comentarista d'Hipòcrates, i autor de "De medendis morb.; De aegritudinibus infantium tractatus" (post. 1545). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Faventius de Morbis* – 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Faventinus in prognost. Hip.* – 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Faventinus in Aphoris. Hip.* – 1 to. (llibre de quart) (1603) (8), *Faventini Concilia* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), i *Faventini exortatio ad sante curandum* – 1 to. (llibre de dotze full) (1603) (8).

FENESIUS. Comentarista d'Hipòcrates. Hem trobat les obres següents: *Fenesius de Morbo Gallico* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), i *Fenesius de diebus decretoriis* – 1 to. (llibre de dotze full) (8). Es tracta del comentari de la coneguda obra d'Hipòcrates "De diebus criticis".

FERDINANDI, Epiphani. Hem trobat les obres següents: *Theoremata medica Epiphani ferdinandi* (1637) (13), i *Ferdinandus de Historia medica* (1637) (13).

FERNELIUS. Jean Fernel (1497-1558), de Clermont, professor a la universitat de París. Autor de "La Medicina ..." (Venècia, 1554), dividit en tres parts: *Physiologia*, *Pathologia* i *Therapeutica*. Va introduir en els seus textos l'expressió fisiologia (1544), recollint un concepte aristotèlic que descrivia tant l'estructura com la funció del cos, però que no va arribar a tenir la significació actual fins que la va definir Quincy (1722). (Guerra). Hem localitzat les obres següents: *Frenelii medicine in folio pergami* (1567) (7), *Fernelius de naturali parte medicine in folio pergami* (1567) (7), *Fernelius de abditis rerum causis in folio pergami* (1567) (7), *Fernelius de vacuandi racione in 16° pergami* (1567) (7), *Fernelius de vacuandi racione in 16° pergami* (1567) (7), *Altre libre ab cobertas de pregami anomenat Joanes Farneli ambianatis, y acaba proximo de insempls opere navrando* (1590) (12), *Libre ab cobertas de pregami anomenat Joanis Farneli, y*

acaba proximo deyseps opere navrandum (1590) (12), *Opera fornellii - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Medecina fernelii - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Fernelius de Abditis rerum causis - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Fornellius de naturali parte medicine - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Fernelii concilia - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Fernelii methodus Universalis - 1 to. (llibre d'octau)* (103) (8), *Joannes fernelii opera* (1603) (8), *Universa medicina fernelii* (1634) (14), *Fernelius de medendi rationibus* (1634) (14), *Fernelius de morbo gallico* (1634) (14), i *Ferneli de evacuatione* (1637) (13).

FERRARIUS. Ferrarius, mestre salernità del segle XII, autor de "Liber de febris". (Guerra). Johannes Matthaeus Ferrarius, autor també de "Expositiones super vigessimam secundam fen. Tertii Canonis Avicennae" (1494) (Castrillo). Hem trobat les obres següents: *Ferrarius* (1634) (14), i *Ferrarius de regulis medicinae* (1637) (13).

FERRUS (FERRI). Alfonso Ferri (Faenza, 1515-1595), cirurgia italià i professor a Nàpols. Autor de "De sclopetorum sive archibusorum vulneribus" (1552), on tracta de les ferides per arma de foc. Una altra obra, de matèria urològica, va ser "De caruncula sive callo quae cervici vesicae innascitur" (1552). També escrigué "De ligni sancti multiplici medicina et vini exhibitione IV" (Roma, 1537). (Guerra. EUI). Hem trobat les obres següents: *Alfonsus Ferrus de ligno sto.* (1584) (11), *Fenius de Vulneribus Sclopetorum - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Fenius deligni Sancti multiplici medicina - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), *Alphonsus ferrus de ligno sancti* (1634) (14), i *De Sclopetorum sive archibusorum vulneribus auctore ferreo* (1637) (13).

FERRI, Donatii Antonii. Hem trobat l'obra següent: *Donatii Antonii ferri de podagra* (1637) (13).

FICINI. Marsili Ficino, filòsof del Renaixement que va dirigir l'Acadèmia de Florència, a la cort de Cosme de Medicis. D'orientació filosòfica neoplatònica, donà lloc a la divulgació d'escrits mèdics, astrològics i alquímics d'Arnau de Vilanova (Cardoner). Hem localitzat les obres següents: *Ficini opera - 2 to. (llibre de full)* (1603) (8), i *Marcilius ficinus de vita* (1637) (13).

UNIVERSITAT DE BARCELONA

FIENUS. Tomàs Fienus (Amberes, 1556 – Lovaina, 1631), metge belga que estudià a Itàlia, i va ser catedràtic a Lovaina. Autor, entre altres, de les obres “De flatibus humanum corpus”, “De formatrice foetus liber”, etc. (EUI). Hem trobat les obres següents: *Fienus de flatibus – 1 to. (llibre d’octau)* (1603) (8), i *Frenus de flatibus* (1634) (14).

FIORAVANTI. Lionardo Fioravanti (+ 1588), de Bolonya, confeccionà un bàlsam que porta el seu nom i fou utilitzat com antídoto de l’arsènic (Corbella, Guerra). Autor de l’obra “Della Fisica et Medicina” (Venècia, 1603). (Arnall). Va treballar a l’Escorial, acollit per Felip II, i va contribuir a la introducció a Espanya del paracelsisme (Granjel). Hem trobat les obres següents: *Fisica de fioravanti* (1637) (13), i *Peste de fioravanti* (1637) (13).

FIRMICII, Julii. Juli Firmici Materno, escriptor llatí del temps dels emperadors Constantí el Magne i Constant. A l’any 335 escrigué el tractat d’astrologia “Mathesos libri VIII”. (EUI). Hem trobat l’obra següent: *Julii firmicii Astronomicorum* (1637)(13).

FONSECA. Roderici a Fonseca (+ 1622), comentarista d’Hipòcrates, i autor de “In Hippocratis legem commentarium ...” (Roma, 1586), i “In septem Aphorismorum Hippocratis libros commentaria ...” (Venècia, 1608). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Fonseca de calculorum remediis – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Fonseca de calculorum remediis – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Fonseca de calculorum remediis* (1634) (14), *Fonseca in legem Hippocratis commentarius* (1634) (14), *Fonseca super artem medicam* (1637) (13), i *Fonseca dos tomos* (1637) (13).

FONTANONUS, Dionisius. Hem localitzat les obres següents: *Fontanonus de Internorum morborum curacione – 1 to. (llibre d’octau)* (1603) (8), *Fontanos de Morbis Internis curandis – 1 to. (llibre d’octau)* (1603) (8), *De curatioe morborum internorum dionisi fontanoni* (1634) (14), i *De morborum internorum curacione de Fontanono* (1637) (13).

FORESTO. Jaume Felip Foresti, agustí italià nat a Sordio el 1440 i mort el 1520. Molt conegut a tota Europa per la seva obra “Supplementum

cronicorum", entre moltes altres. (EUI). Hem trobat les obres següents: 3. *tomos en que son todas las obras de forestost* (1634) (14), i *Observationum medicinalium auctore foresto tomos dos* (1637) (13).

FORTIUS. Comentarista de Galèn. Hem trobat l'obra següent: *Fortius in Artem Parvam – 1 to. (llibre de full)* (llibre de full) (1603) (8).

FRACASTORIUS, Hieronimus. Girolamo Fracastoro (1483-1553), de Verona, el 1545 va ser nomenat metge del Concili de Trento, que fou traslladat a Bolonya el 1546, degut a l'epidèmia de tifus exantemàtic informada per ell mateix. Autor de "Syphilis sive morbus gallicus" (1530), "De sympathia et antipathia rerum" (Venècia, 1546), i "De contagione et contagiosis morbis" (1546). (Guerra. Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). És coneguda l'edició "Homo centrica. Ejusdem de causis criticorum dierum per ea que in nobis sunt" (Venècia, 1538). (Arnall). Hem localitzat les obres següents: *Hieronimus fracastorius de simpatia et antipatia in 16° pergami* (1567) (7), *Opera fra Castorii – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Fracastorius de antipatia et simpatia et de contagione – 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), i *Hieronymi fracastorii* (1637) (13).

FRAGOSO. Juan Fragoso (Toledo, 1530-1597), graduat a Alcalà d'Henares, cirurgia de Felip II, i autor de "Chirurgia universal" (1581) i "Erotemas chirurgicos" (1570). També publicà textos de terapèutica farmacològica, com "Catalogus simplicium medicamentorum" (1566), "Discursos de las cosas aromáticas" (1572), i "De sucedaneis medicamentis" (1575). Autor també d'una important aportació a la medicina legal: "De las declaraciones que han de hacer los cirujanos acerca de muchas enfermedades y muchas maneras de muerte que suceden". (Corbella, Guerra, Granjel). Va dur a terme exploracions botàniques pel regne de Sevilla, el que potser el portà a la idea de publicar una flora espanyola amb el nom de "Hispanicarum plantarum historia", però que no arribà a fer (Folch Jou). Hem localitzat les obres següents: *Fragoso en Chirurgia – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Fragoso de las medicinas – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Fragoso catalogus simplicium medicamentorum – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Fragoso de simplicia medica* (1637) (13), *Chirurgia de fragoso* (1637) (13), i *Discursos de las cosas aromaticas de fragoso* (1637) (13).

FRANBESARII. Hem trobat l'obra següent: *Consultati medi franbesarii* (1637) (13).

FRASEATUS (FRASCATA). Gabriel Frascata (Bretsia, 1520 – Pavia, 1581), metge italià autor, entre altres obres, de “De aquis returbii ticinensibus comentaria” (Pavia, 1575 i 1580). (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Fraseatus de Aquis ticensibus – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

FUCHSIUS, Leonardus. Leonardo Fuchs (Wending, 1501-1566), catedràtic de medicina a Tübingen, autor de “De historia Stirpium” (1524), on descriu 400 plantes alemanyes i 100 d'estrangeres. Va ser un dels millors herbaris del Renaixement (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Fuchsius de Hist. Plantarum – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Varia Opera fuchsii – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Fuchsius in Aphorismos – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Institutiones fuchsii – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Leonartius fuccius in aphorismos Hippocratis* (1634) (14), i *Leonardus fuchsius de sanandis malis totius corporis* (1634) (14).

FURNO, Vitalis de. Hem trobat l'obra següent: *Vitalis de Furno de Morbis curam – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

GABRIELLIS DE TARREGA. Metge del segle XVI, convers, nascut a Tàrraga, fill del metge Joan Tàrraga, comentarista d'Hipòcrates, Galèn i Avicena i catedràtic a Bordeus. Autor de “Summa diversarum quaestionum medicinalium per ordine alphabeti. Aggregatio eiusde de curis quaruda egritudine per modum summe. Textus Avicene per ordinem alphabeti in senten per eundem reportatus” (Bordeus, 1520). (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans). També a Bordeus va publicar un “Traité contre la peste” (1519) i uns “Commentaria” (1534) a la dietètica d'Avicena. (López). Hem trobat l'obra següent: *Gabriellis de Tarrega questiones – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

GABUCINUS. Gerònim Gabuccini, metge italià del segle XVI, nascut a Trano, autor de “De lumbricis album ocupantibus. At de ratione curanti eos qui ab illis infestantur. Comentariorum” (Venècia, 1547), “De comitali morbo libri tres” (Venècia, 1561), etc. (EUI). Hem localitzat l'obra següent: *Gabucinus de lumbricis in 16° pergami* (1567) (7).

GALIEN. Galèn (Pérgamo, 129 – 200). Es coneix la seva vida gràcies al seu escrit “Sobre els escrits propis”. També va escriure una “Vida de Galeno” el metge espanyol Andrés Laguna (1499 - 1559). Fill de l'arquitecte Nikon, el qual va influir molt en ell, magrat el fet de morir quan el fill contava solament 20 anys. Els seus mestres de medicina a Pérgamo van ser Sátyro, Estratónico, Eficiano i Escrío. Després va continuar la formació fora i va estudiar filosofia platònica amb Albino. Als 28 anys retornà a Pérgamo on va ser metge dels gladiadors. Deprés anà a Roma, on va escriure el text anatómic “Sobre l'ús de les parts”. Retornà a Pérgamo l'any 165. Va ser metge dels emperadors Cómodo i Septimio Severo. L'any 192 va perdre els seus llibres a causa d'un incendi. No se sap si va morir a Roma o a Pérgamo. Malgrat la seva estancia a Roma sempre es va mantenir fidel a les seves arrels gregues. A l'obra mèdica de Galèn s'hi ha d'afegir les aportacions de caràcter filosòfic, filològic i retòric. Els seus escrits en llengua grega van ser impresos per Aldus a Venècia el 1525. Després van seguir les edicions llatines, essent molt important la de Brassavola (1551) amb l'index, i la de Kühn, en 20 volums (1821-1833). (Guerra, Granjel). Hem localitzat les obres següents: *I volum de galien cubert de groch* (1401) (3), *Un volum de Galien 2º lo libre de ingenio sanitatis* (1411) (4), *Un libre de paper scrit en abrahic ab cubertes de paper blanches apellat Inforismes de Ypocras ab gloses de Galien* (1445) (5), *Un altre libre cubert de pots anomenat lo galien de differentiis febrium et amorbo* (1514) (6), *Un altre ab cubertes de post anomenat tegni galieni* (1514) (6), *Un altre libre de stampa ab cubertes de post nomenat los speriments de galien* (1514) (6), *Un altre libre cubert de post forma maior de stampa nomenat galienus de simplia medicina* (1514) (6), *Un altre libre cubert de post forma maior de stampa anomenat galien de passione unius cumque particule corporis* (1514) (6), *Galení omnia opera in 7 volumina in folio pergami* (1567) (7), *Galení varia opuscula in unum volumen contracta in folio cuyro in cuius principio est differentiis febrium* (1567) (7), *Galenus de differentiis febrium de temperamentis et de locis effectis in unum volumen cum comento in folio pergami* (1567) (7), *Galenus de usu partium cum alii operibus in folio cuyro* (1567) (7), *Galenus quos quibus et quando purgare o porteat liber de nominibus arborum fruticum herbarum piscium et avium et jacobus delechampus de peste in 16º pergami* (1567) (7), *Galenus de usu partium in 16º pergami* (1567) (7), *Galenus de Alimentorum facultatibus in 16º pergami* (1567) (7), *Galenus de morbis curandis in 16º pergami* (1567) (7), *Galenus de compositione secundum locos in 16º pergami* (1567) (7), *Galení methodus in 16º pergami* (1567) (7) (es refereix a Methodus medendi de Galèn), *Galenus de simplicium medicamentorum facultatibus in 16º pergami* (1567) (7), *Galení opuscula in 16º pergami* (1567) (7), *Galení de locis affectis in 16º cuyro* (1567) (7), *Galenus de hippocratis et platonis planas in*

16° pergami (1567) (7), *Galenus de compositione medicamentorum secundum genera in 16° pergami* (1567) (7), *Galenus exortacio ad bonas artes in 16° pergami* (1567) (7), *Galenus opuscula de musculorum dissectione in 8° pergami* (1567)(7), *Galenus de sanitate tuenda cum scoliiis* (1567) (7), *Galenus methodus in 8° pergami* (1567) (7) (es refereix a *Methodus medendi* de Galèn), *Galenus flosculi seu propositiones in 4° pergami* (1567) (7), *Galenus de plenitudine in 8° cuyro* (1567) (7), *Galenus de sanguinis missione in 8° pergami cum comento* (1567) (7), *Galenus exortacio ad bonas artes in 8° pergami* (1567) (7), *Metodus Galeni en frances in 16° pergami* (1567) (7), *Galenus varia opera cum comento in folio pergami* (1567) (7), *Galenus de Alimentorum facultatibus in folio pergami* (157) (7), *Galenus de diebus decretoriis in 4° pergami cum comento* (1567) (7), *Galenus de causis symptamorum et morborum in 4° pergami* (1567) (7), *Metodus medendi galeni* (1584) (11), *Galenus opera quedam in libri hipocratis de humoribus* (1584) (11), *Galenus de compositione pharmacorum localum* (1584) (11), *Galenus de crisis* (1584) (11), *Galenus de alimentorum facultatibus* (1584) (11), *Galenus de differentiis febrium* (1584) (11), *Galenus de victus ratione* (1584) (11), *Galenus de sanitati tuenda* (1584) (11), *Galenus de pulsibus* (1584) (11), *Galenus de simplicibus medicamentorum facultatibus* (1584) (11), *Galenus de ostibus* (1584) (11), *Galenus de domatibus hipocratis de platonis* (1584) (11), *Galenus de usu practica* (1584) (11), *Galenus de constitucionis ars medica* (1584) (11), *Galenus de natura ?* (1584) (11), *Galenus de temperamentis* (1584) (11), *Galenus de locis affectis* (1584) (11), *Galenus de compositione medicamentorum per genera* (1584) (11), *Les obres de Galeno de basilea del any 1542 dividides en set tomos dels que hi ha indice lligades ab sinch volums y lligades ab cartó y cuyro* (1584) (11), *Altre volum de scrits de medecina sobre natura humana de temperamentis y de naturalibus facultatibus y del onze del methodo* (1584) (11), *Les hobres de Galeno ab set tomos molt bones y noves de full gran* (1585) (10), *Altre libre ab cobertas de pregami anomenat omnium Galeni pergameni operum sectiotio prime* (1590) (12), *Altre libre ab cobertas de pregami anomenat omnium galeni pergameni operum deximplicium de medicamentorum facultatibus, y acaba zitus 178* (1590) (12), *Opera Galeni ultime editionis – 5 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Opera Galeni Antiqua – 4 to. (llibre de full) (llibre de full)* (1603) (8), *Gal. de Usu partium Corporis humani – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Gal. de diebus decretoriis – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Gal. de alimentorum facul. – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Galenus de Sanitate tuenda – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Gal. de Humoribus – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Galenus de elementis – 1 to (llibre de dotze full)* (163) (8), *Gal. de dif. morborum et symptomatum – 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), *Gal. de Humoribus – 1 to. (llibre de dotze full)* (1603)

(8), *Gal. methodus medendi* – 1 to. (llibre de dotze full) (1603) (8), *Galenus de Constitutione artis medicæ* – 1 to. (llibre de dotze full) (1603) (8), *Ars Parva Galeni* – 1 to. (llibre de dotze full) (1603) (8), *Galenus de bono et malo scivo* – 1 to. (llibre de dotze full) (1603) (8), *Galenus de morborum difa.* – 1 to. (llibre de dotze full) (1603) (8), *Gal de arte Curativa ad Glaue* – 1 to. (llibre de dotze full) (1603) (8), *Galenus de temporibus morborum* – 1 to. (llibre de dotze full) (1603) (8), *Gal de difa. morborum de crisibus et locis affectis* – 1 to. (llibre de dotze full) (1603) (8), *Galenus de Intemperie* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), .4. tomos, que son totas las obras de Galeno (1634) (14), *Ars medica galeni* (1634) (14), *Liber de inaequali intemperie galeni* (1634) (14), *Galenus de ossibus* (1634) (14), *Galenus de simplicibus medicamentorum facultatibus* (1634) (14), *Galenus de naturalibus facultatibus* (1634) (14), *Galenus in librum Hippocratis de natura humana* (1634) (14), *Galenus de usu partium* (1634) (14), *Galenus de elimentorum facultatibus* (1634) (14), *Galenus de anatomica consultatione* (1634) (14), *Galenus de febribus* (1634) (14), *Galenus de sanitate tuenda* (1634) (14), *Galenus quos quibus et quando purgare oporteat* (1634) (14), *Technius geleni* (1634) (14), *Gelenus de arte parva medica* (1634) (14), *Galenus de constitutione artis medicae* (1634) (14), *Galenus de ossibus* (1634) (14), *Galenus Pergamenus de compositione pharmacorum localium* (1634) (14), *Sinch tomos de Galeno* (1637) (13), *Galenus Ars medica* (1637) (13), *Claudii Galeni de temperamentis dos tomos* (1637) (13), *In Galeni opera* (1637) (13), *Galenus de simplium medicamentorum* (1637) (13), *Galenus Ars parva scrit de ma* (1637) (13), *Galenus de arte medica* (1637) (13), *Varia opera parvae artis Galeni* (1637) (13), *Galenus de alimentis* (1637) (13), *Galenus de ratione curandi* (1637) (13), *Galenus super aforismos et artem medicinalem* (1637) (13), *Galenus de differentiis febrium* (1637) (13), *Galenus opera* (1637) (13), *Sis tomos de Galeno* (1637) (13), *Therapeutica de Galeno* (167) (13), *Galenus de Locis affectis* (1637) (13), *Claudii Galeni de Sanitate tuenda* (1637) (13), *Galenus super observationes medicinalibus de pulmoribus* (1637) (13), *i Galeno dos tomos* (1637) (13).

GALTERIUS. Hem localitzat l'obra següent: *Galterius Practica* - 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8).

GALUS. Paschalis Galus, comentarista de Galèn. Autor de "Bibliotheca medica, sive Catalogus illorum qui ex professo artem medicam in hunc usque annum scriptis illustrarunt, nempe quid scripseri, ubi, qua forma,

quove tempore scriptis, excusa aut manuscripta habeantur ..." (Basileae, 1590). (Arnall). Hem localitzat l'obra següent: *Galus de Inequali Intemperie* - 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), la qual és un comentari de l'obra de Galèn "De Inequali Intemperie".

GARBO, Thomas de. Fill de Dino de Garbo, els dos comentaristes d'obres de Galèn i professors de medicina de Bolònia als segles XIII i XIV. (Gracia Guillen, Peset, Guerra). Hem localitzat les obres següents: *Un altre libre de ploma forma maior cubert de pots nomenat thomas de garbo* (1514) (6), *Un libre de forma maior de ploma ab cuberta de post nomenat thomas super diferenciis febrium gallieni* (1514) (6), *Thomas de Garbo in folio pergami* (1567) (7), *Thome de Garbo Summa medicinarum* - 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Garbo de dif. febrium* - 1 to. (llibre de quart) (1603) (8), *Tomae de Garbo de restauratione humidi radicalis* (1637) (13), i *Thome de Garbo de febrium differentiis* (1637) (13).

GARCIA. Garcia de Orta, autor dels "Coloquios". Cristóbal de Acosta, quan viatjà a les Índies Orientals, establí relacions amb Garcia de Orta, i quan va retornar a Espanya va escriure "Tractado de las drogas y medicinas de las Indias orientales" (1578), en la qual va completar la relació de fàrmacs descrits en els "Coloquios" de Garcia de Orta. (Granjel). Hem trobat l'obra següent: *Garcia de Horto de las Indias* (13)

GARCIA CARRERO, Petri. Pedro Garcia Carrero, autor de "Disputationes medicae super libros Galeni De locis affectis et de aliis morbis ab eo ibi relictis ..." (Alcalá de Henares, 1605), i de "Disputationes medicae super fen primam libri primi Avicennae: etiam philosophis valde utiles opus Petri Garcia Carrero" (Alcalá d'Henares, 1611). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.MB.). Hem localitzat les obres següents: *Disputaciones medicae auctore Petri Garcia Carrero* (1637) (13), *Carrero de medicina* (1637) (13), i *Disputationes medicinae auctore dicto Carrero* (1637) (13).

GARIO PONTUS. Gariopontus (970-1050), important metge salernità, d'origen grec per alguns, i per altres d'origen llombard. Autor del "Passionarius Galeni", dividit en cinc llibres (Lió, 1526), en el qual comenta al famós metge i, a més, llatinitza vocables grecs que serviran per a la terminologia posterior de la medicina. Una altra obra de Gariopontus és el "Liber Dynamidis" (Lió, 1526), que conté, a més, escrits de Constantí

l'Africà, Bartholomeus i altres, i ha estat considerat com un precursor de la farmacodinàmia (Guerra, Pla i Dalmau). Hem trobat les obres següents: *Gario pontus in 8º pergami* (1567) (7), i *Galení passionarii in 4º pergami* (1567) (7).

GASII. Antonio Gazio (1449-1528), autor de "Florida corona: que ad sanitas hominum conservationem ac longevam vitam perducendam sunt per necessaria continens ..." (Lió, 1514 i 1534). (Arnall, Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat l'obra següent: *Gasii florida Corona ad sanitatem conser.* - 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8).

GATINARIA, Marchi. Marco Gattinaria, metge italià nat a Vercelli, i mort el 1496. Exercí la medicina a Padua. Partidari de les doctrines dels metges àrabs. Autor de "Expositio in nonum Almansuris" (Lió, 1539), i "Curis egritudinum: particularium noni Almansoris practica uberrima" (Lió, 1516). (EUI. Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Vegeu també Jacobum Sylvium, ja que va corregir una obra de Gattinaria. Hem localitzat les obres següents: Marchi Gatenarie practica (1584) (11), Gattinaria de morborum internorum curacione - 1 to. (llibre de dotze full) (1603) (8), Marcus gattinaria de remediis morborum (1634) (14), i M. Gatenariae (1637) (13).

GAVACETUS. Michele Gavasseti (1501-1566), autor de "... libri duo, alter De rebus praeter naturam; alter De indicationibus curativis, seu De methodo medendi" (Venècia, 1586). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat l'obra següent: *Gavacetus de rebus preternatu.* - 1 to. (llibre de quart) (1603) (8).

GAYNERII, Anthoni. Antonio Guainerio, autor de "Practica ..." (Lió, 1517). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem localitzat les obres següents: *Gaynerii practica cuyro in 4º* (1567) (7), *Altres libre ab cobertas de pregami anomenat in Anthoni Guayneri medici* (1590) (12), i *Opera Gaynerii* - 1 to. (llibre de full) (1603) (8).

GENDRE, Antonius. Hem localitzat l'obra següent: *Antonius Gendre de febre* (1637) (13).

GENTIL. Gentile da Foligno (Foligno, 1285-1348), professor a Perugia, on va morir de pesta. Conegut pels "Consilia" (Pàdua, 1488), i comentaris sobre textos de Galèn, Mesué i Avicena. També escrigué sobre la pesta de 1348 (Pàdua, 1475). Sudhoff creia que el primer tractat llatí sobre la pesta del segle XIV, havia estat escrit en forma de consilia per aquest autor, abans del 1348, arran d'una petita epidèmia sorgida en el transcurs d'una guerra de Pàdua amb Venècia. En aquest sentit el seu llibre seria anterior al conegut i famós de Jaume d'Agramunt, de Lleida. (Guerra, Cardoner). Hem trobat les obres següents: *Un altre llibre ab cubertes de pergami anomenat gentil de morbo* (1514) (6), *Un altre llibre de stampa ab cubertes de pergami anomenat gentilis sobre lo segon et quint canon ab los consells* (1514) (6), *Un altre llibre de stampa de forma maior anomenat lo gentil sobre lo quart* (1514) (6), *Un altre llibre de stampa gran cubertes de post anomenat gentilis de fulgencio sobre primer y segon fen tercii canonis* (1514) (6), *Un altre llibre forma maior ab cubertes de post de stampa nomenat gentilis super fen tercii* (1514) (6), *Opera Vicenne cum comento fulgis. 5 to. (llibre de full)* (1603) (8), i *Avisena Gentilis tres tomos* (1637) (13).

GEORGIUS. Hem trobat l'obra següent: *Georgius de Regimini cibi et potus - I to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

GEREMIA. Hem trobat l'obra següent: *Altre llibre ab cobertas de pregami anomenat Geremia ... y acaba ex me delligent salute* (1590) (12).

GIBALTUS, Hector. Comentarista de Galèn. Hem trobat les obres següents: *Hector Gibaltus in libros de differentiis febrium Galeni in 16º pergami* (1567) (7), i *Gibalius in lib. de difa. feb. - I to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

GILIBERTI. Gilbertus Anglicus (1200-1260), metge anglès professor a Montpeller i autor del "Compendium medicinae" (Lió, 1510), compost de set llibres (Guerra). Un altre tractat de Gilbert l'Anglès fou "De urina non visa" (Cardoner). Hem trobat l'obra següent: *Giliberti compendium medicine in 4º pergami* (1567) (7).

GILIUS, Petrus. Petrus Gilles de Corbeil, conegut també com Gil de Corbeil (1160-1224), metge salernità d'origen francès. En tornar a París fou nomenat canonge de Notre Dame i metge del rei Felip August. Autor de diversos tractats en vers, bastant famosos, com "De urinarum judicis" (Pàdova, 1483), "De pulsibus" (Pàdova, 1484), i "Poema Didascalico", on comentà els aforismes salernitans i satiritzà el clericat. (Guerra, Pla i Dalmau). Hem trobat l'obra següent: *Petrus Gilius de Bospelotraccio in 4º pergami* (1567) (7).

GIRAULT. Hem trobat l'obra següent: *Girault de Peste - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

GISCAFENIUS. Hem trobat les obres següents: *Giscafenius de natura febrium - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), i *De febrium curatione giscafelii* (1634) (14).

GORDO. Bernard de Gordon (1260-1320), metge francès que, segons uns, va néixer a Gordon (Guyenne), i per altres era escocès. Va ser educat a Salern i després exercí de professor a Montpeller des de 1283 fins a 1308. Autor de "Lilium medicine" (1303-1305), tractat sobre la curació de totes les malalties, imprès a Nàpols el 1480. Va haver-hi posteriors reimpressions donada la seva popularitat. (Cardoner, Guerra). Hem trobat les obres següents: *1 libre appellat gordo de paper cubert de vermell ab bolles* (1401) (3), *Un gordo de paper* (1411) (4), *Un llibre de pergami apellat gordo an Ramon ponç per VI lliures XVII sous VI* (1411) (4), *Un altre libre de stampa de forma de quart anomenat platica de gordon alies lilium medicine* (1514) (6), *Gordonis practicha in 8º cuyro* (1567) (7), *Practica de Gordon* (1584) (11), *Altre libre ab cubertas de pregami anomenat Gordon opus lilium medicine inscriptum, acaba uccule affectus* (1590) (12), *Gordonii Lilium medicine - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Bernardii practica - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), i *Practica Gordonei* (1637) (13).

GORREI, Joannis. Joan de Gorris, metge francès nat el 1505 i mort a París el 1577. Era calvinista, motiu pel qual el 1569 se li va prohibir l'exercici de la professió a París. El rei revocà l'ordre el 1571. Autor de "Definitiorum medicorum libri XXIII" (París, 1554), i de moltes altres obres. (EUI). Hi ha una edició posterior de la mateixa obra, duta a terme també a París l'any

1622: "Definitionum medicarum libri XXIII". (Arnall). Hem trobat les obres següents: *Gorrei deffinitiones medice - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Joannis gorrei definitiones medicarum* (1634) (14), *Jo. Gorraei definitionum medicarum* (1637) (13), i *Opera Joannis Gorraei* (1637) (13).

GRADI, Mathei de. Giovanni Matteo Ferrari de Gradi (+ 1480), mestre salernità. Autor de "Practica" (Lió, 1519). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Va escriure també "Liber de febribus" (Guerra), i "Expositiones super vigessimam secundam fen. Tertii Canonis Avicennae" (1494). (Castrillo). Hem localitzat les obres següents: *Mathei de gradi concilia in folio gran pergami* (1567) (7), *Mathei de gradi practica in folio cuyro* (1567) (7), *Matehus de Gradi in us Rasis - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Prac. Joannis Ma. Gradii* (1637) (13), *Practica ferrerii* (1637) (13), i *Consilia Joannis Mathei de Gralla* (1637) (13).

GRATIOLUS. Comentarist d'Avicena. Hem trobat l'obra següent: *Gratiolus in Avicen. - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

GREVINUS. Jacques Grevin (Clermont de Beauvoisis, 1538 - 1570), poeta i metge, autor d'un text sobre l'antimoni, i traductor al francès de Nicandro de Colofón, al qual l'hi afegí un tractat sobre verins: "Deux livres des venins, ou il est discours des bestes vénimeuses, thériaques, poisons et contrepoisons: ensemble les oeuvres de Nicandre" (Amberes, 1568). També consta el seu nom en "Anatomes totius: aere insculpta delinatio: cui addita est epitome innumeris mendis repurgata, quam de corporis humani fabrica conscripsit .. And. Vesalius. Ei'que accessit Partium corporis tum simplicium tum compositarum brevis elucidatio per Iacobum Grevinum" (París, 1565). (Corbella, Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat l'obra següent: *Grevinus de venenis - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

GUARINO. Cristoforo Guarinani Fontani, autor de "Consilia medicinalia: in quibus universa praxis medica exacte pertractatur" (Venècia, 1610). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem localitzat l'obra següent: *Consultationes medicae de Guarino* (1637) (13).

GUAYNERIUS, Antonius. Antonio Guainerio, autor de "Practica ..." (Lió, 1517). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem localitzat l'obra següent: *Antonius Guaynerius* (1637) (13).

GUIDO. Guy de Chauliac (Guevaudan, 1290 - Lió, 1368), eclesiàstic i cirurgià a París, Lió i Reims, i metge i capellà dels papes Climent VI, Inocenci VI i Urbà V a Avinyó. Escrigué sobre astrologia. La seva gran obra va ser "Inventarium sive collectorium in parte chirurgiali medicine", conegut com "Chirurgia magna", la qual es va imprimir amb el títol "De la pratique de Cyurgie" (Lió, 1478). (Guerra). La seva Cirurgia va ser traduïda al final del segle XV, del francès al català, per Bernat de Casaldovol i Jeroni Masnovell, i s'imprimí el 1492 a Barcelona (incunable que es guarda a la Biblioteca de la Universitat de Barcelona). (Cardoner). En el seu "Inventari de Cirurgia", acabat a Avinyó el 1363, va descriure la pesta que ell mateix sofí el 1348, atribuint-li una etiologia astrològica. (Cardoner). Juan Falcón va comentar l'obra de Guido en castellà hi la va publicar el 1523 amb el títol de "Inventario o collectorio de cirugia". Es va seguir imprimint fins el 1574. Els comentaris fets per Falcón al llibre de Guido es van recopilar amb el títol de "Flores de Guido". Aquesta versió castellana de l'obra de Chauliac va influir molt en els cirurgians espanyols renaixentistes (Granjel). Hem localitzat les obres següents: *Guido en pla pergami in folio* (1567) (7), *Guidonis chirurgia in 8º pergami* (1567) (7), *Ido in chirurgia in folio pergami* (1567) (7), *Chirurgia Guidonis* (1584) (11), *Opera guidonis - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Chirurgia de Guido en frances - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Guido y falco en chirurgia - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8). *Falco* es refereix al comentari de Juan Falcón al llibre de Guido. *Chirurgia magna Guidonis - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Guidonis chirurgia - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Guidonis chirurgia - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Chirurgia de Guido* (1637) (13), *Ars chirurgica guidonis* (1637) (13), i *Chirurgia magna Guidonis* (1637) (13).

GUIDO BONOTUS. Hem trobat l'obra següent: *Guido bonotus in astronomiam in folio pergami* (1567) (7).

GUILLERMUS BRIXIENSIS. Brixia, ae: ciutat de l'antiga regió de Venècia, situada al marge esquerre del riu Mella. Actualment Brescia. (Blánquez). Hem trobat l'obra següent: *Guillermus Brixienis de febribus* (1637) (13).

GUINTEIUS. Hem trobat l'obra següent: *Guinteius de Medicina nova et Vetera* – 2 to. (llibre de full) (1603) (8).

GUINTERII ANDERNARII. J. Guenther von Andernach, professor d'anatomia a París, amb el qual va practicar disseccions Vesali. Tingué com alumne a Miquel Servet. Autor de "Institutiones anatomicae" (1538) sobre Galèn. (Guerra). Hem localitzat les obres següents: *Guinterii andernarii Institutio anatomicorum in 8º pergami* (1567) (7), i *Joannes guinterius de compositione medicamentorum* (1634) (14).

HELIANUS. Hem localitzat l'obra següent: *Helianus de historia animalium in 4º pergami* (1567) (7). Pot ser que es refereixi a un comentari de "Història natural dels animals" d'Aristòtil.

HERCULANUS. Giovanni Arcolani (1390-1458), de Verona, va ser professor a Bolonya, Padova i Ferrara, on va morir. Autor de comentaris a Rhazes i Avicena, i d'una "Practica medica" (Venècia, 1483). (Guerra). També va escriure "Expositio optima in quarti Canonis principis seu primam Avicennae" (1489). (Castrillo). Hem localitzat les obres següents: *Herculanus in Avicennam in folio pergami* (1567) (7), *Herculani Practica* – 1 to. (llibre de full) (1603) (8), i *Herculanus de febribus* – 1 to. (llibre de full) (1603) (8).

HEURNII. Johan van Heurne, professor de medicina a Leiden. Va introduir el mètode d'ensenyament del professor de Pàdua G.B. da Monte, el qual, a partir de 1543, va ampliar la lectura dels textos amb l'observació directa dels malalts al l'hospital i, en alguns casos, amb l'autòpsia o examen postmortem. (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Institutiones medicinae Heurni Ultrajectini* (1634) (14), *Heurnii opera* (1637) (13), i *Practica medicinalis auctore Heurneo* (1637) (13).

HILDEGARDIS. Hildegard de Bingen (1098-1179), abadessa del convent benedictí de Disibodenberg des de 1136. Més tard, el 1147, fundà el seu propi convent a Rupertsberg, on va morir. Autora de "Liber simplicis medicinae", de caràcter terapèutic, i de "Liber compositae medicinae", de

caràter clínic. També va escriure llibres místics. Els mèdics van ser publicats a Strasbourg l'any 1533. (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Fisicas Hildegardis* (1637) (13).

HIPÒCRATES. Hipòcrates (Kos, 460- Larisa, 370 a.C.), metge grec fill de l'asclepiade Heràclides, i de Finaretos. Va tenir dos fills, Thessalo i Dracón. És considerat com l'iniciador de la medicina científica o tècnica, lliberada de la religió, de la màgia i de la filosofia. Les seves obres, conegudes en conjunt com "Corpus Hippocraticum", contenen diversos tractats de medicina, com Pronòstics, Epidèmies, Aforismes; Aires, aigües i llocs; Fractures, el Mal sagrat, etc. El citat Corpus va ser imprès, primer en grec (1526), i després en llatí i altres idiomes. (Guerra). Hem localitzat les obres següents: *1 llibre appellat art de Ipocras de pergami cubert de vert* (1401) (3), *Un altre llibre de pergami de ma de ploma anomenat enphorismas de yprochas* (1514) (6), *Aphorismi hippocratis et paraphrasis in .9. librum ad alsorem in 16° pergami* (1567) (7). Es refereix al llibre novè, de contingut terapèutic, del conegut "Liber de medicina ad Almansorem", de Rasis. *Hippocratis liber sextus epidemiorum comento in folio pergami* (1567) (7), *Hippocratis predicationes in 16° pergami* (1567) (7), *Hippocratis prorrectici in 16° pergami* (1567) (7), *Hippocratis aphorismi cum aliis opperibus in 16° cuyro* (1567) (7), *Hippocratis aphorismi cum aliis operibus in 16° cuyro* (1567) (7), *Hippocratis aphorismi in 8° pergami* (1567) (7), *Hippocratis de victis racione in morbis acutis in 8° pergami* (1567) (7), *Hippocratis de aeres et aquis in 8° pergami* (1567) (7), *Hippocratis omnia opera in 8° cuyro* (1567) (7), *Hippocratis de somnis cum comento in 4° pergami* (1567) (7), *Hippocratis opera en frances in 4° pergami* (1567) (7), *Hippocratis aphorismi cum comento in 8° pergami* (1567) (7), *Methodus in aphorismos hippocratis in 16° pergami* (1567) (7), *Opera Hypocratis in octau* (1584) (11), *Opera Hypocratis - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Opera Hypocratis - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Hypocrates de Somniis - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Hypocratis aphorismi - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), *Totas las obras de Hippocrates en un tomo* (1634) (14), *Epidemiarum Hippocratis libri duo* (1634) (14), *Aliquot libri Hippocratis et galeni* (1634) (14), *Liber prognosticorum Hippocratis* (1634) (14), *Hippocratis de flatibus* (1634) (14), *Hypocratis Aphorisma* (1637) (13), *Magna Hyppocratis Coaca* (1637) (13), *Opera Hyppo. dos tomos* (1637) (13), *Hastronomia Hip. et quid pro quo* (1637) (13), i *Hypocratis de aere, aquis et locis* (1637) (13).

HOLERIUS, Jacobus. Jacques Houllier (+ 1562), metge humanista francès, comentarista d'Hipòcrates (1576, 1579) i de Galèn (1543) (Guerra). Autor de "De morbis internis libri II ... De febris; De peste; De remediis

... in Galeni libros; De materia chirurgica" (Lió, 1587), i de "In Aphorismos Hippocratis commentarii septem ..." (Lió, 1613) (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Holerius de materia chirurgica in folio pergami* (1567) (7), *Hollerius in Aphor. Hipocratis* - 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Hollerii Practica* - 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), *Holerius in Aphor. - 1 to.* (llibre d'octau) (1603) (8), *Hollerius de morbis Internis* - 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), *Thesaurus magni Hippocratis Jacobi Ollerii* (1634) (14), *Ollerius de morbis internis* (1634) (14), *Hollerius in aphorismos Hippocratis* (1634) (14), *In Aphorismos Hypo. auctore Hollerio Stempiano* (1637) (13), i *Jacobi Hollerii de morborum internorum curatione* (1637) (13).

HUCHERII, Ja. Hem localitzat l'obra següent: *Ja. Hucherii de Sterilitate* (1637) (13).

HYEREMIAS. Comentarista d'Hipòcrates. Hem localitzat les obres següents: *Hyeremias in Hip. de racione victus* - 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), i *Hieremiae de Temperamentis* (1637) (13).

INGRATIA, Joannis Philippi. Giovanni Filippo Ingrassia (1510-1580), professor d'anatomia i medicina a Nàpols, i comentador de Galèn. Autor d'un llibre sobre ferides del crani, i d'un altre sobre la pesta (1576). L'obra pòstuma va ser "In Galeni librum de ossibus doctissima et expectatissima commentaria" (1603). (Guerra, C.D. O'malley). Hem localitzat les obres següents: *Ingratia in Artem Parvam* - 2 to. (llibre de full) (1603) (8), *Ingratia de peste* - 1 to. (llibre de quart) (1603) (8), *Ingratii questiones* - 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), *Ingratia de la peste* (1634) (14), *Ingrassia de Peste* (1637) (13), *Iatrapologia auctore Joanne Philoppo* (1637) (13), i *Joannis Philippi de morbis* (1637) (13).

ISACH. Isaac Israelí o Isaac Judeus (segles IX-X), autor de "Liber diaeterum", "Liber urinarum", "Liber febricum", i "liber gradibus". S'ha dit que podria ser d'origen toledà. És probable que algunes de les seves obres fossin traduïdes per l'autor salernità Constantí l'Africà. Els seus llibres van ser apreciats pels escolàstics del segle XIII. (Cardoner, Guerra, Pla i Dalmau). Hem trobat les obres següents: *Lo cit. Instans ab les dietes particulars de Isach* (1411) (4), *Isach omnia opera in folio pergami* (1567) (7), i *Opera Isach* - 1 to. (llibre de full) (1603) (8).

JACCHINUS, Leonardus. Lleonard Jacas o Jaquí, metge jueu convers nascut a l'Escala. Professor de medicina a Florència i més tard a Pisa (1538). Seguí les idees humanistes galenistes, que volien recuperar el saber mèdic de l'antiguitat clàssica connectant directament amb les seves obres, lliures de les incorreccions que tenien les traduccions medievals. La seva obra fou apreciada per autors importants, com Girolamo Cardano i Rodrigo de Fonseca. Autor d'un dels "Novae Academiae Florentinae Opuscula" (1533), dirigits contra Avicena i els metges recents que, oblidant la doctrina de Galèn, seguien els bàrbars (els barbari eren les traduccions medievals dels autors clàssics, que contenien molts errors). Va ser autor també de traduccions llatines directes de textos de Galè. Després de la seva mort es va publicar el seu "Methodus curandarum febrium" (1615), l'edició del qual va preparar Rodrigo de Fonseca (López Piñero). Va escriure també "In nonum liber, Rasis arabis, de partium morbis commentaria" (Lió, 1577) (Arnall). Hem localitzat les obres següents: *Leonardus Jacchinus in 9 librum ad almansorem in 4º pergamí* (1567) (7), *Jachinus de Precognitione - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Joachinnus in 9 Rasis - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Leonardus Jiachinus de partium morbis* (1634) (14), *Practica Leonardi Jacchini* (1637) (13), i *Seacchinus de salubri potu* (1637) (13).

JACOBI DE FORLIVIO. Jacobo de Forlì, metge italià nat a Forlì a mitjans del segle XIV i mort a mitjans del segle XV. Autor de "Super generationem embryonis Avicennae cum quassationibus" (1479). (EUI). Comentarista d'Hi pòcrates i d'Avicena. Hem localitzat les obres següents: *Furliviensis in Primum Cano. Avicen. - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Commentaria in aphorismos Jacobi forliviensis* (1634) (14), *Jacobus de forlivio super technica* (1634) (14), *Expositio de Jacobi de forlivio* (1637) (13), i *Jacobus forliviensis dos tomos* (1637) (13).

JACOBI ESCUTELLARII. Comentarista d'Hipòcrates. Hem trobat les obres següents: *Un altre libre de stampa de forma maior anomenat Jacobus super libros amphorismos yprochas* (1514) (6), *Un libre de forma maior de ploma cubertes de post nomenat Jacobus super tegni* (1514) (6), *Un altre libre de stampa de forma maior cubertas de post nomenat Jacobus de fomulo super primum emocinie* (1514) (6), *Expositio Jacobi de Generatione* (1637) (13), i *Jacobi Escutellarii medici super hyppocratem de natura humana* (1637) (13).

JACOBUS PREFECTUS. Podria referir-se al metge Jacob Ben Mahir Ibn Tibbon (Profatius Judeus), autor de "Tractatus super quadrantem" (1299), llibre d'astrologia traduït de l'hebreu al llatí per Ermengol Blasi, nebot d'Arnau de Vilanova, al segle XIV. (Cardoner). Hem localitzat les obres següents: *Jacobus prefectus de natura urinorum in 8º pergami* (1567) (7), i *Praefatio in Porphirium* (1634) (14).

JASON. Comentarista de Galèn. Hem trobat les obres següents: *Jason de tuenda sanitate - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), i *Jasonis pratensis de curandi sanitate* (1637) (13).

JAUBERTII. Laurent Joubert (1529-1583), de Montpeller, deixeble de Rondelet i autor de "Paradoxorum decas .." (Lió, 1566), i de "Traicté des arcusades" (1570). (Guerra. Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B, C. D. O'malley). Hem localitzat les obres següents: *Jaubeti practica* (1584) (11), *Jouberto opuscula* (1584) (11), *Jaoberti paradoxa* (1584) (11), *Opera Jaubertii - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Jaubertus de Quartana febre - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Jauberti adnotationes - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Opuscula Jouberti* (1634) (14), *Paradoxa Jlauberti* (1634) (14), *Joubertus de peste* (1634) (14), *Practica Jouberti* (1634) (14), i *Opera Jauberti* (1637) (13).

JOANNES DE ROIAS. Hem trobat l'obra següent: *Joannes de roias in astro labium in 4º pergami* (1567) (7).

JOANNIS ANDREAE. Hem trobat l'obra següent: *Chirurgia Joannis Andreae* (1637) (13).

JOHAN DE SENT AMANT. Joan de Sancto Amando (Valenciennes, 1250-1310), professor a París, escrigué el tractat "Revocativum memoriae", dividit en tres parts, la primera de les quals, "Tractatus de virtutibus et operationibus medicinarum simplicium et composutarum", fou coneguda com "Areolare". També va ser autor de "l'Antidotarium Nicolai", imprès a Venècia l'any 1485. (Cardoner, Guerra). Hem localitzat l'obra següent: *1 libre appellat la Rogerina ab les gloses de Johan de Sent amant de pergami ab les cubertes verdes* (1401) (3). La Rogerina és una obra de Roger Baron

(Arrizabalaga i Cifuentes). Creiem que pot referir-se a Roger Bacon (Ilchester, 1219 – 1292), autor de la “Opus maius” (Londres, 1733). (Guerra).

JOANNIS DE TORNAMIRA. Joan de Tornamira, autor inclòs en un llibre de Valescus de Taranta: “Philonium practica medicinae studiosis viris longe utilissimum et necessarium opus quod Philonium inscribitur ... Valesci de Taranta ... Cui accessit D. Joan de Tornamira .. Galeni introductorius libellus varias morborum curas complectens” (Lió, 1535). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Va ser un dels grans mestres de la Universitat de Montpeller a la baixa edat mitjana, com l'alquimista i místic Ramon Llull (1235-1316), Arnau de Vilanova (1235-1311), Valescus de Taranta, Joannes Jacobi, Pedro Hispano i Bernard de Gordon. Autor d'un llibre de text pràctic titulat “Introductorium” (Gràcia Guillen, Peset). Hem trobat les obres següents: *Joannis de tornamira practicha in 4º pergami* (1567) (7), *Altre libre ab cobertas de pregami lo qual se anomena Clarificatorum magistri Joanis de Tornamira, y acaba cum laude creatoris vitandi superficeet varia* (1590) (12), *Joannes de tornamira – I to. (llibre de quart)* (1603) (8), i *Joannes de Tornamira* (1637) (13).

JOHANICI. Joannitius (808-873), nom llatinitzat del metge iraquí Abu Zayd Hunayn ibn Ishac al-Ibadi, important transmissor de la medicina grega a l'àrab. Autor de la “Isagoge”. Al segle XII, Plató de Tivoli, ajudat per Abraham Baar Hyya, va traduir de l'àrab al llatí el “Aeneas de pulsibus et urinis” de Joannitius. També Mosse Ben Samuel Ibn Tibbon va traduir, al segle XIII, de l'àrab a l'hebreu, la “Isagoge al Tegni de Galèn” de Joannitius. Al segle XV va ser traduït de l'hebreu o de l'àrab al català el “Libre de Johannissi de introductions de l'art Tegni”. La “Isagoge” de Joannitius, matèria que s'ensenyava a l'Escola de Medicina de Montpeller en el segle XIII, era una introducció a les doctrines galèniques en forma d'esquemes. (Guerra, López Piñero). Aquesta “Isagoge” també solia ser la part més important de les “Articeles” de l'edat mitjana, conjunt variable d'escrits mèdics, en general esquemàtics, que van ser el manual bàsic dels metges universitaris europeus fins al primer terç del segle XVI. La “Isagoge” dividia la medicina en “theoria” i “practica”. Els metges medievals entenien la “medicina theorica” com el coneixement del que ells anomenaven coses “naturals” (segons el galenisme llatí, eren les que componien el cos humà, com els humors, les virtuts, els esperits, etc.), coses “no naturals” (eren l'aire, l'ambient, el menjar, la beguda, el treball, el descans, el son, la vigília, l'evacuació i la repleció, etc.), i coses

“contranaturals” (la malaltia, les seves causes i els seus símptomes). La “medicina pràctica” era l’actuació preventiva i curativa front les malalties (dieta o ús adequat de les coses no naturals, medicació, i cirurgia). (Arrizabalaga i Cifuentes). Hem localitzat les obres següents: *Un libre dolent descornat scrit en paper en abrahich apellat Johanici* (1445) (5), *Un altre ab cubertas de pots anomenat itsagoge joannisi tecnus galieni* (1514) (6), i *Un altre libre de stampa de forma patita ab cuberta de pergami en que ha molts librets lo primer anomenat igsagoge ysohiraleti de pulsibus* (1514) (6).

JORDANUS. Pot referir-se a Jordà de Torre, metge de la primera meitat del segle XIV, professor a Montpeller (1312 - 1320) i metge reial nomenat per Jaume II d’Aragó. Autor dels manuscrits del segle XIV “De adiuventione graduum in medicinis simplicibus”, “Tractatus clysterum”, “De impregnatione mulierum”, “De lepra”, “De urina”, “Compendium de urinis”, “De cura hydropisis”, “De febris”, “De experimentis”, i “Regimen ad curandum epilepsiam”. (Cardoner. Diccionari Biogràfic de Metges Catalans). Hem trobat l’obra següent: *Jordanus de Peste - 1 to. (llibre d’octau)* (1603) (8).

JULII CESARIS. Giulio Cesare Aranzio (1530-1589), doctorat a Bolonya el 1556 i professor d’anatomia i cirurgia. Autor de “De humano foetu” (1564), on va descriure el ductus arteriosus i el foramen ovale. Altra obra va ser “Anatomicorum observationum liber” (1587). (C.D. O’malley). Hem trobat les obres següents: *Julius Caesar de ingressu ad infirmos* (1634) (14), *Julii Sesaris de natura sive sudore* (1637) (13), *Julii Cesaris de ingressu ad infirmos* (1637) (13), *Julii Cesaris de humano foetu* (1637) (13).

JULIUS ALEXANDRIUS. Comentarista de Galèn. Hem localitzat les obres següents: *Julius Alexandrius de Sanit. tuend. - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), i *Julii Alexandrini Annotationes* (1637) (13).

LACUNNA, Andreas. Andrés Laguna (Segovia, 1511-1559), fill d’un metge jueu convers. Estudià arts a Salamanca i es doctorà en medicina a París, on publicà un petit tractat anatòmic (1535). Exercí a Toledo i Alcalà d’Henares, i després acompanyà a Carles V durant les guerres d’Alemanya, Països Baixos i França. Autor de “Annotationes in Dioscoridem” (1554), “Acerca de la materia medicinal y de los venenos mortiferos Pedacio

Dioscorides .." (Valencia, 1636), "Epitome omnium Galeni Pergameni Operum" (1584), etc. (Guerra. Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B. Granjel). Hem trobat les obres següents: *Andreas Lacunna indiscoridem* (1567) (7), *Andrea Lacuna epitomes omnium operum in 16 en 4 volums pergami* (1567) (7), *Andrea Lacuna éxito omnium sententiarum et rerum in 8º pergami* (1567) (7), *Altre libre ab cobertes de pregami anomenat Ep... Galeni operum* (1590) (12), *Altre libre ab cobertas anomenat ...mes omnium Galeni pergameni operum* (1590) (12), *Dioscorides de Laguna - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Launa in diescorides* (1634) (14), *Llaguna en romans sobra diescorides* (1634) (14), *Methodus cognoscendi carnicula in collo vecinae Llagunae* (1634) (14), *Andreae Lagunae epitomes omnium galeni operum en .4. tomos* (1634) (14), i *Diescorides de Laguna* (1637) (13).

LAURENTIUS, Andreas. Andrea Laurentius o André Du Laurens (1558-1609), doctorat a Montpeller el 1583 on hi va ser professor de medicina fins el 1598. Es traslladà a París com a metge d'Enric IV. Les seves "Opera anatomica" (1593) continuen essent galèniques malgrat incloure-hi figures de la la "Fabrica" de Vesalius. Es van reeditar amb freqüència en llatí i en francès i van contribuir a mantenir els errors anatòmics de Galèn durant el segle XVII. Autor també de "De crisis", inclòs en el llibre de Juan Bautista Navarro (n. 1558), i "Commentarii ad libros Galeni De differentiis febrium, De pulsibus ad tyrones, et spurium De urinis", editat a Saragossa l'any 1725 (C.D. O'malley. Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Laurentii Anathomes - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), i *Andreas Laurentius de curatione stomarum* (1634) (14).

LEDESMA. Miguel Jerónimo Ledesma (+ 1547), metge humanista valencià, catedràtic de grec i introductor dels textos originals galènics i hipocràtics a l'ensenyament. No va poder concloure la seva traducció directa del Canon d'Avicena, editant-se solament la "Prima primi Canonis Avicennae sectio". (Guerra. Granjel). Hem localitzat les obres següents: *Ledesma in Avicen. de Pleuritide - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), i *Commentaria Ledesmae in avicennam* (1634) (14).

LEMNIUS. Lluís Lemmens (1505-1568), escriptor belga i canonge. Autor de varies obres, entre elles "De habitu et constitutione corporis quamtrivialis complexionem bocant" (Amberes, 1561). (EUI). Hi ha també una edició

duta a terme a Erfurt l'any 1582: "De habito et constitutione corporis. Libri II." (Arnall). Hem trobat l'obra següent: *Leminius de Constitutione Corporis* - 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8).

LEMOSIUS, Ludovici. Luis de Lemos, metge portugués, autor dels comentaris a "Galen de morbis medendi" (Salamanca, 1581), i de "Iudicii operum magni Hippocratis, liber unus" (Salamanca, 1585 i Venècia, 1592), en el qual valorà la procedència dels escrits reunits en el Corpus Hipocràtic. També escrigué sobre el pronòstic hipocràtic, tema important en la medicina renaixentista. Ho feu amb l'obra "De optima praedicendi ratione, libri sex" (1585) (Granjel). Hem trobat les obres següents: *Lemosius in Gal. de morb. medendis* - 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Lemosius de predicendi rat.* - 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), *Lemosius in galenum de naturalibus facultatibus* (1634) (14), i *Ludovici Lemosii de naturalibus facultatibus* (1637) (13).

LEONELLI FAVENTINI. Leonellus Faventinus o Leonello Vetori (+ 1520), autor de "De medendis morb.; De aegritudinibus infantium tractatus" (posterior a 1545). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Leonelli practicha in 8º pergami* (1567) (7), i *Leonelli faventini Practica* - 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8).

LEONICENUS, Nicolaus. Nicolaus Leonicens (1428-1524), professor a Padova, Bolonya i Ferrara. Autor de "De Plini et aliorum in edicina erroribus" (1492). (Guerra). També va escriure "Libellus de Epidemia, quam vulgo Morbum Gallicum vocant" (Venècia, 1497). (58 Incunables de Medicina en la Universidad de Madrid, 1971). Hem localitzat les obres següents: *Nicolaus Leonicens* - 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Leonicens et Laurentius de febribus* - 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Leonicens de morbo gallico* (1634) (14), i *De morbo gallico Nicolai Leonigeni* (1637) (13).

LEONUS. Andrés de León, cirurgià militar renaixentista espanyol autor de "Annathomia ..." (1590), on tracta de les ferides, "De Morbo Galico" (1605), i de "Tratados de medicina, cirugia y anatomia" (Valladolid, 1605). (Guerra, Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat l'obra següent: *Leonus de Morbis* - 1 to. (llibre de quart) (1603) (8).

LODOVICUS SEPTALIUS. Comentarista d'Hipòcrates. Hem trobal les obres següents: *Lodovicus Septalius in Hip. – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), i *Ludovicus Septalius in lib. Hyppo.* (1637) (13).

LOPES, Gasparis. Comentarist de Galèn. Hem trobat les obres següents: *Lopes de temperamentis – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), i *Gasparis Lopes de temperamentis* (1637) (13).

LOPES. Alonso Lopez Pinciano, metge renaixentista que va traduir el llibre del "Pronòstic" d'Hipòcrates (1596). (Granjel). Hem trobat l'obra següent: *Pronosti de Lopes* (1637) (13).

LOPIUS (LUPEIUS). Alfons Lupius, metge nat a Tarragona. El seu cognom era Llop. Autor de varies obres, entre elles "Enchiridion medicinae, seu methodus de natura venae", "De morbo pustullato", etc. (EUI). Hem localitzat les obres següents: *Lopius de Varia medice Cuestione – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Lupeius in Galenum – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Lupeius de Arte Curativa – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Lupeus annotationes medicinales* (1637) (13), i *Garciae Lopii de varia rei medicae* (1637) (13).

LUCAS. Comentarista d'Avicenna. Hem trobat l'obra següent: *Lucas in Avicen. – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

LUCEARUS. Lluís Lucena (Guadalajara, 1491 – Roma, 1552), metge espanyol que va estudiar a Alcalà i Salamanca i es doctorà a Montpel·lier. Autor de "De tuenda praeservativa peste integra valetudine deque hujus mali remedio" (Toulouse, 1523). (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Lucearus de morbis* (1637) (13).

LUDOVICI. Hem trobat l'obra següent: *Ludovici opera in medicina in folio* (1567) (7).

LULL, Ramon. Ramon Llull (1233-1315), filòsof, místic i literat català. Autor de "Libre de contemplació en Déu", "Ars magna", "Libre d'Amic e Amat", "Blanquerna", "Libelli chimicae et medicine" (Basilea, 1572), etc.

Va destacar en totes les branques del saber. Ha estat considerat el creador de la prosa literària en català. (DES. Arnall). Hem localitzat l'obra següent: *Un altre libre de la forma maior scrit en paper apellat Mestre Ramon Lull de medicina Jesus en nom de Deu sia* (1478) (9).

MAJOLUS. Laurentius Maiolus, autor de "De gradibus medicinarum" (Venècia, 1497). (Castrillo). Hem trobat l'obra següent: *Majolus de Morbis acutis - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

MANARDI. Giovanni Manardi (1462-1536), autor de "Omnium sua tempestate medicarum cita controversiam doctoris eminentissimi epistolarum medicinalium lib. XX .." (Venècia, 1542). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Manardi Epistole in folio pergami* (1567) (7), *Pletica de victus racione rasis de poster manardus in artem parvam galeni in 8º cuyro* (1567) (7), *Epistole medicinales Menardi* (1584) (11), *Manardi Epistole - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Epistolae Joannis Benardi* (1634) (14), i *Joannis Manardi de epistolis medicinales* (1637) (13).

MANJALDI. Hem localitzat l'obra següent: *Chirurgia Manjaldi* (1637) (13).

MARCELLUS. Marcelo Empirico, autor galoromà del segle IV, nat a Bordeus i conegut, sobre tot, per l'obra "De medicamentis empiricis, physicis ac rationalibus" (Basilea, 1547). (EUI). Hem trobat les obres següents: *Marcellus de medicamentis in folio pergami* (1567) (7), i *Marcellus de Variolis - 1 to (llibre de quart)* (1603) (8).

MARCELLUS VIRGILIUS. Comentarista de Dioscòrides. Hem trobat l'obra següent: *Marcellus Virgilius in dioscor. - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

MARCIOLUS, Petrus. Hem trobat l'obra següent: *Petrus Marciolus rerum medicinalium* (1637) (13).

MARINELLO, Curcio. Comentarista d'Hipòcrates. Hem trobat les obres següents: *De morbis auctore Curcio Marinello* (1637) (13), i *Marinellus in aphorismos* (1637) (13).

MARINENGUS. Hem trobat l'obra següent: *Marinengus de prebendis morbis - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

MARS DE SANTA SOPHIA. Marsilio de Santa Sophia, metge italià nat a Pàdua i mort el 1403. Professor de medicina a Pàdua des de 1370 a 1380, i després a Bolonya. Se l'anomenà "Princep de la Medicina" i el "Diví". (EUI). Hem localitzat l'obra següent: *De febris Mars de Sta. Sophia* (1637) (13).

MASARIA. Alessandro Massaria (1510-1598), autor de "Practica medica, seu Praelectiones academicae: continens methodum ac rationem cognoscendi et curandi totius humani corporis morbos ..." (Lió, 1616), "Disputationes duae, una De scopis mittendi sanguinem; altera De purgatione principio morborum ..." (Lió, 1622), i "Liber responsorum et consultationum medicinalium ..." (Lió, 1622). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Masaria de Sanguinis missione et purge. - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Masaria de abusu medicamentorum vesicantium - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Masaria de Ponderibus et mensuris - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Massaria ad disputationem mittendi sanguinem* (1637) (13), i *Massaria practica medicine* (1637) (13).

MASCARÓ, Pere Josep. Pere Josep Mascaró, doctor en medicina de Barcelona, mort a finals de 1589 o començaments de 1590, domiciliat al carrer de l'Hospital. Vivia amb la seva filla impúber, Elena. Tenia uns 33 llibres de medicina i uns 17 d'altres matèries (12). Ell mateix fou autor d'alguns manuscrits de medicina, així com d'un llibre on constaven, probablement, els seus guanys professionals: *libre ab cubertas de pregami scrit de ma y blanch lo qual es intitulat libre de dadas y rebudas de mi Pere Josep Mascaró metge*. Hem localitzat les obres següents: *Altre libre ab cubertas de pregami scrit de ma anomenat interpretatio Petri Josephi Mascaró* (1590) (12), i *Set querns de scrits de medecina y altres coses escrites de ma de dit Pere Josep Mascaró* (1590) (12).

MASSA. Encara que en l'escrit original llegim Marra, creiem que podria referir-se Niccolò Massa (1485-1569), metge de Venècia, autor de "Liber introductorius Anatomiae" (1536), i d'un llibre sobre la pesta (1555). (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Practica de Marra* (1637) (13).

MATAMOROS. Benito Matamoros, autor de "Selectarum medicinae disputationum" (Osuna, 1622 i post.). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem localitzat l'obra següent: *Selectarum medicine auctore Matamoros de febribus* (1637) (13).

MATTHEUM. No sabem si podria referir-se a Mattheus Platearius (1120-1161), metge de l'escola salernitana, autor de "De simplici medicina", farmacopea on va descriure les drogues per ordre alfabètic, i que comença amb les paraules "Circa instans". (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Compendium Hyppocratis per Mattheum* (1637) (13).

MATHIOLI, Pietri Andreae. Pier Andrea Mattioli (Siena, 1501- Trento, 1577), cirurgià a Roma, va ser un dels més importants traductors i comentarista de Dioscòrides: "Commentariorum in VI libros Pedacii Dioscoridis Anazerbei De medica materia" (Venècia, 1583). Autor també de "De plantis epitome utilissima (Venècia, 1571). (Corbella, Guerra. Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Altres llibres: "Epistolarum medicinalium libri quinque" (Praga, 1561), i l'edició italiana de Dioscòrides "Il Dioscoride della materia medicinal .. Del modo de distollare le acque da tutte le piante, et come vi si possino conservare i loro vericolori et sapor" (Venècia, 1568). (Arnall). Hem trobat les obres següents: *Mathiolus in discorides in 4º pergami* (1567) (7), *Mathioli Epistole in 8º pergami* (1567) (7), *Dioscorides de Mathiolo petit* (1584) (11), *Mathiolus in discoridem - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Mathiolus de Simp. medicamentorum facul. - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), *Mathiolo in dioscorides* (1634) (14), *Mathiolus de simplicibus* (1634) (14), i *Epistolae medicinales Petri Andreae mathioli* (1634) (14).

MAZOR. Guillem de Mazer, de la primera meitat del segle XIV, va ser un dels assessors del papa Climent V per modificar els estatuts de l'escola de Medicina de Montpeller. (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans). Però creiem més probable que es refereixi al conegut "Macer floridus", obra d'Ot

de Meung, del segle IX, en la qual es recollien les idees sobre les propietats curatives de les herbes. (Cardoner). Hem trobat l'obra següent: *Uns coerns de Mazor scrit ab posts de fust descornat scrit en abrahich* (1445) (5).

MENA, Ferdinandi. Fernando Mena, professor d'Alcalà i metge de Felip II, va contribuir a introduir els textos originals de Galèn i el Corpus Hipocràtic, traduint-los directament del grec amb comentaris propis. Amb això va imposar la tradició grega directa front el galenisme arabitzat, tasca duta a terme també pels professors d'Alcalà Cristobal de Vega i Francisco Vallés. És coneguda la traducció que Mena va fer de "De pulsibus" de Galèn (1553). Autor també de "Methodus febrium omnium, et earum symptomatum curatoria" (1568), obra dedicada a la muller de Felip II, Isabel de Valois, a la qual tractava de processos febrils. Va traduir també el llibre hipocràtic "De purgantibus medicinis". (Granjel). Hem trobat les obres següents: *Mena de febribus curandis - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Mena de sanguinis missione - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Mena de febribus* (1634) (14), *Ferdinandus Mena de sanguinis missione* (1634) (14), i *Ferdinandi Mena de sanguine amissione et purgatione* (1637) (13).

MENABENI, Apollonii. Hem trobat l'obra següent: *Apollonii Menabeni de animali* (1637) (13).

MENTAGRA. Hem trobat l'obra següent: *Mentagra de Morgo Gallico - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

MERCATUS. Luis Mercado (Valladolid, 1525 - 1611), metge galenista conegut com el Sant Tomàs de la medicina, professor de Valladolid i metge de cambra dels reis Felip II i Felip III. La seva "Opera" (Venècia, 1609) inclou tractats com "De Febrium", "De pulsus", "De mulierum affectionibus", etc. Autor també de les "Institutiones medicae" (1594) i de les "Institutiones chirurgicae" (1594), que constitueixen compendis dels coneixements mèdics i quirúrgics del seu temps. Va escriure també opuscles sobre la pesta i el tifus. (Guerra). Hem localitzat les obres següents: *Ludovicus Mercatus de febribus* (1584) (11), *Mercatus de Morbis mulierum - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Mercatus de difa. febrium - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Mercatus de febribus - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Mercatus Indicationibus - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Mercatus de febre maligna - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Institutiones medecine*

mercati – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), *De mulierum affectionibus Ludovico Mercato auctore* (1637) (13), *Opera mercati quatre tomos* (1637) (13), *Institutionum medendi auctore de Mercato* (1637) (13), *Vidius, Mercatus et Curtius de febris dos tomos* (1637) (13), i *Opera Mercati tres tomos* (1637) (13).

MERCURIALIS. Girolamo Mercuriale (1530-1606), metge humanista que exercí a Roma i Pàdua, editor de l'obra d'Hipòcrates i autor d'obres com "Artis Gymnasticae apud antiquos" (1569), "Variarum lectionum" (traducció d'escrits difícils de metges antics en llatí i grec), "De morbis cutaneis" (1572), "De morbis puerorum" (1583), "De venenis et morbis venenosis. Tractatus locupletissimi" (Venècia, 1584 i Bolonya, 1586), i "Tractatus de compositione medicamentorum ..." (Venècia, 1590). (Guerra, Corbella). Hem trobat les obres següents: *Opera Hyp. cum comento Mercurialis* – 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Mercurialis Consultationes* – 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Mercurialis Cuestiones* – 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Mercurialis de morbis cutaneis* – 1 to. (llibre de quart) (1603) (8), *Mercurialis de Morbis Puerorum* – 1 to. (llibre de quart) (1603) (8), *Mercurialis de morbis mulierum* – 1 to. (llibre de quart) (1603) (8), *Mercurialis ars Gymnastica* – 1 to. (llibre de quart) (1603) (8), *Mercurialis de morbis mulierum* – 1 to. (llibre de quart) (1603) (8), *Mercurialis Varie Cuestiones* – 1 to. (llibre de quart) (1603) (8), *Mercurialis Varie Cuestiones* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), *Mercurialis de Peste* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), *Consilia Mercurialis* (1634) (14), *Mercurialis ars gymnastica* (1634) (14), *De morbis puerorum Mercurialis* (1637) (13), *Tomus secundus Gyneciorum auctore Hieronymo Mercurialis* (1637) (13), *Mercurialis de Cognoscendis effectibus* (1637) (13), *Mercurialis de escriptoribus medicinae* (1637) (13), *Hyeronymi Mercurialis de Generatione* (1637) (13), i *Altres tomos Consultationes medicinales* (1637) (13),

MERCURIUS. Pot referir-se a Scipione Mercurio (1540-1616), autor d'un llibre molt popular d'obstetrícia, "La commare o Riccoglitrice" (1595). (Guerra). Hem localitzat l'obra següent: *Mercurius de Peste* (1637) (13).

MERINUS. Diego Merino de Uruñuela, autor de "De morbis internis libri sex .." (Burgos, 1575). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Merinus de Morbis Internis* – 1 to. (llibre de full) (1603) (8), i *Merin in aphorismos* (1634) (14).

MESUE DAMASCENI, Joannis. Abu Zakariya Yuhanna ibn Massawayh (Gundishapur, 777- Samarra, 857), llatinitzat Mesué el Vell Joan Damasceno, fill d'un farmacèutic. Professor de medicina a Bagdad i mestre de Joannitius. Autor de "Opera divi Joannis Mesue" (1541). Traduí a l'àrab alguns textos mèdics grecs. Autor d'un tractat d'ofatologia i d'uns aforismes de medicina que foren molt populars a l'Edat Mitjana. (Guerra. Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Es coneix un còdex procedent del monestir de Ripoll, del segle XIV, escrit per Joan Messué, i conegut com "De rectificatione medicinarum simpliciter". També Arnau de Vilanova escrigué un "Libellus de confortatione visus", extret parcialment de Messué (Cardoner). Hem trobat les obres següents: *Opera medicinae Sancti Joannis Damasceni* (1634) (14), i *Joannes Musae damasceni de medicamentorum purgantium delectu* (1637) (13).

MESUÉ EL JOVE. Masawaih al-Mardini o Eben Mesué o Mesué el Jove (Mardin, 924 - El Cairo, 1015) va estudiar medicina a Bagdad. Es creu que va ser un cristià jacobita deixeble d'Avicenna. La seva obra principal, traduïda al llatí com "Antidotarium sive Gravadin medicamentorum compositorum" (Venècia, 1471), és una farmacopea dividida en dotze parts basada en les doctrines de Galèn, però ampliada amb els coneixements àrabs sobre matèria mèdica. A partir del Renaixement va ser el text preferit pels apotecaris amb múltiples edicions. Mesué va ser anomenat "l'evangelista dels apotecaris". El llibre I tracta de posologia i descriu els pesos i mesures dels medicaments, el II els medicaments simples, indicant l'origen i aspecte de la planta, així com el temps de recollida, preparació i indicacions, el III és l'antidotari amb les preparacions farmacèutiques, i el IV el tractament de les malalties des del cap als peus (ordre establert per Rasis). Altres obres seves van ser "De re medica", "els Canons", etc. (Guerra, Folch, parellada). Hem trobat les obres següents: *Altre llibre ab cubertes leonades e dos gaffets ab sinch bolles apellat Mesna, scrit an corondelles, comensa, per nostre dei ...* (1478) (9). Creiem que *Mesna* es refereix a Mesué. *Joannis mesue practica in 8º pergamí* (1567) (7), *Llibre de Mesue en full* (1584) (11), *Opera Mesue - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Mesues de re medica - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Mesue de morbis Internis curandis - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Antidotarium mesues - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Mesius metho. deligendi medicamenta - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8). Creiem que *Mesius* es refereix a Mesué. *Mesues* (1634) (14), *Fratres in antidotarium Mesue* (1634) (14), i *Masuae de Canonibus Universalibus* (1637) (13).

MICON. Francesc Micó (Vic, 1528), metge, apotecari i botànic. Estudià a Salamanca i exercí a Barcelona. Descobrí diverses plantes, entre les quals l'herba morena o orella d'ós, efectiva contra la tos, fou anomenada per Linneo *verbascum Miconi*. Defensà, com altres metges del Renaixement, l'aigua de neu. Autor de "Alivio de sedientos, en el qual se trata la necesidad que tenemos de beber frio y refrescado con nieve, y las condiciones que para esto son menester, y cuales cuerpos lo pueden libremente soportar" (Barcelona, 1576), i de "Las vistas de Montserrat". (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans). Micó també va contribuir a l'obra del metge i botànic francès Santiago Dalechamp "Historia generalis plantarum", enviant-li espècies de plantes descobertes per ell en herboritzacions fetes a Catalunya, Extremadura i Catella (Folch Jou). Hem localitzat l'obra següent: *Micon de la necesidad de beber frio - 1to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

MINADOI. Joan Tomàs Minadous (Rovigo, 1540 – Florència, 1615), metge italià que estudià a Pàdua, on va ser nomenat professor de la seva Universitat el 1596. Autor de moltes obres. La que tenim ressenyada correspon a "Medicarum disputationum liber" (Treviso, 1596). (EUI). Hem localitzat l'obra següent: *Minadoi disputationes medecine - 2 to (llibre de quart)* (1603) (8).

MIRENDA. Hem trobat l'obra següent: *Mirenda de evacuandi roe. - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

MOLINIUS, Anthonius. Hem localitzat l'obra següent: *Anthonius molinius de diversa hominum natura in 8º pergami* (1567) (7).

MONARDI. Nicolás Bautista Monardes (Sevilla, 1512-1588), metge graduat a Alcalà d'Henares el 1533, i autor de "Dos libros ... cosas de nuestras Indias Occidentales que sirven al uso de Medicina" (1565). Va ser un dels fundadors de la farmacognòsia. (Guerra). Hem trobat el probable següent comentari a l'obra de Galèn: *Monardi in artem parvam us in 8º pergami* (1567) (7).

MONPESSATUS. Comentarista de Mesué. Hem trobat l'obra següent: *Monpessatus super Canones mesues - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

MONTAGNANA, Bartholomei. Bartolomeo Montagnana (+ 1525), autor de "Consilia" (Lió, 1525). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Un altre libre ab cubertes de pergami anomenat consilia Bartholomei montgonane* (1514) (6), *Concells de Montanyana en full* (1584) (11), *Montagnane concilia - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Montagnana de Herpetae Spha^o. gang^a et catio. - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Montannana de tumoribus* (1634) (14), *Consilia montagnana* (1634) (14), *Bartholomeus Montagnanae de egritudine celebri* (1637) (13), i *Concilia magistri Bartholomei Montagnane* (1637) (13).

MONTANUS, Joannes Baptista. Giovanni Battista Monti (Verona, 1495 - Padova, 1551), professor a Padova. Autor de diverses obres, entre elles "Joannis Baptistae Montani, Consilia medica omnia quae ullibi extant, partim antea partim nunc primum edita, opera ... Hieronymi Donzellini, ... in tres partes distributa ... prima est de morbis partium, secunda est de febribus, tertia continet chirurgica" (Noribergae, 1559), "Consultationes de variorum morborum curationibus Jo. Baptistae Montani, ... primum a Valentino Lublino ... collectae atque editae, nunc autem opera et studio Hieronymi Donzellini et Philippi Bechii primae centuriae adhuc dimidia ejusdem auctoris accessit ..." (Basileae, 1557), "Jo. Baptistae Montani, Consultationum medicinalium centuria secunda [tertia], nunc primum opera et studio Jo. Cratonis, ... edita. His accesserunt Curationes febrium Montani et Cratonis epistola, in qua suam sententiam de febre pestilentiali exponit ..." (Venetiis, 1558-1559), "J.B.M.,... Consultationes medicinales in duos distinctae tomos, nunc primum post Valentini Lublini, Hieronymi Donzellini Philippique Bechii editiones ac castigationes summa diligentia D. Reineri Solenandri medici recognitae. Accessit ejusdem Reineri Sol. Consiliorum medicinalium sectio prima ... " (Lugduni, 1560), "J.B.M. Consultationum medicarum opus absolutissimum, in quo ad consilia omnia prius edita ... nunc emendata accesserunt centum fere nunquam antea typis expressa ... opera Joannis Cratonis, ..." (Basileae, 1565), "Consultationes medicae J.B.M., ... olim quidem Joannis Cratonis Vratislaviensis ... opera .. correctae ampliataeque, nunc vero, post 2^a editionis appendicem et additiones, insigni novorum consiliorum auctario ex Ludovici Demoulini Rochefortii ... condicibus exornatae" (1583), "J.B.M., ... Expectatissimae in primam partem Aphorismorum Hippocratis lectiones, summa cura collectae ..." (Venetiis, 1555), "J.B.M., ... In secundum librum Aphorismorum Hippocratis lectiones ..." (Venetiis, 1565), "Explicatio eorum quae pertinentum ad qualitates simplicium medicamentorum, tum ad eorundem compositionem, a Vicentio Casali, ... exceptus ex decretis Joannis Baptistae Montani" (1553), "J.B.M., ... In artem parvam Galeni explanationes, a

Valentino Lublino Polono editae" (Lugduni, 1556), "J.B.M., ... In libros Galeni de Arte curandi ad Glauconem explanationes" (Lugduni, 1556), "In libros Galeni de Elementis, de natura humana, de atra bile et de temperamentis et facultatibus naturalibus periochae" (Venetiis, 1560), "J.B.M., ... In primam fen libri primi canonis Avicennae explanatio, a Valentino Lublino Polono collecta ..." (Venetiis, 1554), "J.B.M., ... Libri duo, alter de fecibus, alter de urinis; quibus accessit quaestio ejusdem, quomodo medicamentum aequale vel inaequale dicatur (Patavii, 1554), "Medicina universa Johannis Baptistae Montani ... ex lectionibus ejus ... digesta, studio et opera Martini Weindrichii ..." (Francofurti, 1587), "Metaphrasis summaria eorum quae ad medicamentorum doctrinam attinent, excerpta ab accuratis auditoribus ex quotidianis praelectionibus, in Patavino gymnasio publice explicatis a Jo. Baptista Montano ... anno 1549, mense novembri" (Augustae Rheticae, 1551), "Problematum partim physicorum, partim medicorum, ex clarissimi medici et philosophi Johan. Baptistae Montani, ... scriptis, accurate selectorum liber unus, nunc primum editus studio et opera Martini Weindrichii, ..." (Witebergae, 1590), "Explicatio locorum medicinae: sine quorum intelligentia eam nemo recte exercere potest" (Parisi, 1554), "Consultationes medicae Ioannis Baptistae Montani antea quidem Ioannis Cratonis .. opera atque studio correctae, emendatae, adauctae; nunc vero et novorum consiliorum appendice et necessariis veterum additionibus locupletatae" (Basilea, 1572), "Joh. Caius de medendi methodo e Claudii Galeni, et J.B.M. veronensis, principum medicorum sententia libri II" (Basilea, 1544), "Aetii Amid. de re medica libri tres, J.B.M., med. veron., interprete" (Basilea, 1535), "Opusculi medici in dos vols" (Basilea), etc. (Catalogue Général des Livres imprimés de la Bibliothèque Nationale. Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B. Biographical and Bibliographical Dictionary of the Italian Humanists). Hem trobat les obres següents: *Batista montanus in artem curativam gadglauconem in 8º pergami* (1567) (7), *Baptista montanus in primam et secundam partem aphorismorum hypocratis in 8º pergami* (1567) (7), *Babtista monatnus in 9 ad almassorem in 8º pergami* (1567) (7). Es refereix al llibre novè de l'obra Rhazes (854-925) "Kitab al-Mansuri", traduït al llatí per Gerard de Cremona cap al 1170 com "Liber de medicina ad Almansorem". *Babtista montani opuscula quendam in 8º cuyro* (1567) (7), *Montani consultationes in 16º pergami* (1567) (7), *Montani explicatio locorum medicine in 16º pergami* (1567) (7), *Montanus de fecibus et urinis et uternis affectibus in 16º pergami* (1567) (7), *Montani centuria prima secunda tertia en tres volums in 8º pergami* (1567) (7), *Montanus in artem parvam qui in 16º pergami* (1567) (7), *Montani consultationes medice* (1584) (11), *Altre libre ab cubertas de pregami anomenat Joanis Baptista Montani veronensis, y acaba zucari rosati vires* (1590) (12), *Montanni concilia - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Montanni Concilia - 2 to. (llibre*

de full) (1603) (8), *Montannus de Morbis - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Montanni defensio in lib. de morbis - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Montannus de Morbis - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Montannus de febribus - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Montannus in 1^a et 2^a aphoris. - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Montannus de Arte Curativa ad Glave - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Muntannus in Artem Parvam - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), *Las consultations de Montano* (1634) (14), *Consilia Joannis Montani* (1634) (14), *Opera Joannis Baptistae Montani* (1634) (14), *Baptistae Montani* (1634) (14), *Consultationes montani* (1634) (14), *Montani consultationes* (1634) (14), *Explicatio locorum medicinae Baptiste montani* (1634) (14), *Montanus in primam et secundam partem aphorismorum Hippocratis* (1634) (14), *Carmina Joannis Montani* (1634) (14), *Opuscula Montani* (1634) (14), *Joannis Baptiste montanei Consultationum medicarum* (1637) (13), *Joannes Montanus de arte curandi* (1637) (13), *Montanus de excrementis* (1637) (13), *Montanus in 2am. par. Aphorismorum Hyp.* (1637) (13), i *Comitis Montani de morbis* (1637) (13).

MONTIUS, Sebastianus. Hem localitzat les obres següents: *Sebastianus montius dialericon - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), i *Montius de difa. feb. - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

MONTLEÓ, Miquel de. Metge que exercia a Barcelona, on hi va morir l'any 1514. Tenia propietats a Falset. Casat amb Candia Santa Creu, tenien dos fills, Peret i Elisabet. La seva casa barcelonesa, on hi vivia la família amb una serventa, estava situada a la parròquia de Sant Miquel, prop del forn d'en Manresa. Tenia una biblioteca amb uns 94 llibres, 61 de medicina i els altres d'altres matèries (6). Ell mateix va ser autor dels tres manuscrits, dos dels quals semblen comentaris d'obra de Galèn, que indiquem: *Un altre libre ab cubertas de posts cubert de cuyro de ma del dit defunt* (1514) (6), *Un altre libre ab cuberta de pergami appellat resollucions de diferencis februm de ma del dit defunt* (1514) (6), i *Un altre libre de quart de ma de dit defunt ab cuberta de pergami anomenat sobre lo tegni* (1514) (6).

MONTUUS, Hieronymi. Hierosme de Monteux o Hieronymi Montui, autor de "Compendiolum curatricis; adiecta insuper est eiusdem Sylloge de purgationibus" (Lió, 1556), i "Opuscula iuvenilia" (Lió, 1556). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Montuus de activa medicina scientia in 8º pergami* (1567) (7), *Montii methodus in 8º pergami* (1567) (7), *Montui anasceves in 8º pergami* (1567) (7) (Anasceva, ae: refutació), *Montui varia opuscula in 8º pergami* (1567) (7), *Montui*

halosius febrium in 8º pergami (1567) (7), *Anaseues morborum Montis- 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Montieus de Activa Medecina Scientia - 1 to. (llibre d'octau)* (8), *Montuus de febribus* (14), *Anaceves morborum Hieronymi Montui* (14), i *Opuscula Juvenilia Hieronymi Montui* (1637) (13).

MORESCOTI. Joan Morisot, metge francès nat a Dole el 1510, autor de "Hippocratis Aphorismorum genuina lectionum interpretatione" (1547). (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Compendia Morescoti* (1634) (14).

MOROTI. Hem trobat l'obra següent: *Moroti medici Coloquio in 8º pergami* (1567) (7).

MOXIUS, Joannis Raphaelis. Joan Rafael Moix, metge gironí, catedràtic a Barcelona, deixeble de Collado. Autor del "Llibre de la pesta, dividit en tres tractats. En doctrina universal, preservatio y curatio de ella" (Barcelona, 1587), "Methodi medendi pervenae sectionem morbos muliebres acutos" (Colonia, 1612), "Spicilegii eorum, quae a variis sunt scripta de curandi ratione per venae sectionem febres, quae putrescens accendit humor". (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans). Hem trobat les obres següents: *Moxius de Peste - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Methodus medendi morbos acutos muliebres Joannis moxii* (1634) (14), i *Joannis Raphaelis Moxii de metodo medici* (1637) (13).

MUNDELLE. Hem localitzat les obres següents: *Epistole Medice Mundelle - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), i *Mundellae epistolae medicinales* (1634) (14).

MUSA, Antonius. Antoni Brassavola (1500-1555), nomenat Musa per François I, reconegut comentador d'Hipòcrates i de Galèn. D'aquest va preparar un Index (1551) de la seva obra que ha estat molt utilitzat. Amic d'Amatus Lusitanus i de Gabrielle Falloppio a la Universitat de Ferrara (Guerra). Hem localitzat les obres següents: *Antonius musa de morbo gallico cum aliis operiens* (1567) (7), *Antonii muse examen omnium ... vuguetas reraros ..* (1567) (7), *Musa in librum hippocratis de morbis acutis in folio pergami* (1567) (7), *Musa de Electuaries in 16º pergami* (1567) (7), *Musa de syrupis in 16º pergami* (1567) (7), *Musa depellulis in 8º pergami* (1567) (7), *Musa de Simplicibus in 8º pergami* (1567) (7), *Antonii Muse*

examen simplitium (1584) (11), *Antonii Muse examen trociseorum* (1584) (11), *Antonii Muse de medicamentis tam compositis* (1584) (11), *Antonius Musa de ...* (1584) (11), *Anthonii Muse examen omnium lo* (1584) (11), *Musa in aphorismos Hypo. – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Musa in libro de ratione victus – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8). Es refereix al “Libri de ratione victus in morbis acutis” del Corpus Hipocràtic. *Musa brasavolus in libros de ratione victus in morbis acutis* (1634) (14), *Musae examen siruporum* (1634) (14), *Antonius Musa* (1634) (14), *Antonii musae examen* (1634) (14), *Antonius Musae Bresavoli medici* (1637) (13), *Musae examen omnium xiruporum* (1637) (13), *Musa besavrius de Ratione victus* (1637) (13), i *Antonii Musae de simplicibus medicamentorum* (1637) (13).

NABASCHESIUS. Hem trobat l’obra següent, la qual sembla un comentari a l’obra de Mesué: *Nabaschesius in mesue in folio pergami* (1567) (7).

NANCELII. Nicolau de Nancel o Nancelius (Nancel, 1539 – Fontevrault, 1610), metge francès que es doctorà el 1565 a la Sorbona. Va escriure moltes obres, entre elles “Discurs tres ample de la pesta” (Paris, 1581). (EUI). Hem trobat l’obra següent: *Anatomia Nancelii* (1637) (13).

NAVARRO. Ioanne Baptista Navarro (n. 1558), autor de “Comentarii ad libros Galeni De differentiis febrium, De pulsibus ad tyrones, et spurium De urinis” (Saragossa, 1725). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hi ha una edició anterior de la mateixa obra, duta a terme a València l’any 1628. (Arnall). Hem localitzat l’obra següent: *Navarro de febribus* (1637) (13).

NEMESII. Alphanus (1015-1085), metge salernità elegit arquebisbe de Salem l’any 1058, va escriure l’obra “Natura hominis”, basada en el text grec del segle IV “Premnon physikon” del bisbe Nemesios d’Emesa, on exposà la constitució humoral del cos humà, el desequilibri dels humors com a causa de malaltia, i el seu tractament amb la dieta, els enemes, els purgants i altres remeis. Autor també de “Summa pulsum”. (Guerra). Hem localitzat l’obra següent: *Nemesii de natura hominus* (1637) (13).

NICHANDRI. Nicandro de Colofon, metge grec del segle II aC. Morí cap a l’any 135 aC. Entre la seva obra destaquen dos poemes, la “Theriaka” i la “Alexipharmaka”, que tracten dels verins i el seu tractament. Van ser editades al Renaixement. Entre les múltiples edicions hi ha la de Pere Jaume

Esteve: "Nicandri Colophinni poetae et medici antiquissimi que Theriaca. Petro Jacobo Steve Medico Valentino interprete et enarratore (Valentiae, 1552). (Corbella, Arnall). Hem localitzat les obres següents: *Nichandri theriaca nichandri alexipharmaca in 8º pergami* (1567) (7), i *Nicander de Theriaca - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

NICHOLAUS. Pot referir-se al metge de l'Escola de Salern, Nicolaus Salernitanus (1110-1150), autor del conegut "Antidotarium" (Venècia, 1471), llibre que conté 139 fórmules farmacèutiques per ordre alfabètic llatí, i un apèndix de pesos i mesures. Va ser un receptari molt utilitzat pels metges medievals. Un autor del segle XIV, Esteve Arnau, va escriure "Expositio super Antidotarii Nicolai Salernitani". També Joan de Sancto Amando va ser autor de "Expositio sive additio super Antidotarium Nicolai", traduït a l'hebreu per Isaac Ben Abraham Cabret (Perpinyà, 1403). (Guerra. Cardoner). A la Biblioteca Laurenziana de Florència hi ha un exemplar de l'Antidotarium Nicholaus, on al final s'afegeixen les "Tabulae Salernitanae d'Alfanus" (Pla i Dalmau). Hem trobat les obres següents: *Un altre libre ab cubertas de pergami apellat nicholaus primer e segon de conservacione sanitatis* (1514) (6), *Un altre libre ab cubertes de pergami nicholaus ters e quart* (1514) (6), *Un altre ab cubertes de pergami apellat nicholus quint y sissè* (1514) (6), *Un altre ab cubertes de pergami apellat nicholus setè* (1514) (6), *Nicholaus borborinus tabule Elementarie in 8º pergami* (1567) (7), *Dispensarium Nicholas - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), i *Nicolaus de medicis pulveribus* (1634) (14).

NICHOLAUS MIREPSIUS. Metge de l'escola salernitana procedent d'Alexandria. El seu cognom Mirepsius se suposa que equival a farmacèutic (els grecs anomenaven "myropolas" els qui s'especialitzaven en ungüents cosmètics). Afegí a "l'Antidotari parvum" de Nicolaus Fulcuzius o Praepositus, diverses tècniques de preparació d'ungüents. El conjunt es titulà "Antidotarium magnum". (Pla i Dalmau). Hem trobat les obres següents: *Nicholaus Mirepsius in 8º pergami* (1567) (7), *Nicolaus Alexandrinus de Medicamentis - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Mirepsus Alex de Medicamentis - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Nicolaus Alexandrinus de compositione medicamentorum* (1634) (14), i *Medicamentorum opus Miropsi* (1634) (14).

NUNYES. Francisco Nuñez de Oria, autor de "Aviso de sanidad" (1569), tractat d'higiene i dietètica, completat amb un "Tractado del uso de las mujeres" amb consells d'higiene sexual. Escrigué també "Libro intitulado

del parto humano" de caràcter tocològic i pediàtric, el qual l'hem localitzat també en la llibreria del cirurgià de Cervera Francesc Rosell de l'any 1724, "lirae heroicae" (Salamanca, 1581) de caràcter poètic, i "Libro de los casos y enfermedades de los niños recién nacidos" (1580). (Granjel). Hem localitzat l'obra següent: *Nunyes del Parto humano - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

ODDI DE ODDIS PATAVINI. M. degli Oddi, deixeble del professor de Pàdua G.B. da Monte, al qual seguí en el mètode d'ensenyament creat per aquest a partir de 1543, i que consistia en l'ampliació de la lectura de les lliçons teòriques amb l'observació directa dels malalts a l'hospital, i de vegades amb l'examen postmortem. (Guerra). Hem localitzat les obres següents: *Oddus de Oddis in aphorismos* (1584) (11), *Oddus de Oddis in artem medecina* (1584) (11), *Odus de Oddis de peste* (1584) (11), *Oddus de theriaca* (1584) (11), *Odi de odis de peste et in primam 3i. et tegni - 3 to. (llibres de quart)* (1603) (8), *Odus de Odis in Aphoris. - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Oddus de Oddis in aphorismos Hippocratis* (1634) (14), *Oddus de Oddis in prima fen Avicennae* (1634) (14), *Oddi de Oddis Patavini in lib. artis med.* (1637) (13). (Patavini, orum: habitants de la ciutat anomenada Patavium, actualment Pàdua) (Blánquez). *Oddi in primam fen* (1637) (13), i *Oddi de Oddis in Aphorismos Hypo.* (1637) (13).

OMNIBONIUS. Hem localitzat l'obra següent: *Omnibonius de Regulis medecine - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

ORDO SILVI. Comentarista d'Hipòcrates i Galèn. Hem trobat l'obra següent: *Ordo Silvi in legendis Hip. et gal. lib. - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

ORIBASIIUS. Oribasi (Pergamo, 325 - Constantinobla, 403), estudiant de medicina de Chipre, i metge de Pergamo. Se'l considera iatrosòfista, a causa de la seva orientació retòrica i filosòfica i al seu interès pels llibres dels grecs clàssics, sobre tot Galèn. Autor de la "Iatrikai Synagogai" (París, 1556), enciclopèdia mèdica on va transcriure textos dels metges grecs més importants. (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Oribasius in 16º pergami* (1567) (7), *Oribasius in aphorismos hipocratis in 8º pergami* (1567) (7), *Oribasius in 8º pergami* (1567) (7), *Oribasii collectorum medicinalium* (1584) (11), *Orisius in Aphoris. - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Oribassius in Aphoris. Hip. - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8),

Oribesius de medicinis facile parabilibus – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), *Oribasii colutorum medicinalium – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Oribasius* (1634) (14), *Compendia Oribasii* (1634) (14), i *Oribasius in aphorismos* (1634) (14).

PACIUS, Fabius. Fabius Pacius (Vicenza, 1547 – 1614), metge italià que es va doctorar a Pàdua el 1575. Autor de “Comentarios in sex prioris Galeni libros Methodi Medendi, questionibus fysicis et medicis refertus” (Vicenza, 1608). (EUI). Hem localitzat les obres següents: *Fabius Pacius in metho. Gal. – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), i *Comentarius in sex priores libros Galeni auctore fabio Pacio* (1637) (13).

PALMARIUS, Julius. Hem trobat les obres següents: *De morbis contagiosis Julius Palmarius* (1634) (14), i *Julii Palmarii de morbis contagiosis* (1637) (13).

PAMPHILUS MONTIUS. Comentarista de Galèn. Hem trobat les obres següents: *Pamphilus montius in libros Galeni de differentiis febrium in 8º pergamí* (1567) (7), i *Methodus medendi Pamphilonis* (1634) (14).

PANDE. Hem trobat l'obra següent: *Pande Practica – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

PANISSA. Hem localitzat l'obra següent: *Panissa de sanguinis missione – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

PAPARELLE, Sebastiani. Autor també d'un llibre de filosofia. Hem localitzat les obres mèdiques següents: *Paparelle Opera medica – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Paparella contra catarro* (1634) (14), i *Sebastiani Paparellae opera omnia* (1637) (13).

PARACELSUS, Theophrastus. Theophrastus Bombast von Hohenheim (1493-1541), conegut com Paracelsus, metge i alquimista suís. Va estudiar medicina a Ferrara amb Leoniceno. Exercí de professor a la Universitat de Basilea, on a contracorrent ensenyà en llengua alemanya. Viatjà molt. Es

pot considerar un reformador en el camp de la clínica. Introduí nous medicaments i tingué molta fama. (Corbella). Hem localitzat l'obra següent: *Theofrastus Paracelsus de vita longa* (1584) (11).

PAREDA. Pedro Pablo Pereda, metge espanyol renaixentista que l'any 1579 reelaborà i actualitzà el text de medicina "Morborum ... curatio" (1555), del catedràtic de València Joan Pascual, exemple del galenisme hipocràtica. (Granjel). Hem trobat les obres següents: *Pareda Practica - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Pasqualet y Pareda* (1634) (14), i *Practica de Pareda* (1637) (13).

PAREI, Ambrosii. Ambroise Paré (1510-1590), nascut prop de Laval, cirurgià barber a l'Hôtel Dieu de París, després cirurgià militar i més tard cirurgià dels reis de França Enric II, Francesc II, Carles IV i Enric III. Autor de "La méthode de traicter les playes faictes par hacquebutes" (1545), on observà que les ferides tractades amb oli bullint evolucionaven pitjor que les no tractades amb aquest mètode. Altres obres: "Dix livres de la Chirurgie" (1564), on aconsellava lligar els vasos sanguinis en lloc de cauteritzar els teixits, i "Des rapports et des moyens d'embaumer les corps morts" (1575), obra d'interès mèdic legal. (Guerra). És coneguda la seva "Opera chirurgica .. novis icohibus . . illustrata" (París, 1582). (Arnall). Hem trobat les obres següents: *Opera Ambrosii - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Chirurgia Ambrosii - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Las obras de Ambrosi Parei chyrurgo* (1634) (14), i *Opera Ambrosii Parei* (1637) (13).

PASQUALIS. Miguel Juan Pascual, catedràtic de València des de 1548 a 1564, traductor del tractat quirúrgic de Giovanni de Vigo i autor de "Morborum .. curatio" (1555), obra de medicina pràctica que tingué varies edicions posteriors. (Granjel). Hem trobat les obres següents: *La practica de Pasqual ab comentaris* (1584) (11), *Pasqualis de Morbis Inter. - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), i *Practica de Joan Pasqual* (1634) (14).

PASSINIUS. Lluís Passini, metge italià que va néixer i morir a Pàdua. Arqueòleg. Autor de varies obres: "De pestilentia Patadina. Anni 1555 (Padua, 1556), etc. (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Passinius de lumine tenui feb. Faciete in casando - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

PATERNI, Barbardi. Metge italià del segle XVI, fill de metge, nat a Salò i mort a Pàdua el 1592. Exercí a Pàdua, Pàdua i Pisa. Autor de "De humanorum purgatione circa morborum initia tentanda" (Roma, 1547), i "Consilia medica" (obra pòstuma). (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Bernardi Paterni* (1637) (13).

PAULUS EGINETA. Pau d'Egina (625-690), nascut a Egina (Grècia), exercí la medicina a Alexandria i fou autor d'un "Epitome medicae" (Venècia, 1528), dividit en set llibres. (Guerra). Autor també de "De facultatibus alimentorum tractatus .." (Lió, 1541). (Arnall). Segons Cardoner, el metge Abulcasis (936-1013), Abu-l-Qasim Al-Zahrawi, nascut i mort a Medina Al-Zahra, prop de Còrdova, exercí la medicina, farmàcia i cirurgia, i fou autor del conegut "Al-Tasrif", enciclopèdia de trenta volums entre la part mèdica i quirúrgica, el darrer dels quals fou tret, sense dir-ho, del sisè llibre de Pau d'Egina (Cardoner). Hem trobat les obres següents: *Paulus Egineta in folio pergami* (1567) (7), *Paulus Agineta* (1584) (11), *Paulus Aegineta - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Opera Pauli Aeginete - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Las obras de Paulo Aegineta de re medica* (1634) (14), i *Pauli Aeginetae de aphorismis* (1637) (13).

PECCET, Francisci. Hem trobat les obres següents: *Chirurgia Peccet* (1634) (14), i *Chirurgia francisci Peccettii* (1637) (13).

PEDEMONTANII. Alexius Pedemontanus, autor de "De secretis libri XVII medicinae" (1750). (Arnall). Hem trobat les obres següents: *Alexi pedemontani in 16º pergami* (1567) (7), *Alexi pedemontani de secretis in 16º pergami* (1567) (7), i *Pedemontani Secreta - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8).

PELETARIUS, Jacobus. Jacques Peletier (1517-1582), autor de "De conciliatione locorum Galeni sectiones duae ..." (París, 1564). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat l'obra següent: *Jacobus Peletarius de elementis* (1634) (14).

PERAMATTO, Petri de. Pedro de Peramato, autor de "Opera medicinalia" (1576), on recull diversos tractats de patologia i medicina clínica, i "De regimine infantis" (1576). (Granjel. Catàleg de la Biblioteca de la

R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Peramatus* – 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Opera Petri de Peramatto* (1634) (14), i *Petri de Peremato* (1637) (13).

PERDU, Bartholomeus. Hem trobat l'obra següent: *Bartho. Perdu unive. medicin.* (1637) (13).

PERLINI. Hem trobat l'obra següent: *Historia medicae Perlini* (1637) (13).

PERNUNIA, Pauli. Joan Pau Pernunia, filòsof italià del segle XVI nat a Pàdua. Va estudiar medicina i filosofia. Autor de varies obres. (EUI). Hem localitzat l'obra següent: *Ratio medendi Pauli pernunia* (1634) (14).

PETRI SPANI. Pedro Juliao Rabello (Lisboa, 1210-1277), fill de metge, conegut com Petrus Hispanus. Estudià a Santiago de Compostela, París i Siena. Fou elegit cardenal (1273), i després papa (1276) amb el nom de Joan XXI, morint pocs mesos després aixafat a causa de l'esfondrament del sostre de la biblioteca on treballava. Autor d'alguns tractats filosòfics, de comentaris d'Hipòcrates, Galèn i Johannitius i, sobre tot, del conegut "Thesaurus pauperum" (Florència, 1485). (Guerra. LUIS DE PINA). Hem trobat l'obra següent: *Textus sumulari Petri Spani* (1584) (11).

PHICOLONIUS. Hem trobat l'obra següent: *Phicolonius in librum us de humoribus in 8º pergami* (1567) (7).

PHILARETIMA. Philaretos, autor del "Liber pulsum" i del "Liber urinarum", inclosos en les conegudes "Articella" salernitanes. (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Philaretima de Scientia pulsuum* (1634) (14).

PHILONI. Philon, metge grec de Tarsos. És conegut l'antídot filonià (Blánquez). També consta en el Tractat de Valescus de Taranta: "Practica Valescus de Taranta, quae alias Philonium dicitur" (Lió, 1490). Hem trobat les obres següents: *Practica Philoni in folio cuyro* (1567) (7), i *Philonium aureum* (1637) (13).

PHILOTEI ELIANI. Elis es la capital de l'Èlida (provincia del Peloponès). Pot referir-se a Philotino, deixeble d'Hipòcrates i metge de l'escola dogmàtica de Kos, el qual va transmetre a la biblioteca d'Alexandria el text hipocràtic "Sobre les epidèmies" (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Philoteus in Aphoris. Hip. - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Philotei Eliani de effectiōibus capitis* (1637) (13), i *Philoteus in Aphorismos* (1637) (13).

PICOLOMINI. Arcangelo Piccolomini (1525-1586), de Ferrara, professor de filosofia a Bordeus i després metge de quatre papes a Roma, i professor de medicina a la Sapienza. Autor de les "Anatomicae praelectiones" (1586). Va mantenir les idees neoplatòniques, oposant-se a la idea de la circulació pulmonar (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Picolomini Cuestiones Anatomice - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

PIGREI. Petrus Pigreus o Pierre Pigray, autor de "Epitome des préceptes de médecine et chirurgie, avec ample déclaration des remèdes propres aux maladies .. (Rouen, 1642). (Arnall). Hem trobat l'obra següent: *Pigrei chirurgia* (1637) (13).

PINEI, Anthonius. Antoine de Pinet, autor que va editar una traducció de Dioscòrides en francès (Lió, 1561). (Corbella). Hem localitzat l'obra següent: *Antho. Pinei historia plantarum* (1637) (13).

PINUS. Petri Mateo Pini, autor de l'index d'una edició de l'obra "Hippocratis Opera omnia ex Jani Cornarii versiones .." (Venècia, 1737-1739). També l'any 1552 va dissenyar 47 preparacions anatòmiques que foren utilitzades per Bartolomeu Eustachi (1510-1574), autor de la coneguda "Opuscula anatomica" (1563). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B, Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Pinus in Hip. - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

PISO. Willem Pies, conegut com Piso (Leiden, 1611- Amsterdam, 1678), autor de "Historia naturalis Brasiliae" (Leiden, 1648), i "De Indiae utriusque re naturali et medica" (1658). Es va graduar a Caen (1633) i després va anar a Recife (1638-1644). Va descriure molt bé l'ipecacuana i la

seva acció contra la disenteria. (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Piso de Morbis cognoscendis – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), i *De theriaca ad Pisonem* (1634) (14).

PLACATONII. Joan Placatomus (Murstadt, 1514 – Danzig, 1574), metge alemany professor a la Universitat de Königsberg (1544-1549). Autor de moltes obres, entre elles “*Pharmacopea in compendium redacta*” (1560). (EUI). Hem trobat les obres següents: *Placetoni pharmacopeia in 16° pergami* (1567) (7), *Pharmacopeya Pleicotonii* (1584) (11), i *Placatonii de Pharmacopea – 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8).

PLICHOTUS. Hem trobat l’obra següent: *Plichotus de Reumastismo – 1 to. (llibre d’octau)* (1603) (8).

PLINIUS. Cayo Plinio Segón (Como, 23 - Stabia, 79), militar dels exèrcits de Nerón i Vespasià, autor de la “*Naturalis Historia*”, composta de 37 llibres. Els llibres 12 a 27 son de matèria mèdica vegetal; els 28 a 32 de medicaments d’origen animal, i del 33 al 37 de metalls i pedres usades en medicina. La seva obra fou impresa per primera vegada a Venècia l’any 1469. (Guerra. Corbella). Hem trobat les obres següents: *Plinius de naturali historia in folio pergami* (1567) (7), i *Plinius de naturali historia – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

POLITEI SICCULI, Antonii. Hem trobat l’obra següent: *Antonii Politei Sicculi de essentia omnium medicamentorum* (1637) (13).

POMI, Josephi. Hem trobat l’obra següent: *Josephi Pomi de febribus* (1637) (13).

PONS, Jacobus. Hem trobat l’obra següent: *Jacobus Pons de ratione ac via* (1637) (13).

PONTANI, Joannis. Pot referir-se a Joan Pontano (Ceretro, 1426 – 1503), poeta, historiador i polític italià. Autor de moltes obres de filosofia, poesia i humanitats. (EUI). Hem trobat les obres següents: *Opera Pontani* (1634) (14), i *Joannis Pontani de febre maligna* (1637) (13).

PORSELL. Juan Tomás Porcell (1528-1575), metge sardo, autor de "Ynformación y curación de la peste de Zaragoza" (1565), on inlogué cinc autòpsies de malalts de pesta. (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Information de la Peste de Porsell Sardo* (1637) (13).

PORTA. Giambattista della Porta (1535-1615) va fundar a Nàpols, abans de 1580, "l'Acadèmia secretorum naturae o Accademia dei Segreti", amb la finalitat de dur a terme la discussió i estudi dels secrets de la naturalesa. Però l'Acadèmia es va clausurar aviat i Porta va ser examinat per la Inquisició. Aquest va ser l'origen de les societats científiques. A Espanya, la primera Acadèmia mèdica va ser fundada a Sevilla l'any 1697. (Guerra). Autor de "Della fisonomia del l'huomo di Gio. Battista della Porta napolitano ... Tradotti de latino in lingua volgare per Giovanni di Roza ..." (Napoli, 1598). (Arnall). Hem trobat les obres següents: *Porta Physiognomonia* (1637) (13), i *Joannes Baptista Porta Physognomionea* (1637) (13).

PORTUS. Hem trobat l'obra següent: *Portus de Peste - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

PROSPERI. Comentador de Galèn. Hem trobat l'obra següent: *Prosperi paraphrasis in galenum in 8º pergami* (1567) (7).

PSALMANUS. Hem localitzat l'obra següent: *Psalmanus de morbis contagiosus - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

PUTEANUS, Guillermus. Guillermus Puteanus o Guillaume Dupuis, autor de "Ioannis Mesue ... Aloën aperire ora venarum, aliaque similia non pauca dicenda, adversum Ioannem Manardum et Leonardum Fuchsiū: aliosque neotericos multos medicos defensio .." (Lió, 1537). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Guillermus puteanus in manardum in fuchium in 8º pergami* (1567) (7), *Putaneus de medicamentorum facult. - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), i *De facultatibus medicamentorum purgantium Guillermus Puteanus* (1634) (14).

QUERCET. Hem trobat l'obra següent: *Quercet diaeteticon* (1637) (13).

QUINTUS SERENUS. Quintus Serenus Sammonicus, poeta i metge de Sèptimo Severo al segle III dC., autor d'un poema sobre les malalties, amb les correponents receptes per tractar-les (Blánquez). Hem trobat l'obra següent: *Quintus Serenus in 4º cyro* (1567) (7).

RANCHINI. Francesc Ranchini (Montpellier, 1564 – 1641), metge francès doctorat el 1592. Catedràtic de medicina. Entre les seves obres hi ha una "Opuscula medica utili jucundaque rerum varietate referta" (Lió, 1627). Hem localitzat l'obra següent: *Ranchini opuscula medica* (1637) (13).

RASCOLE. Hem trobat l'obra següent: *Rascole Chirurgia* (1637) (13).

RASIS. Rhazes (Rayy, 854 - Rayy, 925), Abu Bark Muhammad ibn Zakariyya al-Razi, metge persa, autor de "Dudas sobre Galeno", i "Kitab al-Mansuri", traduït al llatí per Gerard de Cremona cap al 1170 com a "Liber de medicina ad Almansorem" (Milà, 1481). Una altra obra: "Al-Hawi fi-l-Tibb", que en llatí correspon a "Continens" (Brescia, 1486), és a dir, el continent de la medicina, on s'estudien totes les malalties per ordre anatòmic, de cap a peus. També va escriure llibres d'ètica, com "Sobre la divina ciència", "Camí de la medicina espiritual", i "Camí de la vida del filòsof". (Guerra). Hem trobat les obres següents: *I libre appellat rays cubert cubert de blanch e es de pergami* (1401) (3), *Aphorismi hippocratis et paraphrasis in .9. librum ad alsorem in 16º pergami* (1567) (7), *Rasis continens en dos volums in folio pergami* (1567) (7), *Parephrasis in nonum Rasis* (1584) (11), *Opera Rasis – 2 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Opera parva Abuberti de Rasis* (1634) (14), i *Rasis Ademan* (1637) (13).

REGINI, Guillerml. Hem trobat l'obra següent: *Exercitamenta medicinae guillerml regini* (1634) (14).

RENATUS. Hem trobat l'obra següent: *Renatus de arte veterinaria in 4º pergami* (1567) (7).

REYNERII. Hem trobat l'obra següent: *Reynerti consilia in 16º pergami* (1567) (7).

RIOLANI. Jean Riolan, defensor de les concepcions galèniques de la circulació de la sang, en contra de Harvey (1639). (Guerra). Autor de "Methodus particularis medendi" (París, 1598), i "Anatomica anthoropographiae ex propriis et novis observationibus ..." (París, 1618). (Arnall). Hem trobat les obres següents: *Rianali methodus - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Rionalus de abditis rerum Causis - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), *Methodus medendi Riolani* (1634) (14), *Riolani in lib. fer. de Abd.* (1637) (13), i *Opera Reolani* (1637) (13).

RIVERIUS. És refereix a Lazarus Riverius o Lazare Rivière (1589-1655), autor de "Opera medica universa" (Lió, 1663), etc. (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat l'obra següent: *Riverius de re Anathomica - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

ROCHEUS. Hem trobat l'obra següent: *Rocheus de morbis mulierum in 16º pergami* (1567) (7).

RODIONIUS, Eucharius. Eucharius Rösslin (1470 - 1526), autor de "De partu hominis et quae circa ipsum accidunt libellus Eucharii Rhodionis ..." (París, 1535). Tingué un fill, Eucharius Röslin (1500- 1553), autor d'un llibre de farmacologia (Guerra. Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Eucharius de partu hominis in 8º pergami* (1567) (7), *Rodionius de Partu Hominis - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *De partu hominis rodionis* (1634) (14), i *De partu hominis Eucharii Rhodionis* (1637) (13).

RODONEI, Ramberti. Hem trobat l'obra següent: *Historia herbarum ramberti rodonei* (1634) (14).

ROGANIUS. Comentarista de Galèn. Hem trobat les obres següents: *Roganius de pulsibus et Urinis - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), i *Roganus in libellum de pulsibus galeni* (1634) (14).

ROGER, Mestre. Cardoner cita a Mestre Roger de l'escola salernitana, a propòsit d'un manuscrit de l'Arxiu Episcopal de Girona, que porta per títol "Libre apellat Mestre Roger" (Cardoner). Ruggero Frugardi (1170), metge de l'escola salernitana nascut a Palerm, autor de "Practica Chirurgiae", que va ser la primera obra quirúrgica medieval. Es va imprimir amb altres tractats a Venècia (1498). Autor també de "Post Mundi Fabricam", tractat de cirurgia que probablement correspon al citat abans, ja que va ser una obra fonamental durant tres segles en els estudis quirúrgics. (Pla i Dalmau). El seu deixeble, Rolando de Parma (1200), va comentar, ampliant-la, la Cirurgia del mestre. També les obres dels dos autors van ser comentades per quatre suposats mestres salernitans, Archimattheus, Petronius, Platearius i Ferrarius, amb el títol de "Glossulae quator magistrorum super Chirurgiam Rogerii et Rolandi". (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Altre libre gos de la dita forma ab cubertes de posts verdes scrit an pregami ab corendelles apellat La cirurgia de mestre Roger e de Ralant, comense lo vermell, la cirurgia .. E lo negre Medicina ...* (1478) (9), *Rogierius de Curandi roem. per sang. Mis. - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), i *Rogierii com. Gal.* (1637) (13).

ROIG, Jaume. Metge nat a València vers l'any 1401 i mort el 1478. Va estudiar medicina a Lleida. Va ser professor de medicina. Autor de "Libre de consells fet per lo magnífic mestre Jaume Roig", anomenat després "Llibre de les dones". (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Libre de mestre Jaume Roig* (1584) (11).

ROIG, Geroni. Doctor en Medicina de Barcelona que va morir l'any 1637. Vivia al carrer d'en Gimnàs. Fill d'un metge procedent de Calaf. Era molt ric i gaudia d'una important biblioteca, amb 782 volums de medicina i altres matèries. Probablement va ser conseller. Autor de quatre manuscrits, tres sobre escrits de l'obra de Galèn i d'Hipòcrates i que ressenyem aquí: *Tres llibres de ma lohu de natura humana, laltre de temperamentis y lo ultim de naturalibus facultatibus scrits de ma de dit defunct* (1637) (13), i *Hieronym Roig scrit de ma* (1637) (13).

RONDALESIUS, Guillelmus. Guillaume Rondelet (Montpeller, 1507-1566), estudià anatomia a París amb Guenther i es va doctorar a Montpeller, on va ser professor de medicina i on hi construí un teatre anatòmic l'any 1556. Autor de l'obra d'anatomia comparada "Libri de piscibus marinis" (1554). Va dissecar el cos infantil del seu fill primogènit (Guerra, C. D. O'Malley). Hem trobat les obres següents: *Rondalesius de piscibus in folio*

pergami (1567) (7), *Practica Rondoletii* (1584) (11), *Rondoletus de ponderibus* (1584) (11), *Rondaletius de Pisibus – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Rondaletius de Aquatiliu Histo. – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Rondaletii Practica – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Guillermi Rondoleti opera de piscibus malignis* (1634) (14). Està escrit malignis i no marinis. *Methodus medendi Rondoleti* (1634) (14), i *Opera Rodeletii* (1637) (13).

ROMANO, Alonso. Alonso Romano de Cordoba, autor de "Recopilación de toda la teórica y práctica de la Cirugía" (València, 1626). (Arnall). Hem trobat l'obra següent: *Alonso Romano Chirurg.* (1637) (13).

ROSARII, Nicolai. Comentarista i crític dels llibres d'Hipòcrates. Hem localitzat l'obra següent: *Contradictiones et dubia in libros Hippocratis Nicolai Rosarii* (1634) (14).

ROSARIUS, Joannes Baptista. Ioannes Baptista Rasarius (1517-1578), traductor de "Galení opera" (Saragossa, 1567). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Collaectorum medicinalium de Rosario* (1637) (13), i *Joannes Baptista Rosarius* (1637) (13).

ROSELL, Joannes Franciscus. Joan Francesc Rossell, natural de Barcelona, doctor en Arts i Medicina (1579), catedràtic de Prima a l'Estudi General de Barcelona (1595), conseller de l'Ajuntament de Barcelona, conseller en cap del Consell de Cent. Va ser comissionat per a recórrer alguns pobles afectats per la pesta. Autor, entre altres obres, de "El verdadero conocimiento de la peste, sus causas, señales, preservación y curación. A los conselleres de Barcelona" (Barcelona, 1632). (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans). Va escriure també "Ad sex libros Galieni de differentiis, et causis Morborum et symptomatum comentarii .." (Barcelona, 1627). (Arnall). Hem trobat les obres següents: *Joannes Franciscus Rossell de Peste* (1637) (13), *Rossellus de differentiis morborum* (1637) (13), i *Rossell de differentiis morborum* (1637) (13).

RUDIUS, Eustachii. Eustachio Rudius (1551-1611), autor italià de "Artis medicae ac de humani corporis affectibus medendis" (Venècia, 1608). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Rudius de Virtutibus et Vitiis Cordis – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8),

Rudius de Usu Corporis hum. – 1 to. (llibre de quart) (1603) (8), *Opera Eustachii rudii en .3. tomos* (1634) (14), *Austasii Rudii de ulceribus* (1637) (13), i *Rudius de virtutibus et unctionibus cordis* (1637) (13).

RUEFF, Jacobus. Jacob Rueff (1500-1558), autor d'obstetrícia i ginecologia amb les obres "Trostbüchle" (1554), i "De conceptu et generatione hominis: de matrice et eius partibus nec non de conditione infantis in utero et gravidarum cura et officio ... libri sex" (Frankfurt, 1580). (Guerra. Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Jacobus rueff de conceptu et generatione hominis in 4º pergami* (1567) (7), i *Ruef de Conceptu et generatione Hom. – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

RUELIUS. J. Ruellius o Jean Ruelle (Soissons, 1474 – 1537), degà de la facultat de medicina de París i metge de cambra de Francesc I. Autor d'edicions llatines d'Scribonius Largus i de Dioscòrides (París, 1516). A partir d'aquesta edició de Dioscòrides, l'espanyol Antonio de Nebrija en va editar una altra a Alcalà d'Henares l'any 1518, que tingué una considerable influència, i on hi va incloure una llista de plantes medicinals espanyoles. (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Ruelius de natura stirpium in folio pergami* (1567) (7), *Ruellius de natura stirpium – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Ruellius in discoridem – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Joannes ruellius de natura stirpium* (1634) (14), *Joannes Ruelius* (1637) (13), i *Joannes Ruelius de natura Stirpium* (1637) (13).

RULANDI. Martí Ruland (Lavingen, 1569 – Praga, 1611), metge alemany que als 18 anys va ser nomenat doctor a Praga. Va seguir la medicina química de Paracels. Autor, entre altres, de l'obra "De perniciosa Luis Hungari caretectmars et curatione". (EUI). Per altra part, ja ho hem comentat quan estudiavem a mestre Roger, hi ha Rolando de Parma, metge salernità deixeble d'aquell, i autor d'una "Chirurgia" (1200). Malgrat això, creiem que les dues obres aquí ressenyades deuen correspondre a Martí Ruland. Hem trobat les obres següents: *Rulandi Curationes emporice – 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), i *Practica Rulandi* (1637) (13).

RUSTINO. No sabem si pot tenir relació amb Joan Rustin, teòleg alemany del segle XIV, les obres del qual son sermons, etc. (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Chirurgia de Rustino* (1637) (13).

RUYCES, Juan Alonso de los. Juan Alonso Ruices de Fontecha, catedràtic d'Alcalà d'Henares, i autor de "Medicorum incipientium medicina, seu medicinae christianae speculum" (1598). (Granjel). Hem trobat l'obra següent: *Dies privilegios para mugeres prenyadas auctor Juan Alonso y de los Ruyces* (1637) (13).

SAGARRA, Jacobi. Jaume Segarra (+ 1596), natural de Tàrraga i doctorat el 1575, professor de l'Acadèmia de Medicina de València. Autor de "Commentarii physiologici ..." (València, 1596), "De morborum et symptomatum differentiis et causis libri sex Claudii Galeni .. cum comentariis Jacobus Segarrae" (València, 1642), i "Commentaria in libros Galeni: De differentiis febrium et De medicamentorum facultatibus" (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B. Diccionari Biogràfic de Metges Catalans). Consta també com a autor de "De Medicina, de natura hominis, de temperamentum" (Arnall). Hem trobat les obres següents: *Sagarre Commentum Phisiologicum - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Segarra* (1634) (14), *Jacobus Segarra de natura humana* (1634) (14), *Commentaria Jacobi Segarra in libros galeni de differentiis febrium* (1634) (14), *Segarra de differentiis et causis morborum sinptomatum* (1634) (14), *Segarra de differentiis morborum* (1637) (13), i *Jacobi Sagarra de natura hominus* (1637) (13).

SALAT, Vicentio. Vicent Garcia Salat, catedràtic valencià renaixentista, comentarista de textos hipocràtics i galènics. (López Piñero). Hem trobat tres manuscrits: *Anatomia de Salat scrita de ma* (1637) (13), *De Historia totius corporis humani de Salat scrit de ma* (1637) (13), i *Comentaria in historiam Humanam a Vicentio Salat scrit de ma* (1637) (13).

SALIUS. Petrus Salius Diversus, autor de "De febris pestilenti tractatus ..." (Bolonya, 1584). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat l'obra següent: *Salius de febre pestilenti - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

SALVIANUS, Hyppolitus. Hyppolitus Salvianus (1514-1572), metge italià, professor a Roma i arquiata del papa Juli II. Autor de "De crisis ad Galeni censuram" (Roma, 1556), "De Aquatiliu animalium formis" (Venècia, 1600), i "De piscibus tomi duo" (EUI). Hem trobat les obres

següents: *Salvianus de Aquatiliu animalium hist. – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Hyppolitus Salvianus de Piscibus* (1637) (13), i *De urinarum differentiis de Salviano* (1637) (13).

SALVISCLANUS. Comentarista d'Hipòcrates i Galèn. Hem trobat les obres següents: *Salvisclanus in Artem Parvam – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), i *Salvisclanus in Aphoris. – 1 to (llibre de quart)* (1603) (8).

SALLANERDA. Hem trobat l'obra següent: *Un altre libre de stampa gran ab cuberta de post anomenat Sallanerda super practica* (1514) (6).

SANCTA CRUS. Antonio Ponce de Santa Cruz, metge de Felip II, va ser deixeble i continuador de Luísa Mercado a la facultat de Valladolid, on hi exercí com a professor des de 1592. Autor, entre altres obres, de "Opuscula medica et philosophica" (1622). (Granjel). Hem trobat l'obra següent: *Opuscula medica auctore Sancta Crus* (1637) (13).

SANCTI JOANNIS DAMACENI. Vegeu Joannis Mesué.

SANCTORII. Santorio Santori o Sanctorius (Capo d'Istria, 1561 – Venècia, 1636), estudià medicina a Pàdova i exercí a Polònia, Croàcia i Venècia. El 1611 fou nomenat professor de medicina a Padua, on hi exercí fins el 1624. Autor de "Methodi vitandorum errorum ..." (1602), i "De Statica Medicina" (1614). També escrigué uns comentaris a Galèn, "Commentaria in artem medicinalem Galeni: libri tres" (Lió, 1631), i uns comentaris a Avicena (1625). (Guerra. Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Sanctorius in artem medicinalem* (1634) (14), *Sanctorii methodus vitandorum errorum omnium* (1634) (14), *Sanctorii in artem medicinalis* (1637) (13), i *Sanctorii de Inventione remediorum* (1637) (13).

SANTORELLI. Antonio Santorelli (1581-1653), autor de "Antepraxis medica: in libros viginti et unum distributa ..." (Nàpols, 1622). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). També va escriure "Postpraxis medica, seu de medicando defuncto, liber unus .." (Nàpols, 1629). (Arnall). Hem trobat l'obra següent: *Antepraxis medica Santorelli* (1637) (13).

SAPORTA. Antoni Saporta (Montpeller, 1507 - Montpeller, 1573), metge de la nissaga dels Saporta, originaris de Lleida, i professor a la Facultat de Montpeller. Autor de "De tumoribus praeter natura, libri V", manuscrit que gaudí de cert prestigi i que després va ser publicat a Lió l'any 1624. (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans). Hem trobat l'obra següent: *Saporta de Tumor* (1637) (13).

SAVANAROLE, Michaelis. Michele Savonarola (Pàdua, 1385 - Ferrara, post. 1465), deixeble de Hugo Benzi (+1439) a la Universitat de Bolònia (Gràcia Guillen i Peset). Autor, entre altres treballs, de "Practica maior", escrita cap al 1440. (Corbella). Va escriure també "Opus medicinae seu practica de aegritudinibus de capite usque ad pedes" (Venècia, 1497) (Castrillo). Hem trobat les obres següents: *Michaelis Savanarole practica in folio pergami* (1567) (7), *Practica Savanarole - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Practica Savanarole - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Practica Savanarole* (1637) (13), i *Opera Savanarolae* (1637) (13).

SAVONA, Philippo. Hem trobat l'obra següent: *Decisiones medicinales auctore Philippo Savona* (1637) (13).

SCALIGERUS. Hem trobat les obres següents: *Scaligerus de tempor. emanatione - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), i *Scaligerius ad Cardanum - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

SCLANIUS, Salutis. Comentarista d'Hipòcrates. Hem trobat les obres següents: *Salutis sclanius in primum librum aphorismorum* (1634) (14), *Sclanii in lib. primum Apho. Hypp.* (1637) (13).

SCOTI. Hi ha una edició castellana de la *Physionomia* de Michael Scott (1495) (Riera). Hem trobat l'obra següent: *Scoti phisionomia in 8º pergami* (1567) (7).

SCRIBONIUS LARGUS. Scribonius Largus (10-50), metge de l'emperador Claudi, al qual acompanyà a l'expedició a les Illes Britàniques. Autor d'un llibre de fórmules titulat "De compositiones medicamentorum"

(París, 1528). També Ruellius (1474-1537) en va fer una traducció llatina (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Scribonius Largus de Compositione medicamentorum et Anthonius beninsonius in 8º pergami* (1567) (7).

SEBUNDII, Remundi. Ramon Sebunde, filòsof espanyol del segle XV i graduat en arts i medicina, natural de Barcelona i mort a Tolosa el 1436. L'única obra que va escriure és "Theologia naturalis liber criaturarum" (entre 1434 i 1436), que tingué moltes edicions (EUI). Hem trobat les obres següents: *Remundi Sebundii de natura hominis* (1567) (7), i *Sebundius de hom. natura - I to. (llibre de dotze full)* (1603) (8).

SELII. Hem localitzat l'obra següent: *Selii a fonte medici* (1637) (13).

SENNERTO. Daniel Sennert (Breslau, 1572 - Wittemberg, 1637), professor a Wittemberg. Autor de "Practica medicinae" (1628-1635), i de "Opera omnia" (Venecia, 1645). (Corbella). Hem trobat les obres següents: *De febribus auctore Sennerta* (1637) (13), *Sinch tomos de Senerto* (1637) (13), i *Institutionum medicinae de Senerto* (1637) (13).

SERAPIO. Al segle XIII, Abraham Ben Shem Tob va traduir, de l'àrab al llatí, el "Liber de simplice medicine" de Serapió (Cardoner). A finals del segle III a.C. va sorgir a Alexandria l'escola mèdica empírica i un dels principals representants va ser Serapió d'Alexandria (220 a.C.). La reconquesta de Toledo per Alfons VI el 1085, va proporcionar als cristians molts manuscrits àrabs, reunits des de la invasió islàmica el 711. Molts dels textos, escrits en àrab, eren científics i representaven la tradició de la ciència grega. Cap al 1135 l'arquebisbe de Toledo creà una escola de traductors. El 1144 s'hi va incorporar Gerard de Cremona (1114-1187), que buscava un text de l'Almagesto de Ptolomeo molt difícil de trobar. En morir, a Toledo, havia aconseguit traduir, de l'àrab al llatí, gairebé 90 obres, 24 de les quals eren de medicina i entre elles els textos de Serapió (Guerra). L'obra de Serapió el Jove va ser traduïda com "Liber de medicamentis simplicibus" (1479) (Guerra). Hi ha un incunable a la Universitat de Madrid titulat "Practica Io. Serapionis dicta Breviarium. Liber Serapionis de Simplici Medicina. Liber de Simplici Medicina dictus Circa Instans Practica Platearii" (Venècia, 1497). (Castrillo). Hem trobat les obres següents: *Un libre de forma de full ab cubertas de post de ploma anomenat lo cerapio* (1514) (6), *Serapio de simplicibus in folio pergami* (1567) (7), *Serapio de*

Simplicium med. facult. – 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Practica Joannis Serapionis* (1637) (13), *Serapionis opera* (1637) (13), i *Cerapion de simplicibus* (1637) (13).

SERMONETE. Johannes Sermoneta, autor de “*Quaestiones super Aphorismos Hippocratis et libros Tegni Galeni*” (Venècia, 1498) (Castrillo). Hem trobat l’obra següent: *Sermonete questiones in Aphoris. – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

SESALPINI. Andrea Cesalpino (Arezzo, 1519 – 1603), catedràtic de medicina a Pisa. Després es traslladà a Roma, on fou metge de Clement VIII i professor de la Sapienza. Autor de “*Questiones peripateticarum*” (1571), on descrigué les vàlvules cardíques i els vasos pulmonars, motiu pel qual també se li ha atribuït el descobriment de la circulació de la sang, com a Harvey (Guerra). Hem trobat l’obra següent: *Sesalpini questiones – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

SEVERINO. Marco Aurelio Severino (1580 - Nàpols, 1656), cirurgia calabrés graduat a Salern el 1606 i després, a partir de 1615, professor d’anatomia i cirurgia a Nàpols. Autor d’una obra sobre anatomia comparada, la “*Zootomia Democritae*” (1645). També escrigué llibres de cirurgia, com “*Trimembris chirurgiae*” (Frankfurt, 1653), i “*Synopseos Chirurgiae*” (1644). Treballà a l’Ospedale degli incurabili de Nàpols. Morí de pesta. (Guerra). Hem trobat dos obres: *Idea medicinae severinae* (1634) (14), i *Severinus in 5e. vocum praedicabilia Porphirii* (1634) (14).

SHETUS, Simeon. Hem trobat l’obra següent: *Simeon Shetus de Cibariorum facultate in 8º pergami* (1567) (7).

SILISII. Hem trobat l’obra següent: *Pharmacopea Silisii* (1584) (11).

SOLODIENSIS. Hem trobat l’obra següent: *Solodiensis de temporibus purgandi in morbis – 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8).

SOSCIUS. Hem trobat l’obra següent: *Socius de temporibus et modis recte purgandi in 16º pergami* (1567) (7).

SOTO, Lazarus de. Metge de Felip II i comentarista d'Hipòcrates (1594) (Granjel). Hem trobat les obres següents: *Lazarus de Soto in hip. – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), i *Primus tomus comentationum in Hyppocratis libros auctore Lasaro de Soto* (1637) (13).

STELLARIUS. Hem trobat l'obra següent: *Stellarius de natu. humana – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

STEPHANUS ACHINIENSIS. Podria referir-se a Joan Stephani, autor del segle XIV, probablement jueu convers d'origen sefardita, que se li atribueixen els següents manuscrits en llatí: "Canon de medicinis purgantibus o Ars medicinarum laxativum", "De febribus", "Cure", "Praxis medicine", i "Secreta" (Cardoner). Hem trobat les obres següents: *Stephanus achiniensis in primum librum quad glanconem in 8º pergami* (1567) (7), i *Explanationes Stephani* (1634)(14).

STEVE, Jacobus. Pere Jaume Esteve, metge valencià, catedràtic de Botànica i Anatomia a la universitat de València, es destacà pel llibre sobre l'obra de Nicandro, "Nicandri Colophonii poetae, et medici antiquissimi, clarissimique theriaca" (València, 1552). Autor, també, del comentari del llibre d'Epidèmies d'Hipòcrates i d'un "Diccionario de las hierbas y plantas que nacen en el reino de Valencia". (Corbella). Hem trobat les obres següents: *Jacobus steve in secundum hippocratis Epidemiorum in folio pergami* (1567) (7), *Hipocrates liber secundus epidemiorum Jacobi Steve* (1584) (11), *Nicandri Theriaqua ab comentaris de Jaume Steve* (1584) (11), *Jacobus Steva in lib. Epidem. – 1 to (llibre de full)* (1603) (8), *Esteve de theriaca* (1634) (14), i *Hypocratis comuni medicorum de Esteve* (1637) (13).

SYLVATICUS. Matthaeus Silvaticus (1265-1342), professor de Salern, autor de "Liber Pandectarum Medicinae" (Nàpols, 1474; Venècia, 1498), que és un llibre diccionari sobre les obres gregues i àrabs de medicina (Guerra, Castrillo). Hi ha també Joannes Baptista Silvaticus, autor de "De unicum, lapide bezaar smaragdo et margaritis, eorumque in febribus pestilentibus usu tactio" (Bergomi, 1605). (Arnall). No sabem a quin dels dos autors corresponen les obres que ressenyem a continuació, excepte

Sylvatici Pandecte, que va ser escrita per Matthaeus Silvaticus. Hem localitzat les obres següents: *Sylvatici Controvertie - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Sylvatici Pandecte - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Sylvaticus de Theriace Compositione - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), i *Silvat de Theorica* (1637) (13). Creiem que podria referir-se a Silvaticus.

SYLVIVM, Jacobum. Jacques Dubois, Sylvius (1478-1555), ingressà a la facultat de Montpeller, on es graduà de batxiller en medicina als 53 anys. Retornà a París i va ensenyar al col·legi Tréguier, on tingué deixebles il·lustres com Servet, Vesali, Guenther i altres. Autor d'una obra anatòmica important, la "Isagoge" (1555), on va descriure l'aqüeducte que porta el seu nom entre el tercer i quart ventricle cerebrals. (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Gatinaria per Jacobum Sylvium correcte in 8º pergami* (1567) (7). Marco Gatinaria va escriure "De curis egritudinum: particularium noni Almansoris practica uberrima" (Lió, 1516) (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). *Silvis de medicamentorum simplicium delectu in 16º pergami* (1567) (7), *Jacobi Sylvi varia opera in folio pergami* (1567) (7), *Jacobus Sylvius de componendis medicamentis in fo. pergami* (1567) (7), *Jacobus Sylvius in mensuem in folio pergami* (1567) (7), *Jacobus Sylvius de Elementis in folio pergami* (1567) (7), *Jacobus Sylvius de Elementis in folio pergami* (1567) (7), *Jacobus Sylvius de Elementis in folio pergami* (1567) (7), *Jacobi Sylvi pharmacopeia in 16º pergami* (1567) (7), *Jacobi Sylvi alia pharmacopeia in 16º pergami* (1567) (7), *Jacobi Sylvi grammatica in 4º pergami* (1567) (7). Sembla que pot obeir a un error de transcripció original, ja que desconeixem si va ser autor d'una gramàtica. De totes formes hem de pensar que Silvius es va graduar en medicina ja de gran, als 52 anys i, per tant, és possible que amb anterioritat hagués escrit sobre altres matèries. *Jacobi Silva methodus curandi* (1584) (11), *Fuesne de re medica libri tres per Jacobum Silvicio* (1584) (11), *Metjadus medicamentum componendi de Silvici* (1584) (11), *Sylvius de difarensiis morborum - 2 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Sylvius de mensebus et hom. genera. - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Sylvii methodus componendi medicamenta - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Sylvii Isagoges Anathomica - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), *Silvius de difa. febrium - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), *Jacobus Silvius de medicamentis* (1634) (14), *Silvius de medicamentis* (1634) (14), *Silvius de medicamentis* (1634) (14), *Silvius Isagoge anatomice et de febribus* (1634) (14), *Methodus medicamenta componenda auctore Sylvio* (1637) (13), *Jacobi Sylvi de Elementis* (1637) (13), i *In Hyp. et Galeni a Jacobo Silvio sis tomos grans* (1637) (13).

TADEUS FLORENTINUS. Tadeus Florentinus (1215-1295), metge italià. A partir dels 30 anys començà a estudiar filosofia i medicina. És conegut com a mestre dels metges i el segon Hipòcrates. Inicià una nova escola basada en la dialèctica i la lògica. Autor de moltes obres, entre elles "Espositiones in arduum aphorismorum Hippocratis" (Venècia, 1527) (EUI). Hem trobat les obres següents: *Tadeus florentinus in hyp. - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), i *Thadeo florentini in aphorismos Hippocratis* (1634) (14).

TAGAUTII. Joan Tagault, metge francès nat a Vimy i mort a París el 1544. Es doctorà a París el 1524. Fou degà de la facultat el 1534. Va fer expulsar de l'Escola a Miquel Servet, acusant-lo d'astròleg. Autor, entre altres obres, de "Comentariorum de purgantibus medicamentis simplicius libri duo" (París, 1537 i Lugduni, 1549) (EUI. Arnall). Hem trobat les obres següents: *Tagautii opera in folio pergami* (1567) (7), *Tagantius de purgantibus medicamentis in 8º cuyro* (1567) (7), *Thegausii de purgantibus medicamentis* (1584) (11), *Thegausii theologia* (1584) (11). No sabem si pot referir-se al mateix autor, ja que es tracta d'una obra de teologia. *Tagautii chirurgia - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Tagaustius de Purgantibus medicamentis - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), *Tagautius* (1634) (14), *Joannes tagautius de chirurgica institutione* (1634) (14), i *Tagautii chirurgia* (1637) (13).

TAISMERIUS, Joannes. Joan Taisnier, astròleg belga nat a Ath el 1509. Eclesiàstic, plagiador i poc seriós en la seva obra. Autor de "De natura magnetis et ejus effectibus", etc. (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Joannes Taismerius de natura magnetis in 4º pergami* (1567) (7) (Magnes, etis: iman, mineral).

TALIACONLII (TALIACOTII). Gasparo Tagliacozzi (1546-1599), de Bolonya, és considerat el fundador de la cirurgia plàstica pel seu llibre "De curtorum chirurgia per insitionem" (1597), amb il·lustracions sobre la rinoplàstia. (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Taliaconlii chirurgia - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), i *Cirurgia de Taliacotii* (1637) (13).

TAMARITUS. Pere Tamarit, metge mallorquí del segle XVI. Estudià a València. Autor de "De causis medicamentorum purgantium, libri duo" (València, 1569) (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans). Hem trobat les obres següents: *Un libret ab cubertas de pregami intitulat Petri Temeriti*

Valleris medici, acaba valet et majore valearium ad .6. kalendis aprilis (1590) (12), i *Tamaritus de medicinis purgantis - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

TAVIMIUS. Hem trobat l'obra següent: *Tavimius de Rebus non naturalius et vistuus medicine - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

TEFER. Hem trobat l'obra següent: *Tefer de Sanita. di durante - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

TENDERICH. Tederic de Luca, cirurgià italià de Bolònia del segle XIII, fou autor d'un tractat de cirurgia que traduí Guillem Corretger de Mallorca del llatí al català (Cardoner). Teodorico Borgognoni (Lucca, 1205-1298), residí a partir dels nou anys a Bolonya, on va aprendre cirurgia amb el seu pare, Ugo de Borgognoni (1160-1252). Ingressà a l'ordre de Sant Domènec el 1226. Va tenir com a deixeble al famós Henri de Mondeville. Va ser nomenat bisbe de Cervia (1266). Autor de "La Chirurgia" (Venècia, 1498). Recollí en els quatre llibres d'aquesta obra els ensenyaments del seu pare i la seva pròpia experiència. Contribuí principalment al tractament de les ferides per primera intenció. Recomanava netejar-les bé i suturar-les, protegir-les amb un embenatge que podia canviar-se cada tres dies, posant-hi un apòsit humit amb vi. Indicà la sutura intestinal amb fils preparats amb intestins d'animals (catgut, en versió moderna). Va descriure l'esponja somnifera, com ho feia el seu pare, per dur a terme l'anestèsia quirúrgica. Estava mullada amb un líquid concentrat d'extracte d'opi, beleny, euforbi, mandràgora i altres drogues narcòtiques, els efectes del qual no podien obtenir-se solament amb inhalació, sinó que es necessitava també ingerir-lo (Guerra). El llibre de cirurgia de Teodorico de Borgognoni, text sòlidament fonamentat en la medicina galènica, va ser traduït al català vers el 1304 pel cirurgià mallorquí Guillem Corretger, quan era estudiant de cirurgia a Montpeller, i corregit per Bernat de Barriac, metge dels reis de Mallorca (Arrizabalaga, Cifuentes). Se li atribueixen també les obres "Cirurgia de persones" i "Cirurgia de cavalls i Cirurgia d'ocells" (Carreras Valls). Hem localitzat les obres següents: *I tenderich en pla en paper* (1401) (3), i *I tenderich en pergami tot squinçat* (1401) (3).

THEOBALDUS. Hem trobat l'obra següent: *Theobaldus de Usu Pharmaceutics - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8).

THEODORITUS SYRENSIS. Theodoret de Siro, bisbe de Siro, nat a Antioquia vers l'any 393. Autor de moltes obres, entre elles "Curación de las enfermedades de los griegos" (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Theodoritus Syrensis in 8º pergami* (1567) (7).

THEODOROTUS VINGERIUS. Hem trobat l'obra següent: *Theodorotus Vingerius in hippocrateos labores* (1634) (14).

THEOPHRASTUS. Teofrasto (Eresos, 371- Atenas, 287 a.C.), filòsof deixeble d'Aristòtil, al qual substituï en la direcció del Liceu. És considerat el primer botànic. Autor de "Història de les plantes", i "De les causes de les plantes". La primera edició llatina d'aquestes obres es va fer a Treviso (1483), i la grega a Venècia (1497). També es coneixen fragments d'un tractat sobre metalls (Guerra. Corbella). Hem trobat l'obra següent: *Theophrastus de historia et causa plantarum* (1634) (14).

THEPHILUS. Theofilò Protospatario, metge bizanti de la primera meitat del segle VII. Entre altres obres escrigué "De urinis" (Basilea, 1533), i "De pulsibus" (Basilea, 1533) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Thephilus de pulsibus et urinis et comium quartane et cordus tot en un volum in 8º pergami* (1567) (7).

TOLETUS, Petrus. Hem trobat les obres següents: *Toletus de Morbis Puerorum - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), i *Petrus toletus de morbis puerorum* (1634) (14).

TOLOSATI. Antoni Tolosani (Tolosa, 1555 – 1615) (EUI). Hem trobat les obres següents: *Tolosati medendi methodus - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), i *Tolosani opuscula - 6 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8).

TOMITANO. Bernardi Tomitano (Pàdua, 1506 – Venècia, 1576), metge italià que exercí a Venècia. Va escriure, entre altres obres, "De morbo gallico" i "Conciglio sopra la peste di Venezia nel 1556" (EUI). Hem trobat l'obra següent: *De morbo gallico de Tomitano* (1637) (13).

TONUS. Hem trobat l'obra següent: *Tonus de feb. epidemicis - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

TOREUS. Luis de Toro, metge espanyol renaixentista, que estudià a Salamanca. Autor d'un llibre monogràfic sobre la febre punticular o tabardillo (1574), malaltia considerada nova pels metges de l'època. La dispersió dels moriscos del Regne de Granada havia provocat una onada epidèmica d'aquesta malaltia, motiu pel qual interessà als autors mèdics (Granjel). Hem trobat les obres següents: *Toreus ad febrem epidemicam seu punticularem* (1634) (14), i *De febris de Thoreo* (1637) (13).

TRINCAVELLI, Victorii. Victoris Trincavelli (1496-1568), autor "d'Operum ..." (Venècia, 1599), en tres volums (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Opera trincavelli - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Trincavelli Concilia - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Trincavellus de compositione medicamentorum - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Trincavellus de Compositione et Usu medicamentorum - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *.2. tomos de Trincavello* (1634) (14), *Consilia Trincavellii* (14), i *Opera Victorii Trincavelii* (1637) (13).

TRUCIANI MONACI (TURISANUS). Turisanus de Florentia, comentarista de Galèn i autor de "Turisanu Monaci plusquam commentum in microtegni Galieni, cum quaestione eiusdem de hipostasi" (Venècia, 1498) (Castrillo). Hem trobat les obres següents: *Un altre llibre de stampa gran anomenat truciani monaci super tecni* (1514) (6), i *Turisanus in artem parvam Galeni* (1567) (7).

TRUNCONII, Jacobi. Hem trobat l'obra següent: *Jacobi Trunconii de Custodienda puerorum sanitate* (1637) (13).

TURINUS. Hem trobat l'obra següent: *Turinus de curacione pleuritidis - 1 to (llibre de quart)* (1603) (8).

TURIVESIUS. Comentarista d'Hipòcrates. Hem trobat l'obra següent: *Turivesius in Aphorismis. - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

UGO SENENSIS. Ugo Benzi (Siena, 1376 - 1437), metge de Ferrara i Parma. Autor d'uns "Consilia" (Pàdova, 1488) i de múltiples comentaris a textos d'Hipòcrates, Galèn i Avicenna. (Guerra, Castrillo). Hem localitzat les obres següents: *Un altre libre ab cubertes de pergami apelat consells de hugo sobre lo primer e quart* (1514) (6), *Ugo senensis super Avicennam in folio pergami* (1567) (7), *Ugo senensis super fen prime avicenne in folio pergami* (1567) (7), *Ugo super Canones Avicene - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Ugo in Primam canonis Avicen. - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Ugo in Aphorismos - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Ugonis Concilia - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Ugo super quartam primi Can. Avicen. - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Consilia Ugonis* (1634) (14), *Expositio Ugonis super 1º canone Avicenne cum questionibus eiusdem* (1634) (14), *Ugonis commentaria supra fen .4. primi Avicennae* (1634) (14), *Expositio Hugonis Senensis super aphorismos hypocratis* (1637) (13), i *Expositio Hugonis Senensis* (1637) (13).

URZII, Petri. Hem trobat l'obra següent: *Petri Urzii lusitani apologia medicinalis* (1637) (13).

VACANELIUS, Joannes. Hem trobat l'obra següent: *Joannes Vacanelius de concensu medicorum* (1634) (14).

VAESIUS. Pedro Váez, autor de "Comentarios" (1570), i "Apologia medicinalis" (1593). Hi ha una edició d'aquesta última realitzada a Barcelona el 1593 (Grujell. Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Vaesius - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Vaessii Anathomes - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Vaesius de Vene sectione in febris put. - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Vaesii commentarius medicus* (1634) (14), *Apologia Vaetii* (1634) (14), i *Vaesii Compen. medi.* (1637) (13).

VALENTINI, Hieronymi Poli. Comentarista d'Hipòcrates. Hem trobat l'obra següent: *Commentaria Hieronymi Poli Valentini in libros de natura humana* (1634) (14).

VALERIOLA. François Valleriola (1504-1580), comentador de Galèn, autor de "Loci medicinae communes: tribus libris digesti: quibus accessit appendix universa complectens ea, quae ad totius operis integritatem deesse

videbantur ..." (Venècia, 1563), i "Enarrationum medicinalium libri sex; item Responsionum libri I" (Lió, 1589) (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Valeriola de locis in folio pergami* (1567) (7), *Valeriola Enarraciones in folio pergami* (1567) (7), *Valeriola in libros qui de causis symptomatum et morborum in 4º pergami* (1567) (7), *Valleriola de locis comunibus - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Valleriole observationes - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Valleriole enarraciones - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Valleriola de Constitutione artis medice - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Valleriola de locis medicinae communibus* (1634) (14), *Enarrationes Valleriolae* (1634) (14), *Valleriola in librum galeni de constitutione artis medice* (1634) (14), *Comentarium in sex libros Galeni de Vereliosa* (1637) (13), *Valleriiosa de Constitutione artis medicae* (1637) (13), i *Enarrationum medicinalium de vareliola tres tomos* (1637) (13).

VALESCUS DE TARANTA. Valescus de Taranta (1359-1420), metge portugués que exercí a Montpeller, on l'any 1418 va escriure "La practica o philonium pharmaceuticum et chirurgicum" (Venècia, 1490), on tracta de la curació de cada malaltia. També és autor d'un tractat sobre la pesta que va traduir Joan Vilar del llatí al català. Nosaltres l'hem estudiat en el llibre de "la Pesta del segle XV a Catalunya" (Guerra, Cardoner, Camps). Hi ha una edició del 1500 de la "Practica Valesci de Taranta quae alias Philonium dicitur, una cum domini Johannis de Tornamira introductorio" (Castrillo). Consta també la seva publicació de "Practicae medicinae studiosis viris ..." (Lió, 1535). (Arnall). Hem trobat les obres següents: *Un altre libre de full de stampa ab cubertas de pergami anomenat valescus sive philomun* (1514) (6), *Altre libre ab cobertas de pregami anomenat Practica Valesci de Taranti que alias philonium dicitur, y acaba die vero XX mensis novembris vel per inmundificationes* (1590) (12), *Practica Vallesii de taranta - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), i *Practica de taranto* (1634) (14).

VALVERDI. Juan de Valverde de Amusco (1520-1588), gran anatómic espanyol del Renaixement, format a Valladolid en humanitats i a Padova i Pisa en medicina, deixeble de Vesali. Autor de "De animi et corporis sanitate tuenda libellus" (1552), i "Historia de la composició del cos humà" (1556). Va corregir la doctrina de Galèn i Vesali, que deia que la sang passava pels porus de l'envà interventricular, i d'una forma definitiva deixà clara la circulació pulmonar (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Valverdi Anatomes - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Valverdi Anathomes - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

VALLERIUS MARTINUS. Hem trobat l'obra següent: *Vallerius Martinus de medicina* (1637) (13)

VALLESIUS. Francisco Vallés (Covarrubias, 1524 – Burgos, 1592), professor d'Alcalá d'Henares, metge de Felip II i conegut com "l'Hipòcrates espanyol" per la seva prudència clínica i pel fet de ser un dels millors traductors espanyols d'Hipòcrate, fou autor de les "*Contraversiarum medicarum*" (1556) i de la "*Sacra philosophia*" (1587), on estudià les qüestions mèdiques de la Bíblia. En el "*Tratado de las aguas destiladas, pesos y medidas que los boticarios deben usar*" aconsellà la prohibició dels instruments de cuina metàl·lics per tal d'evitar la contaminació dels aliments. Com a Protomèdic indicà algunes mesures preventives de les intoxicacions per metalls (Guerra. Corbella). Es coneix una edició italiana duta a terme a Pàdua l'any 1591: "*De urinis, pulsibus ac febribus compendiarie tractationes*" (Arnall). Hem trobat les obres següents: *Controvertie Vallesii* (1584) (11), *Vallesii in quantum* (1584) (11), *Dispensatorium Valerii cordi* (1584) (11), *Altre libre ab cobertas de pregami anomenat ... valle pratica ...* (1590) (12), *Vallesius in lib. Epidem.* – 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Valletii Controvertie* – 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Vallesii Controvertie* – 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Vallesii Controvertie* – 1 to. (llibre de full) (1603) (8), *Varia opera Vallesii* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), *Valles de las Aguas pesos y Medidas de los Boticarios* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), *Vallesii methodus* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), *Vallesius in lib. de racione Victus* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8). Comentari a aquesta obra d'Hipòcrates. *Vallessius de Pulsibus et Urinis* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), *Vallesii Cordi dispensarium* – 1 to. (llibre de dotze full) (1603) (8), *Vallesius in artem medicinalem* (1634) (14), *Controversia medica francisci vallesii* (1634) (14), *Vallesius de ratione victus in morbis acutis* (1634) (14), *Vallesius in librum epidemion* (1634) (14), *Franciscus Vallesius in libros Hypo. de morbis preparalibus* (1637) (13). Es refereix al comentari als set llibres de les Epidèmies "*In libros Hippocratis de morbis popularibus*" (Madrid, 1577), que es va editar després moltes vegades (Granjel). *Controvertiarum medicarum vallesii* (1637) (13), *Vallesius in artem parvam dos tomos* (1637) (13), *Methodus medendi francisci vallesii* (1637) (13), *Franciscus Valle de sacra philosophia* (1637) (13), i *Franciscus Valeri de orinis* (1637) (13).

VARIGNANE. Bartomeu de Varignana va fer una autòpsia a Bolonya el 1302, amb la finalitat forense de descobrir un enverinament (Cardoner), època molt precoç si tenim en compte que a la Corona d'Aragó, a Lleida concretament, es dugué a terme la primera autòpsia forense l'any 1385, arran de la sospita d'un enverinament per adelfa (Camps). Per altra part amb el nom de Guglielmo de Varignano, de la primera meitat del segle XIV, consta l'autor de "De curandis morbis universalibus et particularibus". (Corbella. Guerra). Hem trobat les obres següents: *Varignane Secreta - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), i *Secreta Varignane - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

VASQUESIS, Augustino. Agustín Vázquez, metge renaixentista natural de Salamanca, autor de "Questiones practicae medicae et chirurgicae" (1589) (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Vasquesis questiones - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Vasquesis questiones - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Quaestiones practicae medicae Vasques* (1634) (14), i *Questiones medicae auctore Augustino Vasques* (1637) (13).

VASSEI, Ludovici. Louis Vasse (1540), de Chalons, anatómic francès deixeble a París de Jacobus Sylvius (1478-1555), i autor de quatre taules anatómiques: "In anatomen corporis humani" (1540) (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Vassei tabule in folio pergami* (1567) (7), i *Anatomia ludovici Vasei* (1634) (14).

VASSEUS, Joannes. Joan Vasses (Meaux, 1486 - 1550), metge francès doctorat el 1520. Degà de la Facultat de Medicina (1532-1534). Va ser un dels metges més erudits de la seva època. Autor de moltes obres, entre elles "De iudiciis urinarum tractatus ex probatis collectus authoribus" (París, 1537), la qual hem trobat en aquesta recerca inscrita com: *Joannes vasseus de iudiciis urinarum in 8º pergami* (1567) (7).

VEGA, Christophori a. Cristoforus de Vega (1510 - 1573), metge humanista espanyol successor de Reinoso a Alcalà i catedràtic de prima de medicina, metge del príncep Carles, traductor, comentarista i editor d'Hipòcrates (1551 i 1562) i de Galèn (1553). Autor de "De arte medendi" (1561), i "Opera omnia" (Lió, 1576), i traductor del llibre sobre el "Pronòstic" (1551) del Corpus Hipocràtic (Guerra. Granjel). Va escriure

també el "Liber prognosticorum Hippocratis Coi: medicorum omnium facile principis, nuper e graeco in latinum sermonem translatus, cum praeclaris expositionibus: additis annotationibus in Galeni commentarios ... " (Salamanca, 1552). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem localitzat les obres següents: *Vega in libros qui de differentiis febrium in 8º pergami* (1567) (7), *Christophori avega ars medendi in folio pergami* (1567) (7), *Christophorus de vegua in 8º pergami* (7), *Christophori a Vega - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Avega in lib. prognost. - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Avega Ars medica - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Veiga de differentiis feb. - 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8), *Avega in Aphorismos - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Vega in lib. de difa. feb. - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Avega de febribus - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Totas las obras de Christophol a Vega en un tomo gros* (1634) (14), *Christopholia a Vega de arte medendi* (1634) (14), *Vega de differentiis febrium* (1634) (14), *A Vega in aphorismos Hippocratis* (1634) (14), i *Christophori a vega de Arte medendi* (1637) (13).

VEGA, Thomas Rodericia. Tomás Rodrigues da Veiga (1593-1668), autor de "Practica medica ..." (Lisboa, 1668) (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Thomas a Vega - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), i *Thomae Roderici a Vega opera omnia* (1637) (13).

VELEZ. Francisco Velez de Arciniega, naturalista nat a Casarrubios del Monte (Toledo). Exercí la professió d'apotecari a Toledo i Madrid, on va morir vers el 1613. Entre altres obres va escriure "Historia de los animales mas recebidos en el uso de la Medicina" (Madrid, 1613) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Velez de los animales* (1637) (13).

VEQUERIS. Ioan. Iac. Vveckerus, metge de Colmariae, autor de "In medicinae utriusque syntaxes rerum et verborum toto opere" (Colmariae, 1576). Hem trobat les obres següents: *Sintaxis medecine Vequeris - 1 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Vequerii Secreta - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Vequeris practica generalis - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8), *Vecherii practica* (1634) (14), i *Medicina utriusque Syntaxis auctore Joannem Jacobum Vveckerum* (1637) (13).

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Centre de Recerca per a l'Aprenentatge
i la Investigació

Biblioteca de Medicina

VERANDI, Eugenius de. Hem trobat les obres següents: Eugenius de Verandi roem. per sang. mis. – 1 to (llibre de quart) (1603) (8), i *Varandei de morbis et affectibus mulierum* (1637) (13).

VESALIUS. Andreas Vesalius (Brussel·les, 1514 – illa de Zante, 1564), anatòmic i autor de les conegudes “Tabulae anatomicae sex” (1538), sis taules d’anatomia amb finalitat docent per facilitar els treballs de les disseccions als seus alumnes de Padova. La seva gran obra fou “De humanis corporis fabrica” (1543). Va ser metge de Carles V i de Felip II. (Guerra. Arnall). Hem trobat les obres següents: *Opera Vesalii ... en dos tomos de setze* (1584) (11), *Anatomia Vesali* (1584) (11), *Anatomes Vesalli – 2 to. (llibre de full)* (1603) (8), *Vesalius de Re anatomica – 2 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Vesalius de usu Chine* (1634) (14), escrit relacionat amb el descobriment i ús terapèutic de la rel de Xina “Xinae radix” en el tractament de la sífilis, el qual es va publicar amb el títol de “Epistola rationem modumque propinandi radices chynae decocti pertractans” (1546) (C. D. O’malley). .2. *tomos de Andreu Vesalio* (1634) (14), *Andree Vesalii* (1637) (13), *Andreas Vesalii Anotamicarum* (1637) (13), i *Vesalii atonomia* (1637) (13).

VICTORIUS FAVENTINUS, Benedictus. Benedetto Vettori (1481-1561), de Faventia (ciutat d’Itàlia situada al sud-oest de Ravenna i al peu de la via Aemilia, actualment Faenza), comentarista d’Hipòcrates i autor de “Medicinalia consilia ad varia morborum genera” (Venècia, 1551) (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Benedicti Victorii practica in 16º pergami* (1567) (7), *Benedictus victorii in aphorismos hyppothecatis in 4º pergami* (1567) (7), *Benedictus Victorius in prognostica Aristotelis* (1634) (14), *Benedictus Victorius faventinus de morbo gallico* (1634) (14), *Practicae magnae Benedicti Victorii de morbis curandi* (1637) (13), *Empirica benedicti Victorii* (1637) (13), *Benedictus Victorius prognosticorum* (1637) (13), i *Benedicti Victorii in hypo. Aphoris.* (1637) (13).

VIDO VIDIO. Guido Guidi o Vidus Vidius (Firenze, 1508-1569), metge italià que exercí a Roma i Firenze, i després a París al servei de François I l’any 1542. Després passà a Pisa, on ensenyà filosofia i medicina. Va publicar una “Chirurgia” (1544), llibre molt ben fet, i “De anatome corporis humani” (1596). Descrigué els ossos del crani, vertebres, mecanismes de les articulacions i les relacions entre les humanes i les dels quadrúpedes

(Guerra). Hem trobat les obres següents: *Vido Vido in folio pergami* (1567) (7), *Vidius de febris et de Morbis* – 2 to. (llibres de quart) (1603) (8), .4. tomos de *Vidi Vidii* (1634) (14), *Vidius, Mercatus et Curtius de febris dos tomos* (1637) (13), i *Vidi Vidii varia opera* (1637) (13).

VIDI VIDI Junioris. Nebot de l'anterior. Imprimí l'obra del seu oncle "De anatome corporis humani" (1596), a partir del text de les disseccions dutes a terme a Pisa. La va incloure a les "Universae artis medicinalis" (1596) (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Vidi Vidi Junioris de Curatione* (16379 (13).

VIGO, Joannes de. Giovanni de Vigo (1450-1525), cirurgia del papa de Roma Giulio II, i autor de "Practica in arte chirurgica" (1514). Recomanà l'ús de l'oli bullint al trajecte de les ferides per arma de foc (Guerra). Hi ha l'edició espanyola "Libro o práctica en Cirugía del muy famoso y experto Juan de Vigo" (Madrid, 1717) (Arnall). Hem trobat les obres següents: *Joannes de Vigo in 8º pergami* (1567) (7), *Un libre ab cubertas de pregami anomenat opera Joannis de Vigo, acaba qui est quenternus* (1590) (12), *Vigonis Practica* – 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8), *Chirurgia Joannis a Vigo* (1634) (14), i *Practica Joannis de Vigo* (1637) (13).

VILAFRANCA. Podria referir-se al metge i literat renaixentista Antonio Juan de Villafrañca, traductor de la crònica de Paulo Jovio (Granjel). Hem trobat l'obra següent: *Vilafrañca de la sangria artificial* (16349 (14).

VILETA, Luis Joan. Metge de Barcelona els béns del qual van ser inventariats el 12 d'abril de 1634. Casat amb Elisabet Johana. Tenien una filla, Agnès, i un fill també metge de Barcelona, Dimas Vileta, conegut per l'informe que va fer sobre la pesta de 1650 a Girona amb el metge de Barcelona Lluís Mora (Camps). Vivia al carrer de Santa Anna, al costat del pati de l'església, on hi tenia una bona biblioteca amb gairebé 400 llibres. L'any 1602, va fer oposicions a Barcelona a la càtedra de Medicina i Aforismes d'Hipòcrates. El 1604, era membre del Col·legi de Doctors en Medicina de la mateixa ciutat, i els anys 1612 i 1622, va ser conseller del seu Ajuntament (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans). Va escriure les tres obres següents: *Commentaria en la Phisica de Aristotil del Dr. Luis Joan Vileta* (1634) (14), *Commentaria Joannis Vileta ad logicam* (16349 (14), i *In logicam et ethicam Aristotelis Joannes Vileta* (1634) (14).

VILLARINI. Francisco Díez Villarino, autor de "Medendi canonum" (Tudela, 1573) (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). Hem trobat les obres següents: *Villarini methodus - 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8), *Villaninus* (1634) (14), i *Fr. Villarini Canones med.* (1637) (13).

VOLPTIUTS. Hem trobat l'obra següent: *Volptiuts de particularibus morb.* - 1 to. (llibre d'octau) (1603) (8).

ZACCHIAE. Paolo Zacchias (1584-1659), metge dels papes Inocenci X i Alexandre VII, autor de "Quaestiones medico-legales" (1621-1635), obra cabdal de la medicina legal (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Questiones medicinales auctore Zacchiae* (1637) (13).

ZACHARIAE. Desconeixem si es refereix a Mestre Zacharias de Constantinobla (1150), autor del "Liber de passionibus oculorum" (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Opera filii Zachariae* (1637) (13).

ZERBUS, Gabriel. Gabrieli Zerbi o Gerbi (1460-1505), professor de la universitat de Padova i autor d'una "Anatomiae" (1502), on donà nom al pílcor (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Gabriel Zerbus et retardanda senectute in 4º cuyro ab posts* (1567) (7).

ZIMARA, Marco Anthonio. Filòsof i metge italià nat a Galatina vers el 1460 i mort a Pàdua el 1532. Professor a Pàdua i Nàpols. Va ser seguidor d'Aristòtil i dels àrabs. Autor de "Tabula dilucidationum in dicta Aristotelis et Averrois" (Venècia, 1564) (EUI). Hem trobat les obres següents: *Aristotelis alius index auctore Zimara in folio pergami* (1567) (7), *Index aristotelis marco anthonio Zimara autore in folio pergami* (1567) (7), *Theoremata Zimare in folio pergami* (1567) (7), *Marchus Antonius Zimora questionis de primo cognito et eiusdem solutiones contradictorium in dictis averrois in folio pergami* (1567) (7), *Zimare Theoretica et dilucidationes - 2 to. (llibre de philosophia de full)* (1603) (8), i *Theoremata Marci Antonii Cimarrae* (1634) (14).

ZOVELLUS, Jacobus. Hem trobat l'obra següent: *Jacobus Zovellus de peste in 8º pergami* (15679) (7).

B) ELS LLIBRES ANÒNIMS DE MEDICINA

Exposem en aquesta secció els llibres en els quals no consta el nom de l'autor a l'inventari. Els transcrivim en lletra cursiva. En alguns casos, ja ho hem dit, podem endevinar l'autor, i així ho fem constar quan es dona el cas. S'inclouen també, per la seva relació amb la medicina, els llibres d'astronomia. Per exemple en l'inventari de l'any 1634 hi havia un llibre inscrit com *Artificium de applicatione Astrologiae ad medicinam*. En l'exposició seguim un ordre cronològic, el dels anys en què van ser inventariats els llibres, amb la nota corresponent entre parèntesi.

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1396 (1)

Hem trobat el llibre següent: *Un libre de paper de medicines*.

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1401 (2 i 3)

Hem localitzat els següents llibres: *I libra en romans de diverses medecines cobert de cuyr en pases* (2), *Altra libra de semblant coberta que es en lati de stromonia* (2), *Altra libra de paper en romans dels signes e dels planetes cobert de pergami* (2), *Altra libra de medecines en paper cobert de pergami* (2), *Altra libra cubert de cuyr rog quax vermell lo qual es de nafres e medecines en romans* (2), *I libret ab posts blanques qui es de pergami en lati de medicina* (2), *I libre appellat circa iscars de paper cremat al sol* (3). Es refereix a l'obra "De simplici medicina" del metge salernità Mattheus Platearius el Jove (1120-1161), que comença amb les paraules "Circa instans". Va ser un prototip de les farmacopeies posteriors. (Guerra). *I altre libret cubert de vermell enque ha diverses tractats de medicina* (3), *I libre de strologia petit ab diverses tractats daquela cubert de pergami*(3), i *I altre libre de medicina daquela matexa forma de pergami* (3).

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1411 (4)

Hem trobat els següents llibres: *Un libre de paper hon havia algunes allegacions de cirurgia*, i *La art de medicina sens los comentis*.

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1445 (5)

Hem trobat els llibres següents: *Un libre de papper scrit en abrayc cubertes de paper dolentes ab cubertes de paper vermelles ab bolles apellat Almançor*. Es refereix a la coneguda obra de Rhazes (854-925), el "Kitab al-Mansuri", traduïda al llatí a Toledo per Gerard de Cremona, cap a l'any 1170, com a "Liber de medicina ad Almansorem", que s'imprimí a Milà el 1481 (Guerra). *Un libre de paper ab cubertes de paper blanques ab cinch boles en cada part apellat Tegni de medicina scrit de letra ebrahica*. Galèn va ser l'autor del "Tegni", comentat pel metge àrab Ali Ibn Ridwan, i traduït de l'àrab al llatí per Samuel Ben Judah Ibn Tibbon, al segle XII. (Cardoner). *Un libre en ebrahich en paper cubertes de paper vermelles apellat Tractats de medicina ab V bolles en cada cuberta*, *Un libre en forma menor de paper scrit en abrahych ab cubertes de paper vermelles ab bolles en les cubertes apellat Tractat de medicina*, *Un libre de pergami scrit en abraych apellat de Doctrines de philossoffs ab alguns regimens de medicina ab cubertes de fust ab V bolles en cascuna ab dos gaffets*, i *Un libret de paper scrit en abraych ab cubertes de paper verdes apellat Sumes de Medicina*. "Sumes de Medicina", pot referir-se al Pantegni d'Ali-Abbas, traduït per Constantí l'Africà (Pla i Dalmau).

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1478 (9)

Hem trobat els llibres següents: *Un libre apellat Conservació de Sanitat ab cuberta de post negres, comensa en vermell, après la taula, aquest es lo libre ... En lo negre, deus qui ...* Creiem que pot referir-se a "De sanitate tuenda" de Galèn. *Altre libre de la prop dita forma (de full) ab cubertes de fust negres scrit an paper ab correndelles apellat Tresor dels pobres, comensa lo vermell, Tresor dels ... Lo negre, Qui nom de deu* Es refereix a la coneguda obra de Petrus Hispanus (1210-1277), "Thesaurus pauperum". *Altre de forma de full ab cubertes de angrut e pell verda de medicina, comensa, In medicina ...*, i *Altre de forma de proces ab cubertes de angrut de cirurgia, comensa lo vermell, Incipit liber primus*

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1514 (6)

Hem trobat els llibres següents: *Un altre libre ab cubertas de pergami nomenat secreta maliers*. Probablement es refereix a l'obra apòcrifa, atribuïda a Albert Gran, "De secretis mulierum". *Un altre libre de forma de quart ab cuberta de angut anomenat conclusió sobre los vuyts dels*

phisich, Un altre llibre ab cuberta de angrut de forma de quar nomenat la suptilitat dels metges, Un altre llibre ab cuberta de pergami anomenat *amicus medicos*, i Un altre llibre de stampa de forma de full de cubertes de post anomenat *prima pars sancti doctoris*.

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1567 (7)

Hem localitzat els llibres següents: *Anatomica descriptio in folio pergami*, *Antidotarium in 16° pergami*, *Apparatus medicamentorum in 8° pergami*, *Anatomicus simphonia demalo usu medendi in 8° pergami*, *Anatomis epitome en dos volums in 8° pergami*, *Botanicon 1. de herbis in folio pergami*, *De Balneorum utilitate in 8° pergami*, *Concordantie pharmacopilorum in folio pergami*, *Cibaria re in 8° pergami*, *Dispensatorium de componendis et miscendis medicamentis in 16° pergami*, *Dispensarium Medicine in 16° pergami*, *Epitome medicine in 16° pergami*, *Enchiridion medicine in 16° cuyro*, *Enchiridion chirurgicum in 8° pergami*, *Enchiridion medicamentorum in 16° pergami*, *Formule remediorum in 16° pergami*, *Hortulus sanitatis in folio pergami*, *Hortulus Gallicus in 8° pergami*, *Holosis febrium in 4° pergami*, *Introductionem in artem medicam in 16° cuyro*. Pot referir-se a "Ars medica" de Galèn. *Iatromices medicamentorum tres volums in 8° pergami*, *Lexica medicine in folio pergami*, *Medicina medicamenta in folio pergami*, *Medicinalia in 16° pergami*, *Morbi Gallici liber diversorum autoris in 8° pergami*, *Methodus cognoscendorum morborum in 4° pergami*, *Pandecte medicine in folio pergami*, *Pharmacopeia medicamentorum omnium in 8° pergami*, *Pharmacopolorum castigationes in 8° pergami*, *Plantarum varia historia in 8° pergami*, *Tabule simplicium medicamentorum in folio pergami*, *Tabule totius artis medice in folio pergami*, *Iatromathematice in 16° pergami*, *Stirpium historia in 8° pergami*, i *Theses rei medice*. L'autor mèdic Erastus (1523-1584), amb molta obra escrita, té algunes obres com "Theses de contagio" (Heidelberg, 1574), "De disenteria theses" (Heidelberg, 1570), etc.

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1584 (11)

Hem trobat les obres següents: *Uns scrits de medecina ...*, *Comentari in aphorismos hypocratis*, *Amicus medicum*, *De morbo galico*, *Scrits de morbo de synthomate*, *Altres llibres de scrits de diverses coses de medecina*, *Octavius thomus de certa chirurgica scrits de ma*, *Quatre quarnets de paper petits de medecina scrits de ma*, *Scrits sobre alguns llibres de Galeno*, i *Scrits sobre los simples de Galeno y de differentiis morborum*.

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1590 (12)

Hem trobat les obres següents: *Altre libre ab cobertas de cartró cobert de cuyro vermell anomenat Totam Medecinam in gentibus volu./ribus*, y acaba omnes sunt coterni qui est diurnus d... lo qual libre y ha un coern de philofia assertionis, *Altre libre ab cobertas de pregami anomenat Consumatissim artium et medecine doctoris ..*, *Altre libre ab cobertas de pregami anomenat de usus partium corporis humani*, y acaba menbarndi ibidem. Es refereix a aquesta obra de Galèn. *Altre libre ab cobertas de pregami anomenat Morborum intra... curatione*, *Altre libre ab cobertas de pregami anomenat De conservande bona valetudine*. Es refereix a l'obra de Galèn. *Altre libre ab cobertas de pregami anomenat Canonis comunales deve mesura de consulesione medicinarum*, *Altre libre ab cubertas de cartró coberta de cuyro negre anomenat Compendium de vitis ratione*. Pot referir-se a l'obra de Galèn "*De victus ratione*". *Altre libre ab cobertas de pregami anomenat de compositione medicamentorum*, acaba siva salvatica. Pot referir-se a l'obra de Galèn "*De compositione medicamentorum per genera*". *Altre libre ab cobertas de pregami*, y comensa anemomne silvestris, y acaba digoitalis lutea, i *Altre libre ab coberta de pregami anomenat morbi galisi*, y acaba nos ad majorasilis facientibus ac simir.

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1603 (8)

Hem trobat les obres següents: *Varii Auctoris de Morbo Gallico* – 2 to. (llibre de full), *Concordia aromaticorum* (llibre de full), *Concordia Barchinonensium aromaticorum* – 1 to. (llibre de full), *Lumen Apotchariorum* – 1 to. (llibre de full), *Dolose Summa medecine* – 1 to. (llibre de full), *Varii auctores in Medecinam* – 1 to. (llibre de full), *Varii auctores de balneis* – 1 to. (llibre de full), *Pharmacopea Burgundiae* – 1 to. (llibre de quart), *Meditationes in theriacam et midrit.* – 1 to. (llibre de quart), *Antidotarium Bononiense* – 1 to (llibre de quart), *Varii auctores de Morbo Gallico* – 1 to. (llibre d'octau), *Atheniensis in Therapeuticam* – 1 to. (llibre d'octau), *Compendium Curatricis Scientiae* – 1 to (llibre d'octau), *Thesaurus Pharmaceuticus* – 1 to. (llibre d'octau), *Regimiento y Aviso de Sanidad* – 1 to. (llibre d'octau). Es refereix a l'obra "*Regimiento y aviso de Sanidad*", de Francisco Nuñez de Oria, editada l'any 1569. *Tractatus adversus Avicen et moteros.* – 1 to. (llibre d'octau), *Dicerni Serinium Medicine* – 1 to. (llibre d'octau), *Historia de li simplici que vengano de India* – 1 to. (llibre d'octau), *Libre deus secrets de la medecina* – 1 to. (llibre d'octau), *De Variolis en frances* – 1 to. (llibre d'octau), *De cuitanda*

epidemia contagione – 1 to. (llibre d'octau), *Dictionarium medicum* – 1 to. (llibre d'octau), *Dispensarium medicamentorum* – 1 to. (llibre de dotze full), i *Antidotarium Romanum* – 1 to (llibre de dotze full).

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1634 (14)

Hem trobat les obres següents: *La concordia catalana*, *La concordia valentiana*, *Nou index en todas las obras de galeno*, *Index universal de todas las obras de galeno*, *Commentaria in Avicennam*, *Annotaciones super commentaria galeni in aphorismos*, *Antoniana margarita de medicina*, *Concordia Çaragossana*, *Tractados de chyrurgia*, *Artificium de applicatione Astrologiae ad medicinam*, *Catalogus simplicium medicamentorum*, *De placidis Hippocratis et Platonis*, *De activa medicinae scientia*, *De temporibus purgandi in morbis ex salodiense*, *Frenus de flatibus*, *Practica de boticarios*. Correspon a l'obra "Theorica y practica de boticarios" de fra Antoni Castell, monjo de Montserrat, editada a Barcelona l'any 1592 (Sorni Esteva i Suñé Arbussa). *Adversus Avicennam academia florentina*, *Ars de dosibus*, *Vocabularius medicinae*, *De praesagienda vita et morte Marosticensis*, *Dialection medicinarum*, *Enchiridion dispensarium*, *De morbis musculorum*, *De morbis puerorum*, i *Evacuandi ratio merendae*.

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1637 (13)

Hem localitzat els llibres següents: *Epistole Medicinales diversorum auctorum*, *Nova stirpium adversaria*, *Concordia Pharmacopolarum bar.*, *Sinch llibres escrits de ma de medicina*, *Contemplatio medi. fidelis*, *Prima secunda y tercera partes de la Historia medicinal*, *Harmonia Gyneciorum de morbis mulierum*, *Opusculum Recens naturam de morbis puerorum*, *De conceptu et generatione hominis*, *Libre del arte de las Comadres*, *Gyneciorum de mulierum affectibus*, *Tomus tertius Gyneciorum de morbis mulierum*, *Comentaria in librum de differentiis morborum scrit de ma*. Manuscrit on es comenta l'obra de Galèn "De differentiis morborum". *Anatomes Elenchus* (Elenchus, i: apèndix d'un llibre), *Elenchus in Epidemicas hyppocratis*, *Summa brevis dispu. medice*, *Un libre escrit de ma de tumoribus et indicationibus*, *Scrit de ma de Arte prava (parva)*. Es refereix a un manuscrit de l'obra de Galè "Ars parva". *Tres llibres de ma de medicina*, *Prognosticorum de medicina*, *Un libre scrit de ma de medicina*, *Orde y metodo pera prevenirse contra la putrefactio*, *Tratados de Garrotillo*, *Lexicon med. bar. Cast.*, *Florida Corona*. Gazio Antonio (1449-1528), autor de "Florida corona: quae ad sanitatis hominum conservationem ac longevam vitam perducendam sunt per necessaria continens ab Anthonio

Gazio .. composita" (Lió, 1534). (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). *De ulseribus scrit de ma, Compendium artium medicae scrit de ma*. Pot referir-se a un compendi manuscrit d'una obra de Galèn. *Deu librets petits de medicina, Setse librets de medicina de differents materies, Articella de orinis*. Els textos de l'Escola de Salern van influir en l'educació mèdica reunits en les anomenades "Articella", impreses primer a Padova (1476). El seu contingut varia amb les diferents edicions, però en general contenen els textos utilitzats a Salern, com "La Isagoge", de Johannitius, "In arte parva", de Galèn, el "Prognosticon", d'Hipòcrates, el "Liber pulsum" i el "Liber urinarum", de Philaretos, als que es van afegir obres d'Hipòcrates, Galèn i altres autors (Guerra). *Oeconomia Hippo. alphabetica, Conciliator Controvertiarum de venenis, Anatomicae prelectiones, Historiae generales plantarum tomos dos, Commentaria in libros diascoridis de materia medica dos tomos, Sinch libres de medicina scrits de ma, Dos libres de medicina scrits de ma, Questiones medico legales*. Es refereix a l'obra de Zacchias. *Lilium medicinae scrit de ma*. Es refereix a una obra de Bernard de Gordon. *Luminare majus super Hypocratem, Pandectae medicinae, Tratado de todas las enfermedades de Remyones, De historia stirpium, Quinse librets petits de medicina, Anarceves morborum, Rosa Anglica*. Ioannes de Gaddesden (Hertsfordshire, 1285-1361), metge anglès que estudià a Oxford, on es graduà el 1303. Exercí a Londres, on fou clergue de Sant Paul i metge del rei Eduard II. Autor de "Rosa anglica practica medicinae: a capite ad pedes per Joannem Anglicem ..." (Pavia, 1492). Aquesta obra està influenciada pel text de Bernard de Gordon citat abans, on l'autor hi afegeix algunes observacions pròpies. Es recorda pel fet de recomanar l'ús de la llum roja en el tractament de la verola (Guerra. Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). *Lexicon de Epilepsia, Sis librets de medicina, Institutiones medicae*. Pot referir-se a la coneguda obra de L. Mercado. *Concilia medicinalia, Comentari petit sobre los aforismes, Comentum in artem pravam (parvam)*. Es refereix a un comentari de l'obra "Ars parva" de Galè. *Set librets petits de medicina, Fundamentum opticum oculi, Polyanthea opus, Polyanthea medica, Specchio de Scientia universali, De symptomate et morbo, i De fructibus medicinae Galenus*.

*

C) DICCIONARI D'AUTORS D'ALTRES MATÈRIES

Seguim el mateix mètode d'exposició que en els autors de medicina. Hem trobat els següents autors:

ABTISSA, Anthoni. Hem trobat l'obra següent: *Altro libre de stampa de forma de full anomenat vocabulari del anthoni abtissa* (1514) (6).

ADRIANUS. Adriano de Corneto, cardenal italià nat a Corneto el 1460. Autor de "De sermone latino et de modis latini loquendi" (1613) (EUI). Hem trobat lews obres següents: *Adrianus de vera philosophia in 8º pergami* (1567) (7), *Adrianus cardinalis de lingua latina in 8º pergami* (1567) (7), i *Adrianus de modo latine loquendi - 1 to.* (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

AEGIDIUS. Hem trobat l'obra següent: *Aegidius de generatione et corruptione et de Aram.* - 2 to. (llibre de philosophia de full) (1603) (8).

AESCHINIS. Aeschines o Esquines (390 - 314 a.C.), cèlebre orador ateniense del segle IV a.C., rival de Demòstenes, autor de tres discursos que es conserven: "Contra Timarco", "De l'ambaixada", i "Contra Ctesifonte" (Blánquez). Hem trobat l'obra següent: *Aeschinis oratio in 4º pergami* (1567) (7).

AESOPUS. Esopo (620 a.C. - 560), cèlebre fabulista grec de Frigia que dedicà les seves fàbules a Cresos, rei de Lidia (Blánquez). Hem trobat les obres següents: *Aesopi fabule in 16º pergami* (1567) (7), i *Fabule Asopi - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

AGNATI, Joannes Baptista. Joan Baptista Agnès (València, 1480 - 1553), sacerdot, predicador i poeta. Autor, entre altres obres, de "Pro sarracenis neofites", "Panthalia libri XXVII", etc. (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Joannes Baptista Agnati* (1637) (13).

AGRICOLA. Hem trobat l'obra següent: *Agricola de natura - 1 to.* (llibre de philosophia de full) (1603) (8).

ALAMANTICUS. Pot referir-se a Lluís Alamanni (1495-1556), poeta florentí (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Alamanticus de diebus decretoriis* (1637) (13).

ALBERT GRAN. A la baixa edat mitjana la medicina va integrar en els continguts acadèmics idees aristotèliques. Albrecht von Bollstädt o Albertus Magnus (Castell de Lauingen, 1193 - 1280) va ser dels que més hi va contribuir. Ingressà a l'ordre de Sant Domènech, inicià l'ensenyança a París i després passà a Köln, on hi va fundar un studium generale el 1248, i on tingué entre els alumnes a Sant Thomàs d'Aquino. Se li atribueix la introducció de les idees aristotèliques a la filosofia, teologia i ciències medievals. Va introduir molts remeis populars a les seves obres. Es creu que és autor, malgrat ésser apòcrif, de "De secretis mulierum" (Guerra). Hem localitzat les obres següents: *Un altre ab cubertas de pergami anomenat albert gran de celo et mundo* (1514) (6), *Un altre ab cubertas de pergami apellat albert gran de amma libus* (1514) (6), *Un altre ab cubertas de pergami apellat la metafísica de aubert gran* (1514) (6), *Hun altre libre de stampa de forma de full nomenat alberty magnus super libros mathauros* (1514) (6), *Albertus magnus in aristotelem en sinc volums in folio pergami* (1567) (7), *Opera divi alberti magni de phisico auditu de caelo et mundo* (1634) (14), i *Albertus in phisicam* (1634) (14).

ALCIATO DE CAMANERA. Andreu Alciati (Alzate, 1492 – Pavia, 1550), autor italià que estudià a Milà i va ser catedràtic a Bolònia. Autor de moltes obres, entre elles "Trattati deglie emblemì", etc. (EUI). Hem trobat les obres següents: *Alciato de camanera de desafio in 8º cuyro* (1567) (7), i *Alciati emblemata in 8º pergami* (1567) (7).

ALCOSER. Francisco de Alcocer, franciscà del segle XVI nat a Santiago de Compostela. Va escriure "Un confesonario" (1572), i "Tratado del juego" (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Alcoser del confessorario - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

ALDAMA. Hem trobat l'obra següent: *Scrìts sobre la philosophia de aldama* (1584) (11).

ALDI. Hi ha un editor de Venècia, Aldus, que va dur a terme el 1525 la primera edició de "Opera Omnia" de Galèn, en grec (Guerra). Hem trobat la següent obra la qual no sabem si correspon al citat editor: *Aldi grammaticcha in 8º cuyro* (1567) (7).

ALEXANDRES, Joannis. Hem trobat l'obra següent: *Annotationes Joannis Alexandres in tres libros de anima Aristotelis* (1634) (14).

ALEXANDRI AFRODISII. També consta als autors de medicina com Aphrodiseus. Alexandre d'Afrodisia és citat per Lluís Faraudo de St. Germain en la seva versió catalana, del segle XIV, del llibre d'Ibn Wafid del segle XI, sobre matèria mèdica, on enumera les propietats terapèutiques de diverses matèries d'origen vegetal, mineral i animal (Cardoner). Giorgio Valla (ca. 1430 - ca. 1500), traductor i comentarista de Galèn, va ser autor de "Problemata Alexandri Aphrodisei in latinum translata" (Venècia, 1501) (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B. Guerra). Hem trobat les obres següents: *Alexandri aphrodisii questiones*, *Eustratius in secundum librum posteriorum aristotelis et hermolanus barbarus in plinium in folio pergami* (1567) (7), *Problemata Aristotelis de Alexandri Afrodisei* (1584) (11), i *Alexandrus Aphoriscus in 8 libros topicorum Aristotelis* (1634) (14).

ALEXANDRO. Alexander ad Alexandro, autor italià nat a Nàpols el 1461 i mort a Roma. Va escriure "Genealium dierum", entre altres obres. (EUI). Hem trobat les obres següents: *Alexandro de diebus Genialiis - 1 to.* (corresponent als llibres tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8), i *Alexander ab Alexandro* (1634) (14).

ALFONSUS. Hem trobat l'obra següent: *Alfonsus super Phisicam - 1 to.* (llibre de philosophia de full) (1603) (8).

ALONSULE FERRERS. Hem trobat l'obra següent: *Alonsule ferrers cum alio opere reliquo sancto in 16º cuyro* (1567) (7).

AMERBACHII. Vito Amerbach, literat bavar nat el 1503 i mort el 1557. Professor de les Universitats de Eichstaedt i Ingolstadt. Autor de moltes obres de dret, teologia, filosofia i història (EUI). Hem localitzat l'obra següent: *Amerbachii comentaria in officia Ciceronis in 8º pergami* (1567) (7).

AMMONII HERMEAE. Fill d'Hermaes, filòsof peripatètic d'Alexandria, deixeble de l'atenenc Proelo. Va escriure "Set llibres de la metafísica del

tractat de la interpretació i comentaris a les categories d'Aristòtil" (Venècia, 1545) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Commentaria Ammonii Hermeae in Aristotelis librum de interpretatione* (1634) (14).

ANETOPOLUS. Hem trobat l'obra següent: *Anetopolus in lib. de Coelo et de naturali co auditu* - 2 to. (llibre de philosophia d'octau) (1603) (8).

ANGELI POLICIANI. Hem trobat l'obra següent: *Angeli policiani prelectio in priora aristotelis in 4º pergami* (1567) (7).

ANTONIUS. Hem trobat l'obra següent: *Antonius in porphirium in folio pergami* (1567) (7).

ANTONIUS ANDREAS. Antonio Andrés, teòleg espanyol del segle XIV nat a Tauste, deixeble d'Escoto, conegut comunment com doctor Dulcifluo. Autor de molts llibres, entre ells "In quator libros cententiarum", "Liber Perihermeneias Aristotelis", "Comentaris a la fisica i la metafisica d'Aristòtil", etc. (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Antonius Andreas super aristotelem* (1637) (13).

ANTONIUS BERNARDUS MIRARDULANUS. Hem trobat l'obra següent: *Antonius Bernardus mirardulanus in logicam aristotelis in folio pergami* (1567) (7).

APHTONIUS SOPHISTA. Hem trobat les obres següents: *Aphthonius Sophista in 8º pergami* (1567) (7), i *Aphthonius sophista in 8º cuyro* (1567) (7).

APIANUS. Apià, historiador grec originari d'Alexandria i contemporani d'Adriano. Autor d'una història romana que comprèn des dels començaments fins a l'imperi de Trajano. Es conserven 11 dels 24 llibres de l'obra (DES). Hem trobat les obres següents: *Apianus de bello civile in folio pergami* (1567) (7), i *Cosmographicus Apiani* (1637) (13).

APITIUS. Apicio, autor que va viure al segle I sota el regnat de Trajano. Autor d'un tractat culinari (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Apitius denculinaria - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

APULCIUS. Hem trobat l'obra següent: *Apulcius in 8º pergami* (1567) (7).

AQUARIUS. Maties d'Aquaro, frare dominic italià, nat a Aquaro, i mort el 1591 (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Aquarius in XII lib. Philosophia - 1 to.* (llibre de philosophia de full) (1603) (8).

ARANIVES. Hem trobat l'obra següent: *Aranives del Alma* (1637) (13).

ARBREII, Joanes. Hem trobat l'obra següent: *Compendium Joanes Arbrerii* (1584) (11).

ARGILOSTILI VISUNSI, Joanis. Hem trobat l'obra següent: *Altre libre ab cobertas de pregami anomenat Prefatio Joanis Argilostili Visunsi in libro phisicam Aristotelis, y acaba ad inferna terra ad superme innis* (1590) (12).

ARIAS. Arias (Sevilla, 1533 – 1605). Va estudiar a Alcalà i als 26 anys ingressà a la Companyia de Jesús. Professor de Teologia Escolàstica a Còrdova. Autor de "Tratado del Rosario", i "Del aprovechamiento Espiritual" (EUI). Hem trobat les obres següents: *Aprovechamiento Spiritual de Arias - 2 to. 4.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8), i *Rosario de Arias - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

ARISTOPHANES. Poeta còmic d'Atenes, coetani de Sòcrates, nascut a Linde (Rodas). Solament ens han arribat onze de les seves obres, que són un model de sàtira social i política (Blánquez). Hem trobat l'obra següent: *Aristophanes in 8º pergami* (1567) (7).

ARISTÒTIL. Aristòtil (Stagira, 384 – Chalkis, 322 a.C.), fill del metge Nicòmano. Als 17 anys va anar a Atenes i durant 20 anys va estudiar amb Plató. Tutor d'Alexandre a Macedònia. Influí indirectament en la medicina amb les seves aportacions a la botànica, zoologia, anatomia comparada, embriologia, fisiologia, teratologia i, sobretot, amb la seva lògica i el mètode científic. Les contribucions mèdiques es troben sobre tot a la Física, principalment a la "Història natural dels animals" (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Un altre llibre de cubertes de pergami anomenat los problemmas de aristotil* (1514) (6), *Un altre llibre de forma defull anomenat Aristotil de animalibus* (1514) (6), *Un altre llibre cubert de pots de forma maior de stampa anomenat la philosophia natural de aristotil* (1514) (6), *Un altre llibre forma maior ab cubertes de post de stampa nomenat aristotil super libros phisicos de celo et mundo* (1514) (6), *Aristotelis politica cum comento in folio cuyro* (1567) (7), *Aristotelis de historia animalium in folio cuyro* (1567) (7), *Aristotelis logica cum comento in folio cuyro* (1567) (7), *Aristotelis problemata in folio pergami* (1567) (7), *Aristotelis ars dicendi cum comento in folio pergami* (1567) (7), *Aristotelis libri aliquot a sepulveda versi in folio pergami* (1567) (7), *Aristotelis thesaurus in 16º pergami* (1567) (7), *Aristotelis rhetorica in 8º cuyro* (1567) (7), *Aristotelis llogica in 8º cuyro* (1567) (7), *Aristotelis metaphisica in 8º cuyro* (1567) (7), *Aristotelis logica in 4º cuyro* (1567) (7), *Aristotelis propositiones in 4º pergami* (1567) (7), *Aristotelis posteriora cum comento philoponi in folio pergami* (1567) (7), *Aristotelis sententiae et platonis et problemata aristotelis in 16º pergami* (1567) (7), *Aristotelis flores Illustriores in 16º pergami* (1567) (7), *Aristotelis retoricha in 8º pergami* (1567) (7), *Aristotelis demando in 8º pergami* (1567) (7), *Phisica aristotelis in 8º pergami* (1567) (7), *Aristotelis scientia* (1584) (11), *In et officium Aristotelis* (1584) (11), *Aristotelis Sanctie* (1584) (11), *comentaria in libros de celo Aristotelis* (1584) (11), *Altre llibre ab coberta de pregami anomenat dialecta aristotil philoforum, y acaba moltu profit qui gracia* (1590) (12), *Opera Aristotelis – 2 to. (llibre de philosophia de full)* (1603) (8), *Aristotelis aliqua opuscula – 1 to. (llibre de philosophia de full)* (1603) (8), *Arist. Periermenias – 1 to. (llibre de philosophia d'octau)* (1603) (8) (elenchus, i: apèndix d'un llibre), *Arist. in lib. ethicorum – 1 to. (llibre de philosophia d'octau)* (1603) (8), *Aristo. De Generacione et Corruptione – 1 to. (llibre de philosophia d'octau)* (1603) (8), *Los 8 llibres topichs de Aristotil* (1634) (14), *Aristotelis libri 8 de Phisico auditu* (1634) (14), *Tomus tertius operum Aristotelis* (1634) (14), *Parva naturalia Aristotelis Stragitae* (1634) (14), *Tabula in dictis Aristotelis* (1634) (14), *Logica Aristotelis et 3ª recognitione* (1634) (14), *Libre tredecim Aristotelis metaphisicorum* (1634) (14), *Logica Aristotelis* (1634) (14), *Athica Aristotelis* (1634) (14), *Aethica Aristotelis*

(1634) (14), *Metaphysicorum libri Aristotelis* (1634) (14), *Phisica Aristotelis* (1634) (14), *Aristotelis Stagiritae operum dos tomos* (1637) (13), *Phisicorum Aristotelis* (1637) (13), *Logica Aristotelis* (1637) (13), *Physicorum Aristotelis* (1637) (13), i *Aristotils tres tomos* (1637) (13).

ARRIANUS. Arriano Flavio, historiador i filòsof grec del segle II nat a Nicomedia (Vitinia). Autor de "Història dels successors d'Alexandre Magne" (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Arrianus de rebus gestis alexandri in folio cuiro* 81567) (7).

ASPILCUETA. Martí Azpilcueta (Barosoain, 1491 – Roma, 1586), teòleg navarrès, autor de moltes obres, entre elles "Manual de confesores y penitentes" (EUI). Hem trobat les obres següents: *Manual de Confessores de Azpilcueta - 1 to.* (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8), i *Azpilcueta manual de Confessores - 1 to.* (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8)

ASTANEII. Hem trobat l'obra següent: *Cathalagus placia mundi astaneii* (1584) (11).

AUGUSTINI SALURNINI. Hem trobat l'obra següent: *Augustini salurnini grammatica in 8º pergami* (1567) (7).

AURELII AUGUSTINI. Hem trobat l'obra següent: *Opera theologa divi Aurelii Augustini* (1634) (14).

AURIMONTONUS. Hem trobat l'obra següent: *Aurimontonus in logicam - 1 to.* (llibre de philosophia d'octau) (1603) (8).

AUZIAS MARCH. Ausiàs March (1397-1459), poeta valencià, autor de "Cants de mort", "Cant espiritual", etc. (DES). Hem trobat les obres següents: *Auzias March* (1584) (11), *Altres obres de Auzias March* (1584) (11), i *Ausias March* (1634) (14).

AVENTINUS. Joan Thurmayer (Abensberg, 1477 – Rotisbour, 1534), historiador alemany conegut com Aventino. Autor, entre altres obres, de “*Annales Baiorum*”, llibre d’història medieval molt important. (EUI). Hem trobat l’obra següent: *Aventinus empiricorum* (1634) (14).

AVUS MARIATO, Franciscus. Hem trobat les obres següents: *Franciscus avus mariato in eticha aristotelis in folio pergami* (1567) (7), i *Franciscus avus mariato in phisicam aristotelis in folio pergami* (1567) (7).

BALDUVINUS. Podria correspondre a Francesc Balduino, jurisconsult nat a Arras el 1520. Autor de moltes obres (EUI). Hem localitzat l’obra següent: *Balduvinus in lib. Phisicorum - 1 to. (llibre de philosophia de full)* (1603) (8).

BANNEI. Hem trobat l’obra següent: *Bannei de Generatione et Corruptione - 1 to. (llibre de philosophia de quart)* (1603) (8).

BARBARIUS. Hem trobat l’obra següent: *Barbarius in Porphirium - 1 to. (llibre de philosophia de quart)* (1603) (8).

BARTHOLOMEI LATONII. Hem trobat les obres següents: *Bartholomei Latorii oracio de caudibus Eloquentie in 4º pergami scrit* (1567) (7), i *Bartholomeus Latonius in oracionem Ciceronis pro plancio in 4º sens cuberta* (1567) (7) (Plancio, ii: nom de família romana: Cn. Plancio, defensat per Ciceró) (Blánquez).

BARTHOLOMEI VILANOVANI. Hem trobat l’obra següent: *Scholia Bartholomei Vilanovani in Porphirii institutiones* (1634) (14).

BARDAN. És probable que es refereixi a Bardanes, patrici bizanti de començaments del segle IX. Va ser general de l’exèrcit de l’emperadriu Irene, i era conegut com “el Turco”. Es va proclamar emperador per les seves tropes a Frigia. Més tard deixà l’activitat militar i es lliurà la resta de la seva vida a la penitència i a les pràctiques pietoses (EUI). Hem trobat l’obra següent: *Altres llibres de full anomenat quaestiones Joannis Barvan super libros Ethicorum* (1585) (10).

BEATI LUCAE. Hem trobat l'obra següent: *Concio Beati Lucae - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

BENIBI, Petri. Hem localitzat les obres següents: *Petri benibi historia veneta in 4º pergami* (1567) (7), i *Petri benibi Epistole in 8º pergami* (1567) (7).

BERTOTI, Alphonsi. Hem trobat l'obra següent: *Methodus generalis alphonsi bertoti* (1634) (14).

BEVAFENIUS. Hem trobat les obres següents: *Bevafenius de generatione et corruptione - 1 to.* (llibre de philosophia de full) (1603) (8), *Bivafenii Phisica - 1 to.* (llibre de philosophia de full) (1603) (8), i *Bivafenius in Parva naturalia - 1 to.* (llibre de philosophia de full) (1603) (8).

BOCATIUS, Joannes. G. Boccaccio (1313-1375), literat italià que també escrigué sobre la pesta. (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Joannes Bocatius in folio pergami* (1567) (7), i *Genealogie Joannis Boccatii* (1637) (13).

BOETIUS. Boethius o Boecio (Anicio Manlio Torcuato Severino), ministre de Teodorico i escriptor llatí que va viure del 470 al 524 d.C. Morí decapitat a la presó on escrigué l'obra més important, "De consolatione philosophiae libri V" (Blánquez). Hem trobat les obres següents: *Boctius in topica ciceronis in 8º pergami* (1567) (7), *Boetius in aristotelem in in folio cuyro* (1567) (7), *Logica Arist. boetii - 1 to.* (llibre de philosophia d'octau) (1603) (8), i *Boetius in Priora Arist. - 1 to.* (llibre de philosophia d'octau) (1603) (8).

BOSSULI. Jaume le Bossu (París, 1540 - Roma, 1626), monjo benedictí, conegut també amb el nom llatí de Bossulus, doctor de la Sorbona (EUI). Hem trobat les obres següents: *Bossuli Institucionis rhetorice in 8º pergami* (1567) (7), i *Bossuli Institucionis rhetorice in 8º pergami scrit* (1567) (7).

BOUCHEREAU. Hem trobat l'obra següent: *Flores in librum Aristotelis Bouchereau* (1634) (14).

BOVILLI, Caroli. Hem trobat les obres següents: *Caroli bovilli opuscula in 8º pergami* (1567) (7), *Caroli bovilli varia opera in folio pergami* (1567) (7), i *Caroli bovilli divini Caliginis liber in 16º pergami* (1567) (7).

BRABUS. Pot referir-se a Bartolomé Bravo, nat a Martín Muñoz (Segovia) a meitats del segle XVI. (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Brabus super ethicam Arist. - 1 to. (llibre de philosophia de full)* (1603) (8).

BRUGNOLII. Jurisconsult italià mort a Venècia el 1505 (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Brugnolii de offitiis et de Amicitia - 1 to. (correspon als llibres de quart tocants ha humanitat y de devotions)* (1603) (8).

BRUSONII. Literat italià de finals del segle XV, autor de moltes obres (EUI) Hem trobat l'obra següent: *Brusonii facetico in 4º pergami* (1567) (7).

BURANA. Hem trobat l'obra següent: *Burana in priora aristotelis in folio cuyro* (1567) (7).

BUSTAMANTINIUS. Joan Bustamante de la Camara, nat a Alcalá d'Henares al segle XVI. Entre altres obres va escriure "De animalibus sanctare scripturae" (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Bustamantinius de animantibus Scriptione - 1 to. (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions)* (1603) (8).

CAIATANUS. Hem trobat les obres següents: *Caiatanus in predicamenta et de ente et essitia - 1 to. (llibre de philosophia d'octau)* (1603) (8), i *Summula Caietani* (1634) (14).

CALEPINI. Ambros Calepino, frare agustí italià, nat a Calepio vers el 1540. Autor de "El Calepino o Dictionarium", obra molt consultada (EUI).

Hem trobat l'obra següent: ... *Calepini* - 2 to. (corresponent als llibres de full tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

CALLISTUS, Nicephorus. Fill de Calixte II, Patriarca de Constantinobla (1380-1396) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Nicephorus callistus in folio pergami* (1567) (7).

CAMPANI. Joan Anton Campani (Corelli, 1427 – Siena, 1477), bisbe italià. Una col·lecció de les seves obres es va publicar a Roma el 1495 (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Campani opera in folio pergami* (1567) (7).

CANANEUS, Joannes. Joan Cananus, historiador bizantí, mort el 1422. (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Un altre ab cubertes de pergami apellat Joannes cananeus ab altro de sagat de forma de quart* (1514) (6).

CANTO. Pot referir-se a Jeronim Canto, agustí nat a Alcoi el 1556, doctorat en Teologia a Lleida el 1594. Autor de diverses obres (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Canto de Agricultura* - 12 to. (corresponent als llibres de quart tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

CAPEDE, Joannes de. Hem trobat l'obra següent: *Joannes de Capede in logicam aristotelis in folio pergami* (1567) (7).

CARDILLUS. Gaspar Cardillo de Villalpando (Segovia, 1527- Alcalà, 1581), monjo autor de "In libros de priori resolutiones" (1561) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Cardillus in lib. de priori.....* - 1 to. (llibre de philosophia de quart) (1603) (8).

CARDONE. Pot referir-se a Joan Baptista Cardona (València, 1511 – València, 1589). (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Cardone Tractatus* - 1 to. (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

CARPENTARIJ, Jacobo. Hem trobat les obres següents: *Carpentarii descriptiones [univer....] – 1 to. (llibre de philosophia de quart)* (1603) (8), *Carpentarius de servatio..... 1 to. (llibre de philosophia de quart)* (1603) (8), *Carpentarii methodus 1 to. (llibre de philosophia de quart)* (1603) (8), i *Disputatio de methodo auctore Jacobo Carpinterio* (1634) (14).

CASPE. Hem trobat l'obra següent: *Logica de Caspe* (1637) (13).

CASSII, Dionis. Hem trobat l'obra següent: *Dionis Cassii niceai historia in folio pergami* (1567) (7).

CASTRO, Alfonsus de. Alfonso de Castro (Zamora, 1495 – 1558), teòleg i gran predicador. Autor de "Adversus Haereses" (París, 1534) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Un libre intitulat Alfonsus de Castro adversus hereses* (1567) (7).

CATHENA, Petrus. Petrus Cathena, matemàtic i catedràtic nat a Venècia i mort a Pàdua el 1577. Autor de "Comentaris sobre la lògica d'Aristotil" (Venècia, 1550) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Petrus Cathena super topicha aristotelis in 4º pergami* (1567) (7).

CATONIS. Valeri Catón, gramàtic i poeta romà (Blánquez). Hem trobat les obres següents: *Catonis disticha in 8º pergami* (1567) (7), i *Moralia Catonis - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

CESARIS. Hem trobat les obres següents: *Cesaris comentaria en llatí y en castellà in folio pergami* (1567) (7), *Cesari Retorica in 8º pergami* (1567) (7), *Cesari rhetorica in 8º pergami* (1567) (7), *Cesaris comentaria in 8º cuyro* (1567) (7), i *Cesarii grammatica in 4º pergami* (1567) (7).

CICERÓ. Marco Tulio Cicerón, literat i gran orador llatí nascut a Arpino (Volscos) el 3 de gener de l'any 106 i mort el 7 de desembre de l'any 43 a.C. Les seves obres polítiques i filosòfiques han tingut una gran influència (Blánquez). Hem trobat les obres següents: *Un altre ab cubertas de pergami anomenat cicero* (1514) (6), *Un altre libre de stampa forma de quart*

anomenat les epistoles de M.T. cicero (1514) (6), *Adnotaciones doctorum nitarum epistolas familiares Ciceronis in 8º pergami* (1567) (7), *Ciceronis Epistola cum comento in folio cuyro* (1567) (7), *Ciceronis omnia opera in quatuor tomos divisa in folio pergami* (1567) (7), *Cicessoronis libri cum comento in folio octavo* (1567) (7), *Ciceronis opuscula in folio pergami* (1567) (7), *Ciceronis oraciones omnes cum comento in folio pergami* (1567) (7), *Ciceronis officia en frances in 8º pergami* (1567) (7), *Ciceronis opera in philosophia in 8º pergami* (1567) (7), *Ciceronis sententiae in 16º pergami* (1567) (7), *Dicta philosophorum quesunt apud Ciceronem* (1567) (7), *Ciceronianus dialogus et de recta pronunciatione in 8º pergami* (1567) (7), *Ciceronis Epistole familiares in 16º cuyro* (1567) (7), *Ciceronis officia in 16º cuyro* (1567) (7), *Ciceronis oraciones omnes en tres volums cuyro in 8º* (1567) (7), *Ciceronis rhetoricha in 8º cuyro* (1567) (7), *Ciceronis questiones tusculane in 4º cuyro* (1567) (7) (Tusculo, ciutat del Lacio que avui es coneix com Frascati), *Ciceronis philippice in 4º cuyro* (1567) (7), *Ciceronis Epistole familiares in 8º pergami* (1567) (7), *Ciceronis de oratore ad quintum fratrem textus in 8º pergami* (1567) (7), *Ciceronis officia in 8º cuyro* (1567) (7), *Ciceronis Epistolae ad aticum in 8º pergami* (1567) (7), *Ciceronis orator ad brutum in 8º pergami* (1567) (7). Títol d'un tractat de retòrica de Ciceró de l'any 46 a.C., font molt important per a la història de l'eloquència romana. (Blánquez). *Thopica Ciceroni cum comentarii bonii et visorii* (1584) (11), *Orationem Ciceronis tertius quaternus* (1584) (11), *Epistole familiares Ciceronis - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8), *Marcus Tullius Cicero de oratore* (1634) (14), *Orationes Marci Tullii Ciceronis* (1634) (14), *Nisorius Ciceronis* (1637) (13), i *Orations de Cicero* (1637) (13).

CIRVELI, Petri. Hem trobat l'obra següent: *Petri Cirveli de Arismetica* (1637) (13).

CLAUDINI. Mamerti Claudiano, filòsof cristià de la Gàlia Narbonense del segle V. Autor de moltes obres (EUI). Hem localitzat l'obra següent: *Claudini responsiones* (1637) (13).

CLAVIUS, Christophorus. Christoforus Clavius (Bamberg, 1537 – Roma, 1612), jesuïta i matemàtic alemany. Entre altres obres escrigué “*Calendarii romani gregoriani explicatio jusu Clementis VIII*” (Roma, 1603) (EUI). Hem trobat les obres següents: *Christophorus Clavius* (1637) (13), i *Clavius in Sphaeram* (1637) (13).

CLEONARDI. Hem trobat les obres següents: *Cleonardi grammatica de les complides y darrerres in 4º pergami* (1567) (7), *Cleonardi grammatica in 4º pergami de les primeres de Contesignano* (1567) (7), i *Cleonardi alia grammatica in 8º cuyro* (1567) (7).

COLUMELLA. Columela (L. Junio Moderato), autor llatí de Gades (Cadís), del segle I d.C. i contemporani de Sèneca. Les seves obres "De re rustica" i "De arboribus", l'acrediten com el més important agrònom de l'antiguitat (Blánquez). Hem trobat l'obra següent: *Columella de re rustica in folio cuyro* (1567) (7).

CONTARENUS, Gaspar. Gaspar Contarenus (Venècia, 1483 – Bolonia, 1542), cardenal i autor de "De potestate pontificius", i "De magistratibus et republica Venetorum" (París, 1543) (EUI). Hem trobat les obres següents: *Contarenae de potestate pape in 8º pergami scrit* (1567) (7), *Gaspar contarenus de clementia in 8º pergami* (1567) (7), i *Gaspar contaraneus de magistratibus et republica veneroris in 4º pergami* (1567) (7).

CORONA, Antonii. Hem trobat l'obra següent: *Questiones logicae magistri Antonii Corona* (1637) (13).

CRAHETII. Hem trobat l'obra següent: *Crahetii Comedia Sacra - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

CRUILES. Hem trobat l'obra següent: *Cruiles sobre lo Espil de la vida cristia. - 1 to.* (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

CUSNALIIS. Hem trobat l'obra següent: *Dictionarium poeticum Cusnaliis operibus in 8º cuyro* (1567) (7).

CHAROMIARI. Hem trobat l'obra següent: *Altre libre ab cobertas de post ab tres tancadós la una coberta es mitge lo qual se anomena Charomiari, y acaba monesteria instauravit et cresit* (1590) (12).

DATUS, Augustinus. Agustí Dati (Sena, 1420 – 1478), filòsof i historiador italià, conegut com el tartamut, defecte que va saber corregir. Autor, entre altres obres, de “Elegantiarum libellus”. Les seves obres van ser impreses a Sena (Toscana) el 1503. Va morir de pesta. (EUI). Hem trobat les obres següents: *Augustinus datus in 8º pergami* (1567) (7), i *Dathi Elegantie - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

DECIUS. Felip Decio (Milà, 1454 – Siena, 1535) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Decius de Laudibus Scientiarum - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

DEL RIO. Martín Antonio del Rio (Amberes, 1551 – Lovaina, 1608), jesuïta belga autor de “Disquisitionum magicorum libri sex” (Maguncia, 1593), llibre de màgia molt popular (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Disquisitiones Magicarum del Rio* (1637) (13).

DEMETRIUS PHALERIUS. Filòsof i orador grec, nat a Falera el 345 a.C. i mort el 283 a l'Alt Egipte. Autor del “Tratado de la elocución” (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Demetrius phalerius de elocutione in folio pergami* (1567) (7).

DEMOCRATES, Antonius. Filòsof grec de l'Escola de Pitàgores, coetani d'August. Autor d'una “Col·lecció d'aforismes o sentències morals” (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Antonius democrates de generatione et corruptione* (1634) (14).

DEMOSTENIS. Demòstenes (385-320 a.C.), gran orador grec i autor de “Filipicas” i “Olintianas” (Blánquez). Hem trobat l'obra següent: *Demostenis oracio in 4º pergami* (1567) (7).

DESPANTERII. Hem trobat l'obra següent: *Despanterii grammaticha in 4º pergami* (1567) (7).

DIOGENES LAERCIUS. Diogenes Laertius (de Laerta, ciutat de Cilícia), autor d'una història dels filòsofs (Blánquez). Hem trobat l'obra següent: *Diogenes Laercius in 16º pergami* (1567) (7).

DIOMEDIS. Diomedes, gramàtic llatí anterior a Rufino (aquest va viure segons es creu a finals del segle V) i a Prisciano. Es creu que va ser metge (Blánquez. EUI). Hem trobat l'obra següent: *Diomedis grammaticus in 8º cuyro* (1567) (7).

DIONISII AREPAGITA. Sant Dionisi l'Areopagita, nascut a Atenes, contemporani de Crist (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Dionisii Arepagita opera in folio pergami* (1567) (7).

DIONISIUS HALICARNASSIUS. Dionisio de Halicarnaso, ciutat de l'Àsia Menor, capital de Caria, nat el 60 a.C. i mort a Roma l'any 10 (EUI). Hem trobat les obres següents: *Dionisius halicarnassius in folio pergami* (1567) (7), i *Dionisius halicarnassius de antiquitatibus romanorum in folio posts* (1567) (7). Es l'antiga història de Roma.

DIONISIUS LAMBINIUS. Dionisius Lambinius (Motreubril, 1520 – París, 1572), professor francès d'eloquència i de grec al Col·legi Reial. Autor de varies edicions dels clàssics (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Dionisius Lambinius in libros etichorum aristotelis in 4º pergami* (1567) (7).

DONATI. Aelius Donatus, gramàtic llatí del segle IV d.C., preceptor de Sant Jeroni i comentador de Terenci (Blánquez). També Claudius Donatus, gramàtic, comentador de Virgili, que destacà cap a l'any 400 d.C. (Blánquez). Hem trobat les obres següents: *Donati Grammaticus in 8º pergami* (1567) (7), *Donati alia Grammaticus in 8º pergami* (1567) (7), *Donati methodus - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants a humanitat y de devotions) (1603) (8), i *Aristotelis Aetica cum comentis Donati* (1634) (14).

DUNCANI. Martí Duncan (Kempen, 1505 – Amsterdam, 1590), defensor de les tradicions catòliques contra els protestans. Autor de varies obres (EUI). Hem localitzat l'obra següent: *Duncan opera* (1637) (13).

ECTII. Hem trobat l'obra següent: *Ectii grammatica in 8º pergami* (1567) (7).

EFFETII, Michaelis. Hem trobat l'obra següent: *Scholiae Michaelis effetii in opuscula Aristotelis* (1634) (14).

EGIRII ROMARIS. Egidio Romano, nat a Roma el 1247, ingressà a l'ordre de Sant Agustí. Autor de moltes obres, entre elles "Comentaris sobre les obres de lògica, física i metafísica d'Aristòtil" (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Commentaria Egirii romaris in libros posteriorum Aristotelis* (1634) (14).

ENGUBINI. Hem trobat l'obra següent: *Engubini de permii philosophia in 4º cuyro* (1567) (7).

ERASMUM. Desiderio Erasmo de Rotterdam (1466/69 – 1536), escriptor holandès en llengua llatina, autor de "Encomiun moriae" (1509-1511), "Adagiorum chiliades" (1500), etc. (DES). Hem trobat les obres següents: *Erasmus in novum testamentum in folio pergami* (1567) (7), *Eiusdem erasmi adnotaciones in novum testamentum in folio pergami* (1567) (7), *Erasmi Adagia in folio cuyro* (1567) (7), *Erasmi apothemata en castella in 8º pergami* (1567) (7), *Erasmus Antibarbarorum liber in 8º pergami* (1567) (7), *Erasmi responsionis ad quosdam in 8º pergami* (1567) (7), *Erasmus de Copia verborum in 8º pergami* (1567) (7), *Erasmus de pueris instituendis in 8º pergami* (1567) (7), *Erasmus de conseribendis Epistoles in 4º cuyro* (1567) (7), *Erasmi responsia ad albertum in 8º pergami* (1567) (7), *Erasmi apophthecmata in 4º* (1567) (7), *Erasmus de octo oracionis paacebus in 8º cuyro* (1567) (7), i *Erasmus in Elegantiae Valle - 1 to.* (corresponent als llibres tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8). Vegeu Valle.

EUCLIDIS. Euclides, filòsof de Megara. També Euclides, matemàtic i geòmetra d'Alexandria (Blánquez). Hem trobat les obres següents: *Euclidis elementale in 8º pergami* (1567) (7), i *Euclides* (1637) (13).

EURIPIDES. Poeta tràgic grec (486-407 a.C.) contemporani d'Hipòcrates (460-370 a.C.) (Blánquez). Hem trobat les obres següents: *Euripides in 8º pergami* (1567) (7), i *Euripidis incuba tabule quintiliani summe in 8º pergami* (1567) (7).

EUSEBII. Pot referir-se a Eusebi de Cesarea (260-341), bisbe de Cesarea i historiador. Autor de moltes obres. Tenia la fama de ser l'home més savi del seu temps (EUI). Hem trobat les obres següents: *Eusebii opera in folio pergami* (1567) (7), i *Eusebius de evangelica praeparatione* (1634) (14).

EUSTRATIUS. Eustratio Metropolitano de Nicer, autor grec de "Comentari a l'ètica i analítica d'Aristòtil" (EUI). Consta en un llibre de tres autors -Alexandri Aphrodisii, Eustratius i Hermolanus Barbarus- com a comentador d'Aristòtil. Vegeu Alexandri Aphrodisii.

FABRI. Pot referir-se a Joan Fabri, dominic, mort el 1530 a Siena. Autor, entre altres obres, de "Instructio sumaria pro executore negotii" (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Fabri introductiones in 8º pergami* (1567) (7).

FACEOLI, Joannis. Hem localitzat l'obra següent: *Commentaria in libros de anima Aristotelis Joannis Faceoli* (1634) (14).

FARRER DE BLANES, Jaume. Cosmògraf de finals del segle XV nascut a Vidreres, encara que va ser conegut com "el de Blanes". Molt relacionat amb els reis Catòlics, als qui va proporcionar un mapa mundi que havia confeccionat (EUI). Té un carrer al seu nom al barri de Gràcia de Barcelona. Hem trobat l'obra següent: *Jaume farrer de blanes en pla in 8º pergami* (1567) (7).

FERDINANDI. Hem trobat l'obra següent: *Observationes ferdinandi in loco obscurae historiae naturalis* (1634) (14).

FLANDRIA. Hem trobat l'obra següent: *Flandria in d. T. Super Posteriora - 1 to. (llibre de philosophia de quart)* (1603) (8).

FLEMINIUS. Hem trobat l'obra següent: *Fleminius in 12 librum methafissices aristotelis in 8º pergami* (1567) (7).

FLORUS, Lucius. Historiador i poeta llatí del segle II, nat a la Tarraconense, autor d'un "Compendi d'Història Romana" (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Lucius Florus* (1634) (14).

FRA DOMENECH. Religiós català de l'ordre de Predicadors, nat a Sant Gabriel de Grions el 1553 i mort a Girona el 1607. Autor de "Història General dels Sants i barons il·lustres en santetat del Principat de Catalunya" (Barcelona, 1602 i Girona, 1630) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Historia dels Sts.de Cathalunya de fra domenech* (1637) (13).

FRA MIQUEL. Hem trobat l'obra següent: *Agricultura de fra Miquel* (1637) (13).

FRAI LUIS DE GRANADA. Frai Luis de Granada (Granada, 1504 – Lisboa, 1588) va ser un dels nostres primers clàssics de fama mundial. Autor de moltes obres, entre altres "Memorial de la vida cristiana" (anterior a 1566) i "Guia de pecadores" (Lisboa, 1556) (EUI). Hem trobat les obres següents: *Frai Luis de Granada de la Vida chiª - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8), i *Frai Luis de Granada de la gra. de pecadores - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

FRAI LUIS DE MADRID. Religiós franciscà espanyol, autor de la famosa obra "Arte o método de servir a Dios" (Alcalà d'Henares, 1526) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Arte para servir a Dios de frai Luis de Madrid - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

FROSSARDI. Hem trobat lesobres següents: *Frossardi historia in 16º pergami* (1567) (7), i *Frossardi alia historia in 8º pergami* (1567) (7).

GAGETANI, Vicens. Hem trobat l'obra següent: *Altre libre de stampa cubert de post forma maior nomenat vicens gagetani super libros metifisicos de mineralibus* (1514) (6).

GAGUINUS, Robertus. Cronista francès nat a Calonne entre 1425 i 1450, i mort a París el 1501. Catedràtic de Dret Canònic a la Sorbona. Autor de "Compendium de origine et gestis Francorum" (1ª edició a París, 1495) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Robertus gaguinus de gestis franchorum in folio* (1567) (7).

GALEACIUS CAPELLA. Galeazo Capella (Milà, 1487 – Milà, 1537), autor de "De bello mediolanensi, seu de rebus in Italia gestis pro restauracione Francisci Sfortire II ab annum 1521 usque ad annum 1530" (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Galeacius Capella de rebus Gestu in 8º pergami* (1567) (7).

GARABELLE. Hem trobat l'obra següent: *Garabelle Opera – 1 to. (llibre de philosophia de full)* (1603) (8).

GARCIA. Hem trobat l'obra següent: *Garcia de Canonisatione stor.* (1637) (13).

GASCONII. Hem trobat l'obra següent: *Gasconii dialectica – 1 to. (llibre de philosophia de quart)* (1603) (8).

GAYETANUS. Hem trobat l'obra següent: *Gayetanus in porphirium et aristotelem in 8º pergami* (1567) (7).

GAZE, Theodori. Theodori Gaze, autor de "Problemata Aristotelis cum duplici traslatione antiqua ...". (Catàleg de la Biblioteca de la R.A.M.B.). El text clàssic grec més antic sobre plantes medicinals, publicat en el Renaixement, va ser el "llibre nono de la Historia plantarum i de Causis plantarum" de Teofrasto, traduït al llatí per T. Gaza (1483) (Guerra). També consta en un llibre amb tres autors més, Alexandri Aphrodisii, Eustratius i Hermolanus Barbarus, com a comentador d'Aristòtil. Hem localitzat les

obres següents: *Theodosi Goze grammatica greca in 8º pergami* (1567) (7), i *Altres llibres ab cobertas de pergami anomenat Theodori gase introduccionis gramaticus* (1590) (12).

GELIUS, Aulus. Aulus Gellius, gramàtic llatí del segle II de la nostra era, autor de l'obra "*Noctes Atticae*" (Blázquez). Hem trobat l'obra següent: *Aulus gelius in 8º cuyro* (1567) (7).

GERONIMI. Hem trobat l'obra següent: *Epistole divi Geronimi - 1 to.* (corresponent als llibres *tocants ha humanitat y de devotions*) (1603) (8).

GIRALDUS, Gregorius. Lilio Gregorio Giraldi (Ferrara, 1479 – 1552), poeta i arqueòleg italià, autor de "*Opera omnia duobus tomis disdinta ..*" (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Lilius Gregorius Giraldus de deis gentium in folio pergamo* (1567) (7).

GLARIANUS. Isidoro Clario (Chiari, 1495 – Foligno, 1555) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Glarianus in comentaria Caesaris in 8º pergami* (1567) (7).

GRANCHI. Hem trobat l'obra següent: *Granchy dialecticha in 4º pergami* (1567) (7).

GRONCHIUM. Hem trobat les obres següents: *Aristotelis logica per gronchium in 8º pergami* (1567) (7), i *Aristotelis ethica per gronchium in 8º pergami* (1567) (7).

GUERTA. Jerónimo Gómez de Guerta, metge nat a Escalona (Toledo) i mort a Madrid el 1643. Estudià Humanitats a Alcalà d'Henares i Medicina a Valladolid. Exercí de metge a Madrid (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Guerta del monte Calvario - 2 to.* (corresponent als llibres *d'octau tocants ha humanitat y de devotions*) (1603) (8).

HEBREUS. Hem trobat l'obra següent: *Hebreus de Amore - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

HERMOLANUS BARBARUS. Consta també en un llibre de tres autors - Alexandri Aphrodisei, Eustratius i Hermolanus Barbarus- com a comentador de Plini. Vegeu Alexandri Aphrodisei. Hem trobat l'obra següent: *Paraphrasis Hermolus barbari in opera Aristotelis* (1634) (14).

HERODOTUS HALICARNASSEUS. Historiador grec anomenat "pare de la història", nascut a Halicarnaso cap a l'any 450 a.C (Blánquez). Hem trobat l'obra següent: *Herodotus halicarnasseus historiographus in 16º pergami* (1567) (7).

HESIODI. Hesíodo, poeta grec del segle VIII, que amb Homero representen la poesia més antiga coneguda pels grecs. Autor de "Els treballs i els dies", "l'Escut d'Heracles", i "Teogonia", on explica les dinasties i genealogies dels déus mitjançant 1022 hexàmetres (DES). Hem localitzat l'obra següent: *Hesiodi opera* (1634) (14).

HIERONIMI VUIL DE TERGII. Hem trobat l'obra següent: *Hieronimi vuil de Tergii totius philosophie compendium in 8º pergami* (1567) (7).

HOMERII. Poeta èpic grec del segle VIII, autor de dos poemes èpics, la "Iliada" i la "Odisea". Es coneix poc la seva biografia (DES). Hem trobat l'obra següent: *Homerii Illie in 4º pergami* (1567) (7).

HORACII. Quinto Horacio Flaco, poeta líric llatí (Venusa, 65 a.C. - Roma, 8 a.C.). Ens queden quatre llibres d'odes, dos de sàtires, dos d'epístoles, el llibre dels epodes, i el "Carmen seculare" (Blánquez). Hem trobat les obres següents: *Horacii opera in 8º cuyro* (1567) (7), *Horacius in 8º cuyro* (1567) (7), i *Horacius cum comento en dos volums* (1567) (7).

HUMELBORGII, Michael. Hem trobat l'obra següent: *Michael humelborgii epithomo grammatice Grece in 8º pergami* (1567) (7).

IAMBERCHUS. Hem trobat l'obra següent: *Iamberchus de mysterys aegyptiorum in 16º pergami* (1567) (7).

JACOBUS DE VALENTIA. Hem trobat l'obra següent: *Jacobus de Valentia in salmos canticorum* (1637) (13).

JACOBUS SELIEG RIUS. Hem trobat l'obra següent: *Jacobus Selieg Riusin aristotelem in folio pergami* (1567) (7).

JANSENNIUS. Corneli Jansenius, bisbe d'Ypres, nat el 28 d'octubre de 1585 a Accoy (Holanda). Doctorat en Teologia el 24 d'octubre de 1619. Autor de moltes obres, entre elles "Augustinus seu doctrina S. Agustin de humanae naturae aegritudine sanitate et medicina", i "Adversus pelegrinus et masilienssis" (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Jansennius in Septem Psalmos peni. - 1 to. fol.* (correspon als llibres de quart tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

JAVELLI, Chrysostomi. Joan Crisostom Javellus, dominic italià nat el 1488. Professor molt brillant de la Universitat de Bolonya (EUI). Hem trobat les obres següents: *Javellus in lib. Phisicorum - 1 to. (llibre de philosophia d'octau)* (1603) (8), i *Chrysostomi Javelli* (1637) (13).

JORDANI. Hem trobat l'obra següent: *Jordani arithmeticha in folio cuyro pergami* (1567) (7).

JOSEPHUS. Hem trobat l'obra següent: *Josephus de bello judayco in folio pergami* (1567) (7).

JOVIANI PONTANI. Hem trobat les obres següents: *Joviani Pontani opera in 7. Volumina in 8º pergami* (1567) (7), i *Pontani alter liber de etellis in 8º cuyro* (1567) (7).

JOVIL, Pauli. Hem trobat les obres següents: *Pauli Jovii turciarum rerum comentarius in 8º cuyro* (1567) (7), i *Pauli Jovi opusculum in 4º pergami* (1567) (7).

JUNETINUS. Hem trobat l'obra següent: *Junetinus in Spheram de Sacrobosco - 1 to. (llibre de philosophia d'octau)* (1603) (8).

JUSTINI MARTIRIS. Sant Justí (100-165), nascut a Flavia Neapolis (Palestina). Va ser el millor apòlogista cristià del segle II. Abans de la seva conversió fou deixeble dels pitagòrics, estoics i platònics. Interpretà des del cristianisme les doctrines estoica i platònica. Es conserven dos "Apologies", una dirigida a l'emperador Adrià i l'altra a Marc Aureli, i el "Dialogus cum judaeo Tryphone" (DES). Hem trobat l'obra següent: *Justini martiris philosophia opera in folio pergami* (1567) (7).

JUSTINIANI. Justinià I (482-565), emperador bizantí (527-565) que va destacar com a legislador. L'any 529 es feu efectiu el Codi de Justinià, i el 530 es confeccionaren les "Pandectes" o "Digest". Tres anys després es redactaren les Institucions o "Instituta". Les contribucions posteriors al 534 s'anomenaren "Novellae leges" o Noveles (DES). Hem trobat les obres següents: *Justiniani Institu. Dialectica - 1 to. (llibre de philosophia de quart)* (1603) (8), i *Justiniano asercalas de Stª Cathalina de Sena - 1 to. (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions)* (1603) (8).

JUSTINUS HISTORICUS. Justino, historiador del segle II que compendià la història de Trogo Pompeyo (Blánquez). Hem trobat l'obra següent: *Justinus historicus in 8º pergami* (1567) (7).

LEO. Hem trobat les obres següents: *Un libre de paper cubertes de pergami acrit en abraych apellat Gloses de Mestre Leo sobre libres de Philosophia* (1445) (5), i *Un libre de paper scrit en abrahich apellat gloses de Mestre Leo sobre logica ab cubertes de paper blanques* (1445) (5).

LEO BAPTISTA. Hem trobat l'obra següent: *Leo Baptista al batris Florentinus in 4º pergami* (1567) (7).

LEON. Frai Luis de Leon, nat probablement el 1527 i mort el 23 d'agost de 1591. A finals de 1561 obtingué la càtedra de Teologia Escolàstica de Salamanca. Va escriure moltes obres, entre elles "La perfecta casada" (1583) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Leon de la perfecta casada - 1 to.* (corresponent als llibres tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

LEONICI. Leonico Tomeo Nicolàs (Venècia, 1457 – Padua, 1533). Estudià a Venècia i Padua, on més tard explicà medicina. Autor de "Historia varia" (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Leonici falsa historia in 8º cuyro* (1567) (7).

LINACRI. Tomas Linacre (Canterbury, c. 1460 – Londres, 1524), metge i humanista anglès. Va fer un acurat estudi de la filosofia i medicina grega, especialment de Galèn. Considerat el millor gramàtic del seu temps. Amb el cardenal Wolsey fundà el Col·legi Reial de Medicina de Londres, del qual va ser el primer president. Creà dues càtedres de medicina a Oxford i una Cambridge. Autor de moltes obres. Traduí a Galèn. (EUI). Hem trobat les obres següents: *Linacri Grammatica in 4º cuyro* (1567) (7), i *Linnacer de 8. partibus orationis - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8). Creiem que Linnacer podria correspondre a Linacre.

LONGOLII. Cristofol Longueil (Malinas, 1490 – Padua, 1522), humorista belga. Estudià dret a París i Valence. Autor de "Epistolarum libri IV" (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Longolii Epistole - 1 to. (llibre de dotze full)* (1603) (8).

LOPES DE MENDOÇA, Don Iñigo. Ignacio López de Mendoza (Carrion de los Condes, 1398 – Guadalajara, 1458), poeta i primer marquès de Santillana. Autor de moltes obres, entre elles "Glosa a los Proverbios", "Refranes que dicen las viejas tras el fuego", etc. (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Proverbia de don Iñigo Lopes de mendoça in 8º pergami castellà* (1567) (7).

LUCANI. Marco Anneo Lucano (39-65), poeta llatí d'origen hispà, nebot de Sèneca. Se suicidà l'any 65. Es conserva el poema èpic "Pharsalia o Bellum civile", on descriu la guerra civil entre Cèsar i Pompeio (DES). Hem

trobat les obres següents: *Lucani bella civilia - 1 to.* (correspon als llibres de quart tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8), i *Lucanus cum comento - 1 to.* (correspon als llibres de quart tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

LUCIANI. Luciani de Samosata, filòsof grec, autor de diverses obres molt editades des de 1496. (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Luciani opera in folio cuyro* (1567) (7).

LUCILIUS. Lucilio Cayo, poeta llatí nat el 180 a.C. També hi ha Lucilio Senior, poeta llatí del segle I. (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Lucilius de methodo recitandi curs. - 1 to.* (llibre d'octau) (1603) (8).

LUCHRETIUS. Tito Lucrecio Caro (97-55), poeta llatí probablement nascut a Roma i autor del poema "De rerum natura" (Blánquez). Hem trobat l'obra següent: *Luchretius de Rerum natura - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

LLEONARDI, Nicholaio. Hem trobat l'obra següent: *Institutiones in linguam graecam nicholaio Lleonardi* (1634) (14).

MACROBIUS. Aurelio Antonio Theodorico Macrobio, del segle IV, governà a Espanya del 409 al 410. Autor de "Saturnalia", on tracta dels costums i de la vida privada romana, en set llibres (EUI). Hem l'obra següent: *Macrobius in 8º cuyro* (1567) (7).

MALLARI. Pot referir-se a Joan de Mallada, humanista nat a Sevilla el 1527 i mort el 1571. Autor de moltes obres (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Mallari Epistola in 8º sens cuberta* (1567) (7).

MARCO AURELIO. Marc Aureli (Roma, 121 - 180), emperador i filòsof romà. Autor de moltes obres, com "Pensaments de Marco Aurelio", etc. (EUI). Hem trobat les obres següents: *Vitigesti de Marco Aurelio* (1584) (11), i *Marco Aurelio con el [ralox] de logica de Aristotil de [Gaecio]* (1584) (11).

MARTÍ J.C. Hem trobat l'obra següent: *Martí J.C. volumen primum orationes* (1584) (11).

MARTIALIS. Marco Valerio Marcial (Bilbilis, 42 - 102). Als 20 anys deixà Calataiud per anar a Roma, on hi estigué durant 35 anys. Fou autor dels famosos "Epigrames", on retrata la societat romana del seu temps (Blánquez). Hem trobat les obres següents: *Martialis epigrammata - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8), i *Martialis cum duobus commentis* (1634) (14).

MEDINA. Pot referir-se a Miguel Medina, nat a Velalcacer (Còrdova) i mort a Toledo vers el 1580. Autor de moltes obres, entre elles "De la verdadera y cristiana humildad" (EUI). Hi ha també Bartolomé de Medina, nat a Medina de Rioseco vers el 1527 i mort el 1580. Molt relacionat amb Santa Teresa. Autor de moltes obres. També és conegut Joan de Medina (Medina de Pomar, 1490 - Alcalà, 1516), autor de moltes obres (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Medina de la Verdad - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

MELON. Hem trobat l'obra següent: *Melon de la Conversation de la Madalena - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

MENNIUS. Menius Justo, teòleg ortodox luterà, nat a Fulda el 1499 i mort a Leipzig el 1558 (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Mennius in Adriam concunvertium - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

MERCENARIUS. Hem localitzat l'obra següent: *Mercenarius in Aris. Et - 1 to.* (llibre de philosophia de quart) (1603) (8).

MONTANYESIUS. Vicenç Montanyés, nat a València i mort a Barcelona el 1573. Catedràtic a Lleida de Filosofia, Retòrica, Lògica i Teologia. Autor de "Commentaria in Porphyrium Phoeniciem de queneque communibus vocibus dialecticis .." (València, 1564) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Montanyesius in porphyrium* (1637) (13).

MORELLI. Hem trobat l'obra següent: *Morelli enchiridion adverbiorum - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

NEBRISSENTIIS, Anthonius. Nebrissa, ae: ciutat de la Bètica, avui Nebrija o Lebrija (Sevilla). Elio Antonio de Nebrija (1441-1522), humanista i gramàtic espanyol professor de la Universitat de Salamanca. Autor de "Introductiones latinae" (1481), "Vocabulario latino - español" (1492), i "Gramática castellana" (1492), la qual va ser la primera anàlisi gramatical d'una llengua romanç, i "Reglas de ortografia castellana" (1517). Col·laborà en la "Poliglota Complutense" per encàrrec del cardenal Cisneros (DES). Hemtrobat les obres següents: *Anthonius nebrisentiis in folio cuyro* (1567) (7), *Dictionarium Antonii nebrisensis - 2 to.* (corresponent als llibres de full tocants a humanitat y de devotions) (1603) (8), i *Antonius Nebricensis - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

NIPHI, Augustini. Agustí Nifo (Calabria, 1473 - 1538), filòsof italià, autor de moltes obres escrites (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Parva naturalia augustini niphi* (1634) (14).

NUNNESII, Joannis. Hem trobat l'obra següent: *Institutione grammaticae Joannis Nunnesii* (1634) (14).

OMPHASIUS. Hem trobat les obres següents: *Omphasius Retorica in 8º pergami* (1567) (7), i *Omphasius de elocutione in 8º pergami* (1567) (7).

OROSIUS, Paulus. Paulo Orosio (390-418), historiador i autor apologetic espanyol que perfeccionà la seva formació teològica amb Sant Agustí i Sant Jerònim. Autor de "Liber apologeticus", i "Historiae adversus paganos" (DES). Hem trobat lesobres següents: *Paulus Orosius in 8º cuyro* (1567) (7), i *Annotationes Orosii* (1634) (14).

OSSORIUS, Hieronimus. Hieronimus Ossorius (Lisboa, 1506 - 1580), va estudiar a Salamanca, Paris i Bolonya, i va fer la carrera eclesiàstica.

Professor a la Universitat de Coimbra (EUI). Hem trobat les obres següents: *Hieronimus ossorius de nobilitate ... et cresticena in 4º pergami* (1567) (7), i *Hieronimus osorius in 4º cuyro* (1567) (7).

OVIDI. Publio Ovidio Nasón (Sulmona, 43 a.C. – Tomes, 17), poeta llatí. Autor de poemes èpics, com “les Metamorfosis” i “els Fastos”; de poemes amorosos, com “l’Art d’estimar”, “l’Art de pintar-se” (*Medicamina faciei*) i “les Heroidas”; i d’elegies, com “les Tristes” i “les Ponticas” (Blánquez). Hem trobat les obres següents: *Ovidi En pla in folio pergami* (1567) (7), *Mathemorfoseus de Ovidi* (1584) (11), *Ovidius de arte amandi* (1584) (11), i *Matemorphosio de ovidio – 1 to.* (correspon als llibres de quart tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

PALATIOS. Hem trobat l’obra següent: *Palatios in lib. de anima - 1 to.* (llibre de philosophia de full) (1603) (8).

PALMISENO. Hem trobat l’obra següent: *Camino de la Iglesia de Palmiseno - 1 to.* (corresponent als llibres d’octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

PAPARELLE. També consta com a autor de medicina. Hem trobat l’obra següent: *Paparelle Opera - 1 to.* (llibre de philosophia de full) (1603) (8).

PARESIUS. Pot referir-se a David Pareus (Franckenstein, 1548 – Heidelberg, 1622), teòleg alemany i autor de moltes obres (EUI). Hem trobat l’obra següent: *Paresius adversus supersticiosas artes - 1 to.* (corresponent als llibres d’octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

PASTRANA. Luis de Pastrana, nat a Cuenca i capellà perpetu de la seva catedral. Autor de “Principios de gramática en romance castellano” (Madrid, 1558) (EUI). Hem trobat l’obra següent: *Altre semblant* (de forma de procés) *libre apellat Gramatica de Pastrana ab posts e cubertes vermelles ab un gaffet* (1478) (9).

PATECLEONUS. Hem trobat l'obra següent: *Patecleonus de pisculis* (1634) (14).

PATRELLE. Hem trobat l'obra següent: *Patrelle disputationes Logica - 1 to. (llibre de philosophia de full)* (1603) (8).

PAUSONI. Hem trobat l'obra següent: *Pausoni ab dos volums pergami in 16º* (1567) (7).

PELISSONIO. Joan Pelisson, pedagog francès, nat a Condrieux i mort a Tournon el 1568. Professor de gramàtica a Lió. Autor de "Rudimenta prima latinae gramatice" (Lió, 1541) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Pelissonio Grammatica in 8º cuyro* (1567) (7).

PERDANUS. Hem trobat l'obra següent: *Perdanus de rerum varietate* (1634) (14).

PERERIUS. Hem trobat les obres següents: *Pererius de rerum naturalium Principiis - 1 to. (llibre de philosophia de full)* (1603) (8), i *Pererius Societatis Jesus* (1637) (13).

PEREZ. Hem trobat les obres següents: *Pare Perez de la frequente Comunion - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8), *Peres aviso de gente recogida - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8), i *Perez sobre las mascarar - 1 to.* (corresponent als llibres tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

PERIONIO, Joachimo. Humanista nat a Cormery (Turena) vers 1499, i mort el 1559. El 1517 prengué l'abit de St. Benet. Va ser doctor en Teologia el 1542. Autor, entre altres obres, de "Aristotelis de moribus quoe ethica nominantur" (Paris, 1590), "Epitome dialecticae" (Basilea, 1551), etc. (EUI). Hem trobat les obres següents: *Aristotelis naturalis libri interprete Joachimo perionio autore in 4º pergami* (1567) (7), *Aristotelis eticha interprete Joachimo perionio in 4º pergami* (1567) (7), i *Perioni dialectica in 8º pergami* (1567) (7).

PEROTI. Nicolau Peroti (Sassoferrato, 1430 – 1480), professor italià a la Universitat de Bolonya. Autor de “Rudimento gramatices” (Roma, 1473) (EUI). Hem trobat les obres següents: *Peroti Grammatica in 8° posts* (1567) (7), i *Peroti Grammatica - 1 to. (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions)* (1603) (8).

PETRARCA. Francesco Petrarca (1304-1374), poeta i humanista italià, autor de “Canzoniere”, “Secretum meum”, etc. (DES). Hem trobat l'obra següent: *Il Petrarca* (1584) (11).

PETRI APIDNI. Hem trobat l'obra següent: *Petri [apidni] cosmographia in 4° pergami* (1567) (7).

PETRUS DE ALLICO. Hem trobat l'obra següent: *Petrus de Allico in speram in folio pergami* (1567) (7).

PHARIALIDIIS. Hem trobat l'obra següent: *Pharialidiis Epistoles en Itallia in 8° pergami* (1567) (7).

PHILATEUS. Hem trobat l'obra següent: *Philateus in us us lib. de Coelo - 1 to. (llibre de philosophia de full)* (1603) (8).

PHILOPONUS. Joan Philopon (+ 1608), filòsof i gramàtic d'Alexandria. Va ser comentarista d'Aristòtil (EUI). Hem trobat les obres següents: *Philoponus in posteria Aristotelis in folio pergami* (1567) (7), *Aristotelis libri tres cum comentariis Philiponi* (1584) (11), i *Philiponi comentaria in libros de generatione Aristotelis* (1584) (11).

PHINEI. Hi ha un Phineus, rei d'Arcadia o de Tracia (Blánquez). Hem localitzat l'obra següent: *Phinei Sphara mundi - 1 to. (llibre de philosophia de quart)* (1603) (8).

PINI. Hem trobat l'obra següent: *Pini Comedia – 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

PINTA. Hem trobat l'obra següent: *Pinta sobre la Imagen de la Vida Cristiana* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

PLATONIS. Plató (428 - 348 a.C.), nascut a l'illa grega d'Egina i deixeble de Sòcrates. Cap a l'any 386 fundà l'Acadèmia d'Atenes. Autor de la "Republica", on parla del paper del metge a la societat amb la pràctica de la dietètica i de la farmàcia, i de "Fedro", on discuteix la validesa del mètode hipocràtic a la medicina (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Platonis opera in folio pergami* (1567) (7), *Platonica philosophia in 8º pergami* (1567) (7), *Les hobres de Plató ab altre tomo també de full gran bo y nou* (1585) (10), *Opera Platonis – 1 to.* (llibre de philosophia de full) (1603) (8), *Opera Platonis* (1634) (14), i *Opera Platonis* (1637) (13).

PLAUTI. Autor comic nat a Sarsina el 254 a.C. i mort el 184 (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Plauti opera in 4º pergami* (1567) (7).

PLINIUS. Pot referir-se a Cayo Plinio Cecilio Secundo o Plinio el Jove (Como, 62 - 113), advocat, epistològraf i panegirista. Nebot i fill adoptiu del naturalista Cayo Plinio Secundo o Plinio el Major (23-79). És recordat sobretot per les seves "Cartes" o "Epistulae", que constitueixen un retrat de la societat romana del seu temps (Blánquez). Hem trobat les obres següents: *Plinius de viris Illustribus in 8º pergami* (1567) (7), *Plini Epistole in 8º pergami* (1567) (7), *Plinius de naturali historia* (1634) (14), i *Epistolae Plini* (1634) (14).

PLOTINUS. Plotinus, filòsof de l'escola neoplatònica (Blánquez). Hem trobat l'obra següent: *Plotinus de Rebus Philosophiae - 1 to.* (llibre de philosophia de full) (1603) (8).

PLUTARCHI. Plutarco (+ 120 d.C.), escriptor grec de Queronea contemporani de Trajano (Blánquez). Autor de "Vides paral·leles" (biografies), i "Obres morals" (DES). Hem trobat les obres següents: *Plutarchi varia opera primus tomus et secundus tomus in 8º cuyro* (1567)

(7), *Plutarchi tercius tomus moralium in 8º pergami* (1567) (7), *Plutarchus de procreatione Animi in 4º pergami* (1567) (7), *Plutarchi apophthematata en castellà in 4º pergami* (1567) (7), *Plutarco morales in folio pergami castellà* (1567) (7), *Opera Plutarchi* (1634) (14), *Opuscula moralia Plutarchi* (1634) (14), i *Plutarchus de vitis hominum Romanorum ac graecorum en 3 tomos* (1634) (14).

POLIBII. Polibio (201-118), historiador grec i conseller d'Escipió en el setge de Cartago (DES). Hem trobat l'obra següent: *Polibii historia in 16º pergami* (1567) (7).

POLIDORI. Polidori Virgili (Urbino, 1470 – 1555), historiador i filòleg italià. Eclesiàstic i professor de literatura a Bolonya (EUI). Hem localitzat les obres següents: *Polidori proverbialia in 4º pergami* (1567) (7), *Polidorius de rerum inventoribus - I to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8), i *Las obras de Polidoro Vergilio* (1634) (14).

POMPONATIUS. Hem trobat l'obra següent: *Pomponatius in methoros - I to.* (llibre de philosophia de full) (1603) (8).

POMPONI LETI. Julio Pomponio Leto (Almendolara, 1428 – 1498), autor italià que va fundar una Acadèmia literaria a Roma (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Pomponi Leti opera in 8º pergami* (1567) (7).

POMPONIUS MELLA. Pomponio Mela, geògraf espanyol del segle I contemporani de l'emperador Claudi. Autor de "De situ orbis, libri III", font important per a l'estudi de la geografia antiga (Blánquez). Hem trobat les obres següents: *Un altre libre de stampa petit anomenat Ponponi* (1514) (6), *Pomponius mella in 8º pergami* (1567) (7), *Pompenii mele cosmografia* (1584) (11), *Pomponii epistole* (1584) (11), *Pomponius mella de Scitu orbium - I to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8), i *Pomponius mela de situ orbis* (1634) (14).

PORPHIRIUS. Pot referir-se a Pomponio Porfirio (Tiro, 232 - 304), filòsof neoplatònic. La seva obra "Isagoge", introducció a les categories d'Aristòtil, traduïda per Boeci, va ser molt important en la disputa medieval en relació

als universals. Autor també de "Contra els cristians", etc (DES). Hem trobat les obres següents: *Porphirius in predicamenta aristotelis in 8º pergami* (1567) (7), *Porphirius in Predicamenta - 1 to. (llibre de philosophia de full)* (1603) (8), *Porphirius de Predicamentis - 1 to. (llibre de philosophia d'octau)* (1603) (8), *Porphirius de quinque vocibus praedicabilibus* (1634) (14), *Porphirii in Aristotelis predicamenta* (1634) (14), i *Porphirii voces* (1634) (14).

PORTII, Leonardi. Leonardo Porcio, literat italià nat a Vicenza. Autor de "De re pecuniaria antiquorum, de ponderibus ac mensuris" (EUI). Hem localitzat les obres següents: *Leonardi Portii de sestercio talentis pecienis ponderibus mensuris stipendis in 4º pergami* (1567) (7), i *Portii explanatio - 1 to.* (correspon als llibres de quart tocants ha humanitat y áe devotions) (1603) (8).

POSCARENI, Sebastiani. Hem trobat l'obra següent: *Opus Sebastiani poscareni in praedicamenta Aristotelis* (1634) (14).

PRISENIUS. Hem trobat l'obra següent: *Prisenius de Inventione dialecticae - 1 to. (llibre de philosophia d'octau)* (1603) (8).

PTOLOMEUS. Claudio Tolomeo (100 - 170), astrònom, matemàtic i geògraf de l'antiguitat, probablement nascut a Egipte i habitant d'Alexandria. Autor del "Almagest" (comprèn l'astronomia i matemàtica de l'antiguitat), text molt buscat per Gerard de Cremona al segle XII a Toledo. En el segle II d.C. s'havia publicat a Alexandria el "Almagest" o "Quadripartitum" per Ptolomeu, on es deia que la terra està immòbil al centre de l'univers i els astres giren al voltant seu per cels sòlids. Una altra obra seva, "Geografia", inclou un atlas del món habitat. També es autor d'una "Òptica" (DES, Guerra, Cardoner). Hem trobat les obres següents: *Ptolomeus in folio pergami* (1567) (7), i *Tolomei Geographia - 1 to.* (correspon als llibres de quart tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

QUINTILIANI. Marco Fabio Quintiliano (Calahorra, 42 - Roma, 118 d.C.), pedagog i mestre d'eloqüència i retòrica a Roma durant 20 anys. Autor de "Institutiones oratorias", tractat de retòrica en 12 volums, "Diàleg dels oradors", i "De les causes de la corrupció de l'eloqüència" (Blánquez).

Hem trobat les obres següents: *Quintiliani tabule in 8º pergami* (1567) (7), *Quintilianus in 8º cuyro* (1567) (7), *Quintilianus alter in 4º pergami* (1567) (7), i *Quintiliani Institutiones aratorie - 1 to.* (Correspon als llibres de quart tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

QUINTUS CURTIUS. Quintus Curcius Rufus, historiador romà de la vida d'Alexandre Magne amb l'obra "De rebus gestis Alexandri Magni, libri decem". No hi ha acord sobre el temps en què va viure: segons uns va ser contemporani d'August, i per altres de Trajà o Vespasià (Blánquez). Hem trobat l'obra següent: *Quintus curtius de rebus Alexandri in 8º pergami* (1567) (7).

QUITANUS. Hem trobat l'obra següent: *Quitanus desserolaborum (o desperllaborum?) quantitate in 8º cuyro* (1567) (7).

RABIRIUS. Arquitecte romà que va viure en temps de Domicià. Va construir un palau al Palatí i va reedificar el Capitoli després del segon incendi (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Rabirius de Constructione - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

RAMI. Hem localitzat les obres següents: *Rami varia opuscula in 8º pergami* (1567) (7), *Rami animadversiones in aristotelem in 8º pergami* (1567) (7), *Rami dialectica in 8º pergami* (1567) (7), *Rami animadvertiones in aristotelem primeris y xiques in 8º pergami* (1567) (7), *Rami distinctiones in quintilianum in 8º pergami* (1567) (7), *Rammi oracio in pro philosophia disciplinam in 8º pergami* (1567) (7), *Ranius in somnium Scipionis in 4º pergami* (1567) (7), i *Rami oracio alia pro philosophia diciplina in 8º pergami* (1567) (7).

RAVISII, Joannis. Hem trobat l'obra següent: *Joannis ravisii epitheta in folio pergami* (1567) (7).

ROCA GERUNDENSIS. Pot referir-se a Antic Roca, metge, filòsof i filòleg del segle XVI, nascut a Girona. Doctorat l'any 1566. Catedràtic de Medicina a la Universitat de Barcelona. Autor de "Lexicon latinocatalanum ex Nebrissensi castellano latino" (Barcelona, 1561), amb la col·laboració de

Francesc Clusa, "Oratio de laudibus academiae Barcinonensis" (1562), "De Physica Auscultatione" (1578), etc. (Diccionari Biogràfic de Metges Catalans). Hem trobat l'obra següent: *Roca Gerundensis in Phisicam et logicam - 2 to. (llibre de philosophia de quart)* (1603) (8).

ROSCO. Hem trobat l'obra següent: *Rosco de la Victoria del Mundo - 1 to.* (corresponent als *llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions*) (1603) (8).

RUISIO, Patris Francisci. Francisco Ruiz, religiós franciscà nat a Toledo i mort el 1528 (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Index in loco obscuro Aristotelis patris francisci ruisio* (1634) (14).

RUTILIUS. Pot referir-se a Claudi Rutilio Namaciano, poeta francès del segle V, autor del poema "Itinerarium" (Blánquez). Hem trobat l'obra següent: *Rutilius de figuris sententiarum in 4º cuyro* (1567) (7).

SABELLICI. Marc Antoni Coccio (Vicovaro, 1436 - Venècia, 1506). Estudià a Roma i es va canviar el seu cognom Coccio per Sabelico. Professor d'eloqüència a Udine. Autor, entre moltes altres obres, de "Exemplorum libri X". Hi ha les obres completes reunides en quatre volums (Basilea, 1560) (EUI). Hem trobat les obres següents: *Sabellici opera en dos volums in folio cuyro* (1567) (7), i *Sabellici axemplaria in 4º pergami* (1567) (7).

SACROBOSCO. Joan Holiwoel, d'altre nom Sacrobosco, matemàtic i astrònom anglès del segle XIII nat a Halifax. Professor a la Universitat de París. Mort el 1244 o 1246. Autor de "Tractatus de Sphera Mundi", obra que tingué més de 70 edicions entre els anys 1472 i 1647 (EUI). Hem trobat les obres següents: *Sphera de Sacto Bosco* (1584) (11), i *Sphera de Sacrobosco - 1 to. (llibre de philosophia d'octau)* (1603) (8).

SADOLETUS. Jacobus Sadoletto (Mòdena, 1477 - Roma, 1547), cardenal italià que estudià dret a la Universitat de Ferrara. Autor, entre moltes altres obres, de "De laudibus philosophiacie, libri duo", "Epistolarum, libri XVI", i "Commentarius in epistolam ad Romanus" (Lió, 1535) (EUI). Hem trobat les obres següents: *Sadoletus de laudibus philosophia in 8º pergami* (1567)

(7), *Sadoletus humilia pro ungaria capta cum aliis libris in 4° pergami* (1567) (7), *Sadoleti Epistolas in 8° pergami* (1567) (7), i *Sadoletus de laudibus Philosophiae – 1 to. (llibre de philosophia de quart)* (1603) (8).

SALUSTIUS. Cayo Ciriaco Salustio (86-35), historiador romà deixeble de Tucídides. Acompanyà a Cesar a la campanya d'Àfrica contra Pompeyo. Autor de "*Coniuratione Catilinae*", "*Bellum lugurthinum*", i les "*Historiae*" (DES). Hem trobat l'obra següent: *Salustius de coniuratione catopolina* (1584) (11).

SANT THOMAS (DIVI THOME). Sant Tomàs d'Aquino (Roccasecca, 1225 - 1274), teòleg de l'església cristiana. Nasqué prop de Monte Cassino, va ingressar a l'ordre de Sant Domènec. Estudià a París amb Albert Gran, on ensenyà teologia. Va combinar la ciència aristotèlica amb les doctrines de la religió cristiana. Relacionats amb la medicina destaquen els seus comentaris a la "*Physica*" (Venècia, 1480), "*De generatione et corruptione*" d'Aristòtil (Venècia, 1498), "*De somno et vigília*", etc. Recollí també idees de Galè i Averroès. Autor de "*De motus cordis*" (Guerra). Hem trobat les obres següents: *Un altre llibre ab cuberta de pots apellat la primera del segon de Sant Thomas* (1514) (6), *Thomas in hetica aristotelis in folio pergami* (1567) (7), *Thomas in politica aristotelis in folio pergami* (1567) (7), *Thomas in posteriora in folio pergami* (1567) (7), *Thomas in posteriora aristotelis in 8° pergami* (1567) (7), *Aristotelis phisica cuia aliis operibus aristotelis cum comento divi Thome* (1567) (7), *Aristotelis varia opera cum comento divi thome in folio pergami* (1567) (7), *St. Thomei comentaria in libros periarmentia lex operum aristotelis* (1584) (11), *St. Thomei comentaria in octo libros phisicorum aristotelis* (1584) (11), *Santus Thomas de Aquinas et octo Phisicorum in lib. metaphisice et de ortu et Interitu - 2 to. (llibre de philosophia de full)* (1603) (8), *Santus Thomas in Periermenias et posteriora – 1 to. (llibre de philosophia de full)* (1603) (8), *Sancti Thomae de Aquino in libris Aethicorum commentaria* (1634) (14), *Sancti Thomae commentaria meteorologicorum Aristotelis* (1634) (14), *Divus Thomas in libros periermenias et posteriorum analiquitorum Aristotelis* (1634) (14), *Divis Thomas in tres libros Aristotelis* (1634) (14), *Divus Thomas in libros polyticorum* (1634) (14), *Sti. Thomae Aquinatis in libros Aristotelis dos tomos* (1637) (13), i *D. Thomae in libros Aristoteles* (1637) (13).

SATORRES. Pot referir-se a Joan Gregori Satorre, agustí nat a València i mort el 1611, autor de moltes obres (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Satorres tragedia in 8º pergami* (1567) (7).

SCALIGERII. Juli Cesar Escaligero, filòleg i metge italià nat el 1484 i mort a Agen (França) el 1558. Autor de "Poetica", i "Causas de la llengua llatina" (1540) (EUI). Hem trobat les obres següents: *Scaligerii poetices in folio pergami* (1567) (7), *Scaliger de Subtilitate in 4º pergami* (1567) (7), i *Scaliger de causis Lingue Latine in 4º pergami* (1567) (7).

SCOBARII, Francisci. Escriptor del segle XVI nat a Barcelona. Professor de retòrica, primer a París i després a la Universitat de Barcelona. Autor de "Comentarius junii rabinii et catalana interpretatione illustratus" (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Francisci Scobarii compendium dialecticis in 16º pergami* (1567) (7).

SCOT. Hem localitzat les obres següents: *Un altre ab cubertes de pergami apellat Scot sobre la metafisica de aristotil* (1514) (6), i *Un altre ab cuberta de pergami nomenat colibeta Scot* (1514) (6).

SEMPERII, Andream. Andreu Sempere, orador nat a Alcoi a principis del segle XVI i mort a Mallorca el 1571. Autor, entre moltes altres obres, de "De la Syntaxis", "Methodus oratoria et de Sacra ratione concionandi", etc. (EUI). Hem trobat les obres següents: *Semperii Grammatica in 8º pergami* (1567) (7), i *Tabula rhetorica per Andream Samperium* (1584) (11).

SÈNECA. Lucio Anneo Séneca (Còrdova, 4 - 65), filòsof i escriptor hispanoromà resident a Roma. Autor de "Naturalium quaestionum libri septem", "Dialogorum libri duodecim", "Epistolae Morales" a Lucilio, etc (DES). Hem trobat les obres següents: *Altres llibres de stampa cubert de post forma maior apellat Seneca de moribus* (1514) (6), i *Seneca opera* (1637) (13).

SILVA, Joannes de. Joannes de Silva (Toledo, 1528 - Toledo, 1601), polític i escriptor autor de moltes obres (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Clarissimi jurisconsulti Joannes de ... Silva* (1584) (11).

SILVANUM, Bartholomeum. Hem trobat l'obra següent: *In praedicamenta Aristolis per Bartholomeum Silvanum* (1634) (14).

SOFRONIO. Sant i Patriarca, nat a Damasc i mort el 1639 (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Prado spiritual de Sofronio* (1584) (11).

SOLINUS. Cayo Julio Solino, autor egipci del segle III d.C. que escrigué "Collectanea rerum memorabilium", recopilació de fets memorables (Blánquez). Martianus Capella, en el seu llibre "De septem artibus .." va incloure un resum de les obres de Solino, Plinio, Euclides i Varro (Guerra). Hem trobat l'obra següent: *Solinus polyhistor in 8º pergami* (1567) (7).

SOLIS. Rodrigo de Solis, agustí nat a Sevilla i mort a València el 1583. Autor de "Arte dada del mismo Dios para le servir perfectamente" (València, 1574 i 1579; Medina del Campo, 1578; Alcalà, 1586 i 1594) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Solis de la arte dada del mismo dios - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

SONSINNAS. Hem localitzat l'obra següent: *Sonsinnas in metaphisicam - 1 to.* (llibre de philosophia de full) (1603) (8).

SOTO. Domingo de Soto (Segovia, 1494 – Salamanca, 1570). Autor, entre altres obres, de "Comentarios a la dialectica de Aristoteles", que tingué moltes edicions (EUI). Hem trobat les obres següents: *Soto in .8. Phisicorum - 1 to.* (llibre de philosophia de full) (1603) (8), *Soto in dialecticam - 1 to.* (llibre de philosophia de full) (1603) (8), i *Soto in dialecticam Aristotelis* (1634) (14).

STEPHANUS AQUEUS. Hem trobat l'obra següent: *Stephanus Aqueus in plinium in folio pergami* (1567) (7).

STEVE, Robert. Hem trobat les obres següents: *Thesaurus Lingue Latine robert steve en tres volums* (1567) (7), i *Terencius stampa de robert steve in 8º pergami* (1567) (7) (obra que incloem també a l'autor Terentius).

STRABEUM, Jacobum. Jacobo Luís Strebee, natural de Reims i mort el 1550. Professor d'Humanitats al Col·legi de Santa Bàrbara de París, i de Retòrica a la Universitat de Reims. Autor de "Obras morales de Aristoteles" (EUI). Hem trobat les obres següents: *Aristotelis logica per Jacobum Strabeum tersa in 4º pergami* (1567) (7), *Jacobus Strabeus in tres libros aristotelis Eticorum in 4º pergami* (1567) (7), *Joannis Strabei sententia in 16º pergami* (1567) (7), *Jacobi Strabei grammatica in 8º pergami* (1567) (7), *Jacobus Strabeus in librum Ciceronis de oratore ad brutum et latonius y particiones ciceronis cum aliis operibus in 4º cuyro* (1567) (7), *Jacobus Strabeus de Elocutione in 4º cuyro* (1567) (7), *Strebius de Partitione oratoria - 1 to.* (corresponent als llibres tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8), *Strebei Grammatica - 1 to.* (correspon als llibres de quart tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8), i *Sententiae Joannis Stobei* (1634) (14).

STRADA. Poeta italià nat a Strada el 1512 i mort a Avinyó el 1561 (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Strada del Rosario de nuestra Senyora - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

SUARES. Francisco Suárez (1548-1617), jesuïta filòsof i teòleg espanyol, inspirat en l'obra de Sant Tomàs d'Aquino. Autor de "Disputationes Metaphysicae" (1597) (DES). Hem trobat l'obra següent: *Dos tomos de matefísicas de Suares* (1637) (13).

SUESANI. Hem trobat l'obra següent: *Suesani comentaria in libros de anima* (1584) (11).

SUESARIUS. Hem trobat les obres següents: *Suesarius in metaphisica aristotelis* (1584) (11), i *Suesarius in octo libros phisicorum* (1584) (11).

SUETONIUS TRANQUILUS. Suetoni Tranquil (Roma, 70 d.C. - posterior al 141), historiador llatí contemporani i amic de Plini, autor de la biografia dels dotze primers emperadors romans (Blánquez). Hem trobat l'obra següent: *Suetonius tranquillius in 8º cuyro* (1567) (7).

SUSEMBROTI. Hem trobat les obres següents: *Susembroti grammatica in 8º pergami* (1567) (7), *Susembroti alia grammatica in 8º pergami* (1567) (7), i *Susembroti epithome in 8º pergami* (1567) (7).

TACITUS, Cornelius. Cayo Cornelio Tacito (Roma, 55 – 125), historiador llatí autor de “Ab excessu divi Augusti”, història dels emperadors romans des de Tiberi fins a la mort de Neró, “Història i diàleg d’oradors”, “De origine, situ, moribus ac populis Germanorum”, coneguda com “Germania”, on tracta del coneixement de les tribus germàniques, i “Historiae”, sobre la història de l’època dels Flavis (Blánquez. DES). Hem trobat les obres següents: *Cornelius tacitus in 4º cuyro* (1567) (7), i *Cornelius tacitus in 8º cuyro* (1567) (7).

TATARETUS. Hem trobat l’obra següent: *Tataretus super logicam et Phisi. – 1 to. (llibre de philosophia de quart)* (1603) (8).

TAURISANO. Hem trobat l’obra següent: *Meditationes auctore Taurisano* (1637) (13).

TERENTIUS. Publius Terentius Afer (Cartago, 185 – Gràcia, 159 a.C.), conegut comediògraf d’origen llibi i autor de “Adria”, “Hecyra” (la sogra), “Heautontimoroumenos” (el turmentador de si mateix), “Eunuchus” (l’eunuc), “Phormio”, i “Adelphoi” (els germans) (Blánquez, DES). Hem localitzat les obres següents: *Terentius cum comento in folio cuyro* (1567) (7), *Terentius alius cum comento in folio cuyro* (1567) (7), *Terencius cum comento vell in folio pergami* (1567) (7), *Terencius in 16º cuyro pergami* (1567) (7), *Terencii flores in 8º pergami* (1567) (7), *Terencii observaciones in 8º pergami* (1567) (7), *Terencii Eunuchus latine et Gallice in 8º pergami* (1567) (7), *Terenciis andria latine et hispanie in 8º pergami* (1567) (7), *Terencius cum aventibus in 8º pergami* (1567) (7), *Terencius stampa de robert steve in 8º pergami* (1567) (7), *Terentius cum comento ante signam in 4º pergami* (1567) (7), *Terencius in 8º cuyro ab anotacions* (1567) (7), *Terentii Comedie – 1 to. (corresponent als llibres de quart tocants ha humanitat y de devotions)* (1603) (8), *Terentii Opera – 1 to. (corresponent als llibres de quart tocants ha humanitat y de devotions)* (1603) (8), *Terentii Andria – 1 to. (corresponent als llibres d’octau tocants ha humanitat y de devotions)* (1603) (8), i *Terentii Opera – 1 to. (corresponent als llibres d’octau tocants ha humanitat y de devotions)* (1603) (8).

THEMISTIUS. Filòsof i orador grec nat a Paflagonia entre el 317 i el 320, i mort a Constantinopla entre el 387 i el 390. Autor, entre altres moltes obres, de "Comentaris a Aristòtil" (Tavrici, 1481) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Themistius in aristotelem in 4º pergami* (1567) (7).

THEON SOPHISTA. Theon Elio, retòric grec d'Alexandria (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Theon sophista in 8º pergami* (1567) (7).

THOME DE VIR CASTANI. Tomàs de Vilacastin, escriptor ascètic nat el 1570 a Valladolid i mort el 1649. Autor, entre altres obres, de "Práctica para ayudar a bien morir" (EUI). Hem trobat les obres següents: *Altre libre ab cobertas de cartró cobert de cuyro negre anomenat reverendissim domini Thome de Vir Castani, y acaba anno domini MDXXXVI mensis junii* (1590) (12), i *Thomae de vio* (1637) (13).

THOME LINARI. Hem trobat l'obra següent: *Thome Linari emendata stratua latini sermonis* (1584) (11).

THUCYDIDES. Tucídides, historiador grec d'Atenes (460 a.C. – 396 a.C.), autor de "Història de la guerra del Peloponès", en la qual havia intervingut com a general (DES). Hem localitzat l'obra següent: *Thucidides in folio pergami* (1567) (7).

TIMARE. Hem trobat l'obra següent: *Timare metaphisica - 1 to. (llibre de philosophia d'octau)* (1603) (8).

TINGII. Hem trobat l'obra següent: ... *latine Tingii - 4 to. (corresponent als llibres de full tocants ha humanitat y de devotions)* (1603) (8).

TISILMII. Hem localitzat l'obra següent: *Tisilmii collutanca - 1 to. (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions)* (1603) (8).

TISLANUS. Hem trobat l'obra següent: *Tislanus in Epistolas ciceronis ad quintum fratrem in 8º pergami* (1567) (7).

TITELMANI. Francesc Titelman, filòsof belga nat a Hassel (Limburg) a finals del segle XV i mort el 1537. Autor de "Compendium fisicae ad libros Aristotelis de naturalis philosophia utilissimum" (1552), "Compendium dialecticae F. Titelmani ad libros logicorum Aristotelis", etc. (EUI). Hem localitzat les obres següents: *Titelmani compendium in X libros eticorum aristotelis in 8º pergami* (1567) (7), *Tithelmani dialectica cum comento in 8º pergami* (1567) (7), *Tithelmani phisica in 8º pergami* (1567) (7), *Dialectica Titelmani cum comentario* (1584) (11), *Titelmani Philosophiae natu. 1 to. (llibre de philosophia d'octau)* (1603) (8), *Compendium titelmani - 1 to. (llibre de philosophia d'octau)* (1603) (8), *Philosophia natu. titelmani - 1 to. (llibre de philosophia d'octau)* (1603) (8), *Dialectica Titelmani - 1 to. (llibre de philosophia d'octau)* (1603) (8), i *Titelmani misteria Misse - 1 to. (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions)* (1603) (8).

TITUS LIVIUS. Tito Livio (59 a.C. - 17 a.C.), historiador romà contemporani d'August, autor de "Ab urbe condita libri", 142 llibres sobre la història de Roma, des de la seva fundació fins a la mort de Druso (9 a.C.) (DES). Hem trobat les obres següents: *Titus Livius in folio pergami* (1567) (7), i *Titilivii 4or libri in 4º pergami* (1567) (7).

TOLETI. Francisco de Toledo, jesuïta nat a Còrdova el 1532 i mort a Roma el 1596. Autor de moltes obres (EUI). Hem localitzat les obres següents: *Opera Toleti - 8 to. (llibre de philosophia de quart)* (1603) (8), *Toletus in 3 libros Aristotelis de anima* (1634) (14), *Toletus in universam Aristotelis logicam* (1634) (14), i *Toletus tres tomos* (1637) (13).

TONSTELII. Cutberto Tunstall, prelat anglès nat a Hachtford (comtat de Lork) el 1475. Mort a Londres el 1579. Autor, entre altres obres, de "De arte supputandi, libri quatuor", "Tractat d'Aritmètica" (Londres, 1522), etc. (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Tonstelli arithmetica in 4º pergami* (1567) (7).

TORQUEMADA. Antonio de Torquemada (+ 1569), humanista espanyol autor de "Coloquios satíricos" (1553), i "Jardín de flores curiosas" (1570),

que és una recopilació de sis col·loquis (DES). Hem trobat l'obra següent: *Jardin de flores de Torquemada - 1 to.* (corresponent als *llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions*) (1603) (8).

TORTELII, Johannus. Gramàtic italià nat a Arezzo vers 1400 i mort abans de 1466. Autor de "Commentarium de orthographia dicti onum e Graecis Tractatum opus" (1471) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Orthographia Johannus Tortelii* (1634) (14).

TRAPEUNTII (TRAPASUTII). Hem trobat les obres següents: *Trapeuntii dialectica cuyro in 8º* (1567) (7), i *Dialectica Trapasutii et de re dialect.* - 4 to. (*llibre de philosophia d'octau*) (1603) (8).

TRINERII BRANCELELII. Hem trobat l'obra següent: *Trinerii brancelelii varia appothemata in 16º pergami* (1567) (7).

TUSANI, Jacobi. Hem trobat l'obra següent: *Lexicon graeco latinum Jacobi tusani en 2 tomos* (1634) (14).

URBANI. Pot referir-se a Urbano de Bolònia, filòsof italià mort probablement el 1405 (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Urbani Grammatica greca in 4º cuyro* (1567) (7).

VALERII, Corneli. Hem trobat l'obra següent: *Corneli valerii dialectica in 8º pergami* (1567) (7).

VALLAM. Hem trobat l'obra següent: *Ferdinandi historia per vallam in 4º pergami* (1567) (7).

VALLE. Hem trobat l'obra següent: *Valle Elegantiae - 1 to.* (corresponent als *llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions*) (1603) (8). Vegeu també Erasmus.

VALLENSIS. Hem trobat l'obra següent: *Vallensis de quantitate syllabay in 4° pergami* (1567) (7).

VALLERIANI. Joannis Pierri Valleriani (Belluno, 1477 – Padua, 1558), erudit italià i autor de moltes obres (EUI). Hem localitzat l'obra següent: *Joannis Pierri Valleriani opera* (1634) (14).

VALLERO, Hieronymi. Hem trobat l'obra següent: *Responsio apologetica Hieronymi Vallero* (1634) (14).

VALLES. Hem localitzat les obres següents: *Valles in .8. Phisicorum – 1 to.* (llibre de philosophia de full) (1603) (8), *Vallei in us lib. meteororum – 1 to.* (llibre de philosophia d'octau) (1603) (8), *Vallesii tabula dialecticae – 1 to.* (llibre de philosophia d'octau) (1603) (8), i *Vallesius in quantum Aristotelis* (1637) (13).

VEGETIUS. Flavius Vegetius Renatus, escriptor de la segona meitat del segle IV, contemporani de l'emperador Valentinià II. Autor de llibres sobre art militar: “De re militari libri IV” (Blánquez). Hem trobat l'obra següent: *Vegetius de re militari in 8° in 8° cuyro* (1567) (7).

VENIUS FLACUS. Hem trobat l'obra següent: *Venius Flacus de verborum signi – 1 to.* (llibre d'octau) (1603) (8).

VENTALLOLS, Juan. Gramàtic català nat el primer terç del segle XIII. Autor d'una aritmètica en català (1521) traduïda al castellà el 1619 (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Arismetica de Juan Ventallols* (1637) (13).

VERSION . Joan Versor, filòsof escolàstic, mort el 1485 (EUI). Hem trobat les obres següents: *Un altre libre gran ab cubertas de pergami anomenat lo version sobre les sumas de parispa* (1514) (6), i *Un altre libre de forma de full de ploma nomenat conclusionis de version* (1514) (6).

VICOMERCATUS, Franciscus. Hem trobat lesobres següents: *Vicomercatus in us lib. Arist. – 1 to.* (llibre de philosophia de full) (1603)

(8), *Vicomercatus in .8. Phisicorum - 1 to. (llibre de philosophia de full)* (1603) (8), i *Franciscus Vicomarcatus in 4or. Libros Aristotelis meteorologicorum* (1634) (14).

VICTORIO. Pot referir-se a Pere Victorius (Florència, 1499 – Florència, 1585) (EUI). Hem localitzat l'obra següent: *Victorio Confessionario - 1 to.* (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

VIDALPANDUS. Pot referir-se a Joan Baptista Villalpando (Còrdova, 1552 – Roma, 1608) (EUI). Hem trobat les obres següents: *Vidalpandus in Chategorias - 1 to. (llibre de philosophia de quart)* (1603) (8), i *Vidalpandei Apolonie Aristotelis - 1 to. (llibre de philosophia d'octau)* (1603) (8).

VILLEGAS. Antonio de Villegas, poeta nat a Medina del Campo i mort deprés de 1577. Autor de "Inventario", "Ausencias", i "Soledad de amor" (EUI). Hem trobat les obres següents: *Inventari de Anthoni de Villegas* (1584) (11), i *Flos Sanctorum de Villegas* (1637) (13).

VILLETANUS, Ludovico Joanne. Filòsof nat a Barcelona i mort també a Barcelona el 1583 (EUI). Hem trobat les obres següents: *Villetanus in logicam et Ethicam - 1 to. (llibre de philosophia de full)* (1603) (8), *Disputatio de comunione subuna panis specie ad sacram aecumenicam synodum tridentinam habita in congregatione generali Ludovico Joanne Viletano theologo* (1634) (14), i *Villeta opera* (1637) (13).

VINCENTII, Franciscus. Hem localitzat l'obra següent: *Franciscus Vincentii in pliniani dialectica institutiones* (1584) (11).

VIRGILIUS. Publius Virgilius Maro (Andes, 70 a.C. – Brindis, 19 a.C.), poeta il·latí. Autor de "Bucòliques", "Geòrgiques", i "Eneida" (Blánquez). Hem trobat les obres següents: *Vergilius cum comento in folio cuyro* (1567) (7), *Virgilius cum comento in folio pergami* (1567) (7), *Virgilius petit cuyro in 16°* (1567) (7), *Eglogas de Vergili en spanyol* (1584) (11), *Virgilius cum comento multorum - 1 to.* (corresponent als llibres de full tocants ha

humanitat y de devotions) (1603) (8), *Virgilii Opera* – 1 to. (corresponent als llibres de quart tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8), i *Opera Virgilii* - 11 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

VITABULI. Hem trobat l'obra següent: *Vitabuli Opera Philosophiae* – 1 to. (llibre de philosophia de full) (1603) (8).

VITRUVIUS. Marco Vitruvio Polion, arquitecte i escriptor romà nascut a Verona, contemporani d'August i autor de "Architectura libri X" (Blánquez). Hem trobat l'obra següent: *Vitruvius de Architectura* – 1 to. (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

VIVES, Joannes. Juan Luís Vives (1492-1540), filòsof humanista espanyol. Va estudiar a París i fou professor a Lovaina i Oxford. Autor de "De disciplinis" (1531), "De causis corruptarum artium", "De tradendis disciplinis", "De anima et vita" (1538), etc. (DES). Hem trobat l'obra següent: *Joannes Vives de exercitatione linguae latinae* (1634) (14).

VOLATERANI. Hem trobat l'obra següent: *Volaterani Comentum urbanorum* - 1 to. (corresponent als llibres de full tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

XAVES. Gerónimo de Xaves (Sevilla, 1523 – 1574), matemàtic i mestre en arts i medicina. Autor, entre altres obres, de "Tratado de la Sphera" (1545), i "Cronographia y repertorio de los tiempos" (1561) (EUI). Hem trobat l'obra següent: *Xaves cronographia* – 1 to. (correspon als llibres de quart tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

ZEMANTES. Hem localitzat l'obra següent: *Zemantes de Institutionibus advertentias* - 1 to. (corresponent als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions) (1603) (8).

ZENOFONTE. Genofonte (Atenas, 430 a.C. – Corinto, 355), historiador grec (EUI). Hem trobat les obres següents: *Socratis dicta et facta Zenofonte autore in 4º cuyro y posts* (1567) (7), i *Opera Xenophontis* (1634) (14).

ZIUZIO, Francisco. Hem trobat l'obra següent: *Aristotelis index autore Francisco Ziuizio in folio pergami* (1567) (7).

*

D) ELS LLIBRES ANÒNIMS D'ALTRES MATÈRIES

Com en el cas dels llibres anònims de medicina, incloem en aquesta secció els llibres no mèdics o extramèdics en els quals no consta l'autor a l'inventari. Els transcrivim també en lletra cursiva i, com hem fet abans amb els de medicina, indiquem l'autor quan el podem endevinar a través del títol del'obra. En l'exposició seguim un ordre cronològic, el dels anys en què van ser inventariats els llibres, amb la nota corresponent entre parèntesi.

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1401 (3)

Hem trobat els següents llibres: *I cest de VI de decretal de pergam*, i *I libre de dictats de letres de paper*.

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1411 (4)

Hem trobat el següent llibre: *Los cantichs de Amich*. Ramon Llull escrigué el "Libre d'Amich e Amat".

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1445 (5)

Hem localitzat els següents llibres: *Un libret xiquet de paper sisternat de pergami ab cubertes de paper vermelles apellat Torat (o Corat) Abay scrit en ebrahich*, *Altre libre de forma menor scrit en paper en abrahich ab cubertes blanques de paper apellat Metefisicha i altres tractats de filosofia*, *Un libre de forma menor scrit en paper en abrahich apellat arguments de Logica ab cubertes de fust cubertades de aluda vermella ab cinch bolles en cascuna cuberta*, *Un libre de paper ab cubertes de paper*

blanques scrit en abraych apellat Metafisica, Un libre de paper cubertes de pergami scrit en abraych apellat Gloses de la biblia ab cubertes de paper, uns sisterns de tergum en abraych scrits, Un libre de paper ab cubertes de paper blanques apellat Tractat de philosophia, Uns coerns de paper scrits en abraych apellat Tractat de logica o descornats, Un libre de paper scrit en ebrahich ab cubertes blanques de paper apellat Tractat de logica, i I tractat de Spera ab I quadrant ab posts bloxes e es de pergami. Pot referir-se al tractat de "Sphera Mundi", de Sacro Bosco.

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1478 (9)

Hem trobat els següents llibres: *Altre libre de la dita forma (forma maior), qui comensa, si vols saber la natura del sol, ab cubertes vermelles, scrit en paper, Altre libre de forma de ... del full, ab cubertes de post negres e dos gaffets, scrit en paper, ab corondelles, apellat Animam judicit ?, comensa lo vermell, agasa ... , e lo negre, aquell es ..., Un libre de la dita forma (forma de full) ab posts e cubertes leonades ab dos gaffets, apellat los evangelis an romans, comensa, Cristi com Sent Mateu scriu ... scrit en paper, i Altre libre de forma de proces, ab post e cubertes verdes, ab dos gaffets, apellat Lo segon de la notaria.*

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1514 (6)

Hem trobat els següents llibres: *Un altre libre gran ab cubertas de pots anomenat los plobenmas del filosof, Un altre libre gran ab cubertas de cuyro anomenat la matafisica, Un altre libre de stampa de forma de quart nomenat provincials (o pronuncials) annum ecclesias?, Un altre libre de stampa molt petit ab cubertes de pergami anomenat les indulgencies y esglesies de roma, Altre libre stampa forma maior cubertes de post huna trencada anomenat predicables porfuni, i Un altre libre de stampa forma de quart anomenat tractat de spera. Pot referir-se al tractat de "Sphera Mundi", de Sacro Bosco.*

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1567 (7)

Hem trobat els llibres següents: *Metamorphosis moralis interpretacio, Navis scultifera in 4º pergami (scultatoria, ae: nau d'observació), Opus aureum de veritate contricionis in 8º pergami, Regimen Castitatis in folio pergami,*

Calamitas nostrori temporis in 8º pergami, Magienaturalis in 16º pergami, Principium Institutio in 8º cuyro, Unicentius de arte bene bibendi in 4º pergami, Uticensis de agricultura in 8º pergami. Pot referir-se a Marco Porcio Catón el Censor, orador, historiador i agrònom, autor del tractat "De re Rustica" (De agricultura). Aquest tenia un bésnet polític refugiat a Útica que es deia també Marco Porcio Catón d'Útica (95 a.C – 46 a.C.). *Sphera in 8º pergami, Administracio regnorum et rerum publicorum in 8º pergami, Biblia in folio pergami, Biblia in numeris in folio pergami, Concordanciae Bibliae in folio pergami, Constitutiones tarragonensis in folio pergami, Caelum Philosophorum et aretei opusculum in 16º pergami, Cavallero determinado en castellà 8º pergami, Dictionarium en francès in folio pergami, Dictionarius greco latinus in folio en dos volums pergami, Dictionarium puerorum in 4º pergami, Ephemerides historice in 4º pergami, Epitome totius philosophiae in 8º pergami, Exemplaria litterarum Regis Galliae in 4º pergami. Lutetia, ae: Lutècia, capital de la Gàlia cèltica, actualment París. Epitome in prosidiam tres libros in 16º pergami, Fores poetarum illustrium in 16º pergami, Gesta romanorum in 16º pergami, Honorati oracio in 4º pergami, Eticorum in 4º pergami, Institutio rei publice in 16º pergami, Luminare maius in folio pergami, Lexicon Grecum in folio pergami, Luteranorum falsa religio in 8º pergami, Libre de scriure de Saragossa in 8º pergami, Lapidam dialectica in 8º pergami, Mores omnium Gentium in 8º pergami, Phrasis lingue latine in 8º pergami, Philosophis summa in 4º cuyro, Relique Constitutiones tarragonenses in folio pergami, Reparaciones aetius philosophiae in 4º pergami, Thesaurus lingue Grece in folio pergami, Vivis declamationes in 4º pergami, Vocabularius brevilocus in 4º posts, i Sphera in 8º pergami.* Pot referir-se al tractat de "Sphera Mundi", de Sacro Bosco.

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1584 (11)

Hem trobat els llibres següents: *Flos Sanctorum 2ª pars, Misale romanum, Breviarium romanum ... frateum animorum, Scrpts de dialectica, Scrpts epithome in porfirium, Scrpts sobre logica, Scrpts altres sobre logica, Cancionero de Jordi de mon..., Entretenimiento de ..., Naturalis totius philosophie parcisei votabli, Contemplus mundi, Introductio in terminos dictoneii, Nupcialis, Gramatica grega, Thipos institutionum gramaticorum, Paraphrasis universam logica scrpts de ma, Un llunari ab lo redres dels deudres, Una plica de scrpts de llogica, i Celii miralicum divinatorum libe.*

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1585 (10)

Hi havia l'obra següent: *Simplicia sens religar comentari sobre los quatre de celo de full.*

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1590 (12)

Hem localitzat les obres següents: *Un llibre gran intítulat Sphera Mundi cum tubus comentis, i acaba omnes sunt terni accepti.* Es refereix a l'obra de Sacro Bosco. *Altre llibre ab cobertas de cartró cobert de cuyro negre anomenat Concialtor deferentum philoforum, y acaba et sic laus civi dedit intellegere,* *Altre llibre ab cobertas de post anomenat Conciliator, y acaba quod alba,* *Altre llibre ab cobertas de pregamí nomenat camino y puerta per la oration,* *Altre llibre ab cobertas de pregamí anomenat Arte general y breu en dos instrumentos per totas las sciencias y artes que viue pregue per sempre sin fin amen,* *Altre llibre ab cobertas de pregamí De constitucione verbi,* *Altre llibre ab cobertas de pregamí morat ab unas armas de cardenal a las cobertas anomenat Computus novus ecesisticus sive romanus,* *Altre llibre ab cobertas de cartró comensa in hoc codice contenta, y acaba proto plaustus et similia,* *Altre llibre ab cobertas de pregamí anomenat dispensarum vulgo vacant compositorum, y acaba zazanea,* *Altre llibre ab cobertas de pregamí anomenat articule, acaba obuli octo sunt chirat XXIII,* *Un llibre ab cubertas de pregamí scrit de ma qui comensa de diosione argumenta, y acaba et h... dicitur generatio quod non fiat indigne, i Altre llibre lo qual no te cubertas sino de launa part ab prinsipi ja squinsat comensa anno cristi 1534, acaba casus quinse gradu.*

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1603 (8)

Hem localitzat les obres següents: *Problemata arist. afrodisei et Plutarchi* – 1 to. (llibre de philosophiai de full, *Textus abbreviatus super 8. lib. phisi.* – 1 to. (llibre de philosophia de quart), *Jardino di agricultura* – 1 to. (correspon als llibres de quart tocants ha humanitat y de devotions), *Flos Sanctorum 1^a.2^a.3^a et 4^a pars* – 4 to. fol. (correspon als llibres de quart tocants ha humanitat y de devotions), *Flos Sanctorum* – 1 to. fol. (correspon als llibres de quart tocants ha humanitat y de devotions), *Breviarium Romanum* – 1 to. 4 (correspon als llibres de quart tocants ha humanitat y de devotions), *De Conseribendis Epistolis* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Vida del Padre Ignatio* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Marcus*

T.i. perArchia Poeta – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Rhetorica ad Hereimium* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Index librorum phibitorum* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Imagen de la Vida Christiana* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Genesii Summa doctrine cristiane* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Canones Carmelita* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Oratio in T.C.* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Historia de Anglaterra* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Filius de Granada de la Oracion* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Directorium ad Confitendum* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Camino y Ouerta para la oration* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Libro del Rosario* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Vida del Padre Ignatio* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Miracles del Bras de St. Joan Batista* – 2 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Epistole totius quadragesime* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Capilla del Consuelo de nuestra* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Chalendarium Gregorianum* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Milagros de nuestra S^a de Montserrat* – 3 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Directorium Confessorum* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Theologia naturalis* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Regla del Glorios Pare Sant Benet* – 1 to. (correspon als llibres d'octau tocants ha humanitat y de devotions), *Chatechismus Concilii tridentini* – 1 to. 12 (correspon als llibres tocants ha humanitat y de devotions), *Summa de casos de Cons de [Pedigla]* – 1 to. (correspon als llibres tocants ha humanitat y de devotions), *Aphorismi confesariorum* - 1 to. (correspon als llibres tocants ha humanitat y de devotions), *Precationes Bibblie Sanctorum* – 1 to. (correspon als llibres tocants ha humanitat y de devotions), *Methodus Confessionis* – 1 to. (correspon als llibres tocants ha humanitat y de devotions), *Discursos varios contra la desonesta Balona* – 1 to. (correspon als llibres tocants ha humanitat y de devotions), *Offitio de la Semmana Sancta* – 1 to. (correspon als llibres tocants ha humanitat y de devotions), *Chalendarium Gregorianum* – 1 to. (correspon als llibres tocants ha humanitat y de devotions), *Meditationes del Sanctissimo Sacramento* – 1 to. (correspon als llibres tocants ha humanitat y de

devotions), *Offitium Beate Marie* – 1 to. (correspon als llibres tocants ha humanitat y de devotions), i *Passio duorum* – 1 to. (correspon als llibres tocants ha humanitat y de devotions).

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1634 (14)

Hem trobat les obres següents: 3 tomos que son *thesauri linguae latinae*, *Index operum Aristotelis in tres ordines*, *Thesaurus dictionum graecarum*, *Quaestiones scoli ad metaphisicam*, *Lexicon graecum*, *Commentaria simplicii peripatecii in 8 libros Aristotelis de phisico auditu*, *Prolegomena ad universam logicam*, *Flores ultimarum voluntatum*, *De ligno sancto gallo*, *Miracula naturae*, *De ratione dierum*, *Methodus compendiaria*, i *Compendium veritatis theologiae*.

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1637 (13)

Hem localitzat les obres següents: *Ephemerides*, *Lexicon greco*, seu *Thesaurus Lingue graecae*, *Governador Christiano*, *Novae mortuum Celestium*, *Caronica de Cathalunya*, *Theorica planetarum*, *Vida de Sra. Maria Socos*, *Descriptio de Roma*, *Condes de Barcelona*, *Comentarii Collegii Coimbricensis tomos quatre*, *Orlando el furioso*, *Logica Collegii Coimbricae*, *Trabajos de Jesus*, *Compendium dialecticae*, *Espejo de Consolacion dos tomos*, *Compendio de Secreto rationali*, *Secreti de Petro Bayro*, *Secreti diversi*, *Secreti de Isabela*, *De Secretis*, *Thesorae de la vida humana*, *Nomenclator octo llinguis omnium rerum*, *Libri sex de consideratione dialectica*, *Spejo de Consolation tres tomos*, *Sinquanta quatre librets de devotio*, *Unas horas*, *Phisicae percutationes*, *Thesaurus linguae Latinae tomos quatre*, *Metodus generalis cognoscendi*, i *Latini Tancredi Camerotani Comititis Palati de fame*.

ADDENDA

El contingut dels documents notarials ha estat l'eina bàsica d'aquest treball. Ens ha permès conèixer, com acabem de veure en els capítols precedents, les obres de medicina i d'altres matèries que conformaven les biblioteques dels catorze metges estudiats. Però resta una petita part d'obres i autors de les seves llibreries que, per diversos motius, no ens ha estat possible identificar. A vegades coneixem l'autor però no sabem quin tipus de matèria tracta, si mèdica o extramèdica. En altres ocasions no sabem ni l'autor ni la

classe de matèria. Degut a aquest problema ens ha semblat millor exposar-ho, ara per ara, en forma d'addenda, conscients de que amb la continuació de la recerca i per tant amb l'adquisició de nous coneixements, ens sigui possible identificar el que avui es mantè, per a nosaltres, en el món de les incògnites. D'aquesta manera acabem el treball amb el diccionari d'autors de matèries no identificades i amb els llibres anònims de matèries no identificades.

*

DICCIONARI D'AUTORS DE MATÈRIES NO IDENTIFICADES

En aquesta part ordenem els autors de matèries que no hem identificat. També els escrivim en cursiva i indiquem entre parèntesis l'any de l'inventari i la nota que li correspon.

ALBOQUI. *Un libre appellat alboqui a un hom de deffora per LXXVII lliures* (1411) (4).

ALCABICII. *Un altre libre ab cuberta de posts anomenat alcabicii de judicii faciendis in stiologia* (1514) (6).

ANTONIUS CONSTANTINUS. *Antonius Constantinus* (1634) (14).

ARCHAN MERCENARII. *Archan Mercenarii* (1637) (13).

AUGENII. *Augenii Epistole et Consiliationem – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

BESSARIO. *Bessario in folio pergami* (1567) (7).

BORATHI. *Borathii Contradictiones – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

BOSCA. *Obres de Bosca* (1584) (11).

BOSSILIUS ZANCHUS. *Bossilius zanchus in 8º pergami* (1567) (7).

CALAF. *Anato Calaf* (1637) (13).

CHRISTOPHORI CLAUDII. *Genomonicae Christophori Claudii* (1637) (13).

- DELLANQUE Y BONTADELLA.** *Dellanque y Bontadella* (1637) (13).
- DIADORUS SICILUS.** *Diadorus sicilus in folio pergami* (1567) (7).
- DIVI HIERONYMI.** *Divi Hieronymi in vitas pat...* (1584) (11).
- ERCOLANUS.** *Un altre libre ab cubertes de pergami anomenat ercolanus* (1514) (6).
- FLAMIUS.** *Flamius de hominis falcinira in 4º pergami* (1567) (7).
- FLUCIO.** *Errate recentionum auctore flucio* (1637) (13).
- FORCII, Joachimi.** *Joachimi forcii omnia opera in 8º cuyro* (1567) (7).
- GAMENETUS, Joannes.** *Joannes Gamenetus in 4º cuyro* (1567) (7).
- GAUSTAVINEUS, Julii.** *Julii Gaustavineus* (1637) (13).
- GERALDUS DE SODA.** *Un altre libre ab cubertes de pergami anomenat geraldus de soda* (1514) (6).
- GIRALT DE SOL.** *I libre de paper appellat Giralt de sol ab cubertes de pergami* (1401) (3).
- GRUCHIUS.** *Gruchius de comitiis in folio pergami* (1567) (7).
- GUILLERMUS LACENTINUS.** *Guillermus Lacentinus in folio pergami* (1567) (7).
- JOANNIS DEJAUDIMO.** *Joannis Dejaudimo questiones in folio posts* (1567) (7).
- LENIO.** *Lenio adversus fedionem – I to. (llibre de quart)* (1603) (8).
- LEONIS ROGANI.** *Leonis Rogani* (1637) (13).
- LUNAN.** *Un altre libre destampa de forma de quart anomenat Lunan* (1514) (6).

MANELPHO, Joannes. *Joannes Manelpho Eretanus Sabinus* (1637) (13).
Eretinus, a, um: de Ereto, ciutat dels Sabins, a Italia.

MARTINI GREGORII. *Martini Gregorii methodus – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8).

MAXIMANUS. *Maximanus in lib. de Ptisana – 1 to. (llibre d'octau)* (1603) (8). Ptisana, ae: ordi sense closca.

NICHOLAUS RASOTG. *Altre libre de forma de full ab cubertes de fust negres escrit en pregamí ab corondelles apellat Nicholau, comensa, Ego Nicholaus Rasotg ...* (1478) (9), i *Tres libres dolents, ço es, un Nicholau, comensa, Ego Nicholaus Rasotg ... molt dolent e podrit* (1478) (9).

NICOLAI FLORENTINI. *Nicolai florentini tomos dos* (1637) (13).

NISOLII. *Observationes Nisolii* (1634) (14).

NYDENI, Gregory. *Gregory nydeni opera in folio pergami* (1567) (7).

ORATHI GUGERNI. *Oratii gugerni Epistole – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8). Gugerni, orum: poble de la Gal·lia Bèlgica (BLANQUEZ).

PACHINORIUS. *Pachinorius in 8º pergami* (1567) (7).

PEDENOMIS. *Pedenomis liber secundus – 1 to. (llibre de full)* (1603) (8).

PHALO IUDEUS. *Phalo Iudeus in folio pergami* (1567) (7).

PICUS MIRARDULANUS, Joannes. *Joannes Picus mirardulanus in folio posts* (1567) (7).

PLATINE. *Platine oppera in 4º pergami* (1567) (7).

POTALDI, Leonardi. *Leonardi Potaldi* (1637) (13).

QUIRINO, Alonso. *Tractado llamado menor del Dor. Alonso Quirino en romans* (1634) (14).

RAVENAS. *Ravenas de modo callegiandi – 1 to. (llibre de quart)* (1603) (8).

RICARDUS DE AVANOLIS. *Ricardus de avanolis* (1634) (14).

ROSSELL, Thimoteo. *Don Thimoteo Rossell* (1637) (13).

SERVITOR, Guillem. *Guillem Servitor en full* (1584) (11).

TACUYNUS. *Tacuynus in folio pergami* (1567) (7).

TIGONIUS, Carolus. *Carolus Tigonius in livium in 8º pergami* (1567) (7).

VALERIUS MAXIMUS. *Valerius maximus in 8º pergami* (1567) (7).

VEGA, Ludovici a. *Opera Ludovici a Vega* (1634) (14).

VISERIACI. *Viseriaci teorica in 4º pergami* (1567) (7).

VOLETERRANI, Raphaelis. *Commentaria Raphaelis Voleterrani* (1634) (14).

*

LLIBRES ANÒNIMS DE MATÈRIES NO IDENTIFICADES

Són els llibres que no sabem si són de medicina o bé d'altres matèries extramèdiques. Seguim el mateix mètode d'exposició que en els altres llibres anònims indicats abans.

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1401(2)

Hem trobat els següents llibres: *Ha alaltra cofra XIII libras, Altra libra pus poch cobert de semblant cuberta qui es exposició deles ym., Altra libra de paper e de pergami en lati cobert de pergami, Altra libra de paper que son tres cotens poch sens coberta, i Altra libra cubert de posts taxades qui es de diverses coses en romans.*

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1445 (5)

Hem localitzat els següents llibres: *Un libre scrit en pergami ab cubertes de post de fust cubertrades de aluda vert ab dos gaffets scrit eb braich, i Un*

libre de paper scrit en abraych apellat Mispatim ab cubertes dolentes blanques.

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1478 (9)

Hem trobat els següents llibres: *Altre de la dita forma (de full) ab post e cubertes verdes scrit en paper molt vell ab corendelles apellat Acamotis ?, comença en lo vermell, Incipit liber ..., e en lo negre, Quos sunt .., i Altre libre de la dita forma (forma de full) ab post e cubertas vermelles, scrit en paper, ab corondelles, apellat Cirquinstancies, comensa lo vermell, En lo nom, e lo negre, voluntat es*

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1514 (6)

Hem trobat els llibres següents: *Un altre libre ab cubertas de pergami nomenat les correccions de sama, Un altre libre ab cubertes de pergami anomenat Stona damnam, Un altre ab cuberta de pergami apellat pandecta, Un altre libre de full de stampa cubertes de posts nomenat proprietatibus res, Un altre libre de ploma ab cubertes de post tot squinsat, Un altre libre de cubertes de pots nomenat lo consiliador, Un altre libre gran ab cubertes de pots nomenat quartus [thederia], Un altre libre ab cuberta de posts cubert de cuyro de ploma, i Un altre libre ab cubertas de ppost huna trencada anomenat los stins suig libros priors.*

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1567 (7)

Hemtrobat els llibres següents: *Ars ultimaria in folio pergami, Adversiorum comvibium in 8º pergami, Apophthemata varia multorum autorum in 8º pergami. Apophthegma, atis: apotegma, dita breu, aguda i sentenciosa. Methodus nova in 4º pergami, Conciliator in folio cuyro ab posts, Nova methodus in 8º pergami, Tractando de undemias ab Castella in 8º pergami, i Spigmica ars in 8º pergami,*

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1584 (11)

Hem trobat els llibres següents: *Consiliatur contraversiarum Petria, i Una sort de conclusions y altres papers y lletres.*

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1590 (12)

Hem localitzat l'obra següent: *Altre libre ab cubertas de post lo qual comensa na venationes, y acaba omnes coterni tud... lo qual libre te las cobertas rompudeas y es tot ratat.*

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1603 (8)

Hem trobat els llibres següents: *Epistole diversorum auctorum – 1 to. (llibre de full)*, i *Consiliatoris controversie – 1 to. (llibre de full)*.

LLIBRES INVENTARIATS L'ANY 1637 (13)

Hem trobat els llibres següents: *Altre de figuris, Vinty dos tomos petits, Faber palladium*, i *Alivio de los sedientos*,

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Centre de Recerca per a l'Aprenentatge
i la Investigació

Biblioteca de Medicina

ACRÒNIMS

AHCMA: Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa.

AHPB: Arxiu Històric de Protocols de Barcelona.

ACI: Arxiu Històric Comarcal d'Igualada.

API: Arxiu Parroquial d'Igualada.

AEV: Arxiu Episcopal de Vic.

AHCB: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.

AHT: Arxiu Històric de Tarragona.

ABREVIATURES

R.A.M.B.: Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona.

to.: tom o volum

NOTES

(1) AHCMA: Reg. 487. Inventari dels béns del metge cirurgià Bungari de Franquidine. 25 d'agost de 1396.

(2) AEV: Arxiu de la Curia Fumada. Inventaris anònims. Núm. 5. 1397-1403. Inventari dels béns de la metgessa Margarida Tornarona. 16 de juny de 1401.

(3) ACI: Fons API. Reg. 409. 1400-1403. Inventari dels béns del mestre Ramon Coll. Any 1401.

(4) AHCMA: Reg. 686. Inventari dels béns del físic Bernat de Figuerola. 8 de juny de 1411.

(5) AHT: Fons notarial de Tortosa. Caixa 73. Reg. 1445. Folis 88-91. Inventari dels béns del metge Andree de Beneyto. 27 d'agost de 1445.

(6) AHCB: Fons Notarial. I-25. Inventari dels béns del mestre en medicina Miquel de Montleó. Any 1514.

(7) AHPB: Reg. 383/65. Notari Pau Mallof. 1552-1587. Inventari dels béns del doctor en arts i medicina Claudi Mas. 14 de març de 1567

(8) AHCB: Fons Notarial. I-47. Inventari dels béns del doctor en medicina Hieronim Mediona. 24 d'octubre de 1603.

(9) AHPB: Sig. 241/80. Inventari dels béns del doctor en medicina Ramon de Perpinyà. Any 1478.

- (10) AHCB: Reg. 1-40. Inventari dels béns del doctor en medicina Pere Joan Fonoll. 4 d'octubre de 1585.
- (11) AHPB: Reg. 470-3. Notari Nadal Castelló. Inventari dels béns del doctor en medicina mestre Aciocli Compte. 9 de maig de 1584.
- (12) AHCB. 1-42. Inventari dels béns del doctor en medicina Pere Josep Mascaró. 8 de gener de 1590.
- (13) AHPB: Inventari dels béns del doctor en medicina Geroni Roig. 8 de juliol de 1637.
- (14) AHPB: Inventari dels béns del doctor en medicina Lluís Joan Vileta. 2 d'abril 1634

★

BIBLIOGRAFIA

1. ALLEN G. DEBUS: "El mundo médico de los paracelsistas". En Historia Universal de la Medicina, de Pedro Laín Entralgo. Tomo IV. Pàgs. 118-129. Medicina Moderna. Barcelona. Salvat Editores, S.A. 1972.
2. ALSINA, Josep; VINTRÓ, Eulàlia: "Hipòcrates. Tractats Mèdics". Pàgs. 19-49. Vol. I. Barcelona. Fundació Bernat Metge. 1972
3. ARNALL i JUAN, Mª Josepa: "Llibres de medicina a la llibreria dels Carmelites Descalços de Barcelona (segles XVI-XVIII)". Gimbernat. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. 1985, III (*), pp 35-52. Universitat de Barcelona. 1985.
4. ARRIZABALAGA, Jon; CIFUENTES, Lluís: "La Medicina: Institucions, sabers, pràctiques, protagonistes. El saber i llurs protagonistes". Pàgs. 249-270. En Història de la Cultura Catalana. Vol. I. L'esplendor medieval. Segles XI-XV. Edicions 62. 1999.
5. BATLLORI, Miquel: "Entorn de les fonts dels Regiments de Sanitat d'Arnau de Vilanova". I Congrés Internacional d'Història de la Medicina Catalana. Llibre d'Actes. Vol. I. Pàgs. 253-254. Barcelona.
6. O'MALLEY, C.D.: "Los saberes morfológicos en el Renacimiento". La Anatomía". En Historia Universal de la Medicina, dirigida por Pedro Laín Entralgo. Tomo IV. Medicina Moderna. Pàgs. 43-77. Salvat Editores, S.A. Barcelona. 1976.
7. CAMPS CLEMENTE, M.; CAMPS SURROCA, M.: "La pesta del segle XV a Catalunya". Pàgs. 13-29. Edicions de la Universitat de Lleida. Ajuntament d'Alcarràs (Segrià). 1998.
8. CAMPS SURROCA, M.; CAMPS CLEMENTE, M.: "La violencia en el medio familiar en Lérida. Siglo XIV". Gimbernat. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. 1989, XII (**), 29-52.
9. CAMPS SURROCA, M.; CAMPS CLEMENTE, M.: "La pesta de meitats del segle XVII a Catalunya". Seminari Pere Mata. Pàgs. 34-38. Universitat de Barcelona. Lleida, 1985.

10. CARDONER PLANAS, Antoni: "Història de la Medicina a la Corona d'Aragó (1162-1479)". Editorial Scientia. Barcelona. 1973.
11. CARRERAS VALLS, Ricard: "Bernat Serra i altres cirurgians il·lustres del segle XIV". Pàg. 21. Treball premiat en el concurs d'homenatge a Gimbernat. Laboratoris del Nord d'Espanya, S.A. Masnou. Barcelona. 1936.
12. CASTRILLO, Rafaela: "58 Incunables de Medicina en la Universidad de Madrid". Exposición conmemorativa-IV Aniversario de Noticias Médicas. Publicaciones Controladas, S.A. Madrid, 16 de febrero de 1971.
13. CORBELLÀ, Jacint: "Historia de la Toxicología". Seminari Pere Mata. Universitat de Barcelona. 1998.
14. CORBELLÀ, Jacint: "Juan Fragoso: Tratado de las declaraciones que han de hacer los cirujanos acerca de muchas enfermedades y muchas maneras de muertes que suceden". Publicaciones del Seminario Pere Mata de la Universitat de Barcelona. 1988.
15. CORBELLÀ, Jacint; CAMPS, Manuel; LUNA, Margarita: "La obra toxicológica de Nicandro de Colofón (S. II a.C.)". Actas del IX Congreso Nacional de Historia de la Medicina. Tomo IV. Pàgs. 1225-1231.
16. CORBELLÀ, Jacint: "Evolució històrica de la medicina catalana". Gimbernat. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. 1994, XXII (**), pp 31-60.
17. CORBELLÀ, Jacint: "Antecedentes Históricos de la Medicina Legal en España". Publicaciones del Seminario Pere Mata de la Universidad de Barcelona. 1995.
18. DANÓN i BRETOS, Josep: "Notas médicas en los libros del Estudi General de Barcelona. Siglos XVI-XVII". Cuadernos de Historia de la Medicina Española. X. Pàgs. 187-212. Salamanca. 1971.
19. DOLCET i BUXERES, Ll.: "Nota sobre medicina i astrologia catalanes". I Congrés Internacional d'Història de la Medicina Catalana. Llibre d'Actes, 1970, I, pp 308-314. Barcelona.
20. FOLCH JOU, Guillermo: "Medicamentos empleados por los árabes y su posible influencia en la introducción de la química en la farmacia". Asclepio. Archivo Iberoamericano de Historia de la Medicina y Antropología Médica. Años 1978/79, XXX-XXXI, pp 177-186.
21. FOLCH JOU, Guillermo: "Los médicos, la botánica y la materia farmacéutica en España durante la decimosexta centuria". Asclepio. Archivo Iberoamericano de Historia de la Medicina y Antropología Médica. 1966-67, Vol. XVIII-XIX. Pp. 141-156.
22. GARCÍA BALLESTER, Luís: "Galeno". En Historia Universal de la Medicina, dirigida por Pedro Laín Entralgo. Tomo 2. Antigüedad Clásica. Pàgs. 209-268. Salvat Editores, S.A. Barcelona. 1972.
23. GARCÍA BALLESTER, Luís: "Tres bibliotecas médicas en la Valencia del siglo XV". Asclepio. Archivo Iberoamericano de Historia de la Medicina y Antropología Médica. Años 1966-67, XVIII-XIX, pp 383-406.

24. GARCÍA FONT, Joan: "Simbologia del De somniorum interpretatione d'Arnau de Vilanova i la seva relació amb la medicina". I Congrés Internacional d'Història de la Medicina Catalana. Llibre d'Actes. 1970, I, pp 255-264.
25. GIL-SOTRÉS, Pedro: "Sangre y patología en la medicina bajomedieval: el substrato material de la flebotomía". Asclepio. Archivo Iberoamericano de Historia de la Medicina y Antropología Médica. 1986. Vol. XXXVIII. Págs. 73-104.
26. GRACIA GUILLÉN, Diego; PESET, José Luis: "La Medicina en la Baja Edad Media Latina (siglos XIV y XV)". En Historia Universal de la Medicina, dirigida por Pedro Laín Entralgo. Tomo III. Edad Media. Págs. 337-354. Salvat Editores, S.A. Barcelona. 1972.
27. GRANJEL, Luís S.: "La Medicina Española Renacentista". Ediciones de la Universidad de Salamanca. 1980.
28. GRANJEL, Luís S.: "Humanismo médico renacentista". En Historia Universal de la Medicina, dirigida por Pedro Laín Entralgo. Tomo IV. Págs. 21-32. Medicina Moderna. Salvat Editores, S.A. Barcelona. 1976.
29. GRANJEL, Luís S.: "La Medicina Española del siglo XVII". Ediciones de la Universidad de Salamanca. 1978.
30. GUDAYOL, Anna M.: "La col·lecció històrica de la secció de medicina de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona". Gimbernat. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. 1993 (**), XX, pp 115-124.
31. GUERRA, Francisco: "Historia de la Medicina". Tres volúmenes. Ediciones Norma, S.A. Madrid, 1982, 1985, 1989.
32. JIMÉNEZ MUÑOZ, Juan M.: "Salarios de médicos y cirujanos (I) (Nóminas de Corte 1538-1600)". Asclepio. Archivo Iberoamericano de Historia de la Medicina y Antropología Médica. 1981, XXXIII, pp 315-334.
33. JULIÀ FIGUERAS, Benet: "Manuscrits mèdics medievals gironins. Segle XIV". Gimbernat. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. Gimbernat. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. 1987, Vol. VIII. Págs. 91-102.
34. LAÍN ENTRALGO, Pedro: "La Medicina Hipocrática". En Historia Universal de la Medicina, dirigida por Pedro Laín Entralgo. Tomo II. Págs. 73-118. Antigüedad Clásica. Salvat Editores, S.A. Barcelona. 1972.
35. LÓPEZ PIÑERO, José M.: "L'Activitat Científica a la Catalunya del Renaixement i del Barroc. Tradició i renovació de la Ciència Mèdica". En Història de la Cultura Catalana. Vol. II. Págs. 33-36. Edicions 62. 1997.
36. LÓPEZ PIÑERO, José M.: "L'Ensenyament mèdic a Espanya des de la Baixa Edat Mitjana fins a la llei Moyano (1857)". A L'Ensenyament de la Medicina a la Universitat Espanyola, coordinat per Josep Danon. Págs. 8-29. Fundació Uriach 1838. Col·lecció Històrica de Ciències de la Salut, n° 6. 1998.

37. MATEU IBARS, Josefina: "Impresos Barceloneses del Renacimiento conservados en la Biblioteca General de la Universitat de Barcelona. Relación por materias (C.D.U.)". *Calligraphia et typographia, arithmetica et numerica, chronologia.*- (Rubrica; 7). Pàgs. 460-519. Publicacions Universitat de Barcelona.
38. MARTÍNEZ DE LAGUARDIA, Àngel: "Estudio comparativo de las farmacopeas catalanas o Concordias de 1511, 1535 y 1587". I Congrés Internacional d'Història de la Medicina Catalana. Barcelona, 1970. Actes. Volum I. Pàgs. 339-348.
39. MC VAUGH, Michael: "Nota sobre las relaciones entre dos maestros de Montpellier: Arnau de Vilanova y Bernardo Gordon". *Asclepio. Archivo Iberoamericano de Historia de la Medicina y Antropología Médica.* 1973, XXV, pp. 331-336.
40. PANIAGUA ARELLANO, Juan Antonio: "Vida de Arnaldo de Vilanova". *Archivos Iberoamericanos de Historia de la Medicina.* 1951, vol. III. Fasc. 1. Pàgs. 3-83.
41. PARELLADA FELIU, Joan: "El mestre Arnau de Vilanova (1)". *Gimbernat. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència.* 1985, Vol. IV (**). Pàgs. 219-230.
42. PARELLADA FELIU, Joan: "Un incunable d'Arnau de Vilanova: l'Antidotarium. Editat a València l'any 1495". I Congrés Internacional d'Història de la Medicina Catalana. Barcelona, 1970. Actes. Volum I. Pàgs. 265-280.
43. PARELLADA FELIU, Joan: "Dues farmacopees barcelonines (1587 i 1686)". I Congrés Internacional d'Història de la Medicina Catalana. Barcelona, 1970. Actes, Volum I. Pàgs. 349-362.
44. PINA, Luis de: "Pedro Hispano e Arnaldo de Vila Nova na educação médica popular hispânica". *Separata dos Anais da Academia Portuguesa da História.* Lisboa, 1951. En *Archivos Iberoamericanos de Historia de la Medicina.* 1952, IV, fasc.2, Pàgs. 596-597.
45. PLA i DALMAU, Josep M^a; CALZADA i OLIVERAS, Josep: "L'Art de Conservar la Salut. Versió Catalana del Regimen Sanitatis (Flos Medicinæ) de l'Escola de Medicina de Salern". pp. 61-71. Col·legi de Metges de Girona. Edició en motiu del X Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana (Perpinyà, 23-26 de setembre de 1976).
46. RIERA, Joan: "Els incunables científics en llengua catalana". *Gimbernat. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència.* 1985, Vol. V (*). Pàgs. 313-320.
47. SANPERA i ROSINYOL, Ignasi: "Alguns aspectes de la medicina a Poblet". I Congrés Internacional d'Història de la Medicina Catalana. Barcelona, 1970. Actes. Vol. IV. Pàgs. 173-177.
48. SCHIPPERGES, Heinrich: "La medicina en el medioevo árabe". En *Historia Universal de la Medicina*, dirigida por Pedro Lain Entralgo. Tomo 3. Edad Media. Pàgs. 59-118. Salvat Editores S.A. 1972.
49. SECALL I GÜELL, Gabriel: "Els jueus de Vallis i la seva època". Pàgs. 155-180. Institut d'Estudis Vallencs. 1980.
50. SORNÍ i ESTEVA, Xavier; SUNÉ i ARBUSSÀ, Josep. M.: "Aproximació a Theorica y practica de boticarios de fra Antoni Castell (Barcelona, 1592)". *Gimbernat. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència.* 1992, XVIII, pp. 101-118.

DICCIONARIS I CATÀLEGS CONSULTATS

ALCOVER, Antoni M^a.; MOLL, Francesc de B.: "Diccionari Català-Valencià- Balear". Palma de Mallorca. 1975 i 1977.

BLÁNQUEZ FRAILE, Agustín: "Diccionario Latino-Español. 5ª Edición. Editorial Ramón Sopena, S.A. Barcelona. 1966.

CALBET CAMARASA, Josep M^a; CORBELLÀ CORBELLÀ, Jacint: "Diccionari Biogràfic de Metges Catalans". Tres volums. Fundació Salvador Vives Casajuana i Seminari Pere Mata de la Universitat de Barcelona. Barcelona. 1981,1982,1983.

CATALOGUE GÉNÉRAL DES LIVRES IMPRIMÉS DE LA BIBLIOTHÈQUE NATIONALE. Tome - Aucters. Tome CXVIII. Imprimerie Nationale. Ministère de l'Instruction Publique et des beaux-arts. Paris. 1932.

COSENZA, Mario Emilio: "Biographical and Bibliographical Dictionary of the Italian Humanists and of the World of Classical Scholarship in Italy, 1300-1800". Volume 3. G.K. Hall and CO. 70 Lincoln street. Boston, Massachusetts. 1962.

ELOY, N.F.J.: "Dictionnaire historique de la médecine ancienne et moderne, ou mémoires disposés en ordre alphabétique pour servir a l'histoire de cette science, et a celle des medecins, anatomistes, botanistes, chirurgiens et chymistes de toutes nations". Tome troisieme. A Mons, chez H. Hoyois, imprimeur-libraire, rue de la Clet. 1778.

ESTRADES I CORCOY, Agustí; FULLÀ I BOHIGAS, Núria: "Catàleg de la Biblioteca de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona". Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Barcelona. Catàlegs de Biblioteques de Catalunya. Sèrie: Impresos segles XV a XVIII, núm. 1. 1986.

TERMINOLOGIA

Aluda: pell d'ovella o de be, adobada i suavitzada, i que s'emprava per fer folrades de llibres.

Bolles: cabota d'un clau que es posava a la coberta d'un llibre per conservar el gravat de la coberta.

Corendelles: corondelles, columna de text escrit.

Decretal: llibre on estan recopilades les epístoles o decisions pontificies (Dret Canònic)

Doctrinal: llibre que conté regles i preceptes. Llibre que s'estudiava a les escoles medievals i que consistia en un complement de l'ensenyament gramatical.

Espera: esfera celeste. Per exemple, un tractat d'Espera.

Gafet: peça de metall corbada que, fixada a una coberta d'un llibre, servia per subjectar-la amb l'altra coberta.

Passa: adorn estret aplicat a la vora d'una peça de vestit o a una altra tela. Per exemple, *I libra en romans de diverses medecines cobert de cuyr en pases* (2)

Post: peça de fusta més ampla que gruixuda, que servia de coberta a un llibre. Per exemple, *altra libra cubert de posts tatxades qui es de diverses coses en romans* (2). Aquí les posts estaven *tatxades*, és a dir, subjectades amb claus. També peça de fusta colocada horitzontalment adossada a la paret, per posar-hi llibres o altres objectes.

Seinal: seynal o senyal, tros de paper, de cartolina, de veta, que es posa dins un llibre per indicar i poder trobar fàcilment la pàgina que es busca. També segell o tancador de llibre.

Sisternat: reunit o relligat formant un sistern, és a dir, un conjunt de fulls de paper doblegats formant un llibret.

Test: text o llibre.

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Centre de Recerca per a l'Aprenentatge
i la Investigació

Biblioteca de Medicina

El Seminari Pere Mata, de les Unitats de Medicina Legal i Laboral i Toxicologia i d'Història de la Medicina de la Universitat de Barcelona fou creat en ocasió del centenari de la mort de Pere Mata i Fontanet (Reus, 1811 - Madrid, 1877) que fou professor de Medicina Legal, com a eina per facilitar la publicació de llibres i la difusió de l'activitat científica

RELACIÓ DE PUBLICACIONS DEL SEMINARI PERE MATA

- 1.- DOMÈNECH, Edelmira: *"La Frenología. Análisis histórico de una doctrina psicológica organicista"*. 1977. 216 pp.
- 2.- CAMPS i SURROCA, Manuel; CAMPS i CLEMENTE, Manuel: *"Santuaris lleidatans amb tradició mèdica"*. Lleida, 1981. 158 pp.
- 3.- CALBET i CAMARASA, Josep M.; CORBELLÀ, Jacint: *"Diccionari biogràfic de metges catalans. vol. I. A-E"*. 1981. 194 pp. (Coedició amb Fundació Salvador Vives i Casajuana).
- 4.- *III Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Programa*. Lleida, 4-6 de juny de 1981. 32 pp. (Coedició amb Col·legi Oficial de Metges de Lleida).
- 5.- *Actes del III Congrés d'Història de la Medicina Catalana*. Lleida 1981. vol. I. 1981. 346 pp.
- 6.- HUGUET i RÀMIA, Emilio: *"Determinación del cadmio y plomo en las aguas de consumo"*. 1981. 90 pp.
- 7.- MARTÍ AMENGUAL, Gabriel: *"El suicidio consumado en las Islas Baleares"*. 1981. 156 pp.
- 8.- CALBET i CAMARASA, Josep M.; CORBELLÀ, Jacint: *"Diccionari biogràfic de metges catalans. vol. II. F-Q"*. 1982. 240 pp. (Coedició amb Fundació Salvador Vives i Casajuana).
- 9.- CAMPS i CLEMENTE, Manuel; CAMPS i SURROCA, Manuel: *"Aspectes sanitaris del parxiu de Sant Joan de Lleida"*. Lleida, 1983. 424 pp.
- 10.- CALBET i CAMARASA, Josep M.; CORBELLÀ, Jacint: *"Diccionari biogràfic de metges catalans. vol. III. R-Z i Addenda"*. 1983. 348 pp. (Coedició amb Fundació Salvador Vives i Casajuana).
- 11.- CORBELLÀ CORBELLÀ, Jacinto; CALBET CAMARASA, José M.: *"El pensamiento sanitario y laboral de dos médicos anarquistas del siglo XIX"*. 1984. 172 pp.
- 12.- *I Congrés Català de Medicina del Treball. Programa*. Barcelona, abril 1984. 36 pp.
- 13.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. I. 1984 *. 322 pp.
- 14.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. II. 1984 **. 346 pp.
- 15.- ARRÓ y TRIAY, Francisco de P. *"Estadística médica de la Compañía de Ferrocarriles de Tarragona a Barcelona y Francia"* Barcelona, 1892. Reedició facsímil. Edició i Estudi preliminar de J. Corbellà. 1984. 162 pp. (Coedició amb Societat Catalana de Seguretat i Medicina del treball i Ajuntament de Barcelona).
- 16.- CAMPS i SURROCA, Manuel; CAMPS i CLEMENTE, Manuel: *"La pesta de meitats del segle XVII a Catalunya"*. Lleida, 1985. 424 pp.
- 17.- *IV Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Programa*. Monestir de Poblet-Tarragona, 7-9 de juny de 1985. 36 pp.
- 18.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. III. 1985 *. 470 pp.
- 19.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. IV. 1985 **. 395 pp.
- 20.- ROBERT YARZÁBAL, Bartolomé: *"Balance del siglo XIX. La Medicina"*. Edición y estudio preliminar: J.M. Calbet; J. Corbellà. 1985. 68 pp.

- 21.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. V. 1986 *. 412 pp.
- 22.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. VI. 1986 **. 382 pp.
- 23.- VIDAL, Domingo: "Cirugía Forense". 1783. Reedició facsimil, Edició i estudi preliminar: J. Corbella. 1987. XXIV + 96 pp.
- 24.- MONTAÑA i BUCHACA, Daniel: "Aspectes sanitaris dels Arxius de les parròquies del terme i vila de Terrassa als segles XVI, XVII i XVIII". 1987. 188 pp.
- 25.- DOMÈNECH, Edelmira; CORBELLÀ, Jacint; PARELLADA, Dídac (eds.): "Bases històriques de la psiquiatria catalana moderna". 1987. 401 pp.
- 26.- VALLRIBERA i PUIG, Pere: "L'obra mèdica de dos cirurgians catalans del 1700. Anton de Borja i Carles Pallegà". 1987. 130 pp.
- 27.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. VII. 1987 *. 320 pp.
- 28.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. VIII. 1987 **. 337 pp.
- 29.- FRAGOSO, Juan: "Tratado de las Declaraciones que han de hacer los cirujanos acerca de muchas enfermedades y muchas maneras de muertes que suceden". Reedició facsimil. Edició i estudi preliminar: J. Corbella. 1988. 71 pp.
- 30.- LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel: "Don Martín Vallejo Lobón. El médico y el hombre". 1988. 250 pp.
- 31.- HUGUET RÀMIA, Emili; CARRACEDO ÀLVAREZ, Angel; GENÉ BADIA, Manuel: "Introducción a la investigación biológica de la paternidad". 1988. 206 pp.
- 32.- HEXACLOROBENCENO. Primeras Jornadas Nacionales. Libro de Resúmenes. 1988. 30 pp.
- 33.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. IX. 1988 *. 378 pp.
- 34.- Jornades d'Història de la Medicina d'Olot. OLOT, 28 i 29 de març de 1987. 135 pp. (separata de Gimbernat VIII).
- 35.- ORFILA núm 1. I Jornadas Anuales de la Sociedad Española de Medicina Legal y Forense. Alicante 3 y 4 de abril de 1987. Libro de Actas. 1989. 265 pp.
- 36.- ORFILA núm 2. II Jornadas Anuales de la Sociedad Española de Medicina Legal y Forense. Barcelona 8 y 9 de abril de 1988. Libro de Actas. 1989. 393 pp.
- 37.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. X. 1988 **. 330 pp.
- 38.- CALBET i CAMARASA, Josep M.; VALLRIBERA i PUIG, Pere: "Medicina i Societat a l'Espluga de Francolí (segles XVIII i XIX)". Gimbernat vol. XI, 1989 *. 1990. 272 pp.
- 39.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XII. 1989 **.
- 40.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XIII. 1990 *. Actes VI Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Manresa 1990, vol. I. 311 pp.
- 41.- HEXACLOROBENCENO. Primeras Jornadas Nacionales. Barcelona 23 - 24 de mayo de 1988. Libro de Actas. 246 pp.
- 42.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XIV. 1990 **. Actes VI Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Manresa 1990. Vol II. 316 pp.
- 43.- XVI Jornadas Mediterráneas de Medicina del Trabajo. Alicante, 25-27 abril 1991. Programa. 26 pp.

- 44.- STUDIA RAMAZZINIANA MEDITERRANEA. 1991. vol. I. Actas XVI Jornadas Mediterráneas de Medicina del Trabajo, Alicante 1991. 243 pp.
- 45.- DOMÈNECH, Edelmira: *"Introducción a la Historia de la Psicopatología"*. 1991. 175 pp.
- 46.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XV. 1991 *. Actes VI Congrés d'Història de la Medicina Catalana, Manresa, 1990. vol. III. 320 pp.
- 47.- REMÓN GIL, Julio: *"Aspectos sanitarios del Archivo de la Parroquia de Santa Ana de Buñuel (Navarra)"* 1991. 218 pp.
- 48.- CORBELLÀ, Jacint; CALBET, Josep M.: *"Bibliografia històrica de la sanitat catalana. vol. I (A-F)"*. Gimbernàt, XVI. 1991. ** 340 pp.
- 49.- LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel: *"La Topografía médica de Vic de Antonio Millet (1798)"*. 1992. 102 pp.
- 50.- PAU i ROIGÉ, Jordi: *"Aspectes sanitaris dels arxius parroquials del Priorat (segles XVI-XVIII)"*. 1992. 144 pp.
- 51.- MASSONS i ESPLUGAS, Josep M.: *"Francesc Puig (1720-1797) i els cirurgians del seu temps"*. 1993. 172 pp.
- 52.- CORBELLÀ, Jacint: *"Les memòries manuscrites de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya"*. 1993. 120 pp.
- 53.- PARELLADA, Didac; DOMÈNECH, Edelmira; CORBELLÀ, Jacint: *"Lexicon Psiquiàtric arcaic i curiós"*. 1993. 268 pp.
- 54.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XVII. 1992 *. 359 pp. Actes VII Congrés Història de la Medicina Catalana, Tarragona, 1992. vol. I. 359 pp.
- 55.- STUDIA RAMAZZINIANA MEDITERRANEA. 1992. vol 2. 246 pp.
- 56.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XVIII, 1992 (**). Actes del VII Congrés d'Història de la Medicina Catalana, Tarragona, 1992. vol. II. 260 pp.
- 57.- STUDIA RAMAZZINIANA MEDITERRANEA. 1993. vol. 3.
- 58.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XIX, 1993 (*). Actes del VII Congrés d'Història de la Medicina Catalana, Tarragona, 1992. vol. III. 303 pp.
- 59.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XX, 1993 (**). 285 pp.
- 60.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXI, 1994 (*). Actes del VIII Congrés d'Història de la Medicina Catalana, Barcelona, 1994. vol. I. 315 pp.
- 61.- LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel: *"Sociología de las profesiones sanitarias en Mérida"*. 1994. 180 pp.
- 62.- CALBET i CAMARASA, J. M.; ESCUDÉ i AIXELÀ, M.: *"Orígens del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona"*. 1994. 150 pp.
- 63.- RIBAS i PONTÍ, Francesc: *"Els goigs de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona"*. 1994. 90 pp.
- 64.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXII, 1994 (**). 267 pp.
- 65.- CORBELLÀ, Jacint: *"Antecedentes históricos de la Medicina Legal en España"*. 1995. 300 pp.
- 66.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXVII, 1995 (*). 278 pp.
- 67.- DOMÈNECH, Edelmira (edit.): *"Actualizaciones en Psicopatología Infantil (0-5 años)"*. 1995. 236 pp.

68. CORBELLA, Jacint; SÈCULI, Josep: *"Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya. Nomina Academicorum. 1770-1995"*. 1995. 113 pp.
69. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXIV, 1995 (**). Jornada commemorativa del XXV aniversari dels Congressos d'Història de la Medicina Catalana. 267 pp.
70. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXV, 1996 (*). IX Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Blanes, 1996. Actes. vol. I. 189 pp.
71. VALLRIBERA i PUIG, Pere: *"El doctor Joan Baptista Parcet i Fàbrega, metge de Sant Genís de Vilassar"*. 1996. 99 pp.
72. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXVI, 1996 (**). IX Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Blanes, 1996. Actes. vol. II. 272 pp.
73. DOMÈNECH, Edelmira; CORBELLA, Jacint: *"Aportacions a la Història de la Psicopatologia Infantil"*. 1997. 233 pp.
74. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXVII, 1997 (*). 242 pp.
75. LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel: *"Los profesores del Real Colegio de Cirugía de Burgos 1799-1824"*. 1997. 104 pp.
76. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXVIII, 1997 (**). 261 pp.
77. CALBET i CAMARASA, J. M.: *"Legislación sanitaria marítima en Catalunya (1717-1752)"*. 1998. 88 pp.
78. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXIX, 1998 (*). - CORBELLA, Jacint; CALBET CAMARASA, J.M.: *"Bibliografia Històrica de la Sanitat Catalana"*. Vol. II (G-M).
79. ESCUDÉ, Manuel; FITÉ, Maria: *"Hidroteràpia antiga a Catalunya. Els fons de la Facultat de Medicina de Barcelona"*. 1998. 116 pp.
80. CORBELLA, Jacint: *"Història de la Toxicologia"*. 1998. 288 pp.
81. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXX, 1998 (**). Actes Xè Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Lleida, octubre 1998. (Coedició, Edicions Universitat de Lleida i Ajuntament d'Alcarràs). 401 pp.
82. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXXI, 1999 (*).
83. VINGUT, Albert: *"El àcid cianhídric a través de la història"*. 1999.
84. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXXII, 1999 (**). 246 pp.

